

Luonnos 25.1.2017**Hallituksen esitys eduskunnalle yksityistielaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi****ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Esityksellä ehdotetaan säädettäväksi uusi yksityistielaki. Se korvaisi vuonna 1963 voimaan tulleen lain yksityisistä teistä. Samalla tehtäisiin vähäisiä, lähinnä teknisiä muutoksia kiinteistönmuodostamislakiin, maankäyttö- ja rakennuslakiin, kestävän metsätalouden määräaikaiseen rahoituslakiin, ratalakiin, ulkoilulakiin, vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annettuun lakiin, ympäristövahinkojen korvaamisesta annettuun lakiin, yhteismetsälakiin, kaivoslakiin ja valtion metsätalousosakeyhtiöstä annettuun lakiin.

Esitetyn lain tavoitteena olisi antaa edellytykset yksityistieverkon kehittämiseksi ja ylläpidolle nykyisissä olosuhteissa huomioiden muun muassa kaupungistumisen ja maaseudun ikärakenteen muutoksen sekä toisaalta luonnonvaratalouden ja elinkeinoelämän tarpeet. Yksityisteitä koskeva lainsäädäntöä selkeytettäisiin ja modernisoitaisiin niin kirjoitustavaltaan kuin sisällöltään. Tarpeettomat, vanhentuneet ja muun lainsäädännön kanssa päällekkäiset säännökset poistettaisiin.

Lupamenettelyiden keventämiseksi ja selkeyttämiseksi tieoikeuden määritelmää laajennettaisiin, niin että tieoikeus perustettaisiin jatkossa kulkuoikeuden lisäksi myös sähkö- ja viestintäjohtojen ja muiden tien vaikutuspiiriin kiinteistöjen käyttöä palvelevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamista varten. Jatkossa tiekunta voisi antaa luvan johtojen sijoittamiseen yksityistien tiealueelle.

Kuntien tielautakuntia koskevista säännöksistä luovuttaisiin, ja niille aiemmin kuuluneet tehtävät siirrettäisiin muille viranomaisille. Yksityisteiden avustuksia koskevia säännöksiä uudistettaisiin karsimalla avustuskriteereitä ja siirtämällä valtion nykyisten valtionavustusten jakaminen vuonna 2019 toimintansa aloittavien maakuntien tehtäväksi.

Esitettävällä lailla olisi tarkoitus selkiyttää eri osapuolten vastuita yksityisteiden rakentamisen, ylläpitämisen sekä liikkumisen suhteen. Selkeytettäisiin sitä, että ulkopuolisten on lähtökohtaisesti saatava lupa yksityistien käytölle ja että tällaisesta käytöstä voidaan periä maksu. Lupaa tien käyttämiseen ei kuitenkaan jatkossakaan tarvittaisi toimintaan, joka ei selvästi lisää tien kunnossapitokustannuksia. Mahdollistettaisiin kuntien, maakuntien tai valtion tuleminen tieosakkaaksi tapauksissa, jossa ne ohjaavat julkista liikennettä yksityisteille. Sellaisten asemakaava-alueilla sijaitsevien yksityisteiden, joiden liikennettä välittämään on asemakaavaan merkitty katu, asemaa selkeytettäisiin. Lisäksi lisättäisiin kunnille velvollisuus ottaa hoitoonsa asemakaava-alueella oleva tai sinne johtava yksityistie hoitoonsa, jos yksityistien liikenne huomattavasti lisääntyy asemakaavan toteuttamisen seurauksena.

Esitetyllä lailla pyritäisiin myös kannustamaan tieosakkaita järjestäytymiseen ja yksityisteitä koskevan hallinnollisen tiedon ylläpitoon. Tie kuntien perustaminen ja yhdistyminen mahdollistettaisiin myös tieosakkaiden omilla päätöksillä ilman yksityistietoimitusta. Tie kunnat voisivat jatkossa vahvistaa itselleen säännöt, joissa voitaisiin sopia erikseen määritellyistä kysymyksistä myös toisin kuin laissa säädetään. Mahdollistettaisiin lisäksi tienpidon ulkoistaminen ulkopuoliselle taholle.

Yksityistielaki ja siihen liittyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Yksityisten toimijoiden omistamia yksityisteitä on Suomessa noin 360 000 kilometriä. Liikenteellisesti merkittävimpiä yksityisteitä ovat valtion apuun oikeutetut tiet, joita on nykyään noin 55 000 kilometriä. Niiden varrella asuu noin puoli miljoonaa ihmistä ja kesämökkejä näiden teiden vaikutusalueella on lähes 190 000, joka tarkoittaa noin 40 prosenttia koko maan loma-asuntokannasta. Pysyvän asutuksen käytössä olevia teitä on siis noin 90 000 km, rakennettuja metsäautoteitä arviolta 120 000 km sekä muita autolla ajokelpoisia metsä- ja mökkiteitä on noin 110 000 km. Näiden lisäksi on vielä huomattava määrä pääasiassa kiinteistökohtaisia kevyempirakenteisia ajouria, piha- ja peltoteitä.

Yksityisteiden rakentaminen ja kunnossapito rahoitetaan pitkälti yksityisten, yksityistien varrella asuvien ihmisten toimesta.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Nykyinen yksityistielaki tuli voimaan 1.1.1963 ja se säädettiin aikoinaan hyvin erilaiseen toimintaympäristöön. Ikäänsä nähden laki on suhteellisen hyvin turvannut yksityisteiden toimivuuden ja hallinnoinnin muuttuneissa tilanteissa, mutta lukuisten osauudistusten johdosta se on menettänyt yhtenäistä rakennettaan ja selkeyttään eikä se nykyisessä muodossaan anna riittävästi tukea maaseudun infrastruktuurin tehokkaaseen ja joustavaan hallintaan.

Ennen yksityistielain voimaantuloa yksityisteitä koskevat säädökset olivat 1950-luvun lopulla hajallaan eri laeissa. Tienpitojärjestelmän muutokseen liittyen tuli tarpeelliseksi säätää yhtenäinen laki myös yksityisteiden tienpidon järjestämisestä. Lain säätämisen aikaan enemmistö suomalaisista asui vielä haja-asutusalueilla ja sai toimeentulonsa maa- ja metsätaloudesta, ja tämä näkyy lain hengessä ja sisällössä vielä tänä päivänäkin.

Yksityistielakia on osauudistusten kautta pyritty pitämään yhteiskunnallisen kehityksen edellyttämällä tasolla. Muutokset muussa lainsäädännössä on otettu huomioon. Yksityisteiden tienkäytössä tapahtuneisiin muutoksiin on myös pyritty vastaamaan. Itse yksityistienpitoon ja tiekuntahallintoon liittyviin säännöksiin on tehty teknisiä tarkistuksia, mutta perusratkaisut ja toimintamuodot ovat alkuperäiset. Lain rakenne ja lakikieli eivät vastaa nykyisiä säädösvalmistelutavoitteita ja -ohjeita. Laissa on lisäksi säännöksiä, jotka ovat jääneet kokonaan tarpeettomiksi. Joidenkin säännösten alkuperäinen tarkoitus on hämärtynyt, ja niiden soveltamisalaa on oikeuskäytännön ja suositusten kautta muutettu paremmin vastaamaan nykytilannetta. Osa säännöksistä sopii sisältönsä puolesta paremmin muun otsikon alle kuin missä ne tällä hetkellä laissa ovat.

Yksityistielain nykyrakenne on vaikea hahmotettava, sillä pykälä ei ole otsikoitu ja niiden sisältö voi vaihdella suurestikin momenttien välillä. Yleisten säännösten jälkeen säädetään tieoikeudesta ja muista tienpitoa ja tien käyttöä varten tarvittavista oikeuksista. Tieoikeus on määritelty oikeudeksi käyttää toisen kiinteistön aluetta pysyvästi kulkuyhteyden saamiseksi sitä tarvitsevalle kiinteistölle.

Tieoikeuksien jälkeen säädetään tienpitovelvollisuudesta. Tienpitovelvollinen tieosakas on lain mukaan jokainen, joka on saanut oikeuden tiehen tai oikeuden käyttää tietä taikka jonka omistama kiinteistö kokonaan tai osaksi on sillä tien vaikutuspiiriksi katsottavalla alueella, jolta tai jolle tapahtuviin kuljetuksiin tietä tarvitaan tai voidaan käyttää. Luvussa säädetään mm. tiemaksujen ja käyttömaksujen määrittämisestä.

Tienpitovelvollisuuden jälkeen säädetään korvauksista. Peruseriaatteena on, että maan luovuttamisesta sekä vahingosta, haitasta tai kustannuksista, jotka tähän lakiin perustuvasta toimenpiteestä aiheutuvat kiinteistön omistajalle, tieosakkaalle tai muulle tarkoitetun tieoikeuden haltijalle, suoritetaan korvaus.

Tietoimituksia koskevassa luvussa on osin kiinteistönmuodostamislain säännösten kanssa päällekkäisiä säännöksiä. Luku on hyvin yksityiskohtainen ja se ohjaa yksityistietoimitusten tekemistä. Tielautekunnille kuuluvista tehtävistä säädetään luvussa kuusi.

Luvussa seitsemän säädetään tiekunnasta ja sen toimielimistä. Tiekunta voidaan perustaa vain tietoimituksessa tai tielautekunnan päätöksellä. Luvussa määritellään tieosakkaiden toimivalta tiekunnan kokouksessa kuin myös toimitsijamiehen ja hoitokunnankin tehtävät.

Tämän jälkeen säädetään tieosakkaista, jotka eivät muodosta tiekuntaa ja tienpidosta johtuvasta vastuuvellisuudesta. Yhteisestä tienpidosta johtuneesta sitoumuksesta ovat tieosakkaat yhteisesti vastuussa sen mukaan kuin he sanottuna ajankohtana olivat tieyksikköjensä perusteella velvolliset osallistumaan sen tien tienpitoon, johon sitoumus kohdistuu.

Luvussa 10 säädetään tien muusta käyttämisestä ja muun alueen käyttämisestä tilapäisesti tienä. Luvussa määritellään mm. ne edellytykset, joilla ulkopuoliset voivat käyttää yksityisteitä. Luvussa säädetään myös, että tilapäinen tie voidaan järjestää toisen alueella tietoimituksessa, jos tietä ei voida tietyn, sillansortuman, maanvieremän, tulvan tai muun sellaisen syyn takia käyttää tarkoitukseensa.

Luvussa 11 säädetään tien ja tiehen liittyvien oikeuksien lakkauttamisesta. Tie tai sen osa voidaan lakkauttaa, jos olosuhteet ovat muuttuneet niin, että tietä tai sen osaa varten tarpeellista aluetta ei 8 §:n säännösten nojalla enää voitaisi saada, eikä tie tai sen osa ole kenellekään tieosakkaalle välttämätön. Tie voidaan lakkauttaa myös, jos tie tai sen osa on käynyt tarpeettomaksi, taikka jos yleinen tarve vaatii lakkauttamista.

Luvussa 12 säädetään täytäntöönpanosta ja pakkotoimenpiteistä ja luvussa 13 säädetään tienpidon valtion- ja kunnanavustuksista. Luvussa 13 on mm. säädetty avustuskriteereistä, jotka määrittelevät valtionavustuskelpoiset yksityistiet. Kunnan avustukset ovat täysin kuntien päätäntävallassa. Lain viimeisessä luvussa säädetään erinäisistä asioista, muun muassa tiekunnan vapaudesta suorittaa tulo- ja pääomaveroa.

Yksityisteiden hallinnollinen luokittelu puuttuu, mutta käytännössä laista on johdettavissa 3 luokkaa: toimitustie, sopimustie ja oma tie. Toimitustielle on maanmittaustoimituksessa tai tielautekunnan toimituksessa päätetyt pysyvät tieoikeudet. Sopimustielle tienkäyttö perustuu vain sopimukseen. Oma tie on yhden kiinteistön alueella oleva, vain kiinteistönomistajan käytössä oleva tie. Yksityistielaki ei koske lainkaan omia teitä.

Tienpitojärjestelmä on periaatteessa selkeä. Valtio huolehtii maanteistä, kunnat kaduista ja yksityiset yksityisteistä. Tien hallinnollisen luokan muuttaminen on käytännössä hankalaa. Yksittäiseen muutokseen liittyy lähinnä taloudellisia intressejä ja yleisellä tasolla kysymys on myös poliittinen. Teiden luokittelua ei ole voitu saattaa täysin johdonmukaiseksi. Maantieverkossa on teitä, jotka ovat menettäneet merkityksensä yleisenä tienä. Katuina hoidetaan tai toimii yksityisteitä. Yksityistieverkossa on jossain määrin teitä, joilla on enemmänkin yleistä kuin yksityistä merkitystä.

Yksityisteiden tienpito on tieosakkaiden vastuulla. Tieosakkaat määrittelevät tarvitsemansa tienpitotason ja rahoittavat sen itse. Avustusten varaan yksityistienpitoa ei voida perustaa. Valtio ja kunnat voivat kuitenkin antaa avustuksia eri tienpitotarkoituksiin. Maamme yksityisteiden kunto on alkanut pikku hiljaa rapistua johtuen toisaalta osaamisen hiipumisesta ja kiinnostuksen puutteen yleistymisestä tienpitoa kohtaan

yksityisteiden varrella olevan väestön vanhetessa ja toisaalta yksityistien kunnossapitoon ja parantamiseen käytössä olevan rahoituksen vähyyden takia.

Tieosakkaiden tiemaksujen suuruus perustuu tiestä kullekin tieosakkaalle tulevan hyödyn arviointiin. Hyötyä arvioitaessa otetaan huomioon tieosakkaan tienkäyttö eri tarkoituksiin ja käytettävä tiepituus.

Maanmittauslaitos on laatinut tästä tieyksiköinnistä ohjeen, jota käytetään yksityistietoimituksissa ja sovelletaan hyvin yleisesti myös tiekunnissa. Metsätiellä voidaan tiemaksujen sijaan periä tieosakkailta käyttömaksuja tapahtuneiden kuljetusten perusteella. Muiden kuin tieosakkaiden liikenteestä voidaan tienkäyttäjälle määrätä käyttömaksu.

Valtion tai kunnan avustaessa tietä ei muiden kuin tieosakkaiden liikennettä saa kieltää. Säännölliseen tien käyttämiseen tarvitaan kuitenkin tiekunnan tai tieosakkaiden lupa. Jossain määrin epäselvää on, missä tapauksissa tienkäytöstä voidaan määrätä käyttömaksu. Kunnanavustusehdoissa on monessa kunnassa maininta, että ulkopuolisesta liikenteestä ei saa periä käyttömaksuja. On tulkinnanvaraista, voidaanko kunnan päätöksellä rajoittaa tiekunnan yksityistielain mukaista oikeutta käyttömaksujen määräämiseen.

Osalla yksityistieverkkoa yhteiskunnan odotukset ovat suuremmat kuin tieosakkaiden omat tietarpeet. Erityisesti sellaisilla yksityisteillä, joille yhteiskunnan toimin ohjataan liikennettä, on yhteiskunnan velvollisuus osallistua tienpitoon kiistaton. Selkein tällainen tapaus on maantien rinnakkaistienä oleva yksityistie, jolle pysyvästi ohjataan maantieltä hidasta tai kevyttä liikennettä. Yhteiskunnan osallistuminen voidaan järjestää sopimusperusteisesti tai erityisavustuksien kautta.

Valtion vuosittainen kunnossapitoavustus lakkautettiin käytännössä vuonna 1996, vaikka säännökset ovat edelleen laissa. Harkinnanvaraista valtionavustusta on myönnetty yksityisteiden parantamishankkeisiin sekä yksityistielossien ja muiden erityiskohteiden ylläpitoon.

Yksityistiemäärärahaa käytetään haja-asutusalueitten yksityisteiden parantamisen ja kunnossapidon tukemiseen (ei rakentamiseen). Määrärahaa käytetään tasa-arvoisen liikkumisen turvaamiseen ja pysyvän asutuksen sekä perustuotannon tarvitsemien teiden avustamiseen niiden merkityksen suhteessa. Valtionapu kohdistuu ensisijassa yksityisteiden parantamiseen sekä lauttojen käytön ja kunnossapidon tukemiseen. Avustuksella turvataan tieverkon kunnan säilymistä ja vähennetään tieosakkaille aiheutuvaa tienpitovastuuta. Avustusten myöntämisessä noudatetaan valtionavustuslakia ja yksityistielakia. Budjetissa päätetään vuosittain käytettävissä olevan määrärahan suuruus. Yksityistielain mukaisen avustusjärjestelmän piiriin kuuluvien valtionavustuskelpoisten yksityisteiden ehdot:

- tie on autolla ajokelpoinen,
- tiellä vähintään kolme pysyvästi asuttua taloa,
- asutuksen tulee käyttää tietä vähintään 1 km matkalla tai tie on liikenteellisesti merkittävä vilkas läpiajotie.

Käytännössä yksityisteille suunnatut valtionavustukset ovat olleet laskusuunnassa jo monen vuoden ajan. Tällä hetkellä yksityisteiden valtionavustusehdotuksen perustaso on 3 miljoonaa euroa. Tällä hallituskaudella siihen lisättiin korjausvelkapaketeista yhteensä 30 miljoonaa euroa vuosille 2016–2019. Vuonna 2020 määräraha palautui ennalleen 3 miljoonaan euroon. Erityiskohteiden avustamiseen käytettiin vuonna 2016 noin 2,1 miljoonaa euroa. Avustusta sai 21 lautta paikkaa (lossi tai lautta-alus), joiden yhteenlasketut kustannukset olivat noin 3,0 miljoonaa euroa. Avustettavia jätteitä oli 13 kpl. Niiden määrä luonnollisesti vaihtelee sääolojen mukaan. Avustusta sai myös yksi vuosittain tulvan alta purettava silta. Tällä hetkellä yksityistielaisissa on määritelty avustuksen enimmäismäärät kutakin avustettavaa yksityistietyyppiä kohden vaihdellen talviteiden 65 prosentista yksityistielossien ja vuosittain purettavien

siltojen 80 prosenttiin. Käytännössä Liikennevirasto päättää yksityisteiden valtionavustusmäärärahan jaosta ELY-keskuksille ja vastaa ELY-keskusten toiminnallisesta ohjauksesta.

Kestävän metsätalouden rahoituslain mukainen avustus (Kemera-tuki) kohdistuu vain metsäteihin osana muita metsien hoitoon ja kasvuun liittyviä valtion tukitoimia. Metsätie on tie, joka on tarkoitettu pääasiassa metsätalouden edellyttämiä kuljetuksia varten (kuljetuksista yli puolet metsätalouden). Avustuksia kohdennetaan metsäteiden rakentamiseen ja perusparantamiseen. Nykyisin rahoitettavien töiden pääpaino on olemassa olevien metsäteiden perusparannuksessa.

Yksityisteiden kunnanavustukset eivät ole lakisääteisiä, vaan kukin kunta päättää omista avustusehdoistaan ja avustuksien suuruudesta. Kunta voi ottaa yksityistien kokonaan tai osittain hoitaakseen tai antaa vain rahallista avustusta. Kunnassa tielautakunta toimii tiekuntien päätösten oikaisu- ja toimituselimenä. Yleensä kunta avustaa yksityisen tien vuosittaista kunnossapitoa sen kauimmaiseen pysyvään asutukseen saakka. Koska kunnilla on haja-asutusalueella maankäyttö ja kaavavastuu, kantavat ne näin jossain määrin liikenneverkkovastuuta. Kunnanavustusten perusteena on ollut pääasiassa tasapuolisuuden ylläpitäminen kunnan haja-asutusalueilla ja taajama-alueilla asuvien tienpitokustannusten välillä.

Kunta voi yksityistielain perusteella ottaa yksityistien tekemisen ja/tai kunnossapidon hoidettavakseen. Yksityistieasetuksessa säädetään, että tiekunta voi tehdä kunnan kanssa sopimuksen tienpidosta. Sopimuksesta riippumatta tiekunta on edelleen tienpitäjä. Ongelmallista on, että useinkaan varsinaista sopimusta tiekunnan kanssa ei ole tehty. Teiden ottaminen kunnan hoidettavaksi perustuu kunnan hallinnollisiin päätöksiin. Niissä ei välttämättä ole tarkkaan määritelty, mitkä työt kuuluvat kunnan vastuulle ja mitkä jäävät tieosakkaiden tehtäväksi. Tienpitovastuu ja siitä mahdollisesti seuraava vahingonkorvausvastuu ovat epäselviä. Monessa tapauksessa kunta ei edellytä hoitamansa tien tiekunnalta yksityistielain mukaista toimintaa. Oikeuskäytännössä on katsottu, että tällaisessa tapauksessa tienpitovastuu on siirtynyt kunnalle. Tämä puolestaan on vastoin tienpitojärjestelmän kolmijaon selkeyttä. Kunnat ovat viime aikoina talousvaikeuksissaan enenevässä määrin lakkauttaneet tällaisia hoitosopimuksia ja siirtyneet teiden rahalliseen avustamiseen.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kunnan kadunpitovelvollisuus alkaa, kun asemakaavan mukaisen toteutuneen maankäytön liikennetarve sitä edellyttää. Kunnan on otettava sellainen yksityistie hoidettavakseen, jonka liikenne on tarkoitettu siirtyväksi rakennettavalle kadulle. Yksityistie tai sen osa lakkaa, kun katu luovutetaan yleiseen käyttöön. Mahdollinen tiekunta on vielä erikseen purettava. Tilanne ei ole selkeä. Kaavoituksen edetessä on kuntien kaava-alueille jäänyt runsaasti yksityisteitä. Kunta on ottanut ne pääsääntöisesti hoitaakseen, mutta ei ole ryhtynyt maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen katujen rakentamiseen. Yksityistielain soveltaminen jatkuu. Tienpitovastuu näissäkin tapauksissa on epäselvä.

Tähän asti viestintä- ja sähköjohtojen asettamista varten on tarvittu sekä tiekunnan että maanomistajan luvat. Tämä käytäntö ei ole ollut toimiva, sillä sekä tiekunnan yhteyshenkilön että maanomistajan tavoittaminen on ollut haasteellista ja tilanne on johtanut hyvin kirjavaan ja jopa osittain lainvastaiseen toimintatapaan johtojen sijoittamisessa ja rakentamisessa.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö

Suomalainen yhdyskuntarakenne eroaa useimmista muista Euroopan maista. Suomi on pinta-alaltaan laaja ja harvaan asuttu maa, ja yksityisteiden merkitys on tästä syystä Suomessa suurempi kuin monessa muussa maassa. Esimerkiksi Saksassa yksityisiä teitä koskevia erityislakeja ei ole. Osavaltioiden katu- ja tielakien lisäksi yksityisiä teitä koskee ennen kaikkea Saksan siviililakikirja (Bürgerliches Gesetzbuch, BGB).

2.2.1 Ruotsi

Suomalaisia oloja lähimpänä on Ruotsi, jossa on Suomen tavoin laaja yksityistieverkosto. Ruotsissa tärkeimmät yksityisteitä koskevat säädökset ovat laki yhteisistä rakennelmista (Anläggningslagen (1973:1149)) sekä laki yhteisten alueiden hallinnosta (lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter).

Yksityiset tiet ovat ruotsalaisessa oikeudessa laissa yhteisistä rakennelmista tarkoitettuja yhteisrakennelmia. Ne perustetaan maanmittaustoimituksessa. Yhteisrakennelman vaatima alue luovutetaan joko rasisheen luontoisella oikeudella tai omistusoikeudella, jolloin yhteisrakennelman osakkaat tulevat myös alueen yhteisomistajiksi. Osakkuus yhteisrakennelmaan ei ole henkilökohtaista vaan sidoksissa kiinteistöön. Aluetta voidaan luovuttaa niin yhteisrakennelmaan osakkaaksi tulevilta kiinteistöiltä kuin muiltakin kiinteistöiltä. Luovutuksesta voidaan määrätä korvaus.

Yksityistä tietä hallinnoidaan joko ilman järjestäytymistä suoraan osakkaiden toimesta (osakaskuntahallinto, delägarförvaltning) tai tien hallinnointia varten perustetun yhteisalueyhdistyksen (samfällighetsförening) kautta.

Järjestäytymättömässä osakaskuntahallinnossa päätökset on tehtävä yksimielisinä, ja mikäli yksimielisyyttä ei saavuteta voi maamittauslaitos tai sen määräämä taho osakkaan hakemuksesta järjestää kokouksen asian ratkaisemiseksi. Kokouksessa äänimäärät lasketaan kuten yhteisalueyhdistyksessä. Olosuhteiden niin vaatiessa voidaan kokouksessa määrätä yhteisalueyhdistys perustettavaksi.

Yhteisalueyhdistys perustetaan osakkaiden kokouksessa asettamalla yhdistykselle säännöt ja hallitus. Yhdistys on juridinen henkilö, joka voi olla oikeuksien ja velvollisuuksien haltija ja tehdä tehtäviinsä liittyviä sitoumuksia. Yhteisrakennelman perustamistoimituksessa perustetaan useimmiten myös yhteisalueyhdistys hoitamaan yhteisrakennelman hallintoa. Yhteisrakennelman osakkaat ovat yhteisalueyhdistyksen jäseniä automaattisesti, jos rakennelman hoitamiseksi on perustettu yhdistys. Maanmittauslaitos pitää rekisteriä yhteisalueyhdistyksistä.

Yleisimmin käytetään maanmittauslaitoksen mallisääntöjä. Säännöissä määrätään muun muassa siitä, mitä yhteisalueita tai -rakennelmia hallinnoidaan, miten yhdistyksen kokoukset on järjestettävä ja mitkä ovat hallituksen tehtävät. Yhdistyksen kokous järjestetään tavallisesti vuosittain ja tarpeen vaatiessa useammin. Päätökset tehdään enemmistöperiaatteella. Kullakin osakkaalla on yksi ääni riippumatta siitä, kuinka monta osakaskiinteistöä tämä omistaa. Taloudellisesti merkittäviä päätöksiä tehtäessä voidaan ääniluku laskea osakaskiinteistöjen osaluvun mukaan, jos joku osakas sitä vaatii. Yhden osakkaan ääniosuus ei kuitenkaan saa ylittää viidesosaa kokouksessa läsnä olevien osakkaiden äänistä.

Yhteisalueyhdistyksen tarkoitus on hallinnoida yhteisaluetta tai -rakennelmaa, eikä se voi harjoittaa muuta toimintaa. On kuitenkin mahdollista päättää, että yhdistys huolehtii useammasta yhteisalueesta tai -rakennelmasta, mikä voi keventää hallintoa ja säästää kustannuksia alueilla, joilla on suurin piirtein sama osakaspiiri useammassa yhteisrakennelmassa (prop., 1996/7:92).

Yhteisalueyhdistys voi kerätä osakkailta maksuja ja ottaa lainaa tien ylläpidon kustannusten kattamiseksi. Ruotsissa myös yhteiskunnalta tuleva rahoitus on ollut vakaata ja tasoltaan korkeampaa kuin Suomessa. Valtion avustuksista säädetään asetuksessa valtion avustuksista yksityiseen tienpitoon (Förordning (1989:891) om statsbidrag till enskild väghållning).

Tieorganisaatiot eivät ole Ruotsissa verovelvollisia tuloistaan. Yksittäiset tieosakkaat ovat sen sijaan verovelvollisia osuudestaan tieorganisaation tuloista. Tieosakkaat ovat myös oikeutettuja tekemään vähennyksiä verotukseen tieorganisaation kuluista. Tieorganisaation on toimitettava tarpeelliset tiedot osakkaiden verotuksen toimittamiseksi. Tieosakas, joka käyttää kiinteistöään verovelvolliseen toimintaan, ja jonka kiinteistöä ei käytetä vakituiseen asumiseen, saa vähentää osuutensa järjestäytymättömän tien

osakaskuntahallinnon ostamiin tuotteisiin ja palveluihin sisältyneestä arvonlisäverosta, mikäli toimintaan liittyy jokin kiinteistönkäyttöön liittyvä vähennysoikeus.

Kiinteistö, jolla ei ole osuutta yhteisrakennelmasta, voi saada käyttää tietä niin sanottua kulumiskorvausta (slitageersättning) vastaan. Kiinteistön omistajan on maksettava käyttökorvausta huomioiden se kulutus, joka tielle aiheutuu liikenteestä kyseiselle kiinteistölle. Käyttökorvaus kattaa ainoastaan kulumisen. Jos tielle aiheutuu vahinkoa ulkopuolisen kiinteistön liikenteestä, on kiinteistön omistajan maksettava vahingosta erillinen korvaus. Myös osakaskiinteistö voi olla velvollinen maksamaan kulumiskorvausta, jos tietä käytetään sen hyväksi olennaisesti laajemmin kuin mitä kiinteistön osaluku tienpitokustannuksista vastaa. Lisäksi tieyhteisalueyhdistykselle voidaan antaa oikeus toisen yhteistien käyttämiseen jos sillä on huomattava merkitys osakaskiinteistöille, eikä kiinteistöjä voida liittää toisen yhteisrakennelman osakkaiksi.

Johtoja voidaan Ruotsissa sijoittaa maahan joko omistajan ja verkkotoimijan välillä tehtävän sopimuksen nojalla taikka maanmittauslaitoksen päätöksellä perustaa rasitteen luontoinen ”johto-oikeus” (ledningsrätt) tarvittavaan alueeseen erityisessä maanmittaustoimituksessa. Omistajalla tai yksityisten teiden tapauksessa joko osakaskunnalla tai yhteisalueyhdistyksellä on oikeus johtojen sijoittamisesta aiheutuvien vahinkojen korvaukseen. Vaikka yksityisen tien käyttämä alue yleensä on useampaan kiinteistöön kuuluvaa omaisuutta, päätökset alueen käyttämisestä muihinkin tarkoituksiin kuin tienpitoon tehdään yhteisalueen hallinnointia koskevien säännösten mukaisesti. Jos hallintoa varten on perustettu yhteisalueyhdistys, voi yhdistys päättää esimerkiksi johtojen sijoittamisesta tien alueelle.

Yhteisalueyhdistyksen päätöstä voi moittia nostamalla kanteen maa- ja ympäristötuomioistuimessa sillä perusteella, että päätös on syntynyt lain tai yhdistyksen sääntöjen vastaisesti. Myös järjestäytymättömän osakaskunnan kokouksen päätökseen tyytymätön voi nostaa kanteen muita osakkaita vastaan maa- ja ympäristötuomioistumisessa. Maanmittaustoimituksessa tehdyistä päätöksistä voi valittaa maa- ja ympäristötuomioistuimeen. Yhteisrakennelman hallinnointia ja yhteisalueyhdistystä koskevista maanmittauslaitoksen päätöksistä valitetaan kuitenkin yleiseen hallintotuomioistuimeen. Maa- ja ympäristötuomioistuimet ovat erityistuomioistuuksia, jotka käsittelevät mm. ympäristö-, vesi-, kiinteistönmuodostus-, kaavoitus- ja rakennuskysymyksiä.

2.2.2 Tanska

Tanskan yksityistielaki (lov om private fællesveje) on vuodelta 2010. Yksityistieasioissa toimivaltainen hallintoviranomainen (tieviranomaisen, vejmyndighed) on kunnan valtuusto (kommunalbestyrelse). Tanskassa yksityiset tiet jaetaan kiinteistöjen sisäisiin yksityistieihin ja yksityisiin yhteistieihin (private fællesveje). Yksityisiä yhteisteitä käyttävät useammat kiinteistöt, ja ne ovat avoimia yleiselle liikenteelle. Maaseudulla sijaitsevia yksityisiä yhteisteitä ja kaupunkialueilla sijaitsevia yksityisiä yhteisteitä koskevat osin eri säännöt.

Maaseudulla yksityisiin yhteistieihin voi olla tieoikeus, mikä tarkoittaa sitä, että on oikeus ajaa tiellä ja on tienpitovelvollisuuksia. Yksityiseen yhteistiehen on tieoikeus, jos tie on ainoa olennainen yhteys kiinteistölle. Tieoikeus voi syntyä joko sopimuksella, rekisteröinnillä tai tuomiolla. Maaseudulla muutkin kuin tieoikeuden haltijat saavat käyttää yksityisiä yhteisteitä luonnonsuojelulain nojalla liikkumiseen kävellen, pyörällä tai hevosella. Maaseudulla oikeus ajaa tiellä moottoriajoneuvolla koskee kuitenkin vain tieoikeuden haltijoita. Kaupunkialueilla yksityiset yhteistiet ovat avoimia myös yleiselle liikenteelle moottoriajoneuvoilla.

Maaseudulla tienpitäjinä toimivat tieoikeuden haltijat. Tienpitovelvollisuus jaetaan tavallisesti suhteessa kunkin kiinteistön tienkäyttöön. Tieoikeuden haltijat jakavat keskenään joko tienpidon kustannukset tai työsuoritukset. Tienpidon hoitamista varten voidaan myös perustaa kiinteistönomistajien yhdistys tai

tiekunta. Yksityinen yhteistie voi toimia myös yleisenä polkuna (offentlig sti), jolloin kuntaa korvaa sen osan kuluista, joka liittyy tien käyttämiseen yleisenä polkuna yleiselle liikenteelle. Kunta voi edellyttää tienpidolta tiettyä tasoa. Edellytykset voivat kuitenkin liittyä vain siihen, miten lain mukainen hyvä ja turvallinen kunto suhteessa tietä käyttävään liikenteeseen saavutetaan.

Taajamissa (byer og bymæssige områder) yksityisten yhteisteiden tienpitovelvollisia ovat ne kiinteistönomistajat, joiden kiinteistö rajoittuu tiehen. Jos tienpidosta ei ole tehty sopimusta kiinteistöjen omistajien kesken, vastaa kukin oman kiinteistönsä liittymästä tielle. Tämä koskee myös muita teitä, joihin kiinteistö rajoittuu. Kiinteistön omistajat sopivat siitä, miten tienpito järjestetään, ja jakavat joko tienpidon kulut tai työt keskenään. Tämä voi tapahtua perustamalla kiinteistönomistajien yhdistys tai tiekunta, joka on vastuussa tiestä. Tanskan yksityistielain mukaan kunnan valtuusto (kommunalbestyrelsen) päättää siitä, kuinka ja kuinka paljon yksityistä yhteistietä tulee ylläpitää ja korjata. Kiinteistön omistajat ovat myös velvollisia järjestämään katuvalaistuksen kunnan määrittäessä, kuinka yksityiset tiet on valaistava. Tienpidon kustannukset jaetaan tavallisesti kiinteistön omistajien kesken tieavustuslain periaatteiden mukaisesti.

2.3 Nykytilan arviointi

Yksityistiet ovat osa liikennejärjestelmää. Niillä on suuri merkitys muun muassa matkaketjujen toimivuudelle erityisesti elinkeinoelämän kuljetuksissa, varsinkin puunhuollon ja muun maaseudun elinkeinoelämän ja asutuksen osalta. Yksityisteillä on toimintavarmuuteen liittyviä tehtäviä esimerkiksi silloin, jos tietä käytetään yleisesti läpikulkuliikenteeseen tai jos tien varrella on merkittävästi muiden kuin tieosakkaiden liikennettä aiheuttavia toimintoja.

Modernisointitarpeita aiheuttavat kaupungistuminen ja maaseudun ikärakenteen muuttuminen ja toisaalta luonnonvaratalouden ja elinkeinoelämän tarpeet. Kaupungistuminen, väestön ikääntyminen, elinkeinoelämän rakennemuutos, julkisen talouden niukkuus ja useat uuden teknologian ratkaisut tulevat tulevaisuudessa vaikuttamaan merkittävästi muun muassa liikkumistarpeeseen ja liikkumistapoihin sekä yksityisteiden hallinnointiin ja kunnossapitoon. Yksityistiet eivät palvele vain kiinteän asutuksen ja vapaa-ajanasukkaiden liikkumistarpeita, vaan toimiva yksityistieverkosto on myös kilpailukykyisen elinkeinoelämän elinehto.

Fossiilitaloudesta uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntämiseen perustuvaan biotalouteen siirtymisen arvioidaan tarjoavan Suomelle tulevaisuudessa merkittäviä kilpailumahdollisuuksia globaaleilla markkinoilla. Toiminnan kehittämisen ja uusien innovaatioiden perusedellytyksenä on kuitenkin raaka-aineiden saannin turvaaminen toimivilla kuljetusyhteyksillä. Yksityisteiden merkitys onkin kaupungistumisesta huolimatta kasvussa. Yksityistielaki on soveltamisalaltaan melko rajattu, mikä ei mahdollista nykyaikana tarvittavia joustavia ja kustannustehokkaita ratkaisuja.

Maaseudun väestörakenne muuttuu koko ajan kaupungistumisen ja väestön ikääntymisen seurauksena. Yksityisteiden pitoon liittyvä osaaminen on vähentymässä maaseudulla, mikä aiheuttaa uudelleenorganisointitarpeita muun muassa tienpidon järjestämisessä, jotta tienpidon tason ei tulevaisuudessa radikaalisti laskisi. Myös yhteiskunnan yksityisteille suuntaama rahoitus on ollut pitkään laskusuunnassa lukuun ottamatta tilapäisiä, yleensä elinkeinoelämän kilpailukykyyn kohdennettuja lisärahoituspaketteja.

Tarvitaan nykyaikaan päivitetty selkeä ja mahdollistava yksityistielaki, joka huomioi käynnissä olevan yhteiskunnan muutoksen sekä digitalisaatiokehityksen.

Lain rakenteeseen kaivataan selkeyttä. Pykälät tulisi otsikoida ja järjestellä uudelleen niin, että yksityisteiden käyttäjät löytäisivät etsimänsä helposti ja kattavasti yhdestä paikasta. Tarpeettomiksi käyneet pykälät pitäisi poistaa tai päivittää nykyaikaan sopiviksi.

Yksityistielain kokonaisuudistuksen yhteydessä tulisi tarkastella rahoitukseen ja käyttöoikeuksiin liittyviä kysymyksiä. On tarpeen pohtia, mikä on käyttöoikeuksien ja tienkäyttömaksujen välinen suhde tulevaisuudessa ja mikä on valtion avustusten suhde niihin. Myös valtion avustusjärjestelmien yleistä toteutusta tulisi pohtia laajasti. Kuntien ja valtion rooleja on tarkoitus tarkastella myös laajemmin. Tärkeänä tavoitteena on kuntien tehtävien vähentäminen.

On havaittu tarve pohtia ratkaisua yksityisteiden kuntorekisterin luomiseen sekä yksityisteiden hallinnollisen tiedon parempaan saatavuuteen. Tiekuntien oikeudellista muotoa pohditaan nimenomaan byrokratian vähentämisen ja toiminnan sujuvoittamisen sekä yksityisteiden hallinnoinnin tehostamisen näkökulmasta.

Johtojen ja kaapelien sijoittamista tiealueelle on tarkoitus sujuvoittaa. Myös maanteiden, katujen ja yksityisteiden rajapinnassa olevien tienpitovastuiden uudelleenarviointi on myös tärkeää. Lisäksi terminologian yhdenmukaistaminen ja päivittäminen tehdään kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Yksityistielain ja kiinteistönmuodostamislain suhdetta pitäisi tarkastella uudelleen.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on selkeä, mahdollistava ja nykyaikainen yksityistielaki, joka huomioisi käynnissä olevan yhteiskunnallisen muutoksen sekä digitalisaatiokehityksen. Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman norminpurkutavoitteiden mukaisesti tarkoitus on karsia turhaa sääntelyä.

Tavoitteena on joustava laki, joka mahdollistaisi tiekunnille ja tieosakkaille useammanlaiset toimintatavat ja antaisi näin joustavuutta yksityisteiden pitoon, sekä antaa tiekunnille entistä enemmän vastuuta omista päätöksistään ja toimintatavoistaan. Joustavuuden lisäämisellä pyritään myös kannustamaan omatoimisuuteen ja toimeliaisuuteen.

Esityksen tavoitteena on osaltaan turvata elinkeinoelämän kuljetusten ja yksityisteiden varrella sijaitsevan pysyvän asutuksen edellyttämä liikkuminen tarkastelemalla yksityisteiden rahoitusta kokonaisuutena. Tavoitteena on hyötyjä maksaa -periaatteen korostaminen ja yleisesti yksityisteiden rahoituksen saaminen kestäväälle pohjalle. Esityksellä pyritään kannustamaan käyttömaksujen perimiseen entistä kattavammin.

Esitettävällä lailla pyritään antamaan hyvät edellytykset maaseudun erilaisten infrastruktuurijärjestelmien tehokkaalle järjestämiselle ja ylläpidolle. Lakiuudistuksella on tarkoitus mahdollistaa tiekunnille myös muita tehtäviä kuin vain tienpito, kuten jäte- ja vesi-infran hoitoa. Tavoitteena on lisäksi esimerkiksi viestintä- ja sähköjohtojen rakentamista koskevien lupamenettelyiden sujuvoittaminen, ja yhteiskunnan eri infrastruktuuriverkkojen rakentamisen edistäminen. Tehokasta tienpidon järjestämistä silmällä pitäen tavoitteena on myös kannustaa tienpidon järjestämiseen nykyistä ammattimaisemmin ja sitä kautta mahdollistaa uudenlaisen elinkeinotoiminnan syntyminen maaseudulle.

Yksityistielain uudistuksessa on sitouduttu hallitusohjelman mukaiseen tavoitteeseen kuntien tehtävien vähentämisestä ja niiden kustannusten karsimisesta sitä kautta. Hallitusohjelman mukaan hallitus vähentää kuntien kustannuksia 1 miljardilla eurolla karsimalla lakisääteisiä tehtäviä sekä niiden toteuttamista ohjaavia velvoitteita. Tehtävien siirrolla muille viranomaisille tavoitellaan lisäksi asiantuntemuksen parantumista yksityistieasioiden käsittelyssä

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Tieosakkuus, ulkopuolisten tienkäyttö sekä tiemaksujen ja käyttömaksujen suhde

Eri osapuolten roolien selkeyttämisen kohdalla harkittavana on, millä kaikilla tahoilla tulisi olla mahdollisuus tieoikeuteen. Asia liittyy kysymykseen siitä, millä tavoin kunkin tahon osallistuminen tienpitoon on järkevintä järjestää, tieosakkuuden ja tiemaksujen kautta vai jollakin muulla tavalla, ennen kaikkea käyttömaksujen kautta. Tahoja, joiden asema tässä suhteessa on epäselvä ovat esimerkiksi tietä tarvitsevat elinkeinonharjoittajat, julkiset toimijat kuten kunta, maakunta ja valtio, sekä vuokralaiset. Selvää nykyisin ja ehdotuksen mukaan jatkossakin olisi, että yksityistien varrella sijaitsevien kiinteistöjen tienkäyttö tulisi järjestää tieoikeuden ja siis tieosakkuuden kautta.

Vuokralaiselle ei yleensä perusteta erillistä tieoikeutta, kun kiinteistön hyväksi on jo perustettu tieoikeus. Tällöin on vuokranantajan ja vuokralaisen keskenään sovittava siitä, miten esimerkiksi tieoikeuden omaavaa kiinteistöä edustetaan tiekunnan kokouksessa. Hankalia tilanteita voi muodostua, jos vuokranantajan ja vuokralaisen tarve tiehen eroavat toisistaan. Vuokralaisen voisi olla esimerkiksi tarkoituksenmukaista kulkea kiinteistölle eri reittiä kuin maan omistajan. Vuokralaiselle on kuitenkin lisäksi mahdollista perustaa väliaikainen kulkuoikeus, enintään siksi ajaksi kuin hallinta jatkuu.

Julkiset tahot saattavat joskus ohjata liikennettä yksityistielle. Lisäksi yksityistien päässä voi sijaita esimerkiksi julkisen tahon hallitsema ulkoilualue, jonne kulkemiseen käytetään yksityistietä. Tällaisissa tilanteissa kunta, maakunta tai valtio ei välttämättä omista yksityistien varrella kiinteistö, jolle voitaisiin perustaa tieoikeus tiehen ja tätä kautta huomioida kaikki kulkeminen kyseiselle kiinteistölle tieyksiköinnin kautta. Harkittava on siksi, tulisiko mainituille julkisille toimijoille säätää mahdollisuus tai velvollisuus tulla tieosakkaiksi tämän kaltaisissa tapauksissa.

Elinkeinonharjoittajille voidaan nykyisin perustaa tieoikeus, jos tie on tärkeä tämän elinkeinon harjoittamista varten. Elinkeinonharjoittajien tapauksessa voidaan joutua arvioimaan, milloin tarve yksityisen tien käyttämiselle on niin merkittävä ja säännöllinen, että se kannattaa järjestää tieoikeuden kautta, sillä tietä vähemmän intensiivisesti käyttävä elinkeinonharjoittaja voi käyttää tietä myös esimerkiksi käyttömaksun nojalla. Voi olla myös muita tieosakkaiden ulkopuolisia yksityisiä tahoja, joiden tienkäyttö on suhteellisen runsasta. Myös tällaisten henkilöiden osalta on arvioitavana, millä tavalla heidän osallistumisensa tienpidon kustannuksiin olisi järkevintä hoitaa, ja mikä tulisi olla tie- ja käyttömaksujen sekä tieosakkuuden ja ulkopuolisen tienkäytön välinen suhde yleisemminkin.

Johtojen sijoittaminen yksityistien tiealueelle

Sähkö- ja viestintäjohtojen sijoittaminen yksityisteiden varteen on nykyisin varsin hankala prosessi, sillä lupaa työn suorittamiseen ja johtojen sijoittamiseen on pyydettävä tiekunnalta, tai joskus jokaiselta tieosakkaalta erikseen, sekä lisäksi maanomistajalta. Menettelyn järjestämisessä vaihtoehtoja ovat esimerkiksi, että lupaa tarvittaisiin vain maanomistajalta tai että lupaa tarvittaisiin vain tienpitäjältä eli tiekunnalta tai tieosakkailta. Näistä vaihtoehtoista sujuvampi olisi, että johtojen sijoittamisesta tarvitsi sopia ainoastaan tiekunnan tai tieosakkaiden kanssa, sillä tiekunta voisi antaa luvan toimenpiteisiin, jotka kohdistuvat sen tiealueelle koko tien pituudelta, kun taas maanomistajien kanssa asiasta sovittaessa olisi asia käsiteltävä erikseen jokaisen johdon sijoitusreitillä olevan kiinteistön omistajan kanssa. Jos tiekunta myöntäisi luvan tässä tarkoiteltuihin toimenpiteisiin, on lisäksi arvioitava millaisia muutoksia olisi tehtävä tieoikeuden käsitteeseen, johon tieoikeuden haltijoiden toimivalta tiealueella rajoittuu.

Tieosakkaiden järjestäytymisen muoto

Uudistuksen valmistelussa on arvioitu, tulisiko mahdollistaa tieosakkaiden järjestäytyminen tiekuntamallin lisäksi esimerkiksi osakeyhtiön tai osuuskunnan muodossa. Tieosakkaiden järjestäytymistä osakeyhtiöksi

pidettiin valmistelussa ongelmallisena, eikä se juuri saanut kannatusta valmistelussa mukana olleilta sidosryhmiltä.

Osakeyhtiömuoto vaatisi yksityiskohtien ja tarvittavan sääntelyn tarkkaa analyysia. Yksityistien arvon sekä kullekin tieosakkaalle tulevan omistususuuden ja samalla ääniluvun laskenta olisi haastavaa. Ratkaistava olisi esimerkiksi, millä tavalla yksityisteille tienkäytön mukaan vahvistettavat tieyksiköt olisivat muunnettavissa osakkeiksi. Tieyksiköiden tarkoituksena on nykyisin määrittää kunkin tietä käyttävän osuus tiekunnan menoista. Myös päätöksenteko järjestetään nykyisin yksiköiden suhteessa. Ratkaistava olisi myös, miten osakeyhtiön perustamisesta ylipäänsä päätettäisiin ja voisiko esimerkiksi olemassa oleva tiekunta muuttaa oikeudellista muotoaan enemmistö päätöksellä tiekunnan kokouksessa, vaikka osa osakkaista ei halua ryhtyä harjoittamaan suunniteltua liiketoimintaa. Yksityistielaila on myös tarkoitus osaltaan varmistaa kiinteistöille välttämätön kulkuyhteys ja -oikeus. Osakeyhtiön tapauksessa kun tielle tulisi uusia osakkaita, olisi tarpeen järjestää osakeanti, ja ratkaistava olisi miten varmistettaisiin uuden tieosakkaan pääsy tiestä päätöksiä tekevän yhtiön osakkaaksi. Osakeyhtiömuodosta tunnistettu mahdollinen hyöty voisi olla verotukseen liittyvät edut arvonnäköveron vähennysoikeuden saamiseen tietä hallinnoivalle osakeyhtiölle. Tähän liittyy toisaalta riski, että sellaisetkin tieosakkaat, joilla ei ole aikomusta harjoittaa elinkeinotoimintaa ”tiekuntayhtiön” kautta ja joilla ei ole riittävää asiantuntemusta tai resursseja järjestää osakeyhtiön hallintoa ja muuta toimintaa asianmukaisesti, perustaisivat osakeyhtiöitä veroetujen saamiseksi. Yksityistienpito ei lisäksi tällaisessa toisessa oikeudellisessa muodossakaan voisi olla yksinomaan liiketoimintaa nykyisten tieoikeuteen ja tienpitovelvollisuuteen perustuvien lähtökohtien johdosta. Tieosakkaat täyttävät tiemaksuilla lain mukaisen tienpitovelvollisuutensa ja jakavat siitä aiheutuvat kustannukset, mikä ei voi olla arvonnäköveron alaista palveluiden myyntiä.

Kuitenkin ennen nykyisen yksityistielain voimaantuloa yksityistien ylläpitoa varten on saatettu perustaa yhtiö tekemällä yhtiösopimus, joka vastaa nykyistä avoimen yhtiön yhtiösopimusta. Sopimuksessa on valittu tiehoitokunta ja perustetulle yhtiölle säännöt. Tällaiset perustetut yhtiöt ovat saattaneet toimia hyvinkin pitkään. Yhtiösopimuksen osapuolten, yhtiömiesten, vastuut ja velvoitteet ovat olleet verrattavissa yksityistielain mukaiseen hoitokuntaan. Yhtiömuotona yhtiö on voinut hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia samalla tavalla kuin tiekunta. Yhtiö on voinut olla asianosaisena tuomioistuimessa ja muun viranomaisen luona. Nykyinenkin laki ei sinänsä estä tällaista järjestäytymistä, joka voidaan toteuttaa niin, että juridisesti yksityistielain näkökulmasta tieosakkaat toimivat silloin järjestäytymättöminä ja keskeisten sopimusten nojalla.

Osuuskuntamuodon mahdollistamiseen ei ole suhtauduttu yhtä kriittisesti, ja esimerkiksi muustakin infrasta kuin tiestä huolehtimaan tarkoitetun infraosuuskunnan mahdollistamisen kannalta osuuskunta voisi olla hyvä mahdollisuus. Osuuskuntavaihtoehtoa on väläytelty usein tilanteissa, jossa tiekunta nähdään myös muun infran kuin tien ylläpitäjänä, puhutaan infraosuuskunnasta. Myös osuuskuntamuotoon liittyy toisaalta yksityiskohtia, jotka voisi olla hyvä ratkaista laissa sekavan oikeustilan välttämiseksi. Osuustoiminnan ideologia ja tavoitteet ovat sopusoinnussa nykyisen yksityistielain kanssa. Vahva vaade tasa-arvoiselle sekä pitkäjänteiselle toiminnalle sopivat hyvin tienpidon perusarvoihin. Aktiivisesti palveluja tarjoavalle tiekunnalle osuuskuntana toimiminen on realistinen vaihtoehto. Eräs riskitekijä on osuuskunnan osakkuus. Osakkaaksi kun ei voi pakottaa. Jos osuuskuntaa kuuluu vain osa tieosakkaista, vaarana on, että osuuskunnan toiminta pääse kunnolla käyntiin tai se jähmettyy. Tavalliselle tiekunnalle osuuskuntana toimimisesta ei ole sanottavaa hyötyä, pikemmin se päinvastoin lisää ja jäykistää hallintoa. Infraosuuskunnan este on lähinnä se, että kunkin infran osakskunta on eri ja niiden maksuperusteet ovat erilaiset. Nykyistä lainsäädäntöä olisi kuitenkin mahdollista kehittää siihen suuntaan, että mm. luvan tiealueelle sijoitettaviin yhdyskuntateknisiin laitteisiin ja rakennelmiin antaa vain tiekunta. Nyt maanomistajalta pitää pyytää myös lupa ja pahimmillaan se saattaa hidastaa investointeja merkittävästi.

Osakaskunnalla taas tarkoitetaan yhteisaluelain mukaista yhteisalueen omistavaa yksikköä. Osakaskunnan osakkaita ovat yhteisen alueen tai yhteisen erityisen etuuden saaneiden kiinteistöjen omistajat. Yleisimpiä osakaskuntia ovat kalastukseen ja yhteismetsiin liittyvät osakaskunnat. Osakaskunnat ovat verotuksellisesti yhteisetuusia, kuten tiekunnatkin. Osakaskunnat poikkeavat tiekunnista kuitenkin siinä mielessä, että ne tuottavat osakkailleen voittoja esim. kalatalouden tuloja (kalastuskunnat) tai puutavaran myyntituloja (yhteismetsät). Tienpito ei nykyisellään ole ollut voittoa tavoittelevaa tai voittoa tuottavaa toimintaa. Mitään suurta hyötyä tai haittaa tienpidon suorittamista osakaskuntana ei ole nähtävissä.

Yksityistien tienpitotoimintaa harjoittavan juridisen yhteisön hakeutumista yleishyödylliseksi yhteisöksi rajoittaa taas se, että yksityistien tienpito hyödyttää ensisijaisesti yksityisiä kiinteistönomistajia tai muutoin rajattua henkilöpiiriä tai aluetta. Jos kuitenkin tie sijaitsee liikenteellisesti sellaisessa paikassa, että sen todetaan vastaavan valtion tai kunnan ylläpitämää tietä sijainnin ja liikennemäärien perusteella, ei ole varmaa estettä, etteikö se voisi olla yleishyödyllinen.

Tiekunta on moneltakin suunnalta tarkasteltuna yllättävän toimiva järjestelmä. Tiekunnan toiminta on hyvin riippuvainen toimielimen asiantuntemuksesta ja kokemuksesta. Tarjoamalla tiekuntien toimielimille asiantuntevaa kouluttamalla saataisiin pienellä panostuksella merkittäviä parannuksia aikaan. Tieisännöitsijäkoulutusta pidetään yleisesti hyvänä tapana tuottaa asiantuntijoita hoitamaan tiekuntien lakisääteisiä tehtäviä. Suomen Tieyhdistys ry on ensimmäisenä ryhtynyt kouluttamaan TIKO tieisännöitsijöitä. Heitä on tällä hetkellä yli 200 henkeä. Tieisännöinti on mahdollista valita opetushallituksen hyväksymän isännöinnin ammattitutkinnon valinnaiseksi tutkinnon osaksi.

Yhtenä mahdollisuutena on valmistelussa arvioitu mahdollisuutta säilyttää tiekunta mutta mahdollistaa sen tehtävien hoitamisen valtuuttaminen nykyistä laajemmin ulkopuoliselle toimijalle, joka voisi olla esimerkiksi tieisännöintiyritys, infraosuuskunta tai tieosakkaiden itsensä muodostama yritys.

Viranomaistehtävien hoitaminen

Nykyisen lain mukaisten tielautakuntien päätösvalta koskee pääasiassa ennestään olevia teitä. Tielautakuntien tehtävät voidaan jakaa sisältönsä puolesta ennen kaikkea toimitustehtäviin ja muutoksenhakutehtäviin. Toimitustehtävillä tarkoitetaan tässä sellaisia asioita, jotka rinnastuvat yksityistietoimituksissa hoidettaviin tehtäviin. Lisäksi tielautakunnilla on eräitä muita tehtäväryhmiä, joita ei ole pidettävä toimitus- tai muutoksenhakutehtävinä.

Osana kuntien tehtävien vähentämistä on selvitetty tielautakuntien lakkauttamista ja niiden tehtävien siirtämistä muille viranomaisille. Ensisijaisesti on selvitetty mahdollisuutta siirtää tehtäviä Maanmittauslaitokselle (MML), jossa on kattava asiantuntemus yksityistieasioista.

Maanmittauslaitos on perusrekisteriviranomainen, joka ylläpitää kiinteistöihin ja maastoon liittyviä rekistereitä. Maanmittaustoimitukset ovat laissa säädettyjä riippumattomia oikeudellishallinnollisia menettelyjä, joilla ylläpidetään kiinteistörekisteriä. MML ei ole yleishallintoviranomainen. Kunnan tielautakunnan tehtävistä voidaan siirtää MML:n vastuulle vain tehtävät, jotka ovat luonteeltaan käsiteltäviä yksityistietoimituksessa (toimitusasioita). Muutoksenhakuasioiden hoitaminen ei sovellu MML:n toimenkuvaan. Myöskään esimerkiksi yksityisteiden tai tiekuntien hallintoon liittyvät lupa-, valvonta-, avustusasiat eivät ole sellaisia tehtäviä, joita MML voisi hoitaa.

Koska muutoksenhakuasiat, jotka liittyvät tiekunnan päätöksien tarkasteluun, eivät sovellu MML:lle siirrettäviksi, voidaan niiden hoitamisen osalta arvioida ainakin mahdollisuutta säätää ne hoidettaviksi

käräjäoikeuksissa, mikä on tavanomainen yhteisöoikeudellinen ratkaisu, tai käräjäoikeuksissa toimivissa maaoikeuksissa, joilla MML:n tapaan on erityisasiantuntemusta yksityistieasioissa.

Yleisten hallintotehtävien hoitamisen osalta vaihtoehtoina ovat tulevaisuudessa maakunnat sekä toisaalta maakuntauudistuksen yhteydessä tietyt aluehallintovirastojen nykyisiä tehtäviä hoitamaan tulevaa valtion lupa- ja valvontavirastoa. Uudelle valtion lupa- ja valvontavirastolle on tarkoitus siirtää esimerkiksi aluehallintovirastojen nykyisin hoitamia oikeusturvatehtäviä. Tielautakunnilla olleet yleiset hallintotehtävät liittyvät pääosin tiekunnan hallintoon ja osakkaiden sekä muiden asianosaisten oikeusturvaan, jolloin valtion lupa- ja valvontavirasto olisi virastoon tulevan asiantuntemuksen ja muiden siellä hoidettavien asioiden johdosta luontevin paikka tällaisten yksityistielain mukaisten tehtävien hoitamiseksi.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Voimassa olevan lain yksityistä teistä rakenne on lukuisten osauudistusten seurauksena muodostunut sekavaksi ja osittain epäloogiseksi. Esityksen mukaisessa uudessa yksityistielaisissa pykälät otsikoitaisiin ja järjestettäisiin uudelleen niin, että uusi laki olisi informatiivisempi ja helpommin luettava. Käsiteltävät asiat yhdistettäisiin loogisiksi asiakokonaisuuksiksi, mikä auttaisi asioiden löytämistä kattavasti ja nopeasti. Laista poistettaisiin ajan saatossa turhiksi käyneitä pykäläitä sekä karsittaisiin muun lainsäädännön kanssa päällekkäistä sääntelyä. Yksityistietoimituksia koskevassa sääntelyssä nojattaisiin aiempaa enemmän kiinteistönmuodostamislakiin kiinteistötoimituksia koskevana yleislakina, ja säädettäisiin yksityistietoimituksista vain niiltä osin, kuin olisi tarpeen poiketa kiinteistönmuodostamislain mukaisesta menettelystä tai säännöksen olemassa olo yksityistielaisissa olisi tärkeää esimerkiksi lakia käyttävien henkilöiden tiedonsaannille, jotta yksityistien pitoon ja hallintoon liittyvät seikat olisivat selkeästi löydettävissä. Tietoimituksia koskevia säännöksiä on tarkasteltu yhdessä kiinteistönmuodostamislain kanssa niin, että kokonaisuus olisi jatkossa johdonmukainen ja ehjä.

Tieoikeuden käsitettä esitetään laajennettavaksi sisältämään sähkö- ja viestintäjohdot ja muut kiinteistöjen käyttöä palvelevat rakenteet, rakennelmat ja laitteet. Tällä edistettäisiin erityisesti viestintä- ja sähköjohtojen rakentamista niin, että sijoituslupa tarvittaisiin tulevaisuudessa vain tiekunnalta.

Tiekuntien toimintaa halutaan joustavoittaa ja sujuvoittaa. Esityksen tavoitteena on antaa tiekunnille entistä enemmän vastuuta omista päätöksistään ja toimintatavoistaan. Tähän liittyy esitys siitä, että tiekunnat voisivat jatkossa päättää tietyistä, erikseen määritellyistä asioista säännöillä toisin kuin laissa on säädetty, mikäli tieosakkaat näin yhdessä sopivat. Tämän on arvioitu lisäävän joustavuutta tiekuntien toimintaan, sillä näin tiekunta voisi sopia sille parhaiten soveltuvasta toimintatavasta esimerkiksi erilaisissa kokouskäytäntöihin liittyvissä asioissa. Lisäksi tiekuntien kokouskäytäntöjä esitetään nykyaikaistettavaksi myös muilta osin. Esimerkiksi videokokouksen pitäminen ja kokouskutsun lähettäminen sähköpostitse mahdollistettaisiin.

Tiekuntia koskevaan sääntelyyn lisättäisiin aikaisemmasta laista puuttuneet esteellisyyttä koskevat säännökset, minkä lisäksi valtakirjojen käyttöä tiekunnan kokouksessa rajoitettaisiin niin, ettei yksi henkilö voisi käyttää kokouksessa yli x prosentin äänivaltaa

Esityksessä mahdollistettaisiin yksityisteiden tienpidon ja hallinnoinnin siirtäminen ulkopuoliselle taholle. Ulkopuolinen toimija voisi olla esimerkiksi eli tieosakkaiden perustama osuuskunta tai kokonaan ulkopuolinen yritys, esimerkiksi tieisännöintiyritys.

Osana kuntien tehtävien vähentämistä tielautakunnat lakkautettaisiin ja niiden tehtävät siirrettäisiin yksityistietoimituksessa Maanmittauslaitoksen tai tietyissä tapauksissa kunnan kiinteistörekisterin pitäjän hoidettavaksi, maaoikeuteen sekä maakuntauudistuksen yhteydessä perustettavaan valtion lupa- ja

valvontavirastoon. Toimituksia esitetään tähän liittyen kevennettäväksi ja jopa purettavaksi. Tiekunnan perustaminen, jakaminen, yhdistäminen ja lakkauttaminen olisi ehdotuksen mukaan mahdollista tehdä jatkossa ilman yksityistietoimitusta.

Lisäksi maakunnille ja kunnille säädettäisiin mahdollisuus perustaa yksityistieasioille sovittelu- ja neuvontaelimiä. Niiden kuntien kiinteistönmuodostamisviranomaiselle, jotka ovat ottaneet kiinteistörekisterinpidon tehtäväkseen asemakaava-alueellaan, mahdollistettaisiin yksityistietoimitusten tekeminen myös asemakaava-alueen ulkopuolella. Näillä toimenpiteillä pyritäisiin lieventämään tielautakuntien lakkauttamisesta yksityishenkilöille aiheutuvaa kuluriskin kasvua yksityistieasioiden hoidossa.

Muussa rahoituksessa korostettaisiin hyötyjä maksaa -periaatetta. Tavoitteena on laajentaa yksityisteiden tienpidon maksajapohjaa. Yksityisteiden ulkopuolisten käyttö käännettäisiin lähtökohtaisesti luvanvaraiseksi. Jokamiehen oikeuksiin ei kuitenkaan puututtaisi. Lisäksi maanomistajan asettamat puomit sellaiselle yksityiselle tielle, joka sijaitsee hänen alueellaan, muutettaisiin luvanvaraiseksi. Luvan voisi hankkia tiekunnalta tai yksityistietoimituksesta. Tie kunta saisi edelleen rajoittaa ulkopuolista moottoriajoneuvoilla tapahtuvaa käyttöä tienkäyttöä vapaasti, jos tietä ei yhteiskunnan toimesta avustettaisi.

Tieoikeus voitaisiin jatkossa perustaa myös yhteiskunnan julkisille toimijoille (valtio, kunta, maakunta), jos ne toimillaan ohjaavat liikennettä yksityistielle. Valtio, kunta tai maakunta voisi tällaisissa tilanteissa siis jatkossa olla velvollisia tieosakkaina osallistumaan tienpitoon ja sen kustannusten jakamiseen. Lisäksi mahdollistettaisiin aiempien tien rakennuskustannusten huomioiminen myös käyttömaksuja määrättäessä. Tienpitovelvollisuuden jaossa eli tieyksikköjen, joiden perusteella maksetaan tiemaksuja, määrittämisessä mahdollistettaisiin jatkossa myös tieosakkaan tien käytön pituuden huomioiminen.

Yksityistielain valtionavustuskriteereitä esitetään selkeytettäväksi ja karsittaviksi. Avustuskriteereiksi jätettäisiin ainoastaan yksityistien järjestäytyneisyys sekä yksityistietä koskevan tiedon olemassaolo, ajantasaisuus ja avoimuus. Valtionavustustehtävän hoitamisesta ja yksityisteiden lauttapaikkojen avustamisesta säädettäisiin maakuntalain ratkaisujen mukaisesti. Valtionavustustehtävää hoitaisivat jatkossa maakunnat. Avustuskriteerien karsimisella olisi tarkoitus antaa maakunnille mahdollisimman laaja valinnanvapaus päättää, miten avustamiseen käytettävissä oleva määräraha sen alueella käytetään. Esityksen valmistelussa on arvioitu, että paikallisella tasolla on ajantasainen ja perusteltu näkemys siitä, missä kunnossa alueen yksityistiet ovat ja millä tasolla yksityisteitä on kulloinkin avustettava ottaen huomioon elinkeinoelämän ja pysyvän asutuksen tarpeet. Maakunnilla on oletetusti suuri intressi pitää yksityistiet elinkeinoelämän ja pysyvän asutuksen edellyttämässä kunnossa. Esityksen mukaan laista poistettaisiin vanhat maininnat yksityisteiden erityiskohteiden avustusten enimmäisprosentista. Esitetään, että yksityisteiden lauttapaikkojen ylläpitoa maakunnat voisivat avustaa osana saaristoliikenteen suunnittelua ja järjestämistä maakuntalain 6 §:n 2 momentin mukaisesti. Tällä muutoksella arvioidaan saavutettavan hyötyjä, koska näin yksityistieihin liittyvä päätöksenteko siirrettäisiin kokonaisuudessaan maakunnille paikallisen näkemyksen piiriin. Yhteysalusliikenteen ja yksityisteiden lauttapaikkojen tarkasteleminen maakunnissa yhtenä kokonaisuutena edistäisi alueellisen kokonaisuuden hallintaa ja paikallista harkintaa ja tuottaisi mahdollisia tehokkuushyötyjä.

Kuntien avustamismahdollisuuksiin ei tehtäisi muutosta, ja se säilyisi vapaaehtoisena.

Esityksen mukaan uudessa yksityistielaisissa täsmennettäisiin asemakaava-alueilla olevien yksityisteiden asemaa. Kunnille säädettäisiin velvollisuus antaa arvio asemakaava-alueella sijaitsevan yksityistien tilanteesta viiden vuoden välein niin vaadittaessa. Lisäksi kunnan olisi otettava hoitoonsa kaava-alueella sijaitseva tai kaava-alueelle johtava yksityistie, mikäli yksityistien liikenne huomattavasti lisääntyy asemakaavan toteuttamisen seurauksena.

Uuteen yksityistielakiin ei esitetä säädettäväksi rangaistussäännöksiä lain rikkomisen varalta. Sen sijaan ei-toivottuun käyttäytymiseen voitaisiin jatkossa puuttua esitettävien hallinnollisten pakkokeinojen kautta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset valtiontalouteen, kuntiin ja julkistalouteen

Kuntien tielautakuntia esitetään lakkautettavaksi. Kuntaliiton toteuttaman kyselyn mukaan kuntien tielautakunnissa on suoritettu viimeisen kolmen vuoden aikana keskimäärin 8 tielautakunnan toimitusta per kunta. Vaihtelu on kuitenkin suurta kunnittain ja enimmillään toimituksia on viimeisen kolmen vuoden aikana ollut yli 30 000 asukkaan kunnissa ollut 72 kappaletta sekä tätä pienemmissä kunnissa enimmillään 25 kappaletta. Kyselyn tulosten perusteella tielautakunnan kustannukset yksittäiselle kunnalle ovat vuosittain keskimäärin noin 24 400 euroa ja kokouspalkkiot vuosittain keskimäärin 1 146 euroa. Hallituksen kuntien kustannusten vähentämistä koskevan reformin toimenpiteiden tarkastelun yhteydessä on arvioitu, että tielautakuntien lakkauttamisella saavuttaisiin kuntasektorille noin 2-3 miljoonan euron säästöt vuosittain.

Tielautakuntien muutoksenhakutehtävien siirtyminen maaoikeuksiin lisäisi maaoikeuksien ja käräjäoikeuksien tehtävätaakkaa jonkin verran. Tavoitteena kuitenkin on, että muutoksenhakuja tehtäisiin nykyistä vähemmän, kun kulut olisivat entistä korkeammat ja maakuntien tai kuntien mahdollisen sovittelu- ja neuvontaelimen avulla saataisiin sovittua riitatilanteita ennen, kuin ne vietäisiin käräjäoikeuteen. Säättämällä valtion lupa- ja valvontavirastolle oikeus turvautua hallinnollisiin pakkokeinoin tehostamalla päätöstään uhkasakolla, uskotaan osaltaan vähennettävän maaoikeuksiin ja käräjäoikeuksiin siirtyvien muutoksenhakutehtävien määrää. Valtio perii maaoikeusasioissa tuomioistuinmaksulain mukaisesti valittajalta 500 euron suuruisen oikeudenkäyntimaksun. Maaoikeudesta saadun arvioin mukaan oikeudenkäyntimaksu on lähinnä nimellinen, eikä kata valtiolle oikeudenkäynnistä aiheutuvia todellisia kustannuksia. Tavanomaisessa muutoksenhakuasiassakin valtiolle aiheutuvat kustannukset voivat nousta tuhansiin euroihin.

Maanmittauslaitokselta saadun selvitysten mukaan yksityistielain muutoksen seurauksena Maanmittauslaitoksen vastuulle tulisi vuosittain noin 500 uutta yksityistietoimitusta. Tielautekunnista siirrettyiksi ehdotetut tehtävät ovat jo nykyisellään Maanmittauslaitoksessa suoritettavia lakisääteisiä tehtäviä ja toimenpiteitä. Maanmittauslaitoksessa on olemassa tehtävien suorittamiseen tarvittava infrastruktuuri ja resurssit eikä siirrolla ole suoria vaikutuksia näihin. Resurssien osalta tehtävien vastaanottoa Maanmittauslaitokseen edistää ja yksinkertaistaa tehtävien jakaantuminen maan eri osiin. Työaikavaikutusten voidaan olettaa olevan noin 600 henkilötyöpäivää, josta aiheutuu nykyisellä hinnoittelulla asianosaisilta perittäviä kustannuksia noin 0,39 M€. Tämä tarkoittaa 780 € siirtyvää tehtävää kohden. Pelkkinä työvoimakustannuksina menoja Maanmittauslaitokselle aiheutuisi noin 0,32 M€. Siirrolla ei näin ole keskimääräisesti suuria vaikutuksia Maanmittauslaitokselle tai kansalaisille aiheutuviin kustannuksiin.

Valtion maksuperustelain omakustannusarvoon perustuva julkisoikeudellisten tuotteiden hinnoittelu koskee yksityistietoimituksia ja lisäksi koskisi tielautakunnilta Maanmittauslaitokselle siirrettäväksi ehdotettuja tehtäviä. Sen johdosta Maanmittauslaitoksen liikevaihto edellä selostetun mukaan kasvaisi jonkin verran, mutta ylijäämää ei tulisi.

Yksityistietoimituksia ei julkinen oikeusapu koske, vaan edunvalvonnan eräitä rautatietasoylikäytävätapauksia lukuun ottamatta kustantaa aina maanomistaja tai muu asianosainen itse.

Toimitustehtävien siirto Maanmittauslaitokselle tai vapaaehtoiselle kiinteistörekisterinpitäjälle lisäisi luultavasti Maanmittauslaitoksen ja kiinteistörekisterinpitäjän nykyistä tehtävämäärää jonkin verran. Mikäli kiinteistörekisterinpitäjät ottaisivat toimitustehtäviä hoitaakseen, tehtävät jakaantuisivat tasaisemmin Maanmittauslaitoksen ja kuntien toimitusinsinöörien kesken, mikä pienentäisi Maanmittauslaitokselle suuntautuvien toimitustehtävien määrää.

Aluehallintovirasto perii nykyisin esimerkiksi yhteisön kokouksen koolle kutsuminen tai yhdistyslain 22 §:n tarkoittama muun päätöksenteon järjestämisestä omakustannusarvo alemman maksun. Yksityistielaisissa uuden viraston tehtäväksi siirtyvät asiat rinnastuvat pitkälti tämän tyyppisiin tehtäviin ja liittyvät lähinnä osakkaiden oikeusturvaan. On siis todennäköistä, että myös yksityistielain mukaisen tiekunnan kokouksen koolle kutsumisesta ja muista vastaavista suoritteista perittäisiin omakustannusarvoa alempi maksu. Vuonna 2016 hinta aluehallintoviraston suorittamalle kokouksen koolle kutsumiselle on ollut 240 euroa.

Hallituksen esityksessä esitetään, että kunnat, maakunnat ja valtio voitaisiin ottaa tarvittavassa tieosakkaaksi, jos niiden toimesta yksityisteille ohjataan ylimääräistä liikennettä. Tällaisia esimerkkejä olisivat esimerkiksi erilaiset yksityisteiden kevyen liikenteen väylät, joille yhteiskunta ohjaa kevyttä liikennettä. Esitys lisäisi mahdollisesti julkistalouden kustannuksia jonkin verran, mutta yksityisteiden tienpidon kannalta kyseinen ratkaisu olisi oikeudenmukainen ja rahoituksen kannalta kestävä ratkaisu.

Jos kadunpitopäätöstä ei viiden vuoden kuluessa asemakaavan hyväksymispäätöksen lainvoimaiseksi tulemisen jälkeen ole tehty, kunnille säädettäisiin velvollisuus laatia tieosakkaan tai tiekunnan vaatiessa kadunpitovelvollisuutta koskeva arviointi enintään viiden vuoden välein. Tämän on arvioitu lisäävän hieman kuntien tehtäviä, mutta valmistelun aikana on havaittu tarvetta selkeyttää asemakaava-alueella sijaitsevien yksityisteiden asemaa. Ehdotettu versio olisi kuitenkin huomattavasti vähäisempi taloudellinen ja hallinnollinen rasite kunnille, kuin vaihtoehto, jossa kunta olisi velvollinen ottamaan asemakaavoittamallaan alueella sijaitsevan yksityistien hoitoonsa tietyn vuosimäärän kuluttua kaavoituspäätöksestä.

Maakuntauudistuksen yhteydessä yksityistielossit erotetaan teille suunnatuista avustuksista ja maakunnat voivat tarkastella avustuskokonaisuutta yhdessä yhteysalusliikenteen kanssa. Asiaa on arvioitu muun muassa avustusmäärärahan jakokriteereitä arvioineessa selvityksessä (Hämäläinen 2016). Yksityistielaista poistettaisiin yksityistielautojen ja muiden erityiskohteiden avustustasoa koskevat pykälät. Kunnille ei arvioida koituvan tästä ylimääräisiä kustannuksia, koska yksityistielosseihin ja yksityisteihin tällä hetkellä käytettävät valtionavustukset erotettaisiin vain toisistaan. Rahoitukseen ei siis yksityistielaisissa suunniteltaisi muutosta, mutta muutoksella pyritäisiin turvaamaan paremmin yksityisteille suuntautuvat avustusmäärärahat. Nykytilanteessa avustusmäärärahojen supistuessa ja yksityistielosseille suunnattavan avustuksen kasvaessa vuosittain varsinaisille yksityisteille suunnattava rahoitus on ollut koko ajan laskussa. Kun nämä kaksi elementtiä erotettaisiin toisistaan, ne eivät enää söisi toistensa avustusmahdollisuuksia.

Tienpidon valtuuttamisella ulkopuoliselle toimijalle ei olisi vaikutusta valtion arvonlisäverotuloihin. Tiekunta ei edelleenkään olisi arvonlisäverovelvollinen, sillä tiekunta ei harjoita arvonlisäverolaissa tarkoitettua liiketoimintaa. Vaikka tienpitoa valtuutuksen nojalla hoitava toimija keräisi tiemaksut suoraan tieosakkailta, ei maksun luonne kuitenkaan muuttuisi. Maksuja ei niiden kerääjän muutoksen myötäkään voitaisi pitää vastikkeina palvelusta yksittäiselle tiekunnan jäsenelle, mikä on yksi edellytys arvonlisäverovelvollisuuden syntymiselle. Kyse olisi edelleen tiemaksusta, jolla tieosakkaat täyttävät tienpitovelvollisuutensa ja jakavat siitä aiheutuvat kustannukset, mikä ei voisi olla arvonlisäverolain alaista palveluiden myyntiä. Tämän lisäksi olisi verotuksen neutraliteettiperiaatteen nojalla arveluttavaa, jos tieosakkaat tulisivat eri tavalla verotuksellisesti kohdelluiksi riippuen siitä, miten tienpito on kulloinkin järjestetty

Taloudelliset vaikutukset elinkeinoelämälle

Yksityistiet ovat tärkeä osa liikenneverkkoa ja metsäteollisuuden investointien lisääntyessä niiden merkitys tulee entisestään korostumaan. Kokonaisuudistuksen yhteydessä laaditun selvityksen (Kasteenpohja, 2016) yhteydessä on arvioitu, että puun kasvava käyttö lisää puun kysyntää alueilla, jotka eivät tähän asti ole olleet taloudellisesti kannattavia. Tämä tulee lisäämään yksityistiestön käyttöä kyseisillä alueilla. Yksityistiestön kunto ja käyttömahdollisuudet vaikuttavat osaltaan puun hankintakustannuksiin ja kotimaisen puun kilpailukykyyn.

Elinkeinoelämän, erityisesti biotalouden ja maatalouden kuljetusten tarpeet turvataan pitämällä huolta siitä, että yksityistiet ovat tulevaisuudessa niiden käyttötarkoituksen edellyttämässä kunnossa. Esityksellä arvioidaan olevan positiivinen vaikutus yksityisteiden kuntoon, mikä vastaavasti toisi positiivisia taloudellisia vaikutuksia biotalouden ja maatalouden alalla toimiville kuljetusyrityksille, kun niiden kuljetusketjut toimisivat saumattomasti, sujuvasti ja ennakoitavasti.

Esityksellä pyritään saamaan yksityisteiden rahoitus kestäväälle pohjalle. Tämä pyritään toteuttamaan sillä, että yksityistien tienpidon maksajapohjaa saataisiin laajennettua kaikkiin niihin toimijoihin, jotka yksityistietä käyttävät. Tähän liittyy esimerkiksi yhteiskunnan eri toimijoiden tieosakkaaksi ottamisen mahdollistaminen sekä tiemaksujen ja käyttömaksujen keräämisen selkeyttäminen. Esityksessä ehdotetaan avustuskriteerien supistamista niin, että valtionavustusta maakuntaudistuksen toteutuessa jakavat maakunnat eivät jatkossa olisi sidottuja avustamaan ainoastaan sellaisia teitä, joilla on pysyvää asutusta, vaan yksityistieavustusten jaossa voitaisiin jatkossa painottaa myös paikallisen elinkeinoelämän ja biotalouden tarpeita. Tämän voidaan olettaa hyödyttävän elinkeinoelämää. Maakunnat tekevät kuitenkin lopulliset avustuspäätökset.

Esityksen mukainen tienpidon ammattimaisuuden lisääntyminen tuottaisi positiivisia taloudellisia vaikutuksia elinkeinoelämälle kahdella eri tapaan. Yksityistien tienpidon ammattimaistuminen tarkoittaisi sitä, että yksityisteiden tienpitoa ulkoistettaisiin nykyistä enemmän ammattimaisille toimijoille, jotka pystyisivät vastaamaan suurestakin määrästä yksityisteitä jollain tietyllä alueella. Näille ns. tieisännöintiyrityksille tai vastaaville infrapalveluyrityksille, jos on otettu hoitoon myös muita infrajärjestelmiä, suurempi määrä hoitoon otettavia yksityisteitä mahdollistaisi täysipäiväisen ja ammattimaisemman työskentely-ympäristön. Ulkopuoliselle toimijalle valtuutettavien yksityisteiden nykyistä suurempi määrä tuottaisi myös huomattavia tehokkuushyötyjä silloin, kun infrayrittäjä voisi ottaa hoitoonsa ja huolehtia tarkoituksenmukaisesta kokonaisuudesta yksityisteitä. On arvioitu, että esimerkiksi tienpidon kustannuksista olisi tällöin mahdollista säästää.

Yksityisteiden tienpidon ammattimaistuminen tuottaisi positiivisia taloudellisia vaikutuksia biotalouden ja maatalouden kuljetusyrityksille, kun tienpidon laatu paranisi ammattimaistumisen seurauksena. Tällä hetkellä on yleisenä ongelmana, että yksityisteiden varrella sijaitseva tienpitoon liittyvä osaaminen on häviämässä varsinkin maaseudulla ikä- ja väestörakenteessa tapahtuvien muutosten seurauksena. Yksityisteiden varrelta muutetaan kaupunkeihin yhä enenevissä määrin ja tienpidon taitavat tieosakkaat vanhenevat. Yksityisteiden tienpito ei kiinnostaa entiseen malliin niitä, joilla on enää vapaa-ajanasunto yksityistien varrella. Tästä kehityksestä kärsivät ne, jotka edelleen pysyvästi asuvat yksityistien varrella ja sellaiset elinkeinoelämän yritykset, jotka käyttävät yksityistietä kuljetuksiinsa. Yksityistien tienpidon ammattimaistumisen seurauksena turvattaisiin yksityisteiden tienpidon riittävä taso, myös siinä tilanteessa, kun osaamista tai halua yksityistien tienpitoon ei enää tieosakkaiden parista löydy.

Yksityisteitä koskevan tiedon olemassaolon ja ajantasaisuuden turvaamisen on myöskin arvioitu tuottavan elinkeinoelämälle positiivisia taloudellisia vaikutuksia. Elinkeinoelämän kuljetusten kannalta olisi hyvin tärkeää, että yksityistien hallinnollinen tieto ja tieto mm. tien ulottuvuudesta ja sijainnista olisivat saatavilla, jotta kuljetusten suorittajilla olisi helposti mahdollisuus saada tietoa esimerkiksi tien kunnosta. Jatkuvasti on kehitteillä erilaisia keinoja ja hankkeita, joiden avulla turvattaisiin elinkeinoelämälle tärkeiden kuljetusketjujen tietojen mahdollisimman vaivaton saatavuus. Yksityistierekisterin ajantasaisuus on edellytys näiden hankkeiden onnistumiselle.

Elinkeinoelämälle tuottaisi positiivisia taloudellisia vaikutuksia tieoikeuden laajentaminen koskemaan kulkuoikeuden lisäksi sähkö- ja viestintäjohtojen ja muiden tien vaikutuspiirin kiinteistöjen käyttöä palvelevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamista. Tällä sujuvoitettaisiin ja nopeutettaisiin menettelyjä, kun tähän mennessä lupa on pitänyt pyytää niin maanomistajilta kuin tiekunnaltakin. Käytännössä luvan saaminen on ollut hyvin hankalaa ja johtanut joko hankkeen toteuttamisen hidastumiseen tai jopa peruuntumiseen tai sitten lainvastaiseen toimintaan.

Tiekuntiin kohdistuvat taloudelliset vaikutukset

Tiekuntiin kohdistuvat taloudelliset vaikutukset ovat hyvin pitkälti myös tieosakkaisiin kohdistuvia taloudellisia vaikutuksia, koska valtaosa tiekuntien kustannusten kattamiseksi kerättävistä maksuista tulee tieosakkaiden suorittamista tiemaksuista. Uusi laki ei lähtökohtaisesti vaikuttaisi yksityisteiden varrella asuvien henkilöiden tienpidosta johtuviin kustannuksiin, sillä peruslähtökohdat tiemaksujen, käyttömaksujen ja avustusten osalta on tarkoitus säilyttää.

Kuntien tehtävien vähentämistavoitteeseen liittyvä tielautakuntien lakkauttaminen aiheuttaisi tielautakuntien tehtävien jakaantumisen kolmeen eri paikkaan. Toimitustehtävät siirtyisivät Maanmittauslaitokselle ja mahdollisille kiinteistörekisterinpitäjille, muutoksenhakutehtävät maa- ja metsäoikeuteen ja käräjäoikeuteen ja yleisiksi hallintotehtäviksi luokiteltavat tiekunnan hallintoon ja osakkaiden sekä muiden asianosaisten oikeusturvaan liittyvät tehtävät perustettavaan valtion lupa- ja valvontavirastoon Luovaan. Asiantuntemus edellä mainittujen asioiden käsittelyssä paranisi, mutta tieosakkaiden kuluriski kasvaisi tehtävien siirtyessä sellaisille viranomaisille, jotka eivät subventoisi yksityistieasioiden käsittelyä, kuten kunnissa on tähän asti tehty.

Tämänhetkiset tielautakuntien toimitusmaksut vaihtelevat kunnittain. Maanmittauslaitoksen selvityksen mukaan osa tielautakunnista ei ole määrännyt toimituskustannuksia ollenkaan. Tämä on ilmeisesti ollut kunnallinen itsehallinto huomioon ottaen säännösten mukaista eikä omakustannusperiaatetta ole ollut välttämätöntä noudattaa kuten valtionhallinnossa. Asianosaisille maksettavaksi määrätty toimituskustannukset koostuvat pääasiassa toteutuneista kokouspalkkiosta, matkakorvauksista sekä kokouskuluista, kuten postituskuluista. Virkamiesten työajasta aiheutuvat kustannukset sisältyivät erittäin harvoin toimituskustannuksiin. Määrättyjen toimituskustannusten mediaani oli 343 €. Yli 500 € maksavien toimitusten, joita 26 % tutkituista kunnista (72 kappaletta) määräsi, mediaani oli 962 €.

Maanmittauslaitoksen toimitusmaksut veloitetaan kustannusperusteisesti. Tielautakunnilta Maanmittauslaitokselle siirtyvistä tehtävistä kansalaiselle määrätty toimituskustannukset ovat vaihdelleet 50 euron ja 1850 euron välillä riippuen toimituksessa käsiteltävistä asioista ja niihin käytetyistä työtunneista.

Asianosaisten näkökulmasta niissä asioissa, jotka siirtyisivät tielautakunnilta yksityistietoimitukseen, muutoksenhaun tarve maa- ja metsäoikeuteen vähenisi, koska yksityistietoimitusten suorittamiseen on Maanmittauslaitoksessa erikoistunut toimitusinsinöörikuunta, joka valtakunnallisesti käsittelee yhtenäistetyssä

menettelyssä asiat. Tällaiseen eivät yli 300 kunnan erilliset tielautakunnat de facto ole olleet resursoituja. Kun muutoksenhaku ei ole tarpeen tai tarve siihen vähenee, niin asianosaisen kustannukset myös vähenevät. Yksityistietoimituksissa ei edellisen mukaan käsiteltäisi hallintopäätöksillä ratkaistavia tai tiekuntien muutoksenhakuasioita.

Asianosaisten näkökulmasta tilanne on periaatteessa sama, käsitteelekö tiekunnan muutoksenhakuasiat kärjäoikeus vai maa-oikeus. Sinällään asioihin liittyvä asiamiestarve tai asioiden vaikeusaste ei muutu, olipa käsitteijänä kärjäoikeus taikka maa-oikeus. Asianosaisen asiamiehen tarve on molemmissa tapauksissa vain asianosaisen itsensä ratkaistava. Siinä vaihtoehdossa, että tiekunnan kokouksen päätösten moittiminen tapahtuisi kanneteitse, kuten muussa yhteisöläinsäädännössä, kuten yhdistyslaissa, osakeyhtiölaissa tai yhteisälueissa, yleisesti säädetään, moitekanteen nostaminen edellyttänee lainopillisen koulutuksen saanutta asiamiestä, josta voi aiheutua lisäkustannuksia. Julkinen oikeusapu asianajajatasoisine asiamiehineen on kuitenkin nykyisin myös ns. keskituloisille myönnettävä etuus, ja koskisi tiekunnan kokouksiin liittyviä riitoja vastaavasti kuin esim. asunto-osakeyhtiön yhtiökokouksen päätösten moittimista.

Maa-oikeuskäsittely maksaa 500 euroa, ja tämän päälle tulisi kustannukset mahdollisesta asianajajan palveluiden hankkimisesta. Silloin, kun asianajajaa tarvittaisiin, kokonaiskustannukset nousisivat arvioiden mukaan noin 5000 euroon ja normaalikustannus häviäjälle olisi noin 6000–7000 euroa. Varsinkin muutostenhakukustannusten kasvun takia mahdollistettaisiin maakunnille ja kunnille sovittelu- ja neuvontaelin sekä valtion lupa- ja valvontavirastolle mahdollisuus hallinnollisten pakkokeinojen käyttöön, jotta tarpeita kärjööidä pystyttäisiin ehkäisemään.

Jotta tieosakkaille kohdistuva kuluriskin kasvu saataisiin minimoitua, on pyritty löytämään vaihtoehtoisia ratkaisuja. Yksityistielaisissa säädettäisiin maakunnille ja kunnille mahdollisuus perustaa neuvonta- ja sovitteluelin, jonka avulla autettaisiin osakkaita ratkaisemaan esim. riitatilanteita ennen muutoksenhakua maa- tai kärjäoikeuteen. Lisäksi esitetään, että kunnille, jotka hoitavat kiinteistörekisterin pitämisen asemakaava-alueillaan, voitaisiin antaa toimivalta tarjota Maanmittauslaitoksen lisäksi yksityistietoituspalveluja alueellaan, mikä lisäisi valinnanmahdollisuuksia ja mahdollisesti voisi jollain aikavälillä vaikuttaa hintoihin ja toimitusmenettelyjen keventymiseen. Esityksessä menettelyjä kevennettäisiin mm. tiekuntien perustamisen, jakamisen, yhdistämisen ja lakkauttamisen osalta niin, että tiekunnat voisivat tehdä kyseiset päätökset itse. Säättämällä valtion lupa- ja valvontavirastolle oikeus turvautua hallinnollisiin pakkokeinoin tietyissä tieosakkaiden oikeusturvaa mahdollisesti heikentävissä tilanteissa, uskotaan vähennettävän maa-oikeuksien ja kärjäoikeuksien käytön tarvetta ja näin ollen myös tieosakkaiden kuluriskin kasvua.

Esityksellä pyrittäisiin mahdollistamaan tienpidon kustannusten jakaminen entistä laajemmalle yksityistietä käyttävälle joukolle; helpotusta tieosakkaiden rahoitustaakkaan siltä osin kuin mahdollista saataisiin silloin, kun yhteiskunnallinen toimija velvoitettaisiin tieosakkaaksi, kun siihen olisi aihetta. Tämän lisäksi käyttömaksujen määräytymistä selkeytettäisiin, jotta käyttömaksun keräämisen periaatteet olisivat mahdollisimman selvät.

Tuleva avustustaso sekä avustustehtävän toteutus ratkaistaan maakuntauudistuksen yhteydessä. Esityksessä esitetään, että avustuskriteereistä poistettaisiin pysyvän asutuksen kriteeri. Tällä voi olla vaikutusta avustusten tulevaan jakautumiseen. Pysyvää asutusta varten olevia yksityisteitä pystyttäisiin kuitenkin edelleen avustamaan kuten ennen. Muutoksella turvattaisiin maakunnille aito valinnanvapaus avustettavien kohteiden suhteen. Paikallisen näkemyksen ja poliittisen päätöksenteon olemassaolon arvioidaan turvaavan myös pysyvän asutuksen huomioimisen maakuntien avustusten jaossa.

Valtionavustuksiin käytettävissä olleilla määrärahoilla avustusmahdollisuudet ovat olleet hyvin rajalliset. Kunnat ovat perinteisesti avustaneet juuri pysyvää asutusta, eikä kuntien mahdollisuuksiin avustaa yksityisteitä oltaisi tekemässä muutoksia.

Maakuntauudistuksesta johtuva yksityistielosseja ja muita erityiskohteita koskevien pykälien poistolla ei arvioida olevan suoraa vaikutusta tiekuntiin, koska yksityistielosseihin ja yksityisteihin tällä hetkellä käytettävät valtionavustukset erotettaisiin toisistaan. Tilanne pysyisi samana kuin tähänkin asti ja maakunnille annettaisiin mahdollisuus arvioida yksityistielossien tilannetta paikallisesti yhdessä muun yhteysalusliikenteen kanssa kokonaisuutena. Rahoitukseen ei siis yksityistielaisissa suunniteltaisi muutosta, mutta muutoksella pyritäisiin turvaamaan paremmin yksityisteille suuntautuvat avustuspäärahat. Nykytilanteessa avustuspäärahojen supistuessa ja yksityistielosseille suunnattavan avustuksen kasvaessa vuosittain varsinaisille yksityisteille suunnattava rahoitus on ollut koko ajan laskussa. Kun nämä kaksi elementtiä erotettaisiin toisistaan, ne eivät enää söisi toistensa avustusmahdollisuuksia ja vaikutukset tiekuntiin voisivat olla jopa positiivisia.

Muihin yksittäisiin henkilöihin kohdistuvat taloudelliset vaikutukset

Edellä mainittu tielautakuntien lakkauttaminen voisi kasvattaa myös muiden henkilöiden kuin tieosakkaiden kuluriskiä tilanteessa, jossa tiekunnan tai Maanmittauslaitoksen tai tiekunnan päätökseen ilmenee muutoksenhakutarvetta tai jostain muusta syystä ilmenee tarvetta hakea tietöimitusta. Edellä mainitut tieosakkaiden kuluriskin kasvamista ehkäisevät toimet soveltuisivat myös yksittäisiin henkilöihin, jotka eivät ole tieosakkaita.

Tieoikeuden laajentaminen koskemaan kulkuoikeuden lisäksi myös sähkö- ja viestintäjohtojen ja muiden tien vaikutuspiiriin kiinteistöjen käyttöä palvelevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamista saattaa levittää hieman yksityisteiden tiealuetta. Tällä olisi vaikutusta yksityistien varrella sijaitseviin kiinteistöihin ja sitä kautta kiinteistönomistajiin. Tieoikeus perustettaisiin kuitenkin aina tarkoituksenmukaisen kokoisena, joten esimerkiksi pelkästään metsätalouden edellyttämiä kuljetuksia varten perustettavat yksityistiet eivät juurikaan levenisi nykyisestä. Tiealueen laajeneminen ei kuitenkaan olisi merkittävää ja muutoksella saavutettavat hyödyt myös kiinteistönomistajille on arvioitu olevan suuremmat kuin tiealueen laajenemisesta seuraava haitta. Kiinteistönomistaja saisi korvausta maalleen perustettavasta rasitteesta.

Esityksessä esitettäisiin rajoituksia kiinteistönomistajan oikeuteen asettaa maallaan sijaitsevalle yksityistielle puomi. Tähän asti kiinteistönomistaja on voinut vapaasti asettaa puomin maallaan sijaitsevalle yksityistielle estämään esimerkiksi karjan karkaamisen. On kuitenkin arvioitu, että maailma on muuttunut niin paljon, että enää ei ole perusteita tälle kiinteistönomistajan asettamalle liikenteenohjauslaitteelle. Esityksen mukaan kiinteistönomistaja voisi asettaa puomin yksityistielle erityisestä syystä jos hänellä olisi tiekunnan lupa. Jos tiekunta ei antaisi lupaa, lupaa voisi hakea yksityistietöimituksesta. Tällä voisi olla pieniä taloudellisia vaikutuksia kiinteistönomistajille.

Arvio kokonaistaloudellisista vaikutuksista

Esityksellä olisi pitkällä tähtäimellä välillisiä positiivisia vaikutuksia työllisyyteen, kilpailukykyyn, markkinoihin, investointeihin, tuotantoon ja tuottavuuteen, tuontiin ja vientiin ja hintatasoon. Parantamalla erityisesti biotalouden ja maatalouden toimintaedellytyksiä kiinnittämällä huomiota tienpidon laatuun ja varautumalla yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin tulevaisuudessa sekä luomalla uudenlaisia liiketoimintamahdollisuuksia yksityisteiden tienpitoon erilaisten infrajärjestelmien yhdistämisellä ja rakentamisella, luodaan hyvät edellytykset huolehtia elinkeinoelämän tuottavuudesta ja

kustannustehokkaasta toiminnasta. Toimivat matkaketjut ja mahdolliset säästöt kuljetuksissa vaikuttavat yritysten kilpailukykyyn ja sitä kautta työllisyyteen, markkinoihin, tuontiin ja vientiin. Saattamalla yksityisteiden rahoitus kestäväälle pohjalle ja niiden tienpito entistä ammattimaisemmaksi, mahdollistettaisiin uudet, entistä suuremmat investoinnit yksityisteihin ja sitä kautta saavutettaisiin työllistäviä vaikutuksia erityisesti maaseudulle. Myös tieisännöintipalvelujen ja infrayritysten kasvun mahdollistamisella saavutettaisiin todennäköisesti pitkällä tähtäimellä työllistäviä vaikutuksia erityisesti maaseudulle.

Lyhyellä aikavälillä avustusten suuntautumisessa saattaisi tapahtua pieniä muutoksia johtuen avustuskriteerien muutoksista, mutta vaikutuksia kustannusrakenteeseen eri väestöryhmien kesken ei ole arvioitu tapahtuvan.

Epävarmuustekijöitä arviointiin aiheuttaa se, että kuntien avustaminen ei ole lakisääteistä ja kunnat voivat muuttaa avustuskäytäntöjään nopeastikin. Käynnissä oleva maakuntauudistus aiheuttaa epävarmuustekijöitä, sillä lopullisia linjauksia ratkaisusta ei ole vielä tehty. Maakuntien käytäntöjäkään ei ole näin ollen ei ole vielä olemassa, joten ei voida esittää kuin arvioita maakuntien toiminnasta tulevaisuudessa.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Tielautakuntien lakkauttamisen myötä tielautakuntien toimituksissa ratkaistavat toimitusasiat siirrettäisiin yksityistietoimituksissa ratkaistavaksi. Yksityistietoimitukset suorittaa pääasiassa Maanmittauslaitos, mutta kun toimitus koskee kokonaan asemakaava-aluetta, jolla kunta kiinteistörekisterilain (392/85) 5 §:n mukaisesti huolehtii kiinteistörekisterin pitämisestä, suoritetaan toimitus kunnan kiinteistörekisterinpitäjän toimesta.

Tielautakuntien lakkauttamisen seurauksena Maanmittauslaitoksen ja mahdollisen kiinteistörekisterinpitäjänä toimivan kunnan kiinteistöinsinöörin kokonaistehtävämäärä voisi kasvaa. On kuitenkin arvioitu, että mahdollistamalla neuvonta- ja sovitteluelin, keventämällä tiettyjä menettelyjä sekä mahdollistamalla kiinteistörekisterinpitäjän tekemät toimitukset myös asemakaava-alueen ulkopuolella, Maanmittauslaitoksen sekä kiinteistörekisterinpitäjien rasitus tasoittuisi eikä näin ollen kasvaisi huomattavia määriä.

Myös maa- ja metsätalouden muutoksenhakutehtävät lisääntyisivät, mutta kustannusrasitteen kasvun ja mahdollisen sovittelu- ja neuvontaelimen olemassaolon sekä valtion lupa- ja valvontaviraston hallinnollisten pakkokeinojen käyttöoikeus pitäisivät tehtävien määrän kohtuullisina.

4.3 Ympäristövaikutukset

Tieoikeuden määritelmän laajentaminen kattamaan myös esimerkiksi sähkö- ja viestintäjohtojen sijoittamisen alueelle voi johtaa siihen, että viestintä- ja sähköjohtoja aletaan sijoittaa nykyistä useammin yksityisteiden tiealueelle. On myös mahdollista, että tieoikeuden määritelmän laajentamisen seurauksena tieoikeuksia alettaisiin tietoimituksissa perustaa leveämpinä kuin nykyisin jotta tarvittavat johdot mahtuvat alueelle. On kuitenkin ympäristön ja maanomistajan kannalta järkevää keskittää maastoon kohdistuvat infrarakentamisesta aiheutuvat haitat yhteen paikkaan.

Esityksessä huomioidaan ympäristöoikeudellinen lainsäädäntö, eikä uudistuksilla ole tunnistettu olevan muita ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset kansalaisten asemaan ja kansalaisyhteiskunnan toimintaan

Tielautakuntien lakkauttamisella tieosakkaiden oikeusturva paranisi siltä osin, että tielautakuntien päätöksenteon on arvosteltu olevan liian lähellä tieosakkaita. Pienissä kunnissa esimerkiksi jääviysongelmat ja ammattitaidon puute ovat olleet ongelma. Muutoksenhakutehtävien siirtyminen maa- ja metsätalouden ja ammattitaitojen siirtyminen Maanmittauslaitokselle ja mahdolliselle kiinteistörekisterinpitäjälle lisäävät ammattimaisuutta ja päätösten laatua. On myös mahdollista, että tieosakkaiden oikeusturva sattaisi vaarantua tilanteessa, jossa toinen tieosakas huomaisi mahdollisuuden kiusanteolle ja muutostenhakukustannusten kasvun takia tieosakas ei voisi tai hänen ei kannattaisi lähteä viemään asiaa eteenpäin. Tämän takia valtion lupa- ja valvontavirastolle säädettäisiin mahdollisuus turvautua hallinnollisiin pakkokeinoihin muutamissa erikseen määritellyissä tilanteissa, jos havaitaan lakia rikkovaa toimintaa. On kuitenkin arvioitu, että kaikkia ongelmatilanteita ei lainsäädännöllä voida ratkaista.

Esityksessä mahdollistettaisiin laajamittaisesti digitalisaation hyödyntäminen mm. sähköisten kokousvälineiden sekä kokouskutsuvälineiden käyttöön otolla. Tiekunnan tulisi kuitenkin varmistaa, että kaikilla tieosakkailla on mahdollisuus näiden sähköisten välineiden käyttöön. Kokouksesta ei voitaisi ilmoittaa pelkästään sähköpostitse, jos kaikilla tieosakkailla ei olisi pääsyä sähköpostiin. Tällä tavalla huomioitaisiin mm. heikkojen tietoliikenneyhteyksien varrella asuvat henkilöt sekä yksityisteiden varrella asuvat ikääntyneet henkilöt.

Ulkopuolisten yksityisteiden käyttöä selkeytettäisiin, mutta perusratkaisut pysyisivät samana. Jokamiehen oikeuksiin ei esityksellä puututtaisi. Yksityistien käyttäminen säännöllisiin tai tilapäisiin kuljetuksiin tai kulkemiseen olisi luvanvaraista muille kuin tieosakkaille. Lupaa tien käyttämiseen ei kuitenkaan tarvittaisi jokamiehen oikeuden nojalla tapahtuvaan tai muuhun sellaiseen satunnaiseen tien käyttöön, joka ei selvästi lisää tien kunnossapitokustannuksia. Ratkaisevaa olisi siis se, kuinka usein tietä käytettäisiin ja lisäisikö se todennettavasti kunnossapitokustannuksia. Yksityistien luvanvaraisesta ja luvattomasta ja lain vastaisesta käytöstä tulisi suorittaa käyttömaksu. Tällä tavoiteltaisiin oikeudenmukaisuutta yksityisteiden tienpidon rahoitukseen.

Sosiaali- ja terveysvaikutukset, vaikutukset yhdenvertaisuuteen, lapsiin ja sukupuolten tasa-arvoon

Esitettävän uuden yksityistielain tavoitteena on turvata edellytykset yksityistieverkon ylläpidolle ja kehittämiselle osana liikennejärjestelmää ottaen huomioon erityisesti yhteiskunnan toimintavarmuuden, elinkeinoelämän ja yksityisteiden varrella sijaitsevan asutuksen edellyttämät liikkumis- ja kuljetustarpeet. Yksityistienpidon riittävän tason turvaaminen mahdollistaa koulukuljetusten, vanhuspalveluiden sekä muiden kotona annettavien sosiaali- ja terveyspalvelujen turvallisen ja sujuvan kulkemisen myös yksityisteillä asuvien henkilöiden luokse. Yksityisteiden kunnolla on merkitystä vaikutuksia myös kiireelliseen hätäkeskustoimintaan, poliisitoimintaan, pelastustoimintaan ja ensihoidon toteuttamiseen, jotka ovat tärkeitä niin yksityisteillä olevalle asutukselle kuin elinkeinotoiminnalle.

Esityksellä ei ole vaikutuksia yhdenvertaisuuteen tai sukupuolten väliseen tasa-arvoon.

Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään

Esityksellä pyritään edistämään uuden elinkeinotoiminnan syntymistä yksityisteihin liittyen. Suomessa on koulutettu teisännöitsijöitä noin 250 kappaletta, joista osa on jo lopettanut toimintansa. Aktiivisia teisännöitsijöitä on arvioiden mukaan noin 180 kappaletta. Päätoimisia tai liki päätoimisia on nyt noin 15 kappaletta, mutta on oletettavaa, että suuntaus on päätoimisuuden suuntaan, sillä vielä muutama vuosi takaperin päätoimisia ei ollut ollenkaan.

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa yksityisteiden tienpidon ammattimaistumiskehityksen jatkuminen ja vahvistaa sitä entisestään. Vaikutuksena voi olla, että tieisännöintiä aletaan hoitaa nykyistä enemmän päätoimisesti ja tieisännöitsijäammatti vakiinnuttaa asemansa. Päätoiminen tieisännöitsijänä toimiminen edellyttää kuitenkin suhteellisen laajasta tiestöstä huolehtimista, jolloin yksittäisen päätoimisen tieisännöitsijän toimialue voi olla varsin suuri. On myös arvioitu, että laki antaisi edellytykset myös sellaisten infraisännöitsijäyritysten ja infrapalveluyritysten syntyyn, jotka pystyisivät huolehtimaan laajemmin useammasta kiinteistöjä palvelevasta infrajärjestelmästä ja niiden rakentamisesta ja kunnossapidosta.

Vaikutukset turvallisuuteen

Esityksellä olisi positiivisia vaikutuksia liikenneturvallisuuteen, sillä esityksellä pyritään tienpidon tason turvaamiseen ja parantamiseen nyt ja tulevaisuudessa. Tienpidosta johtuvalla tien kunnolla on vaikutuksia liikenneturvallisuuteen. Tällä hetkellä tienpidon taso joillain yksityisteillä on todella heikkoa johtuen kiinnostuksen ja osaamisen sekä riittävän rahoituksen puutteesta. Näihin esitetään parannuksia ja uudenlaisia ratkaisuja.

Puomeilla saattaa olla liikenneturvallisuusvaikutuksia silloin kun ne on asetettu puutteellisesti tai ne eivät täytä liikenteenohjauslaitteelle asetettuja kriteerejä. Esityksellä olisi vaikutusta kiinteistönomistajien asettamien puomien määrää, sillä todennäköisesti ne tulisivat vähenemään. Tällä voisi olla positiivisia vaikutuksia liikenneturvallisuuteen. Tiekkunnat voisivat edelleen asettaa ulkopuolisen liikenteen estävän liikenteenohjauslaitteen halutessaan, jos se ei olisi saanut kunnalta tai maakunnalta sen kunnossapitoa tai rakentamista varten avustusta.

Vaikutukset aluekehitykseen

Nykyinen yksityisteiden valtionavustustehtävä on esitetty hallituksen esityksessä xx/2017 maakuntalaiksi siirrettäväksi maakunnille. Avustus olisi edelleenkin valtionavustus ja sen riittävyttä arvioitaisiin maakuntien valtuustokausittain. Avustuspäättämisen suuruudesta päättäisi edelleen eduskunta ja avustuspäättämisen jakamisesta maakuntien kesken päättäisi liikenne- ja viestintäministeriö. Ehdotettu avustusten jakokriteeri olisi maakunnan haja-asutuksen, maatalouden ja metsätalouden määristä muodostettu kerroinluku. Asiasta ei kuitenkaan päätettäisi yksityistielain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Avustuksista päättäminen siirrettäisiin muuten lähes kokonaan maakuntien itsehallinnolliseen päätöksentekoon. Jotta harkinta voitaisiin tehdä aidosti paikallisella tasolla maakuntien toimesta, myös yksityislaissa säädettyjä avustuskriteereitä karsitaan. Tämä mahdollistaisi edellä mainittujen painotusten huomioimisen myös yksityistieavustusten jaossa. Avustuskriteerien karsiminen jättää avoimeksi myös maakuntien avustusten suhteen kuntien avustuksiin, minkä seurauksena maakuntien ja kuntien välillä voidaan paikallisesti koordinoida avustusten jakamista ja välttää päällekkäisyyksiä. Nykyisin kuntien avustukset kohdistuvat pääasiassa päivittäiseen kunnossapitoon.

Vaikutukset tietoyhteiskuntaan

Esityksellä pyritään sujuvoittamaan viestintä- ja muiden johtojen sijoittamiseen vaadittavaa menettelyä yksityisteiden alueella. Tällä voi olla positiivisia vaikutuksia laajakaistarakentamiseen.

Esityksellä mahdollistetaan modernien viestintävälineiden käyttäminen tiekkuntien hallinnossa ja kokouksissa. Näin tiekkuntien toiminta voi tehostua ja ajantasaisen tiedon saatavuus parantua. Jos sähköisiä viestintä- sekä mahdollisesti myös kokousvälineitä otetaan käyttöön, kauempana asuvien tieosakkaiden asema ja mahdollisuus osallistua tiekkuntaa koskevaan päätöksentekoon paranee.

Esityksellä vahvistetaan tieosakkaiden ja tiekuntien velvollisuutta ilmoittaa tietä koskevat ajantasaiset tiedot yksityistierekisteriin. Ajantasaisen tien kuntoa, sijaintia, asemaa ja leveyttä koskevat tiedot

Kielelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole kielellisiä vaikutuksia.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Liikenne- ja viestintäministeriössä esiselvitettiin vuonna 2013 yksityisteiden avustusjärjestelmän kehittämistä. Lisäksi syksyllä 2014 julkaistussa raportissa esiteltiin selvitysmies Esko Hämäläisen arvioita ja ehdotuksia yksityistielain uudistamistarpeista. Edellä mainitut selvitykset ja niihin annetut lausunnot ovat toimineet pohjana uudistustyölle.

Esitys on valmisteltu virkatyönä liikenne- ja viestintäministeriössä avoimessa vuorovaikutuksessa hallinnonalan virastojen, laitosten ja toimialan sidosryhmien sekä muiden viranomaistahojen kanssa. Epämuodollinen asiantuntijaryhmä on kokoontunut uudistuksen valmistelun yhteydessä vuoden 2016 aikana, minkä lisäksi on järjestetty laajat sidosryhmätilaisuudet ennen säädöshankkeen aloittamista ja ennen esityksen lähettämistä lausunnolle.

Yksityistielain uudistamistarpeista järjestettiin kaikille kansalaisille avoin kysely OtaKantaa.fi -palvelussa 24.5.–30.6.2016. Kyselyn tavoitteena oli kartoittaa yksityistielain uudistukseen liittyviä tarpeita ja näkemyksiä. Vastauksia annettiin yhteensä 155.

Uudistuksen valmistelun aikana tilattiin heinäkuussa 2016 Elina Kasteenpohjalta Datumi Asiantuntijapalveluista selvitys, jossa tarkasteltiin yksityisteihin liittyviä käytänteitä ja erilaisia vaikutustarkasteluja. Esko Hämäläiseltä tilattiin syksyllä 2016 selvitys yksityistieavustusmäärärahojen maakunnittaisesta jakamisesta tilanteessa, jossa maakunnat ottavat yksityistieavustusten jakotehtävän hoitaakseen. Vuonna 2014 on valmistunut Esko Hämäläisen selvitys yksityistielain uudistamistarpeista, jota on käytetty kokonaisuudistuksen taustamateriaalina.

Kuntaliitto laati syksyllä 2016 kyselytutkimuksen tielautakuntien lakkauttamisesta ja kokonaisuudistuksen mahdollisista vaikutuksista kuntiin, ja tätä selvitystä on myös käytetty kokonaisuudistuksen taustamateriaalina.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

[Täydennetään lausuntokierroksen jälkeen]

6 Riippuvuus muista esityksistä

Hallitus valmistelee maakuntauudistusta, jonka nojalla perustettaisiin 18 itsehallinnollista maakuntaa. Maakunnille siirtyisi maakuntalakiluonnoksen (21.12.2016) mukaan muun muassa yksityisteiden valtionavustustehtävä. Maakuntauudistukseen liittyen perustettaisiin myös uusi valtion lupa- ja valvontavirasto, jota koskeva lakiluonnos ei ole vielä ollut lausunnolla. Tässä esityksessä ehdotetaan niin maakunnille kuin tulevalle valtion lupa- ja valvontavirastolle siirtyväksi tiettyjä tehtäviä. Tämän esityksen ehdotukset ovat näiltä osin riippuvaisia mainituista muista lakiesityksistä. Maakuntauudistukseen liittyen

valmistellaan liikenne- ja viestintäministeriössä lisäksi esitystä maantielain kokonaisuudistukseksi, sillä maakuntalakiluonnoksen mukaan maanteiden alueellinen tienpito siirtyisi maakuntien hoidettavaksi. Maantielailla ja yksityistielain välinen suhde liittyy esimerkiksi yksityisten teiden liittymiseen maanteihin.

Liikenne- ja viestintäministeriössä valmistellaan tieliikennelain kokonaisuudistusta. Tieliikennelaki vaikuttaa yksityistie-laissa säädettäviin kysymyksiin muun muassa liikenteenohjauslaitteita ja niiden asettamista tielle koskevan sääntelyn osalta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Yksityistielaki

1 luku

Yleiset säännökset

1 §. Lain tarkoitus. Uuden lain ensimmäisessä pykälässä tuotaisiin esiin lain tarkoitus. Yksityisteiden tarkoituksena on yleisesti sellaisten kiinteistöjen kulkuyhteyksien turvaaminen, jotka eivät sijaitse yleisen liikenteen väylien varrella maantie- tai katuverkolla. Yksityisteillä on keskeinen merkitys haja-asutusalueiden asukkaiden sekä toisaalta maa- ja metsätalouselinkeinon sekä muiden maaseudun elinkeinojen kannalta.-Suomessa on kaikkiaan noin 360 000 kilometriä yksityistietä, ja ne ovatkin merkittävä osa suomalaista liikennejärjestelmää palvellen vakituista ja vapaa-ajan asutusta sekä elinkeinoelämän kuljetuksia. On tärkeää taata selkeät lainsäädännölliset edellytykset ja mahdollisuudet ylläpitää ja kehittää yksityistieverkkoa. Lain tarkoituksena olisi siten turvata asutuksen, elinkeinoelämän ja muiden yhteiskunnallisten tarpeiden edellyttämät kulkuyhteydet kiinteistöille, jotka eivät sijaitse maantie- tai katuverkolla, sekä turvata yksityistieverkon ylläpito ja kehittäminen osana liikennejärjestelmää.

2 §. Soveltamisala. Lain 2 §:ssä esitetään säädettäväksi lain soveltamisalasta. Uuden yksityistielain soveltamisala vastaisi asiallisesti voimassa olevan lain yksityisistä teistä soveltamisalaa. Yksityistielaki olisi yleinen yksityisteitä koskeva laki, josta voitaisiin poiketa säätämällä muussa laissa toisin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lain soveltamisalasta yleisesti. Yksityistielakia sovellettaisiin lähtökohtaisesti yksityistietoimituksissa perustettuihin yksityisteihin (niin sanotut *toimitustiet*). Keskeisinä yksityistietä koskevinä asiakokonaisuuksina, joista yksityistielaisa säädettäisiin ja johon lakia sovellettaisiin, momentissa mainittaisiin myös tieoikeus, yksityisteiden tienpito, tie- ja käyttömaksut sekä yksityistietoimitus. Yksityistietoimitusten osalta yksityistielaki olisi erityislaki suhteessa kiinteistönmuodostamislakiin. Yksityistielaisa säädettäisiin yksityistietoimituksista omana toimituslajinaan, mutta kiinteistönmuodostamislain toimituksia koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös yksityistietoimituksiin niiltä osin, kuin yksityistielaisa ei toisin säädettäisi. Momentin mukaan yksityistielaisa säädettäisiin lisäksi yksityisteitä koskien muiden asianosaisten oikeuksista ja velvollisuuksista.

Pykälän 1 momentin toisessa lauseessa säädettäisiin täydentävästi, että yksityistielakia sovellettaisiin kuitenkin myös sellaisiin teihin, joita ei ole perustettu yksityistietoimituksessa yksityistielain säännösten mukaisesti vaan muun lain nojalla, jos tie on katsottava yksityistieksi. Tällainen tie voisi olla esimerkiksi kaivoslain (621/2011) nojalla kaivostoimituksessa toteutettujen yksityistiejärjestelyjen nojalla syntynyt tie tai muun erityislainsäädännön nojalla perustettu tie.

Pykälän 1 momentin kolmannessa lauseessa säädettäisiin yksityistielaki sovellettavaksi myös asemakaava-alueilla, kuitenkin niin, ettei yksityistielakia sovellettaisi kiinteistönmuodostamislain 154 §:n 1 momentin 11 kohdan mukaisesti. Asemakaava-alueilla yleistä liikennettä ja kulkuyhteyksiä varten tarpeelliset alueet järjestetään lähtökohtaisesti asemakaavan merkittävänä katuina. Yksityisiä kulkuyhteyksiä varten asemakaava-alueella on lisäksi mahdollista perustaa kiinteistönmuodostamislain 154 §:n 1 momentin 11 kohdan mukainen rasite. Kyseessä olevan säännöksen nojalla nykytilaa vastaavasti myös asemakaava-alueilla voitaisiin tarvittaessa perustaa yksityistielain mukaisia tieoikeuksia, ja yksityistielakia sovellettaisiin edelleen asemakaava-alueilla sijaitseviin yksityisteihin.

Pykälän 2 *momentissa* tieoikeutta koskeva sääntely laajennettaisiin nykyistä yksityisistä teistä annettua lakia vastaavasti koskemaan myös muun lainsäädännön nojalla annettua yksityistä kulkuyhteyttä palveleva rasiteoikeutta tai yksityistä kulkuyhteyttä palvelevaa muuta pysyvää käyttöoikeutta. Tällaisilla oikeuksilla tarkoitettaisiin vain kiinteistöä palvelevia yksityisiä kulkuoikeuksia toisen kiinteistön alueella. Momentin soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät siten yleistä liikkumista varten palvelevat kulkuoikeudet kuten ulkoilulaissa (606/1973) tarkoitettu ulkoilureitti tai maastoliikennelaissa (1710/1995) tarkoitettu moottorikelkkailureitti.

Yksityistielain ja sen päälle rakentuvan järjestelmän ydin olisi nykytilaa vastaavalla tavalla kiinteistötoimituksessa perustettava rasitteen luonteinen pysyvä käyttöoikeus toisen omistamaan alueeseen, tieoikeus. Soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät siksi edelleen sellaiset tiet, joita vain asianomaisen kiinteistön omistajalla tai haltijalla on oikeus käyttää (niin sanotut *omat tiet*). Asiasta säädettäisiin pykälän 3 *momentissa*. Samoin sellaiset tiet, joita muillakin henkilöillä kuin kiinteistön omistajalla tai haltijalla on osapuolten välisen sopimuksen nojalla oikeus käyttää (niin sanotut *sopimustiet*), jäisivät pääosin lain soveltamisalan ulkopuolelle. Sopimukseen perustuva oikeus käyttää toisen omaa tietä ei rinnastu tieoikeuden nojalla olevaan käyttöoikeuteen, joka voidaan perustaa vain laissa säädettyjen edellytysten ollessa käsillä. Sopimusteitä koskevat oikeudet ja velvollisuudet jätettäisiin siten nykytilaa vastaavasti pääasiassa osapuolten välisen sopimuksen varaan. Niihin sovellettaisiin yksityistielakia kuitenkin niiltä osin kuin siitä on erikseen säädetty.

3 §. Määritelmät. Ehdotetaan 3 §:ssä säädettäväksi lain keskeisten käsitteiden määritelmistä.

Määritelmäsäännös on tarpeen, koska usea käsite esiintyy laissa jo ennen kuin niitä määrittelevät aineelliset säännökset on mahdollista esittää.

Yksityistie määriteltäisiin 1 *momentin* 1 kohdassa. Yksityistiellä tarkoitetaan ensinnäkin tietä, joka ei ole maantie tai katu. Koska yksityistie perustetaan aina lähtökohtaisesti yksityistä kulkutarvetta varten, kirjattaisiin määritelmään, että yksityistie palvelee lähtökohtaisesti vaikutuspiirissään olevien kiinteistöjen ja yhteisten alueiden kulkutarpeita ja muuta käyttöä. Joissain tilanteissa yksityisteitä saatetaan käyttää myös yleiseen tarpeeseen, minkä vuoksi yksityistien määritelmää ei ehdoteta sidottavan liian tiiviisti yksityiseen tarpeeseen ja käyttöön, vaikka tämä kuitenkin on yksityisteiden ensisijainen käyttötarkoitus. Yksityistien määritelmällä ei myöskään rajattaisi käsitteen ulkopuolelle esimerkiksi vain tietynlaista liikennettä varten perustettuja teitä, vaan yksityistie voi olla tarkoitettu myös esimerkiksi ainoastaan kevyen liikenteen käyttöön. Momentin 2 kohdan mukaan metsätiellä tarkoitettaisiin tässä laissa tietä, joka on tarkoitettu pääasiassa metsätalouden edellyttämiä kuljetuksia varten.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin tieoikeuden määritelmästä. Tieoikeus on yksityistielain keskeisintä käsitteistöä, minkä vuoksi tieoikeuden käsite olisi hyödyllistä selvittää määritelmäpykälässä. Tieoikeudella tarkoitettaisiin oikeutta käyttää toisen kiinteistön aluetta pysyvästi kulkuyhteyttä sekä sähkö- ja viestintäjohtojen ja muiden kiinteistön käyttöä palvelevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamista varten. Uutta määritelmässä olisi voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden se, että tieoikeudella tarkoitettaisiin oikeutta käyttää toisen kiinteistön aluetta pysyvästi paitsi kulkuyhteyttä myös sähkö- ja viestintäjohtojen ja muiden kiinteistön käyttöä palvelevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamista varten. Yksityistiet palvelevat lähtökohtaisesti kiinteistöjen käyttöä. Kulkuyhteys kiinteistölle olisin edelleen yksityisteiden keskeisin merkitys, mutta on perusteltua pyrkiä keskittämään muutakin kiinteistöjen käytön edellyttämää infrastruktuuria tiealueelle. Esimerkiksi sähkö- ja viestintäjohtot ovat keskeistä infrastruktuuria etenkin asuin-kiinteistöjen käyttämiselle ja ne on usein järkevintä sijoittaa tiealueelle tai sen läheisyyteen. Tässä tarkoitettujen rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamisella tiealueelle on vaikutusta tienkäyttöön ja tienpitoon, minkä vuoksi tiekunnan tai tieosakkaiden lupa toimenpiteisiin on välttämätön. Lisäksi kun tiealue ei ole enää kiinteistönomistajan hallinnassa tieoikeuden

perustamisen ja tien rakentamisen jälkeen, ei ole tarkoituksenmukaista edellyttää tiealueella tehtäviin toimenpiteisiin tiekunnan tai tieosakkaiden luvan lisäksi tämän lupaa. Jos työskentely tai rakenteiden sijoittaminen tapahtuisi tiealueen ulkopuolella, olisi kiinteistönomistajan lupa edelleen tarpeen. Tieoikeutta ei voitaisi perustaa vain rakenteita, rakennelmia ja laitteita varten tai vain kulkuyhteyttä varten, tieoikeuteen sisältyisivät aina molemmat.

Momentin 4 kohdassa määriteltäisiin tieosakas. Tieosakkaalla tarkoitettaisiin kaikkia tieoikeuden saaneita kiinteistönomistajia ja muita tieoikeuden saaneita tahoja. Määritelmä vastaisi käsitteen nykyisessä laissa sille annetta sisältöä, mutta se on selkeyden ja käsitteen keskeisen merkityksensä vuoksi se olisi syytä määritellä heti lain alussa. Ehdotettavassa yksityistielaisa käsitettä käytettäisiin myös entistä johdonmukaisemmin.

Momentin 5 kohdassa määriteltäisiin tiekunta. Määritelmän mukaisesti tiekunnalla tarkoitettaisiin tietä koskevien asioiden hoitamiseksi perustettua tieosakkaiden muodostamaa yhteisöä. Tiekunta on tarpeen määritellä, koska sillä on voimassa olevan lain tapaan päättävältä useista kysymyksistä. Tiekunnasta säädettäisiin tarkemmin luvussa 6.

Kun tiekunta perustetaan, olisi sen lain 52 §:n mukaisesti päätettävä, onko tiekunnan toimituslaitos oleva toimitsijamies vai vähintään kolmijäseninen hoitokunta. Selkeyden vuoksi sisällytettäisiin momentin 6 kohtaan toimitsijamiehen ja 7 kohtaan hoitokunnan määritelmä. Toimitsijamiehen ja hoitokunnan tehtävistä säädettäisiin jäljempänä 60 §:ssä.

Momentin 8 kohdassa määriteltäisiin ennestään oleva tie, jolla tarkoitettaisiin yksityistielain tai muun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua lain nojalla perustettua yksityistienä pidettävää tietä. Ennestään olevalla tiellä tarkoitettaisiin nykytilaa vastaavasti tietä, johon kohdistuu vanhoja tieoikeuksia, jotka on perustettu tilusteista annetun lain (167/1927), yksityisteistä annetun lain (358/1962), kiinteistönmuodostamislain (554/1995) tai muun kiinteistönmuodostamislainsäädännön nojalla. Ns. ojalain (983/1976) nojalla 1.3.1977 syntyneet rasiteoikeudet lakanneeseen yhteiseen tiehen ovat rinnastettavissa ennestään olevaan tiehen kohdistuviin vanhoihin tieoikeuksiin. Sitä vastoin pelkkään yksityisoikeudelliseen sopimukseen perustuva tienkäyttö ei merkitsisi sitä, että tiellä olisi ennestään olevan ns. toimitustien oikeudellinen status. Ennestään oleva tie ei myöskään voisi merkitä esimerkiksi olemassa olevaa maantietä tai katu.

Momentin 9 kohdassa määriteltäisiin yksityistien tiealue. Tiealueen määritelmä vastaisi pääsääntöisesti voimassa olevan lain yksityistienistä 5 §:n 1 momenttia. Tiealueelle voitaisiin jatkossa sijoittaa tieoikeuden nojalla myös sähkö- ja viestintäjohtoja ja muita kiinteistön käyttöä palvelevia rakenteita, rakennelmia ja laitteita tieosakkaiden tai tiekunnan luvalla siten edellä on esitetty. Tämän vuoksi ei kuitenkaan ole pidetty tarpeellisenä laajentaa tiealueen määritelmää, vaan esimerkiksi sähkö- ja viestintäjohtot voitaisiin sijoittaa nykyisinkin tiealueeseen kuuluvaan pientareeseen, luiskaan tai pengermään. Ero nykytilaan olisi siis ennen kaikkea se, että lupaa muiden kiinteistön käyttöä palvelevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamiseen yksityistien tiealueelle ei enää tarvittaisi sen kiinteistön omistajalta, jonka kiinteistöä tieoikeus rasittaa. Kohdan luettelossa tiealueeseen kuuluvista alueista, rakenteista, rakennelmista ja laitteista mainittaisiin nykyisestä laista eroavasti liikennevalojen sijaan liikenteenohjauslaitteet, mikä laajempaan käsitteenä tarkoittaa liikennemerkkiä, liikennevaloa taikka muutakin liikenteen ohjaamiseksi tarkoitettua laitetta tai tiemerkintää. Lisäksi luetteloon lisättäisiin riista-aita. Riista-aitoja voi esiintyä esimerkiksi maanteiden kanssa rinnakkain sijaitsevilla yksityisteillä, ja tarkoituksenmukaista olisi säätää ne kuuluvaksi yksityistien tiealueeseen.

Pykälän 1 momentin 10 kohdassa määriteltäisiin tienpito. Tienpidolla tarkoitettaisiin tien rakentamista ja kunnossapitoa. Momentin 11 kohdassa määriteltäisiin tien rakentamisen merkitsevän uuden tien rakentamista sekä tien siirtämistä, levittämistä ja muuta parantamista. Momentin 12 kohdassa taas määriteltäisiin tien

kunnossapito niin, että se käsittäisi toimenpiteet, jotka ovat tarpeen tien pitämiseksi sen tarkoitusta vastaavassa kunnossa mukaan lukien auraus ja puhtaanapito. Tienpidon sekä tien rakentamisen ja kunnossapidon määritelmät vastaisivat sisällöllisesti voimassa olevan lain yksityisistä teistä koskevaa sääntelyä sillä erotuksella, että tien tekemisen käsite korvattaisiin väylälainsäädännössä yleisesti käytössä olevalla rakentamisen käsitteellä.

Momentin 13 kohdassa määriteltäisiin tieyksikkömäärä, jolla tarkoitettaisiin perustetta, jolla tienpitovelvollisuus ja siitä aiheutuvat kustannukset jaetaan tieosakkaiden kesken euromääräisinä tiemaksuina.

Momentin 14 kohdassa määriteltäisiin yksityistietoimitus. Yksityistietoimitukset ovat kiinteistönmuodostustoimituksia, joissa käsitellään yksityistielain mukaisesti ratkaistavia yksityisteihin liittyviä kysymyksiä. Yksityistietoimituksista säädettäisiin tarkemmin luvussa 7. Jollei tässä laissa muuta säädetä, sovellettaisiin yksityistietoimituksiin lisäksi kiinteistönmuodostamislakia, joka on kiinteistöjen ja muiden rekisteriyksiköiden muodostamista, kiinteistöjaotuksen muuttamista, rekisteriyksiköiden ulottuvuuden määrittämistä ja vahvistamista sekä kiinteistöjaotukseen liittyvien epäselvyyksien selvittämistä koskeva yleislaki.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykyistä lakia vastaavasti, että mitä laissa säädetään kiinteistöstä, koskisi myös määräälaa, yhteismetsälaissa (109/2003) tarkoitettua yhteismetsää, kaivosta ja toisen maalla olevaa, pysyväksi tarkoitettua rakennusta tai laitosta. Momentin perusteella voitaisiin siten esimerkiksi myöntää tieoikeus jonkin edellä mainituista tarkoituksenmukaista käyttöä varten siten kuin 2 luvussa säädetään. Samoin määräälaa, yhteismetsä, kaivos tai toisen maalla oleva pysyväksi tarkoitettu rakennus tai laitos voisi olla oikeutettu korvaukseen alueen luovutuksesta tai haitasta tai vahingosta, joka tieoikeuden perustamisesta jonkun muun hyväksi sille aiheutuisi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyistä lakia vastaavasti, että laissa omistajasta säädetty koskisi myös kiinteistön haltijaa, jolla on pysyvä taikka elinaikainen tai muutoin määräämättömän ajan jatkuva oikeus hallita kiinteistöä.

2 luku

Tieoikeus ja muut tiehen liittyvät oikeudet

4 §. Tieoikeuden perustamisen edellytykset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tieoikeuden perustamisen edellytyksistä kiinteistön hyväksi. Tieoikeus vastaa oikeudellisesti rasiteoikeutta, jossa on kysymys toisen omaisuuden käytöstä tiettyyn nimettyyn tarkoitukseen. Tieoikeus on esineoikeudellisena oikeutena voimassa kiinteistön omistaja- tai hallintaoikeuden vaihdoksista ja kiinteistöön kohdistuvista panttioikeuksista riippumatta. Oikeustilaa ei ole tältä osin tarkoitus muuttaa nykyisestä. Perustieoikeuden ja lisätieoikeuden (ks. 5 § jäljempänä) käsitteet otettaisiin lakiin, vaikka tielautakunnille kuuluneen lisätieoikeuden perustamisesta päättäminen jatkossa tapahtuisikin aina yksityistietoimituksessa tai asianomaisen tiekunnan kokouksen päätöksellä. Tarkoitus myös on, että tieoikeuden perustamisen edellytykset paljolti vastaisivat kiinteistönmuodostamislain (554/1995, KML) 156 §:ssä säädettyä rasiteoikeuden perustamisen edellytyksiä.

Tieoikeuden käyttöoikeutena tulee olla oikeutetun kiinteistön tarkoituksenmukaisen käytön kannalta tärkeä. Jo olemassa oleva tieyhteys tai kulkumahdollisuus omia tiluksia pitkin voivat estää tieoikeuden myöntämisen. Tieoikeuden saamisen tulee tosiasiallisesti edistää sen kiinteistön tarkoituksenmukaista käyttöä, jonka hyväksi tieoikeutta haetaan. Tiestä ei saa aiheutua huomattavaa haittaa rasitetulle eikä muullekaan kiinteistölle tai muulle rekisteriyksikölle. Tältä osin sääntely olisi tiukempaa kuin KML 156 §:ssä. Vuoden 2001 alusta lähtien huomattavan haitan arviointi on tehty yksittäisen kiinteistön rajojen ylittävät haitalliset vaikutukset kuten liikenteen aiheuttama melu ja pöly huomioon ottaen. Haitan

aiheutumista olisi jatkossakin arvioitava kiinteistökohtaisesti ja kuten nykyisinkin vasta huomattavan haitan aiheutuminen kiinteistölle, yhteismetsälle tai yhteiselle alueelle estää tieoikeuden perustamisen suunniteltuun paikkaan.

Pykälän 2 *momentissa* olisi nykyisen lain 7 §:n 1 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan tieoikeus on suunnaltaan, leveydeltään ja muuten perustettava niin, tien tarkoitus saavutetaan mahdollisimman edullisesti, ja siten ettei kenellekään aiheuteta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä. Säännöksellä turvataan sekä yksityistä että julkista etua. Eri vaihtoehtoista olisi valittava se, joka on tarkoituksenmukaisin. Tieoikeus ei siten määräydy yksin hakemuksen mukaan tai rasitetun kiinteistön suostumuksen mukaan, vaan tien tarkoituksen saavuttaminen mahdollisimman edullisesti osapuolten kannalta on ratkaiseva kriteeri. Tällöin on lisäksi otettava huomioon ympäristölliset näkökohdat ja esimerkiksi metsälain 10 §:ssä (1093/1996) säännelty. Tien tarkoituksen saavuttaminen mahdollisimman edullisesti ei oikeuskäytännön mukaan (ks. esim. KKO 26.8.1999 nro 2132) tarkoita, että tie on välttämättä tehtävä sen vaihtoehdon mukaan, joka on kaikkein lyhyin tai joka on kustannuksiltaan alhaisin. Kokonaistarkastelussa havaittu teknistaloudellinen tarkoituksenmukaisuus, jolloin ympäristölliset näkökohdat ja oikeusvaikutteiset maankäytön suunnitelmat on lisäksi otettu huomioon, olisi ratkaisevaa tieoikeutta perustettaessa. Kuten nykyisin on suunnittelutarvealue rinnastettava oikeusvaikutteisiin asemakaava- ja yleiskaava-alueisiin.

Pykälän 3 *momentin* mukaan tiehankkeen tarkoituksenmukaisuus yleiseltä kannalta katsoen olisi oleellista. Olemassa olevat tiet, yksityistiet, maantiet ja muut sellaiset merkitykselliset seikat olisi otettava huomioon, kun tieoikeutta perustetaan. Tiestä ei saisi aiheutua huomattavaa luonnon turmeltumista tai ympäristön kulttuuriarvojen vähentymistä eikä niihin verrattavaa yleisen edun loukkausta. Oikeustila ei tältäkin osin muuttuisi nykyisestä.

5 §. Tieoikeuden perustaminen ennestään olevaan tiehen. Pykälässä säädettäisiin tieoikeuden perustamisesta kiinteistön hyväksi ennestään olevaan tiehen, eli lisätieoikeuden perustamisesta. Kun perustieteoikeus koskee tieoikeutta uuteen rakentamattomaan tiehen tai tiehen, jolla ei ole ennestään tieoikeuksia, lisätieoikeus puolestaan koskee tieoikeutta ennestään olevaan tiehen eli ns. toimitustiehen. Ennestään oleva tie määriteltäisiin uuden yksityistielain 3 §:ssä, jonka yksityiskohtaisiin perusteluihin tässä viitataan. Oikeustila lisätieoikeuden myöntämisen asiallisten edellytysten osalta ei muuttuisi nykyisestä. Tien olisi oltava lisätieoikeuden saavalle kiinteistölle tärkeä eikä tiestä saisi aiheutua huomattavaa haittaa sille kiinteistölle tai rekisteriyksikölle, jota tie rasittaa, eikä liioin huomattavaa haittaa tiehen jo entuudestaan tieoikeuden saaneelle kiinteistölle tai muulle tieoikeuden haltijalle. Lisätieoikeuden voisi jatkossa myöntää joko tietä hallinnoiva tiekunta kokouksessaan tai yksityistietoimitus.

6 §. Tieoikeus muun kuin kiinteistön hyväksi. Pykälässä säädettäisiin tieoikeuden perustamisesta muun kuin kiinteistön hyväksi. Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin elinkeinonharjoittajalle perustettavasta tieoikeudesta. Elinkeinonharjoittajalle voitaisiin perustaa lisätieoikeus ennestään olevaan tiehen. Ennestään oleva tie määriteltäisiin lain 3 §:ssä. Elinkeinonharjoittajan tieoikeudesta on säädetty nykyisen yksityistielain 10, 16 ja 28 §:ssä. Asialliset edellytykset lisätieoikeuden saamiselle vastaisivat edellä 5 §:ssä lisätieoikeudesta säänneltyä. Tieoikeus voitaisiin siten myöntää taholle, jolla ei ole käyttöön oikeuttavaa omistaja- tai muuta hallinto-oikeutta yksityistien vaikutuspiiriin kiinteistöön tai muuhun kohteeseen. Elinkeinonharjoittajalle annettu oikeus käyttää tietä olisi muun kiinteistöön olevan oikeuden estämättä voimassa niin kauan, kuin tietä jatkuvasti käytetään siihen elinkeinotoimintaan, jota varten oikeus on annettu.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin lisätieoikeuden perustamisesta valtion, maakunnan tai kunnan hyväksi tilanteessa, jossa näillä ei ole omistuksessa tai hallinnassa kiinteistöä yksityistien vaikutuspiiriin kuuluvalla alueella. Lisätieoikeuden perustamisen edellytykset vastaisivat 1 *momentissa* säänneltyjä edellytyksiä. Lisäedellytyksenä tieoikeuden saamiselle olisi yleinen käyttötarve.

Jo nykyisessä yksityistielaisissa on tien käyttöön oikeutettuja tahoja koskien laajennettu kiinteistön käsitettä. Pykälän 3 momentin mukaan tieoikeuden haltijana voisi siten olla kiinteistön lisäksi määräala, yhteismetsälaissa (109/2003) tarkoitettu yhteismetsä, kaivos tai toisen maalla oleva pysyväksi tarkoitettu rakennus tai laitos. Yhteismetsä on, toisin kuin muu yhteinen alue (ks. KKO 2007:92), oikeutettu saamaan hyväkseen tieoikeuden ja on siten rinnasteinen yksityisomistuksessa olevan metsätalouskiinteistön kanssa. Sitä vastoin määräaikainen vuokraoikeuden haltija rakentamattomaan kiinteistöön tai sellaisen määrään, jotka ovat rakentamattomia, eivät olisi pysyvän tieoikeuden haltijoita.

Pykälän 4 momentissa rinnastettaisiin muun lainsäädännön kuin yksityistielain nojalla perustetun tieoikeuden haltija yksityistielaisissa tarkoitettuun tieoikeuden haltijaan. Yksityistielaisissa tarkoitettuja tieoikeuksia voidaan perustaa esimerkiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 26 §:ssä, maantielain (503/2005) 69 §:ssä kaivoslain (621/2011) 87 §:ssä sekä ratalain (110/2007) 59 §:ssä tarkoitetuissa yksityistiejärjestelyissä.

7 §. Tieoikeuden perustaminen vastoin kiinteistönomistajan tahtoa. Pykälässä säädettäisiin, että tieoikeus voitaisiin myös perustaa ilman tieoikeuden haltijana olevan kiinteistön omistajan suostumusta sellaisen kiinteistön hyväksi, joka kokonaan tai osaksi on tien vaikutuspiirissä. Tieoikeuden perustamisen nojalla kiinteistönomistaja olisi siten tieosakkaana velvoitettu osallistumaan yksityistien tienpitoon. Jos tietä kiinteistölle olevan muun, esim. vesitse tapahtuvan kulkuyhteyden takia tarvitaan vain vähäisessä määrin, kiinteistön omistajalla kuitenkin on oikeus luopua tieoikeudesta, eli tien käyttämisestä ja siten myös tienpitovelvollisuudesta. Pakollisen tieoikeuden ja siitä seurauksena olevan pakollisen tienpitovelvollisuuden lievennyksenä säädettäisiin lisäksi, että ennestään olevan tien tieosakkaaksi ei voida velvoittaa sitä, joka ei aikaisemmin ole ollut tieosakas, niin kauan kuin tietä ei käytetä hänen kiinteistöään varten. Edellytyksenä tällöin olisi, että tällaisen kiinteistön omistaja nimenomaisesti ilmoittaa luopuvansa tien käyttämisestä.

Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 22 §:n 1 momentissa olevaa säännöstä. Säännös siirrettäisiin selkeyden vuoksi uudessa laissa tieoikeutta käsittelevään lukuun, kun asiaa on aiemmin käsitelty tienpitovelvollisuuden yhteydessä. Näin pyrittäisiin selkeyttämään sitä, ettei kiinteistönomistaja voisi tulla tienpitovelvolliseksi ilman että hänellä olisi tai hänelle perustettaisiin tieoikeutta kyseiseen tiehen.

8 §. Tieoikeuden perustaminen määräaikaisena tai muutoin rajoitettuna. On tilanteita, joissa kiinteistön hyväksi on järjestettävä tieyhteys, vaikka olisi tiedossa, että se lähitulevaisuudessa järjestyy muulla tavoin, kuten esimerkiksi maantien tai asemakaavassa osoitetun kadun avulla. Jotta näissä tilanteissa ei tarpeettomasti perustettaisi pysyvää tieoikeutta, säädettäisiin 1 momentissa nykyisen yksityistielain 9 b §:n kanssa yhtenevästi, että tieoikeus saadaan perustaa myös määräaikaisena. Määräaikaisen tieoikeuden voimassaolon päättymisen on kytketty joko tiettyyn ajankohtaan tai tietyn tapahtuman toteutumiseen. Kiinteistönmuodostamislain 154 §:n 2 momentissa on vastaava rasiteoikeuksia koskeva säännös. Oikeustila säilyisi yksityistielaisista tältä osin ennallaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muutoin rajoitetusta tieoikeudesta vastaten nykyisen lain 11 §:ää. Tilanteissa, joissa tietä tarvitaan esimerkiksi vain talvisin puutavaran kuljetukseen tai polun tyyppinen tie on tarpeen vain jalkaisin tai polkupyörällä tapahtuvaan kulkemiseen, voidaan tieoikeus tai edellä tarkoitettu lisätieoikeus antaa rajoitettuna, jos huomattavan haitan aiheutuminen, joka on kokonaan esteenä tieoikeuden saamiselle, voidaan välttää.

9 §. Tieoikeutta varten luovutettava alue. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että tieoikeuden kohdealue on määrättävä yksityistietoimituksessa. Käytännössä tieoikeus määrätään tasalevyiseksi, jolloin esimerkiksi 8 metriä leveä tieoikeus lasketaan ajoradan keskiviivasta 4 metriä kumpaankin suuntaan. Tiealue voidaan tarvittaessa paaluttaa. Se voidaan myös määrätä erityisestä syystä tien eri osuuksilla esimerkiksi ojitustarve huomioon ottaen erilevyiseksi.

Samaan yksityistiehen voi kohdistua useita eri aikoina perustettuja kulkuoikeuksia, jotka voivat olla erilevyisiä. Tästä riippumatta tien todellinen käyttö kattaa oikeuden haltijasta riippumatta koko ajoradan. Kiinteistöjärjestelmän selkeyden vuoksi on jo vanhastaan säännelty, että kaikki samaa tieosaa koskevat päällekkäiset, eri aikoina erilevyisinä perustetut tieoikeudet lain nojalla määräytyvät alueellisesti leveimmän tieoikeuden mukaan. Asia ei ole edellyttänyt tietoimitusta. Pykälän 1 momentissa esitetään vastaavasti säädettäväksi lisäksi nykyisen yksityistielain 16 §:n 1 momentin sisältöä vastaavasti, että kapeampina perustetut tieoikeudet laajenevat leveimpänä perustetun tieoikeuden mukaisiksi, jos tienosaa koskee useampia tieoikeuksia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että ennestään olevan tien parantamista varten tarpeellisen lisäalueen luovuttamista koskisivat edellä 4 §:ssä säänneltäväksi ehdotetut uuden tieoikeuden perustamisen edellytykset. Jos omistaja on antanut suostumuksen, tieoikeus syntyisi kuitenkin tien oikaisemista, levittämistä tai muuta parantamista varten tarpeelliseen lisäalueeseen kuten nykyisin on säännelty. Tien siirtämistä varten olisi 4 §:ssä säädetty edellytykset kuitenkin selvitettävä ja asia siten käsiteltävä yksityistietoimituksessa. Tietä siirrettäessä tieoikeuden antamisen perusteena voi olla myös huomattava hyöty, jonka kiinteistö, jolla on tieoikeus, saa kulkuyhteyden lyhenemisestä. Sääntely vastaisi siten voimassa olevaa sääntelyä.

10 §. Tieoikeuden muuttaminen. Pykälän 1 momentissa olisi nykyistä yksityistielain 8 §:n 2 momenttia vastaava sääntely tieoikeuden siirtämisestä, joka voitaisiin tehdä vain ehdotetun lain 4 §:ssä säädettyjen tieoikeuden perustamisen edellytysten ollessa käsillä. Tie voitaisiin siirtää olosuhteiden muuttumisen johdosta syntyneen haitan poistamiseksi tai vähentämiseksi. Lisäksi tietä siirrettäessä tieoikeuden antamisen perusteena voi olla myös huomattava hyöty, jonka kiinteistö, jolla on tieoikeus, saa kulkuyhteyden lyhenemisestä. Kolmanneksi tie voitaisiin siirtää, jos se on liikenneturvallisuuden vuoksi välttämätöntä. Olosuhteet tässäkin suhteessa ovat saattaneet muuttua niin, että tien pysyttäminen entisessä paikassaan tuo mukanaan merkittävän liikenneturvallisuusriskin, eikä nopeusrajoituksin tai muilla liikennejärjestelyillä tilannetta pystytä parantamaan. Tämän vuoksi jo nykyisen lain nojalla tie on voitu siirtää niissäkin tapauksissa, jolloin se on välttämätön liikenneturvallisuutta koskevan haitan poistamiseksi, kun muita ratkaisuja liikenneturvallisuuden parantamiselle ei ole olemassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tieoikeuden siirtämisestä rasitetun kiinteistön omistajan hakemuksesta. Sääntely vastaisi voimassa olevan yksityistielain 38 b §:n sääntelyä. Lainkohdassa tarkoitettua haitan syntyminen edellyttää, että olosuhteet kiinteistöllä ovat muuttuneet. Kiinteistöllä harjoitettava toiminta on voinut muuttua aikaisempaa tehokkaammaksi tai tien siirtämisellä mahdollistettaisiin kiinteistön entistä tehokkaampi käyttö. Toisaalta tien liikenne on saattanut lisääntyä tai muuten muuttua rasittavammaksi, vaikka kiinteistön käyttö olisi säilynyt ennallaan. Esimerkiksi tie on kulkenut vanhastaan kiinteistön talouskeskuksen läpi tai muuten pihapiirissä, jolloin liikenteen lisääntyminen aiheuttaa kiinteistölle aikaisempaan verrattuna haittaa tai vaaraa.

Esimerkiksi maaston tai muiden syiden vuoksi tien siirto pelkästään siirtoa hakeneen maanomistajan mailla voi olla mahdoton tai siitä aiheutuu kohtuuttomia kustannuksia. Tämän vuoksi ehdotetaan, että, kuten voimassa olevan sääntelyn mukaan, siirtäminen olisi mahdollista toisenkin maalle, mutta vain erityisistä syistä. Siirtämisen edellytyksenä olisi, tapahtuipa se omalla maalla tai sen ulkopuolella, että siitä ei aiheudu siirrettävän tien osakkaille eikä kenellekään muullekaan huomattavaa haittaa. Tällöin edellä 4 §:ssä esitettyjen tieoikeuden perustamisen edellytysten olisi täyttyvä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tien käyttämistä rajoittavista määräyksistä olosuhteiden muuttumisen takia. Voimassa olevan kiinteistönmuodostamislain 160 §:ssä (1159/2005) säädetään jo nykyisin, että kiinteistötoimituksessa perustettu rasite voidaan siirtää toiseen paikkaan rasitetun rekisteriyksikön alueella

tai antaa uusia rasiitteen käyttämistä rajoittavia määräyksiä taikka muuttaa rasiitteen käyttämisestä aikaisemmin annettuja määräyksiä, jos asianomaiset sopivat siitä eikä toimenpide vaikeuta asemakaavan toteuttamista. Toimenpiteeseen ei kuitenkaan tarvita asianosaisten sopimusta:

- 1) jos sillä voidaan poistaa rasiitteesta olosuhteiden muuttumisen johdosta aiheutuva haitta tai vähentää sitä; tai
- 2) jos se mahdollistaa rasiitteen tarkoituksenmukaisemman käytön alkuperäiseen käyttötarkoitukseen, jos käyttömahdollisuus on heikentynyt olosuhteiden muuttumisen vuoksi; ja
- 3) jollei siitä aiheudu huomattavaa haittaa millekään rekisteriyksikölle.

Ehdotetun uuden 3 momentin mukaan yksityistietoimituksessa voitaisiin antaa kiinteistönmuodostamislain 160 §:ssä tarkoitettuja vastaavia uusia edellä 8 §:n 2 momentissa ehdotettuja tien käyttämistä rajoittavia määräyksiä taikka muuttaa tien käyttämisestä aikaisemmin annettuja määräyksiä, jos siten voitaisiin poistaa tai vähentää olosuhteiden muuttumisen johdosta tiestä tai sen käyttämisestä aiheutuva haitta tai vähentää sitä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tien siirtämistä koskevan asian tai tietä koskevien rajoittavien määräysten antamista tai muuttamista koskevan asian käsittelemisestä yksityistietoimituksessa. Toimituksen voisi panna vireille vain sen kiinteistön omistaja, jonka kiinteistöllä siirrettäväksi tarkoitettu tie sijaitsee. Jos tien siirtäminen perustuu liikenneturvallisuuden parantamiseen, olisi myös tiekunnalla ja, jollei tiekuntaa ole perustettu, tieosakkaalla oikeus hakea tietoimitusta.

Tien siirtäminen tapahtuu usein kiinteistön omistajan aloitteesta ja hänen etunsa vuoksi. Siirron tarpeen voi aiheuttaa paitsi kiinteistön muuttunut tai muuttuvaksi suunniteltu käyttö, myös tiellä tapahtuvan liikenteen muuttuminen. Tämän vuoksi siirrosta aiheutuvat kustannukset on jaettava kiinteistön omistajan ja tieosakkaiden kesken sen mukaan, mitkä seikat ovat syynä tien siirtämiseen. Jos tien siirtäminen aiheutuu kiinteistön muuttuneesta tai muuttuvasta käytöstä, kiinteistön omistajan tulee vastata siirtokustannuksista niissä tapauksissa, jolloin kenenkään muun ei voida katsoa hyötyvän tien siirtämisestä. Kuitenkin siirtämisen jälkeen tie saattaa paremmin kuin ennen palvella tarkoitustaan, minkä vuoksi muidenkin tieosakkaiden tulisi niissä tapauksissa ottaa osaa siirtokustannuksiin. Tällöin tieosakkaat kiinteistön omistajan ohella vastaisivat tien siirrosta aiheutuvista kustannuksista tieyksikköjensä mukaisessa suhteessa sen mukaan kuin tietoimituksen toimitusmiehet katsovat kohtuulliseksi.

Jos sen sijaan tien siirtämisen pääasiallisena syynä on tiellä tapahtuneen liikenteen muuttuminen ja lisääntyminen ja tien siirtäminen on tarpeen esimerkiksi tiestä aiheutuvan lisääntyneen vaaran tai haitan vuoksi, tulisi tieosakkaiden vastata pääasiallisesti siirtämiskustannuksista. Kiinteistön omistajalle tuleva hyöty kiinteistönsä tehokkaammasta käytöstä taikka tien aiheuttaman rasituksen poistuminen tai väheneminen on kuitenkin aina otettava huomioon arvioitaessa tien siirtämisestä aiheutuvien kustannusten jakamista. Siirtokustannuksiin kuuluvat myös tiekorvauksien kustannukset. Tietoimituksen kustannuksista säädetään nykyisin yksityistielain 47 §:n 3 momentissa. Tien siirtämisen edellytyksistä ja kustannuksista on nykyisessä yksityistielaisissa ollut erillinen säännös. Nyt ehdotettu uusi 4 momentti vastaisi paljolti nykyistä sääntelyä. Lähtökohdaksi kuitenkin otettaisiin tieyksikköjen mukaan tapahtuva toimituskustannusten jako.

11 §. *Tieoikeuksien uudelleen järjestely olosuhteiden muuttumisen johdosta.* Pykälän 1 momentti vastaisi nykyisen yksityistielain 9 §:n 2 momenttia, joka tuli voimaan 1.1.1997 (555/1995). Säännös koskisi sellaista tilannetta, jossa olosuhteet uusien teiden rakentamisen vuoksi ovat muuttuneet niin, että tieosakkaan tieyhteyttä voidaan parantaa tai tien liikennöinnistä naapurikiinteistöille aiheutuvaa haittaa olennaisesti vähentää järjestämällä tieoikeus uudelleen. Tällaisen järjestämisen mahdollistamiseksi tietoimituksessa

voitaisiin kiinteistölle antaa tieoikeus toiseen ennestään olevaan tiehen ja aikaisempi tieoikeus samalla lakkauttaa. Asiasta päätettäisiin tietöimituksessa.

Tieoikeuden käyttämisestä rasitetulle kiinteistölle tai toisille tieosakkaille aiheutuva haitta voi tulla tienkäytön muuttumisen vuoksi kohtuuttomaksi. Niinpä esimerkiksi alkuaan vain tavanomaisia maatalan tarpeita palvelemaan tarkoitettun tien rasittavuus on voinut nousta kohtuuttomaksi, jos tieosakas on ryhtynyt myymään ammattimaisesti maa-ainesta eikä tästä aiheutuvaa liikennettä varten ole järjestetty toista tieyhteyttä. Ehdotetaan 2 momentissa säädettäväksi, että tällaisissa tilanteissa tieosakkaan tieyhteys voitaisiin järjestää uudelleen niin, että kohtuuton haitta voidaan poistaa. Edellä tarkoitetuissa tapauksissa tieosakkaan tieoikeus voidaan lakkauttaa. Lakkauttamisen edellytyksenä on kuitenkin, että tieosakkaalle annetaan tieoikeus toiseen ennestään olevaan tiehen tai uuden tien tekemistä varten. Tieoikeuden antamiseen sovellettaisiin pykälän 2 momentin nojalla 4 ja 5 §:ssä säädettyjä edellytyksiä. Momentissa tarkoitettu järjestely vastaa jo nykyisen yksityistielain 9 a §:n 1 momentin nojalla mahdollistettua menettelyä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyisen yksityistielain 9 a §:n 2 momentissa tarkoitettua tilanteesta. Käytännössä voi syntyä sellainen olosuhde, ettei korvaavan tieyhteyden järjestäminen kohtuuttoman haitan poistamiseksi ole mahdollista esimerkiksi maasto-olosuhteiden vuoksi. Myöskään sellaista tieoikeutta, joka on välttämätön kiinteistölle pääsyä varten, ei voida lakkauttaa. Kun alkuaan tieoikeuden myöntämisen yhteydessä vahingosta ja haitasta määrätyn korvauksen suuruudessa ei ole voitu ottaa huomioon rasittavuuden lisääntymistä, ei haittaa kärsineelle ole maksettu tähän perustuvaa korvausta. Kun maksettu korvaus ei vastaa tiestä myöhemmin aiheutunutta haittaa, asia voidaan käsitellä uudelleen. Tämän vuoksi ehdotetaan momentissa nykytilaa vastaavasti säädettäväksi, että tieosakkaan on korvattava tien käyttönsä muuttumisesta johtuva lisähaitta. Sääntely vastaa kiinteistönmuodostamislain 161 §:n 2 momentissa olevaa rasiteoikeutta koskevaa sääntelyä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että pykälän 1-3 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä päätettäisiin yksityistietöimituksessa.

12 §. Yksittäisen tieoikeuden lakkauttaminen. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi nykyisen yksityistielain 28 §:n 2 momentissa olevaa sääntelyä vastaava sisältö. Ehdotetun säännöksen mukaan tieosakas voisi vaatia, että hänelle kuuluva tieoikeus lakkautetaan, eli hänet vapautetaan tieosakkuudesta ja tienpitovelvollisuudesta, jos kiinteistön hyväksi on saatu muu kulkuyhteys tai jos oloissa muutoin tapahtuneen olennaisen muutoksen vuoksi tietä ei enää tarvita kiinteistöä varten. Tieoikeus, joka on tarpeeton, voitaisiin lakkauttaa. Vastaavasti voitaisiin lakkauttaa tarpeettomaksi käynyt elinkeinon harjoittajan tieoikeus. Jos esimerkiksi linja-autoliikennettä harjoittavan yhtiön liikennelupa lakkaa, lakkaa myös lisätieoikeus, joka yhtiöllä on ollut yksityistiehen. Jos kuitenkin toinen yhtiö välittömästi jatkaa liikennöintiä, lisätieoikeus säilyy. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi lakkauttamista koskevat säännökset. Yksittäinen tieoikeus voitaisiin lakkauttaa tietöimituksessa tai mahdollisen tiekunnan päätöksellä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yksittäisen tieoikeuden lakkauttamisesta ehdollisena tilanteessa, jossa tieosakkaan tieoikeutta toiseen yksityiseen tiehen ei lakkautuspäätöstä tehtäessä ole vielä myönnetty. Pykälässä tarkoitetuista toimenpiteistä on niiden tultua lopullisiksi tehtävä tarvittavat merkinnät kiinteistörekisteriin ja yksityistierekisteriin. Tätä varten hakijana olleen tieosakkaan olisi ilmoitettava tiekunnan tekemästä lakkautuspäätöksestä kiinteistörekisterinpitäjälle, kun lakkauttaminen tulee voimaan.

13 §. Tien tai sen osan lakkauttaminen. Pykälän 1 momenttiin ehdotettavat säännökset vastaisivat kiinteistönmuodostamislain 161 §:n 1 momentissa olevaa rasiteoikeuden lakkauttamista koskevaa sääntelyä. Tieoikeuden perustamisen ja tien lakkauttamisen edellytykset ovat säädetyt siten, että sellainen ennestään oleva tie, jota varten olosuhteiden muuttumisen jälkeen ei enää voitaisi perustaa 4 §:n nojalla tieoikeutta,

voidaan lakkauttaa. Lakkauttamisen edellytyksenä olisi lisäksi, ettei tie ole kenellekään tieosakkaalle välttämätön. Selvyyden vuoksi on pykälään jätetty säännös myös siitä, että tarpeeton tie voidaan lakkauttaa.

Joskus tien lakkauttaminen saattaa olla aiheellista yleisen tarpeen vuoksi. Esimerkiksi rautateiden nopeuksien lisääminen saattaa aiheuttaa tarpeen poistaa tai siirtää rautateiden tasoristeyksiä liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Ratalaissa (110/2007) säädetään asiasta 18 §:n 4 momentissa (567/2016). Samoin esimerkiksi puolustusvoimien varomääräyksistä saattaa aiheutua tarvetta järjestellä yksityisiä teitä. Tämän vuoksi pykälän 1 momenttiin sisällytettäisiin nykyistä vastaava säännös, jonka mukaan tien tai sen osan lakkauttaminen olisi mahdollista myös yleisen tarpeen vaatiessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos tie tai tien osa lakkautetaan yleisen tarpeen vuoksi siten, että kulkuyhteys katkeaa, kulkuyhteydet olisi samalla järjestettävä uudelleen. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että lakannut tie tai sen osa siirtyisi korvauksetta rasetun kiinteistön omistajan hallintaan, kuten myös voimassa olevassa laissa on säädetty.

14 §. Yksityisen tien lakkaaminen ja muuttuminen kaduksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti, että yksityinen tie tai sen osa lakkaa, kun yksityinen tie tai sen osa taikka sellainen liikenneväylä, jolle sen liikenne on tarkoitettu siirtyväksi, luovutetaan katuna yleiseen käyttöön. Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, MRL) 86 §:n 3 momentissa säädetään, että kunnan kadunpitopäätöksen tekemishetkellä katu katsotaan luovutetuksi yleiseen käyttöön. Kadunpitopäätöksen sisältöä koskevalla säännöksellä olisi myös tavoitteena edistää kiinteistörekisterin ylläpitoa asemakaava-alueen yksityisteitä koskien. Päätökset tulisi toimittaa asianomaiselle kiinteistörekisterin pitäjälle, jotta lakanneet tieoikeudet voitaisiin poistaa kiinteistörekisteristä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi, että kunnan olisi tehtävä kadunpitovelvollisuutta koskeva arviointi tiekunnan tai tieosakkaan sitä vaatiessa, jos kadunpitopäätöstä ei olisi tehty viiden vuoden kuluessa asemakaavan hyväksymispäätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Tieosakas tai tiekunta voisi vaatia uutta arviointia enintään viiden vuoden välein. Säännöksillä viiden vuoden määräajasta ja viiden vuoden välein tapahtuvasta kadunpitovelvollisuutta koskevasta arvioinnista tavoiteltaisiin toisaalta asemakaavan asianmukaista toteuttamista myös maanomistajan oikeusturva huomioon ottaen ja toisaalta kiinteistörekisterin yksityisteitä koskevien tietojen pysyttämistä ajan tasalla.

Pykälän 2 momentin säännös vastaisi nykyisen yksityistielain 3 §:n 3 momenttia. Lainkohdassa on edellytetty, että rakennettava katu ei ole samansuuntainen kuin asemakaava-alueella ennestään oleva yksityinen tie tai sen osa. Säännöksen mukaan kunnan on otettava tällaisen tien tai sen osan tienpito hoidettavakseen jo siitä alkaen, kun se on tullut velvolliseksi rakentamaan kadun, jolle yksityisen tien tai sen osan liikenne on tarkoitettu siirtyväksi, tai kun se on ryhtynyt sellaista katua rakentamaan. Lain tarkoituksena on ollut, että yksityinen tie tai sen osa kadun rakentamistyön aikana on käytettävissä tarpeelliseksi katsottavana väliaikaisena liikenneväylänä. Tätä säännöstä on noudatettava, kunnes rakennettava katu 1 momentin mukaisesti luovutetaan katuna yleiseen käyttöön MRL 86 §:n 3 momentin nojalla, minkä jälkeen katuun sovelletaan maankäyttö- ja rakennuslakia. Kunta olisi myös velvollinen ottamaan hoitoonsa asemakaava-alueelle johtavan yksityistien, mikäli yksityistien liikenne lisääntyy huomattavasti, kun asemakaavaa toteutetaan. Tältä osin kuntia valvoisi jatkossa valtion lupa- ja valvontavirasto, joka voi uhkasakolla velvoittaa kunnan täyttämään velvollisuuden ottaa tienpito hoitaakseen.

Pykälän 3 momentti vastaisi edellä esitettyä 13 §:n 3 momentin säännöstä, jonka mukaan lakanneen yksityistien maapohjan hallinta siirtyisi maanomistajalle.

15 §. Oikeus korvaukseen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin korvauksista lakiin liittyvistä toimenpiteistä. Korvaukset tulisivat jatkossa määrättäväksi viran puolesta yksityistietoimituksessa, mikä on ollut jo aikaisemman lainsäädännön mukainen menettely (ks. KML 201 § ja KKO 1981 II 139 ja KKO 1986 II 127). Korvauslajeina tulisivat kysymykseen KML 200 §:n sääntelyä vastaten kohteen-, haitan- ja

vahingonkorvaukset. Korvaus voidaan määrätä myös sellaiselle taholle, joka ei luovuta maata yksityistietarkoituksiin, esimerkiksi pölystä tai melusta tai muusta immissiosta. Korvaukseen oikeutettuja olisivat myös tieoikeuden haltijat, jotka eivät omista kiinteistöä tien vaikutuspiirissä, kuten edellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettujen elinkeinonharjoittajat. Tiekorvaus on suoritettava sellaisenaan korvauksen saajalle eikä korvausta voida esimerkiksi lukea korvauksen saajan hyväksi tienpitovelvollisuuden jaossa.

Nykyisen yksityistielain 33 §:n 2 momentti on sisällöllisesti entistä vastaavana ehdotettu otettavaksi pykälän 2 momentiksi. Osapuolet voivat sopia korvauksesta ja lisäksi siitä, ettei korvauksia makseta. Korvauksesta sopimista koskee myös kiinteistönmuodostamislain 201 §:n 2 momentin säännös. Yleisen lunastuslainsäädännön periaatteiden mukaan oikeutta korvaukseen ei olisi yksityistietoimituksessa tietä varten osoitetulla alueella tai muulla kiinteistöllä suoritettujen toimenpiteiden vuoksi, jos niihin on ryhdytty vasta alueen tietarkoituksiin osoittamisen jälkeen. Tällöin korvaus on määrättävä sellaiseksi, miksi se olisi muodostunut, jos toimenpidettä ei olisi suoritettu. Vastaavan tyyppinen säännös on esimerkiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 34 §:ssä. Esityksen 48 §:ssä tarkoitettu rakentamisrajoituksesta voitaisiin määrätä korvaus vain, jos haitta on erittäin huomattava. Oikeustila ei tältäkin osin muuttuisi nykyisestä.

Korvausta määrättäessä olisi pykälän 3 momentin mukaan otettava huomioon momentissa mainitut erityisten oikeuksien haltijat. Jos sanotun erityisen oikeuden haltijalle määrättäisiin korvausta oikeutensa menettämisestä tai sen arvon vähentymisestä, tämä korvaus olisi otettava huomioon kiinteistön omistajalle tulevaa korvausta määrättäessä siten, että omistajalle tuleva korvaus saattaa vähentyä. Omistajalle tulevasta korvauksesta tehtävä vähennys voi joissakin tapauksissa olla samansuuruinen kuin oikeuden haltijalle tuleva korvaus. Kiinteistöön kohdistuvan panttioikeuden turvaamisesta on puolestaan säädetty kiinteistönmuodostamislain 205 §:n 2 momentissa.

16 §. Korvaus tien tai oikeuden lakkauttamisesta sekä tieoikeuksien uudelleen järjestelystä.

Kiinteistönmuodostamislain 164 §:ssä säädetään, että jos rasite poistetaan, rasiteoikeuden haltijalla on oikeus saada korvaus toimenpiteen aiheuttamista menetyksistä siltä, joka saa toimenpiteestä hyötyä. Korvausta vähennetään toimenpiteestä korvauksen saajalle aiheutuvaa hyötyä vastaavasti. Jos korvausvelvollisia on useita, he osallistuvat korvauksen maksamiseen saamansa hyödyn mukaan. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tieoikeuden lakkauttamisesta aiheutuvan haitan tai vahingon korvaamisesta. Tältä osin sääntely vastaisi nykyistä sääntelyä, joka on ollut saman sisältöinen vuoden 1963 alusta lukien, kun laki yksityisistä teistä (358/1962) tuli voimaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa yleisen tarpeen perusteella lakkautetaan tie ja tien osa siten, että kulkuyhteys katkeaa. Tällöin kulkuyhteydet on samalla järjestettävä uudelleen. Edellä tarkoitettujen järjestelyjen tapahtuvat julkisen vallan toimenpitein ja ovat laadultaan lunastukseen verrattavia. Sen vuoksi tällaisten toimenpiteiden vaikutuspiiriin kuuluvien oikeusaseman tulisi olla samanlainen kuin lunastamisen yhteydessä. Lainkohdassa ehdotetaan, että yleisen tarpeen vuoksi aiheutuvat oikeuksien lakkauttamisesta tai perustamisesta johtuvat kustannukset on hakijan suoritettava. Lisäksi asianosaisilla olisi oikeus julkiseen oikeusapuun tai oikeus saada toimituksen hakijalta korvaus edunvalvontakustannuksista siten kuin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 82 §:ssä säädetään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ehdotetun 11 §:n mukaisista tieoikeuksien uudelleen järjestelystä maksettavista korvauksista. Edellä 11 §:n 1 momentin mukaisista toimenpiteistä olisi velvollinen maksamaan korvauksen se, joka on vaatinut toimenpiteen suorittamista. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 33 a §:n 2 momenttia. Korvaukset 11 §:n 2 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä olisi velvollinen maksamaan se, jonka tienkäytön vuoksi toimenpiteen suorittaminen on ollut tarpeen. Säännös vastaisi

voimassa olevan 33 a §:n 3 momenttia. Momentissa säädettäisiin lisäksi, että erityisestä syystä muukin asianosainen voidaan määrätä osallistumaan korvausten suorittamiseen.

17 §. Korvausvastuu. Pykälä ehdotetaan säädettäväksi vastaavan sisältöiseksi kuin edellä 16 §:n 1 momentin perusteluissa mainittu kiinteistönmuodostamislain 164 §. Jos tieoikeuden lakkauttamisesta aiheutuu tieoikeuden haltijalle menetyksiä, toimenpiteestä hyötyvän on korvattava nämä menetykset hänelle. Korvausta määritettäessä olisi otettava huomioon sekä lakkauttamisesta johtuvat menetykset että siitä aiheutuva hyöty. Tällöin tulisi korvatuksi todellinen vahinko täysimääräisenä. Esimerkiksi 11 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa tehdyistä toimenpiteistä määrättävät korvaukset maksaa se, joka on vaatinut toimenpiteen suorittamista. Jos muullekin asianosaiselle aiheutuu toimenpiteestä ilmeistä hyötyä, voidaan asianosainen velvoittaa osallistumaan korvauksiin saamansa hyödyn mukaan.

Puolestaan korvaukset, jotka johtuvat 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua uuden oikeuden antamisesta, maksaa se, jonka tienkäytön vuoksi toimenpiteen suorittaminen on ollut tarpeen. Erityisestä syystä myös muu asianosainen voidaan määrätä osallistumaan korvausten suorittamiseen.

18 §. Korvaussopimukset. Kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 201 §:n 2 momentin mukaan asianosaiset, joita tilikorvaus koskee, voivat sopia korvauksesta. Säännös koskee myös rasitetoimituksessa suoritettavia korvauksia. Yksityistielaisissa tarkoitetuista toimenpiteistä ja rasitetoimituksessa suoritettavista toimenpiteistä aiheutuvat korvaukset ovat luonteeltaan samanlaisia. Niitä on koskenut nykyisen yksityistielain 33 a §. Myös uudessa laissa asianosaisille ehdotetaan annettavaksi mahdollisuus sopia yksityistielakiin perustuvista korvauksista. Sopimuksen syntymisen edellytyksenä olisi, että sopimukseen yhtyvät kaikki, joita korvaus koskee. Yksityistietoimituksessa olisi kuitenkin tutkittava, ettei tehty sopimus ole kenellekään asianosaiselle kohtuuton. Pykälään ehdotetaan otettavaksi tätä koskevat säännökset. Lisäksi ehdotetaan säänneltäväksi kiinteistöjen vaihdantatilanteita koskien, että korvauksia koskeva sopimus sitoo myös sitä, jolle asianosaisen oikeus kiinteistöön siirtyy.

19 §. Muu korvauksia koskeva lainsäädäntö. Kiinteistönmuodostamislain 199 - 206 a §:ssä säädetään korvauksista kiinteistötoimituksissa. Kyseisiä säännöksiä ehdotetaan sovellettaviksi yksityistielaisissa tarkoitettuihin korvauksiin sikäli kuin niistä ei ole sanotussa laissa säädetty erikseen.

20 §. Oikeus puutavaran varastointia, autopaikkaa, venevalkamaa tai laituria varten. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyistä yksityistielain (358/1962) 13 §:n 1 momenttia vastaavasti käyttöoikeuden perustamisesta puutavaran varastointia varten tieosakkaan hyväksi. Yksityistien varrelle varsin usein varastoidaan puutavaraa, kunnes se kuljetetaan sieltä pois erilaiseen hyötykäyttöön. Puutavaran varastoinnin tulisi ensisijaisesti tapahtua puutavaran omistajan omalla maa-alueella. Jos näin ei ole mahdollista, olisi käyttöoikeudesta sovittava. Puutavaran varastointioikeus koskisi metsätietä, mutta käyttöoikeus voitaisiin perustaa myös muunlaisen yksityistien yhteyteen. Mikäli vapaaehtoista sopimusta varastointiin ei saada, on välttämätöntä, että käyttöoikeus voitaisiin perustaa yksityistien yhteyteen myös pakkotoimin. Sitä vastoin nykyisen yksityistielain (358/1962) 12 §:ssä säänneltyä oikeutta maa-aineksen ottoon ei enää voitaisi perustaa pakkotoimin, vaan ainoastaan KML 154 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettuna rasiteoikeutena sopimusperusteisesti. Oikeus puutavaran varastointiin yksityistien varrelle koskisi ennen muuta puutavaran kuljetusta varten tehdyn tien käytön edistämistä, jolloin varsinaiseen tieoikeuteen liittyen käyttöoikeus voitaisiin perustaa vain lisäkäyttöoikeutena. Käyttöoikeuden saamisen tulisi olla välttämätöntä, jolloin lisäksi huomattava haitta tulisi tutkittavaksi vain rasitettua kiinteistöä koskien.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin käyttöoikeudesta autopaikkaa, venevalkamaa tai venelaituria varten toisen maa- tai vesialueella. Tarkoitettua käyttöoikeudet voitaisiin perustaa ilman rasitettujen kiinteistöjen omistajien suostumusta, jos tie- ja käyttöoikeuksien haltijakiinteistö sijaitsee siten, että perille, esimerkiksi lomakiinteistön pihamaalle, ei voida ajaa autolla. Tämä voi olla seurausta siitä, että vesistö eristää

tieosakkaan kiinteistön yksityistiestä, joku muu luonnoneste kuin vesialue eristää kiinteistön yksityistiestä, pääsytien tekeminen on kohtuullisin kustannuksin mahdotonta yksityistieltä kiinteistölle tai tien rakentamisesta aiheutuisi huomattavaa luonnon turmeltumista tai ympäristön kulttuuriarvojen vähentymistä. Tieoikeuden lisäksi välttämättömiä saattavat olla tieoikeudesta erillisenä ja itsenäisesti käsiteltävät vesioikeudelliset luvat esimerkiksi ison laiturin rakentamiseen tai pengertien rakentamiseen sekä eräät maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) säännellyt luvat.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin, että edellä 1 ja 2 momenteissa tarkoitetut käyttöoikeudet perustettaisiin yksityistietoimituksessa tai kiinteistönmuodostamistoimituksen, kuten lohkomisen yhteydessä järjestettäessä pääsyä varten tietä ja muuta kulkuyhteyttä kiinteistölle. Momentin mukaan käyttöoikeudet voitaisiin perustaa joko kiinteistökohtaisina tai useille kiinteistöille, kuten tiekunnan osakkaille yhteisesti. Uudessa laissa ei kuitenkaan enää säädettäisi voimassa olevaan yksityistielain 14 §:n 1 momentin mukaisesti, että käyttöoikeus lähtökohtaisesti kuuluu tieosakkaille yhteisesti sillä poikkeuksella, että tietoimituksessa voidaan määrätä etuoikeus sille, jonka kiinteistön käyttöä varten kyseinen oikeus on tärkeä. Säännös on ollut tarpeen aiempaan lakiin sisältyneeseen oikeuteen maa-aineksen ottamiseen liittyen, mutta voisi autopaikka- ja muiden tässä pykälässä tarkoitettujen oikeuksien kohdalla johtaa epätarkoituksenmukaisiin tilanteisiin, jos esimerkiksi kaikki tieosakkaat eivät omista kiinteistöä saarella tai eivät muutoin tarvitse pykälässä tarkoitettuja oikeuksia.

Pykälän 4 *momentissa* säädettäisiin, että se, mitä laissa säädetään tieoikeuden siirtämisestä, koskisi myös pykälässä tarkoitettujen käyttöoikeuksien siirtämistä. Sama koskisi käyttöoikeuksien lakkauttamista. Jos käyttöoikeudet lakkautetaan yleisen tarpeen vuoksi, niin ikään sovellettaisiin yleisen tarpeen vuoksi tapahtuvaa tieoikeuden lakkauttamista koskevaa sääntelyä menettelystä ja korvauksista.

21 §. Sopimukseen perustuva tie. Tieoikeus ja siihen liittyvät käyttöoikeudet, joista säädettäisiin tässä laissa, olisivat esineoikeudellisina, rasiteoikeuden luonteisina oikeuksina voimassa kiinteistön omistus- ja hallinto-oikeuden vaihdoksista ja kiinteistöön kohdistuvista panttioikeuksista riippumatta. Pykälän 1 *momentin* säännös, jonka mukaan tämän lain tai aiemman lain yksityisistä teistä (358/1962) voimassa ollessa tehty, tieoikeutta tai tässä laissa säänneltyä muuta käyttöoikeutta koskeva sopimus sitoisi vain niitä, jotka ovat sopimuksen tehneet tai sen hyväksyneet taikka ovat näiden perillisiä. Sopimus on siten henkilökohtaisena velvoitteena sitova vain edellä sanottuja asianosaisia. Sitä vastoin pysyvän tieoikeuden olisi katsottava olevan voimassa sellaisiin lain voimaan tullessa oleviin yksityisteihin, joihin jollakin ennestään sopimuksen nojalla tai muulla perusteella on pysyvä käyttöoikeus tiehen.

Asianosaiset voisivat saattaa tieoikeutta tai tienpitoa koskevan sopimuksen yksityistietoimituksessa tutkittavaksi ja vahvistettavaksi. Jos sopimus hyväksytään tällöin noudatettavaksi, yksityistielain säännöksiä olisi kokonaisuudessaan sovellettava tiehen. Muussa tapauksessa ainoastaan sopimukseen perustuvaan tiehen tai vastaaviin käyttöoikeuksiin on sovellettava vain 1 momentin säännöksiä sekä tieoikeuden ja muiden käyttöoikeuksien lakkauttamista koskevia säännöksiä, joita olisivat 12–14, 16 §:n 1 ja 2 momentin, ja 20 §:n 4 momentin säännökset. Asiasta säädettäisiin 2 *momentissa*. Tällaista sopimukseen perustuvaa oikeutta ei voida merkitä kiinteistötietojärjestelmään, johon saadaan tehdä merkintä vain yksityistietoimituksessa perustetuista tie- ja muista tässä laissa säädetyistä käyttöoikeuksista.

3 luku

Tien muu käyttäminen

22 §. Väliaikainen kulkuoikeus. Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin nykyisen lain 82 §:ää vastaavasti väliaikaisesta kulkuoikeudesta määräaikaisen vuokraoikeuden haltijan hyväksi. Jos alueella ei olisi pysyväksi tarkoitettua rakennusta tai laitosta, jollaisia ovat esimerkiksi kauppa- ja tehdasrakennukset tai asunto- ja huvilarakennukset, mutta eivät taas esimerkiksi tilapäinen parakki- tai varastorakennukset, alue

rinnastettaisiin tieosakkaana kiinteistöön, kun taas muunlainen määräaikainen hallintaoikeus toisen omistamaan maahan oikeuttaisi hallinnan saanutta vain väliaikaiseen kulkuun. Kysymyksessä ei viimeksi tarkoitettussa tapauksessa siten olisi pysyvä tieoikeus. Hallintaoikeuden ei tarvitsisi välttämättä olla oikeudellisilta ominaisuuksiltaan maanvuokralaissa (258/1966) tarkoitettu, vaan muunlainen omistusoikeutta rajoittava hallintaoikeus voisi olla perusteena väliaikaisen kulkuoikeuden saamiselle. Momentissa tarkoitettu oikeus myönnettäisiin yksityistietoimituksessa, jossa myös vahvistettaisiin *4 momentin* mukainen korvaus oikeudesta, jollei korvauksesta ole sovittu.

Pykälän *2 momentin* mukaan suoraan lain nojalla ilman yksityistietoimituksessa tehtyä päätöstä erottamaton määräala saisi väliaikaisen kulkuoikeuden tiehen, johon sillä kiinteistöllä, josta määräala on luovutettu, olisi tieoikeus tai vastaava oikeus. Muutoin määräala rinnastetaan yksityistielainsäädännössä kiinteistöön, mikä merkitsee, että määräalan hyväksi olisi erikseen haettava yksityistietoimituksessa tieoikeutta, jos kantakiinteistöllä ei ole tieoikeutta tai vastaavaa kulkuoikeutta tiehen. Ehdotetun *4 momentin* nojalla väliaikaisesta kulkuoikeudesta olisi rasitetun kiinteistön omistajalla tai ennestään olevaan tiehen tieoikeuden saaneella tieoikeuden haltijalla oikeus korvaukseen, joka määrättäisiin yksityistietoimituksessa. Kiinteistönmuodostamislain 156 §:n 3 momentissa säädetään pääsytieyhteyden perustamisesta, kun määräalasta muodostetaan lohkomalla eri kiinteistöä. Saman lain 162 §:n 1 momentissa säädetään, että lohkomisessa lohkokiinteistön hyväksi perustetusta 156 §:n 3 momentissa tarkoitettusta kulkuoikeudesta kantakiinteistön omistajalla on oikeus korvaukseen vain erityisestä syystä. Tähän sääntelyyn ei nyt olisi tulossa muutosta. Väliaikainen kulkuoikeus määräalan hyväksi lakkaisi, kun määräalaa koskeva lohkominen tieoikeuden perustamisineen olisi merkitty kiinteistörekisteriin (ks. myös ehdotettu 25 § jäljempänä).

Yksitystielaisissa tarkoitettu tieoikeus syntyy vasta, kun se toimitus, jossa tieoikeus perustetaan, on merkitty kiinteistörekisteriin kiinteistönmuodostamislain 192 §:n 4 momentissa säännellysti. Tällaista tietä ei saisi alkaa rakentaa ilman maapohjan omistajan suostumusta ennen kuin tietoimituksessa määrätty tai sovittu korvaus olisi maksettu maapohjan omistajalle tai muulle korvaukseen oikeutetulle. Kuvattu oikeustila merkitsee sitä, että tieoikeutta koskevan lopullisen päätöksen viivästyminen muutoksenhaun vuoksi estäisi kulkemisen kiinteistölle, määräalalle tai toisen maalla olevalle rakennukselle tai laitokselle. Sen johdosta jo voimassa olevan yksitystielain (358/1962) 82 a §:ssä on ollut 1.10.1975 alkaen säännös väliaikaisen kulkuoikeuden myöntämisestä yksityistietoimituksen yhteydessä tiehen tai muutoin toisen alueen kautta sille, jonka omistaman kiinteistön hyväksi tai jonka elinkeinon harjoittamista varten yksityistietoimitusta on haettu jos se on kulkuyhteyden saamiseksi välttämätöntä eikä siitä aiheudu huomattavaa haittaa. Ehdotettuun *3 momenttiin* sisällytettäisiin nykyisen lain 82 a §:ää vastaava säännös väliaikaisesta kulkuoikeudesta. Kun yksityistietoimitus on saanut lainvoiman, väliaikainen kulkuoikeus lakkaisi, jollei yksityistietoimituksessa olisi määrätty toisin. Rajoituksena kuitenkin säänneltäisiin, että väliaikaista kulkuoikeutta ei saataisi määrätä olemaan voimassa kuin korkeintaan vuoden siitä, kun yksityistietoimitus on saanut lainvoiman. Sanottu vuoden määräaika olisi katsottava olevan kohtuullisen kokonaan uuden tien rakentamiseksi tilanteessa, jossa varsinainen tieoikeus olisi perustettu paikkaan, jossa ei ennestään olisi rakennettua tietä.

Korvausta, jota tarkoitetaan *4 momentissa*, olisi menetyksen kärsijän nimenomaisesti vaadittava, jotta se voitaisiin määrätä. Se tulisi määrätä erikseen siitä korvauksesta, joka määrätään varsinaisen tieoikeuden perustamisesta.

23 §. *Ulkopuolisen oikeus käyttää tietä.* Yksityisteihin kohdistuu pysyvän liikennetarpeen lisäksi usein vapaa-ajan liikennetarpeita. Yksityiset tiet tarjoavat mahdollisuuden päästä luontoon esimerkiksi marjastamaan, sienestämään, kalastamaan, metsästämään ja retkeilemään. Yksityiset tiet ovat luonnonpolkuja helppokulkuisempia ja siten myös luonnon virkistyskäytölle tärkeitä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ennestään olevan tien säännöllisen ja tilapäisen käytön olevan lähtökohtaisesti luvanvaraista muille kuin tieosakkaille. Lupaa tien käyttämiseen ei kuitenkaan tarvittaisi satunnaiseen toimintaan, joka ei selvästi lisää tien kunnossapitokustannuksia. Säännöksen mukaiseksi lähtökohtaiseksi periaatteeksi esitetään siis, että yksityistienkäyttö on lähtökohtaisesti luvanvaraista. Tämä olisi kohtuullista, sillä yksityistiet ovat yksityisin varoin yksityisiin tarkoituksiin rakennettavia ja ylläpidettäviä väyliä, joiden pito kustannetaan niiden pääasiallisten käyttäjien ja tarvitsijoiden, tieosakkaiden, toimesta. Lähtökohtana ei siksi voi olla tien vapaa käyttö, kuten julkista liikennettä varten rakennettujen maanteiden ja katujen kohdalla. Myös muiden käyttäjien kuin tieosakkaiden osallistuminen mainittujen kustannusten kattamiseen on oikeudenmukaista, milloin heidän tienkäytöstään aiheutuu selvästi lisää kunnossapitokustannuksia tielle.

Säännöllisellä tienkäytöllä tarkoitettaisiin jatkuvaa tarvetta palvelevaa tienkäyttöä. Säännöllisyyden arvioinnissa voidaan jatkuvuuden lisäksi huomioida käyttökertojen tiheys. Jos tietä esimerkiksi pitkällä aikavälillä arvioiden jatkuvasti käytetään esimerkiksi kalastuspaikkaan kuljettaessa, mutta käyttökertojen ajallinen väli on epäsäännöllinen eikä kovin tiheä, ei käyttöä voitane pitää säännöllisenä. Usein säännöllinen käyttö liittyy tietyn kiinteistön käyttämiseen, jolloin kiinteistölle tulisi perustaa tieoikeus. Myös liikenne esimerkiksi ulkoilualueelle voi olla runsasta, mutta yleensä tällöin ei ole kyse yksittäisen henkilön tai toimijan säännöllisestä tienkäytöstä. Jos jokin toimija säännöllisesti järjestää toimintaa tällaisella alueella, voi se kuitenkin tulla velvolliseksi hankkimaan luvan tienkäytölle. Jos taas julkisen toimijan puolesta ohjataan liikennettä yksityiselle tielle, voidaan se velvoittaa tieosakkaaksi edellä esitetyn 6 §:n 2 momentin mukaisesti. Säännöllistä tienkäyttöä voi lisäksi esiintyä myös, kun kyse on yksityisteistä, joita voi käyttää läpikulkuteinä ja yleisiin teihin verrattuna oikoreittinä. Lähtökohtana voidaan pitää, että säännöllinen tienkäyttö lisää tienpidon kustannuksia, ja siihen on saatava siksi tiekunnan tai tieosakkaiden lupa. Annettaessa lupa muulle kuin tieosakkaalle käyttää tietä säännöllisesti voi olla tarpeen arvioida, täyttyvätkö esimerkiksi 6 §:n 1 momentin mukaiset tieoikeuden perustamisen edellytykset elinkeinoharjoittamista varten. Kun elinkeinonharjoittajan tienkäyttö on säännöllistä, tulisi tämän tienpitoon osallistuminen lähtökohtaisesti toteuttaa tieosakkuuden eli tieoikeuden perustamisen myötä syntyvän tienpitovelvollisuuden kautta.

Jos esimerkiksi elinkeinonharjoittajan tarve tiehen on kuitenkin vain tilapäinen, tietyn ajanjakson kestävä, voisi tämä käyttää tietä tämän pykälän mukaisen luvan nojalla. Tilapäisellä tienkäytöllä tarkoitetaan kertaluonteista tai säännöllisempää rajatun ajanjakson kestävästä tienkäytöstä. Kyse voisi olla esimerkiksi kuljetuksista, jotka voi olla järkevintä hoitaa sellaisen yksityistien kautta, johon kiinteistöllä ei ole tieoikeutta. Jos tilapäinen tienkäyttö lisäisi selvästi tienpidon kustannuksia, olisi siihen saatava lupa tiekunnalta tai tieosakkailta. Tällöin aiheutuneen haitan tulisi olla selkeästi todennettavissa.

Satunnainen tienkäyttö, kuten yksittäiset vierailut moottoriajoneuvolla kiinteistöllä, huoltoajot tai hälytysajoneuvojen liikennöinti yksityistiellä eivät olisi luvanvaraisia. Lähtökohtana on, että satunnaisesta käytöstä tielle ei aiheudu yleensä haittaa, eli tienpidolle lisäkustannuksia. Satunnaisella käytöllä tarkoitettaisiin esimerkiksi yksittäisten tahojen toimesta tapahtuvaa yksittäisiin kertoihin rajoittuvaa tienkäyttöä. Yksitystien vaikutusalueella voi sijaita esimerkiksi jokin virkistyskäytön kannalta kiinnostava luontokohde kuten kiipeilykallio, kalapaikka tai sukelluskohde, johon satunnaisesti tehdään retkiä yhdessä porukalla tai yksittäin. Satunnaisena tienkäyttönä voitaisiin pitää myös kerran kuukaudessa tai epäsäännöllisesti muutaman viikon välein tai joskus useamminkin toistuvaa käyttöä. Tällaista tienkäyttöä on pidettävä yleensä satunnaisena tienkäyttönä. Jos todennettavia lisäkustannuksia tienpidolle kuitenkin aiheutuu, tulee käyttö luvanvaraiseksi ja maksulliseksi tieosakkaiden päätöksen mukaisesti. Poronhoitoalueilla myös poronhoitoon voi liittyä satunnaista yksityistienkäyttöä, joka ei aiheuta tienpidolle lisäkustannuksia. Jos toisen maalla yksityistien varrella sijaitsee vakituinen porokämpä, olisi poronhoidossa tarvittava tienkäyttö mahdollista järjestää myös tieoikeuden kautta, sillä lain 3 §:n 2 momentin mukaisesti

mitä tässä laissa säädetään kiinteistöstä, koskisi myös toisen maalla olevaa, pysyväksi tarkoitettua rakennusta tai laitosta.

Vaikka ulkopuolisen tienkäyttö ei aiheuttaisi yksittäisiä vaurioita tiehen, voi se olla merkittävä lisä tien liikennemäärään ja esimerkiksi nopeuttaa soratien kulutuskerroksen kulumista, mikä aiheuttaa lisäkustannuksia tienpidolle verrattuna tilanteeseen, jossa vain tieosakkaina tienpitoon osallistuvat käyttäisivät tietä. Korjattavia tien päällysvaurioita voivat puolestaan olla esimerkiksi urat, painumat ja kohoumat sekä reiät ja halkeamat. Ulkopuolinen tien käyttö voi lisäksi lisätä tarvetta myös tien päivittäisen liikennöitävyyden varmistamiseksi tehtäville hoitotoimenpiteille kuten liukkauden torjunnalle, soratien tasaukselle ja pölynsidonnalle. Jos tällaisten toimien tarve merkittävästi kasvaa ja aiheuttaa samalla tien kunnossapitokustannusten selvää lisääntymistä, on tienkäyttö luvanvaraista ja maksullista, jos tieosakkaat niin päättävät.

Lupaa ei tarvittaisi, jos kysymys olisi jokamiehen oikeuden nojalla tapahtuvasta toiminnasta. Suomessa on oikeusjärjestyksen katsottu perinteisesti sisältävän tavanomaiseen oikeuteen, mutta osin myös lainsäädäntöön perustuvia niin sanottuja jokamiehenoikeuksia tai luonnon yleiskäyttöoikeuksia, joita jokainen voi käyttää toisen omistusoikeuden estämättä. Esimerkiksi vesilaki (587/2011) sisältää säännöksiä vesistön yleiskäytöstä ja muista toisen alueeseen kohdistuvista oikeuksista. Merkityksellisiä ovat myös rikoslain 28 luvun 11 ja 14 §:n (769/1990) säännökset hallinnan loukkauksesta ja jokamiehen oikeuksista. Esimerkiksi oikeus liikkua jalan maksutta toisen omistamalla alueella — muualla kuin pihapiirissä — omistajalle haittaa aiheuttamatta voidaan lukea perinteisiin jokamiehenoikeuksiin. Perustuslainsuojaa jokamiehenoikeuksilla ei ole (PeVM 25/1994 vp, s. 10/I). Ne eivät perustusvaliokunnan näkemyksen perusteella kuitenkaan jää kokonaan vaille merkitystä arvioitaessa, millaisia omistajan oikeuksia suojaavia liikkumisvapauden rajoituksia perustuslaissa sallitaan (PeVL 49/2002 vp s. 2). Jokamiehenoikeuden luonteeseen kuuluu tietty varovaisuus ja hienotunteisuus sekä haitattomuus toisen maalla liikuttaessa.

Jokamiehenoikeudet eivät oikeuta ajamiseen maastossa moottoriajoneuvolla tai hevosajoneuvolla. Se on sallittua lähinnä vain maanteillä. Moottorikäyttöistä ajoneuvoa ei saa käyttää maastossa toisen omistamalla tai hallitsemalla alueella ilman maan omistajan tai haltijan lupaa. Yksityistiellä saa kuitenkin ajaa myös moottoriajoneuvolla, jos sitä ei ole erikseen asianmukaisesti kielletty, mutta tiellä ajaminen voi tällöin olla luvanvaraista niin kuin edellä on selostettu. Tieosakkaat saavat myös sulkea tien puomilla. Jokamiehen oikeuksien oikeuttama käyttö kuitenkin ylittyy, jos yksityistien käyttö moottoriajoneuvolla on säännöllistä tai siitä aiheutuu muuten lisäkustannuksia tienpidolle. Joskus lisäkustannuksia voi aiheutua tilapäisestäkin toiminnasta tai kuljetuksista.

Jokamiehen oikeuksien nojalla yksityisteillä saa kulkea jalkaisin, polkupyörällä ja ratsain. Tienpidolle voi kuitenkin aiheutua lisäkustannuksia esimerkiksi pyöräilykilpailusta tai laajemmasta ratsastustoiminnasta, joka varsinkin ratsastustallien lähiteillä voi muodostua laajamittaiseksi, samoin kuin tien käyttämisestä esimerkiksi yleisölle tarkoitettujen erilaisten urheilu-, metsästys- ja kalastustapahtumien yhteydessä. Tarkoitus on, että tällaisen toiminnan järjestäjä korvaa aiheuttamansa lisäkustannukset tienpitäjälle, mikäli lisäkustannuksia aiheutuu. Aiheutuneen haitan tulisi olla selkeästi todennettavissa. Yksittäisen henkilön satunnaisesti toistuvat ratsastuskerrat tiellä eivät sen sijaan aiheuta sellaista tienpitokustannusten lisääntymistä, joka johtaisi toiminnan luvanvaraisuuteen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuten nykyisin, että tieosakas taikka, jos osakkaat muodostavat tiekunnan, toimitsijamies tai hoitokunta antaa luvan tien tilapäiseen käyttöön. Lisäksi tieosakkaat tai tiekunnan kokous antavat luvan sellaiseen säännölliseen toimintaan tien vaikutuspiirissä, joka merkitsee tien käyttöä niin, että tien kunnossapitoon aiheutuisi lisäkustannuksia.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin, että pykälässä tarkoitettua muiden kuin tieosakkaiden luvanvaraisen tienkäytöstä olisi suoritettava korvauksena käyttömaksu, jollei muuta sovitaisi. Käyttömaksun suuruudesta ja maksukaudenpituudesta ja muusta suoritustavasta osapuolet voisivat sopia. Momentissa säädettäisiin lisäksi selvytyden vuoksi, että jos joku, jolla ei ole oikeutta tiehen, pykälän vastaisesti käyttää tietä, olisi hän velvollinen vaadittaessa suorittamaan tien käytöstä tämän pykälän mukaisen käyttömaksun. Oikeudella tiehen tarkoitetaan tieoikeutta tai esimerkiksi 22 §:n mukaista väliaikaista kulkuoikeutta. Oikeus tiehen voi olla olemassa myös muun lain nojalla perustettuna käyttöoikeutena. Momentissa viitattaisiin lisäksi 30 §:ään jossa säädettäisiin yksityistielain mukaisista käyttömaksujen määräämisestä ja maksun suuruudesta huomioon otettavista tekijöistä.

24 §. Tien käytön kieltäminen tai rajoittaminen. Tieosakkaat tai tiekunta voisivat 1 *momentin* mukaan yleisesti kieltää tai rajoittaa tienkäyttöä muilta kuin tieosakkailta. Kielto tai rajoitus voisi koskea kaikilla tai joillakin moottori- tai hevosajoneuvoilla tapahtuvaa yksityistien käyttöä tai työkoneiden kuljettamista niiltä, joilla ei ole tieoikeutta. Jalkaisin tai polkupyörällä kulkemista yksityistiellä ei sitä vastoin voitaisi kieltää pykälän 1 momenttiin esitetyn nojalla. Kielto ei liioin olisi esteenä tieosakkaan kiinteistölle kulkemiseen luvallisissa asioissa, kun kysymys on esimerkiksi viranomaisen virka-asioissa tai vierailulle saapumisesta tieosakkaan luokse. Annetusta kiellosta poiketen voitaisiin myös antaa lupa tien tilapäiseen käyttämisen, jos siihen on painavia syitä. Maakunnan tai kunnan avustamia yksityisteitä koskisi kuitenkin se, mitä niistä on erikseen säännelty.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin tien käyttöä rajoittavan kiellon antamisesta tiedoksi. Sääntely vastaisi voimassa olevan lain 100 §:ssä olevaa sääntelyä. Tiedoksi antamisen olisi tapahduttava tien varteen asetetulla selvästi havaittavissa olevalla liikennemerkillä tai muulla liikenteenohjauslaitteella, kuten puomilla. Kielto voitaisiin myös antaa tiedoksi ilmoittamalla siitä todisteellisesti sille, jota vastaan se halutaan saattaa voimaan.

Kiinteistön omistaja ei ehdotettavan 3 *momentin* voisi sulkea puomilla tai muulla sulkulaitteella alueellaan kulkevaa yksityistietä. Asiasta voitaisiin kuitenkin sopia toisin kiinteistönomistajan sekä tiekunnan tai, jos osakkaat eivät muodosta tiekuntaa, tieosakkaiden kesken. Jos sopimukseen ei päästä, ja kiinteistöomistaja pitää sulkulaitetta tarpeellisenä, yksityistietoimituksessa tehtävällä päätöksellä kiinteistönomistajalle voitaisiin kuitenkin myöntää tällainen lupa, jos se olisi erityisestä syystä tarpeen. Tällainen syy voisi olla kiinteistön käytölle liikenteestä koituva haitta tai liikenneturvallisuus yleisesti. Jos tie suljetaan, sulkulaitteen asettajan tulisi huolehtia siitä, että tieosakkailta on mahdollisuus käyttää tietä sulkulaitteesta huolimatta.

Tiekunnalla olisi aina oikeus sulkea sen hallinnoima yksityistie sulkulaitteella. Sama koskee tieosakasta yksityistiellä, jolle ei ole perustettu tiekuntaa, jolloin muilla tienpitoon osallistuvilla tieosakkailta tulee olla mahdollisuus käyttää tietä riippumatta sulkulaitteesta.

25 §. Käyttöoikeuden lakkauttaminen. Pykälässä säädettäisiin 22 - 24 §:ssä tarkoitettujen käyttöoikeuksien, rajoitusten tai kieltojen lakkaamisesta, jolloin perusteena olisi olosuhteiden muuttuminen. Tällöin edellytyksiä oikeuksien perustamiselle ei enää olisi tai oikeus ei enää olisi välttämätön 22 §:n nojalla aluetta hallitsevalle taholle. Lisäksi yleinen tarve olisi peruste oikeuden lakkauttamiselle. Tarvittaessa asia voitaisiin käsitellä yksityistietoimituksessa.

4 luku

Tienpitovelvollisuus

26 §. Tienpitovelvollisuus. Voimassa olevan lain 22 §:n mukaiseen perusratkaisuun tienpitovelvollisuudesta ei esitetä muutosta. Pykälän 1 *momentin* mukaan jokainen yksityistiehen tieoikeuden saanut olisi velvollinen tieosakkaana osuutensa mukaan osallistumaan kyseisen yksityistien tienpitoon. Tienpito alkaisi, kun

tieoikeus perustetaan, ja päättyisi, kun tieoikeus lakkaa. Tienpidolla tarkoitettaisiin tien rakentamista ja kunnossapitoa ehdotettavan 3 §:n 1 momentin 10 kohdan määritelmän mukaisesti.

Pykälään ei sisältyisi säännöksiä tienpitovelvollisuuden ulottamisesta pakollisena koskemaan kaikkia tien vaikutuspiirissä olevia kiinteistöjä. Oikeustilaa ei kuitenkaan ole tältä osin tarkoitus muuttaa, vaan asia säänneltäisiin jatkossa tieoikeuden perustamisen kautta siten kuin edellä 7 §:n perusteluissa on selvitetty. Jatkossa tienpitovelvollisuus kytkeytyisi siis selkeästi tieoikeuteen, joka 7 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa voitaisiin kuitenkin perustaa kiinteistön hyväksi myös vastoin kyseisen kiinteistön omistajan tahtoa. Myös voimassa olevan 22 §:n 3 momentin sääntely sisältyisi 7 §:ään.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi voimassa olevan lain 22 §:n 2 momentin mukainen säännös, että jos huomattava osa niistä, jotka olisivat velvolliset osallistumaan tienpitoon, vastustaa uuden tien rakentamista ja rakennettavaa tietä tultaisiin näitä kiinteistöjä varten toistaiseksi tarvitsemaan vain vähäisessä määrin, voitaisiin tie päättää rakennettavaksi vain sitä haluavien toimesta velvoittamatta muita siihen osallistumaan. Tieoikeuden saamisesta riippumatta pidetään edelleen kohtuullisena ja tarkoituksenmukaisena, että tienpitovelvollisuudesta voisi vapautua tällä tavalla.

27 §. Tienpitovelvollisuuden jakaminen ja tieyksiköt. Pykälässä säädettäisiin tienpitovelvollisuuden jakamisesta tieyksiköinnin avulla pitkälti voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti. Tienpitovelvollisuus ja siitä aiheutuvat kustannukset jaettaisiin tieosakkaiden kesken yksityistietoimituksessa tai tiekunnan kokouksessa vahvistettavilla tieyksiköillä. Tieyksiot laskettaisiin 1 momentin mukaan sen hyödyn mukaan, jonka tie kullekin osakkaalle katsotaan tuottavan. Hyötyä arvioitaessa otettaisiin huomioon tieosakkaan tien käytön määrä ja laatu koko yksityistien pituudelta kuluvalle hetkellä ja tulevaisuudessa sekä tieosakkaan mahdollisesta elinkeinon harjoittamisesta johtuva asiakkaiden tien käyttö. Säännös poikkeaisi hiukan voimassa olevan lain vastaavasta säännöksestä 23 §:n 1 momentista. Sanamuodosta jätettäisiin pois hyödyn arviointiin vaikuttavana tekijänä tien vaikutuspiirissä olevan alueen suuruus. Valmistelussa on katsottu, että alueen suuruus siltä osin kuin se vaikuttaa tiestä saatavaan hyötyyn tulee arvioitavaksi myös tieosakkaan tien käytön määrän ja laadun kautta. Uutta säännöksessä olisi lisäksi se, että tieosakkaan tienkäyttöä olisi arvioitava koko yksityistien pituudelta. Esimerkiksi laajojen yksityisteiden tiekuntien tapauksissa tieosakas saattaa käyttää tietä muihinkin tarkoituksiin kuin yksinomaan kulkemiseen kiinteistölleen yleiseltä tieltä. Yksiköinnissä tulisi siis huomioida myös osakkaan tällainen mahdollinen muu tienkäyttö.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että kun uudelle tieosakkaalle annetaan tieoikeus ennestään olevaan tiehen, on tälle määrättävä samalla tieyksiköt. Jos taas tila, jolla on oikeus tiehen, olisi ositettu, olisi uusille tiloille samoin määrättävä tieyksiköt, mikäli nämä olisivat osituksessa saaneet tieoikeuden. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 28 §:n 1 momenttia.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos tieosakas vaatisi tienpitoa kokonaan tai tietyiltä osin suoritettavaksi ilmeisesti korkeampaa tasoa vastaavana kuin tien rakentamista ja kunnossapitoa koskevissa 40 tai 41 §:ssä edellytetään, olisi kyseisen osakkaan, tarvittaessa ennakolta, suoritettava siitä aiheutuvat lisäkustannukset. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 7 §:n 5 momenttia.

28 §. Tieyksiköinnin muuttaminen. Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan lain 29 §:n sääntelyä vastaavasti tieyksiköinnin muuttamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan tieyksikköjen jakoon olisi tehtävä tarpeelliset muutokset, jos tienpitovelvollisuuteen ja sen jakoon vaikuttavat seikat olisivat olennaisesti muuttuneet. Esimerkiksi maankäytön, liikenneyhteyksien ja muiden olosuhteiden muuttuminen voivat ennen pitkää aiheuttaa tienpitovelvollisuuteen ja siihen vaikuttavien seikkojen olennaisen muuttumisen. Tieyksikköjen jaon muuttaminen tai kokonaan uudelleen toimittaminen voi tällöin käydä tarpeelliseksi. Pykälän 2 momentin mukaan, olisi tieosakkaalla 1 momentissa mainitusta edellytyksestä riippumatta oikeus vaatia, että jako toimitetaan kokonaan uudelleen, jos tieyksikköjen jako on ollut voimassa vähintään viisi vuotta

muuttumattomana. Jakoa voitaisiin siis 2 momentin mukaan vaatia uudelleen toimitettavaksi olosuhteiden muuttumisesta riippumatta, kun jako on ollut muuttumattomana voimassa viisi vuotta. Pykälän 1 tai 2 momentin mukaan suoritettava tieyksiköinnin muuttaminen tehdään joko tietöimituksessa tai tiekunnan kokouksen päätöksellä niin kuin edellä 27 §:ssä säädetäisiin.

Tieyksikköjen muuttaminen tiekunnassa vaatii usein erityisasiantuntemusta. Voimassa olevan yksityistielain 103 a §:n 1 momentissa onkin säädetty, että tiekunta voi tieyksikköjen jakoa muuttaessaan päättää asiantuntijalausunnon pyytämisestä ja että lausunnon tulee sisältää ehdotus tieyksiköiden määräämisen perusteiksi ja tieyksiköiksi. Uuteen lakiin ei esitetä sisällyttäväksi vastaavaa säännöstä. Laki ei kuitenkaan jatkossakaan estäisi tiekuntaa tilaamasta asiantuntijaselvitystä tai -lausuntoa ulkopuoliselta taholta, vaikkei lausunnon pyytämisestä taikka lausunnon menettelytavoista tai sisällöstä enää säädetäisi laissa.

29 §. Tiemaksut. Tienpidon kustannukset jaetaan osakkaiden kesken tieyksikköinä hyödyn mukaisessa suhteessa, minkä perusteella määrättäviä maksuja kutsutaan tiemaksuiksi. Pykälän 1 momenttiin sisällytettäisiin tätä koskeva säännös, jonka mukaan nykytilaa vastaten tieyksiköiden perusteella määrättäisiin tiemaksut. Tienpidosta aiheutuu lisäksi erilaisia hallinnollisia kustannuksia, jotka ovat riippumattomia tien käyttämisestä, kuten tiekunnan kokouskustannukset kuulutuksineen ja tiekunnan kirjanpito. Tämän vuoksi ehdotetaan nykytilaa vastaavasti, että osakkailta voitaisiin periä tiemaksuun sisältyvänä kaikille osakkaille samansuuruinen perusmaksu tiekunnan hallintoasioista aiheutuvien välittömien kustannusten kattamiseksi. Perusmaksusta säädetäisiin 2 momentissa, jonka mukaan perusmaksun suuruus olisi myös pystyttävä todentamaan.

Pykälän 3 momentissa säädetäisiin kohtuullisuuden vuoksi nykytilaa vastaavasti, että jos tien rakentamisesta koituva hyöty pääasiallisesti tulee kiinteistön hyväksi vasta myöhemmin, on kiinteistön omistajalla oikeus vaatia, että tien tekemisestä johtuva tiemaksu määrätään hänen kiinteistönsä osalta suoritettavaksi enintään kymmenenä samansuuruisena vuotuismaksuna. Säännöstä voitaisiin soveltaa esimerkiksi tilanteissa, joissa kiinteistölle ei ole muuta kulkuyhteyttä, mutta tietä ei tästä huolimatta käytetä ennen kiinteistön käyttötarkoituksen muuttumista myöhemmin.

30 §. Käyttömaksut. Pykälässä säädetäisiin yksityistielain mukaisista tien käytöstä maksettavista käyttömaksuista. Pykälän 1 momentin mukaan jollei asiasta sovita, maksu olisi määrättävä sen mukaan kuin katsotaan kohtuulliseksi ottamalla huomioon vastaavanlaisesta tien käytöstä osakkaalle määrättävä tiemaksu ja tien käyttämisestä mahdollisesti johtuva erityinen kunnossapitokustannusten lisääntyminen. Ehdotuksen mukaan tiekunnan toimitelien valmistaa tiekunnan kokouksen vahvistettavaksi tie- ja käyttömaksuista maksuunpanoluettelon siten kuin 70 §:ssä säädetäisiin. Maksuunpanoluettelo olisi pidettävä asianosaisten nähtävänä 14 päivän ajan ennen sitä tiekunnan kokousta, jossa luettelo tulee vahvistettavaksi. Osakkailla ja niillä, joille on pantu maksettavaksi käyttömaksu, on oikeus tehdä luetteloa vastaan muistutuksensa. Tieosakkaat päättäisivät tiekunnan kokouksessa käyttömaksujen maksuunpanoluettelon vahvistamisesta. Jos tiekuntaa ei olisi perustettu, käyttömaksuista päättäisivät tieosakkaat yhdessä.

Samoin kuin tiemaksuun myös käyttömaksuun voisi jatkossa sisältyä perusmaksu, joka voisi kattaa enintään tiekunnan hallintoasioiden hoitamisesta aiheutuvat välittömät kulut. Perusmaksu olisi samansuuruinen tiekunnan tieosakkailla ja käyttömaksun piirissä olevilla, ja sen suuruus olisi pystyttävä todentamaan. Asiasta säädetäisiin 2 momentissa.

Pykälän 3 momentissa säädetäisiin, että jos käyttömaksujen määräämisperusteet ovat olennaisesti muuttuneet, käyttömaksut olisi muutettava asianosaisten vaatimuksesta. Käyttömaksuja ei tule muuttaa, ellei maksun määräämisperusteissa ole tapahtunut olennaista muutosta. Käyttömaksujen muuttamisesta päätettäisiin tiekunnan kokouksessa, kuten käyttömaksujen määräämisestä. Säännös koskisi kaikkia laissa tarkoitettuja käyttömaksuja. Säännös vastaisi voimassaolevan lain 30 §:ää.

31 §. Käyttömaksu tiemaksun sijaan. Yksitystien kunnossapitoon tarvittavat varat kerätään pääsääntöisesti tieosakkaiden kesken jaettavien tieyksikköjen perusteella kannettavina tiemaksuina. Pykälässä säädettäisiin, milloin tieosakkaiden osallistuminen tienpidon kustannuksiin voitaisiin kuitenkin järjestää tiemaksujen sijaan käyttömaksuilla.

Pykälän *1 momentin* mukaan asianosaisten ehdotuksesta tiellä, joka on tarkoitettu pääasiassa metsätalouden edellyttämiä kuljetuksia varten, voitaisiin tienpitoa varten tarvittavia varoja kerätä tiemaksujen sijaan tien käytön perusteella suoritettavina käyttömaksuina niiltä, jotka ovat tietä käyttäneet. Käyttömaksujen käyttöönottamiselle ei tarvitsisi osoittaa erityistä aihetta. Sääntely on tarpeen, koska metsätalouden kuljetukset saattavat jakautua epätasaisesti eri kiinteistöjen kesken. Tieosakas, jonka kiinteistöllä on vain nuorta kasvavaa metsää, ei välttämättä tarvitse tietä juuri lainkaan. Metsätien kunnossapitoon tarvittavat varat voitaisiin kerätä käyttömaksuina silloinkin, kun metsätietä käytettäisiin jossain määrin muuhunkin kuin metsätalouden edellyttämiin kuljetuksiin. Käyttömaksujen määräämisperusteet olisi pykälän mukaan vahvistettava ottamalla huomioon erilaisen käytön vaikutus tien kunnossapitokustannuksiin. Käyttömaksu olisi maksuunpantava kuljetuksen tapahduttua ja suoritettava maksuunpanossa määrättyä aikana. Käyttömaksusta ja sen määräämisen perusteista päätettäisiin tiekunnan kokouksessa tai tietoimituksessa. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 25 §:ä.

Erilaisten lunastusyritysten kuten voimansiirtolinjojen ja vesistö rakentamisen yhteydessä on saatettu lunastaa käyttöoikeuksia tai muuten rajoittaa maanomistajan oikeutta käyttää kiinteistöään. Oikeuden toteuttamiseksi on lunastajalle voitu perustaa oikeus käyttää lunastuspäätöksessä erikseen nimettyjä olemassa olevia yksityisteitä. Tällaisissa tapauksissa lunastusoikeuden haltijasta on tullut tien osakas. Kuitenkin näille käyttöoikeusyksiköille kulkeminen voi tilanteesta riippuen olla hyvin vähäistä ja satunnaista. Tämän vuoksi voi olla tarkoituksenmukaista tiekunnan kannalta kantaa osakkaan tiemaksujen sijasta kuljetusten perusteella määrättävää käyttömaksua. Asiasta säädettäisiin *2 momentissa* nykyistä 23 §:n 5 momenttia vastaavasti. Tällaisille käyttöoikeudenhaltijoille voitaisiin tiemaksun sijasta määrätä käyttömaksu, jos tien käyttö on vain satunnaista. Käyttömaksu olisi tällöin vuotuismaksu, jollei toisin sovittaisi, ja sen määräämisperusteista sovelletaan, mitä 30 §:ssä säädetään. Maksamistavasta voisivat tieosakas ja tiekunta sopia.

Kun osakkaan kiinteistön käyttö muuttuu toisenlaiseksi, hänelle tulee määrätä uudet tieyksiköt. Kuitenkin osakkaan tienkäyttö voi muuttua myös tilapäisesti esimerkiksi ryhdyttäessä myymään kiviainesta tai ruokamultaa tien vaikutuspiiristä, mikä saattaa rasittaa tietä ja lisätä tien kunnossapitokustannuksia ennakoimattomalla tavalla. Tällaisia tapauksia varten ehdotetaan nykyistä 23 §:n 4 momentti vastaavasti, että tieosakkaan tilapäisiä kuljetuksia varten voitaisiin määrätä tiemaksun lisäksi käyttömaksu. Maksun suuruuden tulisi vastata arvioitua tien tilapäistä käyttöä eli se olisi sellainen, jonka mukaan tieyksiköt määrättäisiin, jos tilapäinen tien käyttö olisi pysyvää. Epäselvyyksien ja riitaisuuksien välttämiseksi voitaisiin tällainen osakkaan käyttömaksu määrätä maksettavaksi takautuvasti enintään yhden vuoden ajalta laskettuna maksun määräämisajankohdasta eli asiaa koskevan tiekunnan kokouksen pitämisestä.

32 §. Korvaus aiemmin rakennetusta tiestä. Pykälässä säädettäisiin siitä, missä tapauksissa tien rakentamiskustannuksia voitaisiin periä takautuvasti tien rakentamisen jälkeen tieosakkaiksi tulleilta tai tiestä 23 §:n nojalla käytävillä. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että jos tieosakkaan tai sen, jolla on 22 §:n mukainen väliaikainen kulkuoikeus tai 23 §:n mukainen lupa käyttää tietä käyttömaksua vastaan, katsotaan hyötyvän huomattavasti tien rakentamisesta, joka on suoritettu kymmenen viimeksi kuluneen vuoden aikana ennen kuin tieoikeus perustettiin tai käyttömaksut määrättiin, voitaisiin hänet velvoittaa maksamaan kohtuullinen korvaus tien rakentamisen kustannuksista. Tieosakkaana pidettäisiin lain 3 §:n määritelmän mukaisesti tieoikeuden saaneita kiinteistönomistajia ja muita tieoikeuden saaneita tahoja. Tieoikeuden perustamisesta säädettäisiin 4-8 §:ssä siten kuin edellä on esitetty. Uutta säännöksessä voimassa olevan lain 24 §:n 1 momenttiin verrattuna säännöksessä olisi se, että tien rakentamiskuluja olisi jatkossa mahdollista

periä myös tietä 23 §:n nojalla käyttömaksua vastaan käyttäviltä. Käyttömaksuilla ei ole aiemmin ollut mahdollista periä taannehtivasti maksuja esimerkiksi aiempien investointien kulujen kattamiseksi. Ongelmana on ollut tiehen tehtyjen investointien näkymättömyys niiden toteuttamisen jälkeen ulkopuolisen käytön yhteydessä. Tiemaksujen ja käyttömaksujen suhde on tästä johtuen voinut muodostua epäoikeudenmukaiseksi. Säännöksen vuosimäärä lyhennettäisiin lisäksi 15 vuodesta 10 vuoteen, mikä on ollut oikeustila myös ennen 1 päivänä tammikuuta 2001 voimaan tullutta muutosta (1079/2000).

Korvausta määrättäessä olisi otettava huomioon tien rakentamisesta kulunut aika ja tiestä saatava hyöty. Kohtuullisuutta arvioitaessa merkitystä olisi siten muun muassa sillä, miten etäällä ajallisesti tieoikeuden syntyminen on tien tekemisestä. Mitä kauempana menneisyydessä tien tekeminen on tapahtunut, sitä vähäisempi osuus siitä voidaan velvoittaa korvaamaan. Lähtökohdaksi tulisi asettaa oikeuden syntymishetken rakentamiskustannus, jolloin tien tekemisen kustannusten voitaisiin katsoa tulleen kuoletetuiksi 15 vuodessa. Osakkaan kustannusosuus määräytyisi hänen tiestä saamansa hyödyn perusteella sen mukaan kuin on katsottava kohtuulliseksi kussakin yksittäistapauksessa. Korvausta koskeva asia ratkaistaisiin, kun tieoikeus perustetaan tai kun tieoikeuden haltijan tienkäyttö lisääntyy tai kun käyttömaksu määrätään.

Pykälän 2 *momentin* mukaan 1 momentissa sanottu ei koskisi sellaista ositettaessa syntynyttä kiinteistöä, jota vastaavalta osalta tienpitovelvollisuus on jo otettu huomioon osittamisen alaisen kiinteistön tienpitovelvollisuutta määrättäessä. Säännös vastaisi nykyisen lain 24 §:n 2 momenttia.

33 §. Tiemaksun ja käyttömaksun periminen. Tiemaksu ja käyttömaksu sekä niiden erääntymispäivästä suoritettava kuuden prosentin vuotuinen korko perittäisiin maksuunpanoluettelon otteen tai katselmuspöytäkirjan perusteella siinä järjestyksessä kuin verojen ja muiden julkisoikeudellisten saatavien ulosotosta säädetään. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 88§:ää. Valitus laittoman maksuunpanon perusteella olisi kuitenkin jatkossa tehtävä maa- ja metsäministeriön päätöksellä.

34 §. Korvaus tien vaurioittamisesta. Pykälän 1 *momentin* mukaan jos tieosakas tai se, jolla on 22 §:n mukainen väliaikainen kulkuoikeus tai 23 §:n mukainen lupa käyttää tietä käyttömaksua vastaan, on käyttänyt tietä tavalla, jota ei ole otettu huomioon tieyksikköjä määrättäessä taikka käyttömaksuista sovittaessa tai niitä määrättäessä ja joka on huomattavasti lisännyt tien kulumista tai vaurioittanut sitä, olisi hän velvollinen korvaamaan tien kuntoon panemisesta aiheutuvat lisäkustannukset. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 31 §:ää. Lainkohdassa tarkoitettua vaurion voi tien käyttäjä aiheuttaa esimerkiksi liikennöimällä tietä kelirikon aikana vastoin tiekunnan toimitsijamiehen tai hoitokunnan antamaa kieltoa tai kuljettamalla tiellä sellaisia kuormia, jotka ylittävät tien kantokyvyn. Myös esimerkiksi tien käyttäminen jonkin suuren rakennushankkeen toteuttamista varten saattaa aiheuttaa sellaista huomattavaa lisäystä tien kulumisessa, jota lainkohdassa tarkoitettaisiin. Tavanomainen tienkäyttö sitä vastoin ei yleensä voisi aiheuttaa lainkohdassa tarkoitettua korvausvelvollisuutta, vaikka tie olisi sellaisen käytön takia tavalla tai toisella vaurioitunut, ellei kysymyksessä ole tahallinen vahingonteko, jolloin syntyy rikosoikeudellinen rangaistusvastuu sekä vahingonkorvausvelvollisuus.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin, että jos joku, jolla ei ole oikeutta tiehen, 23 §:n vastaisesti käyttää tietä ja vaurioittaa sitä, on hän velvollinen korvaamaan tien kuntoon panemisesta aiheutuvat lisäkustannukset. Oikeus tiehen sisältäisi 2 luvun mukaiset tieoikeudet sekä 22 §:ssä tarkoitettua väliaikaisen kulkuoikeuden. Vastaavasta korvausvelvollisuudesta on voimassa olevassa laissa säädetty 80 §:n 4 momentissa.

35 §. Tieosakkaiden vastuuvastuu. Pykälän 1 *momentin* mukaan yhteisestä tienpitoa varten tehdystä sitoumuksesta tai muusta velvoitteesta olisivat keskenään vastuussa ne, jotka sitoumuksen tai muun velvoitteen syntyhetkellä olivat tieosakkaita, kyseisenä ajankohtana voimassa olleiden tieyksiköidensä mukaisessa suhteessa. Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin, että jos suoritettavaa maksua ei ole voitu osittain

tai lainkaan periä joltakin vastuuvolliselta, vastaavat muut puuttuvasta erästä tieyksikköjensä mukaisessa suhteessa. Jos joku osakas ei siis suorittaisi osuuttaan tienpidosta aiheutuneesta velvoitteesta, muut tieosakkaat vastaisivat hänen osuudestaan tieyksikköjensä mukaisessa suhteessa. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 73 §:n 1 momenttia.

Jos tiekuntaa ei olisi perustettu, tieosakkaat vastaisivat tienpitovelvoitteista vain antamansa sitoumuksen perusteella siten kuin jäljempänä esitettävän 76 §:ssä säädettäisiin.

36 §. Uuden tieosakkaan vastuuvollisuus. Koska tieosakkuus perustuu kiinteistön omistamiseen, osakaskiinteistön uusi omistaja tulee tieosakkaaksi edellisen omistajan sijaan. Sama koskee osittamisessa alkuperäisestä osakaskiinteistöstä muodostettujen kiinteistöjen omistajia. Kiinteistöön liittyvät rasitteen tyyppiset velvoitteet seuraavat yleistenkin periaatteiden mukaan kiinteistöä. Selvyyden vuoksi yksityistielaisissa on kuitenkin tarkoituksenmukaista säilyttää nimenomainen säännös asiasta.

Pykälän 1 momentin mukaan kiinteistöä ositettaessa vastuu 35§:ssä tarkoitettusta sitoumuksesta tai velvoitteesta siirtyisi osittamisessa muodostetuille kiinteistöille näille määrättävien tieyksikköjen mukaisessa suhteessa. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 73 §:n 2 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos muussa kuin 1 momentissa mainitussa tapauksessa tulee sitoumuksen tai velvoitteen syntymisen jälkeen uusi tienpitovelvollinen ja sitoumuksen tai velvoitteen aiheuttaneesta toimenpiteestä koituu tietä käytettäessä myös hänelle hyötyä, voidaan tieyksikköjä hänelle määrättäessä samalla päättää, että hänen on vastattava sitoumuksesta tai velvoitteesta tieyksikköjensä mukaisesti, ei kuitenkaan suuremmalla kuin hänen sanotusta toimenpiteestä saamaansa hyötyä vastaavalla määrällä. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 73 §:n 3 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tienpitovelvoitteiden pysyvyydestä kiinteistön omistusoikeuden siirtyessä. Uudella omistajalla olisi säännöksen nojalla samanlainen velvollisuus osallistua tieosakkuudesta aiheutuviin velvollisuuksiin kuin edellisellä omistajalla on ollut. Kiinteistön uusi omistaja ei säännöksen mukaan kuitenkaan olisi henkilökohtaisesti vastuussa edellisen omistajan aikana erääntyneiden rahasuoritusten maksamisesta. Momentti sääntelisi siten ainoastaan muiden kuin rahana suoritettavien tienpitovelvoitteiden sitovuutta kiinteistön kaupassa. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 74 §:ää.

37 §. Tieosakkaan oikeus vaatia suorittamansa maksu siihen velvollisilta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tieosakkaan oikeudesta vaatia toisen tieosakkaan puolesta suorittamansa maksu kyseiseltä maksuun velvolliselta tieosakkaalta. Edellä esitetyn mukaisesti, jos joku osakas ei suorita osuuttaan tienpidosta aiheutuneesta velvoitteesta, muut tieosakkaat vastaisivat 35 §:n 2 momentin nojalla hänen osuudestaan tieyksikköjensä mukaisessa suhteessa. Toisen tieosakkaan puolesta maksun suorittaneella osakkaalla olisi tämän pykälän nojalla oikeus periä maksettu määrä maksunsa laiminlyöneeltä osakkaalta. Kiinteistön luovutuksensaajalla olisi 2 momentin mukaan vastaavasti oikeus periä kiinteistön luovuttajalta tämän puolesta suorittamansa tienpidosta aiheutuneet maksut. Tässä pykälässä tarkoitettuja maksuja koskevat vaatimukset käsiteltäisiin yleisessä tuomioistuimessa.

38 §. Tiekuunnan erääntyvän velan maksamiseksi tehtävät toimet. Pykälässä säädettäisiin selvän ja erääntyneen velan perimisestä tiekunnalta nykyisen lain 77 §:ää vastaavasti. Nykyisen lain mukaan tielautakunnalle kuuluvia tehtäviä hoitaisi jatkossa valtion lupa- ja valvontavirasto.

Pykälän 1 momentin mukaan jos velkoja on vaatinut erääntyneen velan suoritusta ja jos tiekunnalla ei ole varoja, olisi tiekuunnan toimielimen viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin velan suorittamista varten koottavien tiemaksujen maksuunpanemiseksi ja perimiseksi tieosakkailta. Tiekuunnan elimen, hoitokunnan tai toimitsijamiehen, tehtävänä olisi 60 §:n mukaisesti huolehtia vahvistettujen tie- ja käyttömaksujen

perimisestä sekä hoitaa muutoinkin tiekunnan taloutta ja varoja esimerkiksi valmistelemalla maksuunpanoluettelo tiekunnan kokouksessa vahvistettavaksi. Tieosakkaiden keskinäiset vastuut määräytyisivät 35 §:n mukaan.

Mikäli tiekunnan toimitsijamies tai hoitokunta laiminlöisi 1 momentin mukaisen velvollisuutensa, toissijaisesti olisi lupa- ja valvontaviraston määräämän uskotun miehen ryhdyttävä toimenpiteisiin koottavien tie- ja käyttömaksujen maksuunpanemiseksi ja perimiseksi, jotta tiekunnan velka saadaan maksettua. Velkojan olisi tällöin haettava uskotun miehen määräämistä lupa- ja valvontavirastolta, ja sellainen voitaisiin määrätä tiekunnan toimitsijamiehen tai hoitokunnan kuulemisen jälkeen. Asiasta säädettäisiin 2 momentissa.

Uskotuksi mieheksi määrätyllä olisi oikeus 3 momentin mukaan saada suorittamastaan tehtävästä tiekunnalta kohtuullinen palkkio, jonka määrä, jollei siitä sovita, olisi valtion lupa- ja -valvontaviraston vahvistettava.

Jos yksityistietoimituksen toimituskustannukset olisi 86 §:n mukaan määrätty tiekunnan maksettavaksi, mikä on käytännössä tavallista, olisi toimituskustannuksia koskeva tiekunnan velka rinnastettavissa 1 momentissa tarkoitettuun tiekunnan vastattavaan selvään ja eräänntyneeseen velkaan. Asiasta säädettäisiin 4 momentissa. Tässä pykälässä säädettyä menettelyä ei kuitenkaan voitaisi soveltaa tilanteisiin, joissa yksityinen kiinteistön omistaja vastaa toimituskustannuksista, jos tämä olisi oikeutettu perimään kulut tiekunnalta.

39 §. Vakuus tiemaksun suorittamisesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kiinteistö olisi panttina tämän lain mukaisista tieosakkaille tulevista maksuista, mukaan lukien tie- ja käyttömaksut sekä niiden lisäksi muutkin lain mukaiset maksut, kuten 32 §:n mukaan määrättävistä tien tekemisen kustannuksista. Silloinkin kun yksityistielain mukaisilla osakaskiinteistöön kohdistuvilla maksuilla on lakisääteinen panttioikeus, sen merkitys jäänee vähäiseksi. Koska tiemaksut ovat usein rahamäärältään pieniä, asetuksella määrättävä kirjattavan saamisen vähimmäissuuruus saattaa estää kirjaamisen. Panttioikeus tulee kysymykseen lähinnä silloin, kun varoja kerätään tien rakentamis- ja perusparannuskustannuksiin. Vaikka esimerkiksi tie- tai käyttömaksujen kirjaaminen lakisääteiseksi panttioikeudeksi olisi mahdollista, panttioikeus voidaan maakaaren 20 luvun 2 §:n mukaan ilmoittaa merkittäväksi lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin vasta kun maksujen suorittaminen on laiminlyöty. Vuotuisten maksujen osalta kirjaamisilmoitusta ei voida tehdä ennen maksujen erääntymistä

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen maksujen lakisääteisestä panttioikeudesta. Lakisääteiseksi panttioikeudeksi voidaan kirjata kaikki sellaiset rahamääräiset saamiset, jotka sitovat kiinteistön luovutuksensaajaa. Selvyyden vuoksi momentissa luetellaan ne lainkohdat, joissa tarkoitetut saamiset saisivat panttioikeuden suoraan lain nojalla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 79 §:ää vastaavasti, että jos tieosakas ei omista sellaista kiinteistöä, josta tiemaksut saadaan ottaa etuoikeudella, voivat tieosakkaat päättää, että edellä tarkoitettun tieosakkaan on annettava vakuus velan tai muun velvoituksen sen osan suorittamisesta, joka vastaa tieosakkaan osuutta vastuusta, taikka että tieosakkaan on ennakolta suoritettava osuutensa velasta tai muusta velvoituksesta. Ennakolta maksettua erää ei voitaisi käyttää eikä ulosmitata muuhun tarkoitukseen kuin kysymyksessä olevan velvoituksen maksamiseen.

5 luku

Tienpito ja tiealueen ulkopuolisia alueita koskevat rajoitukset

40 §. Tien rakentaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että tie on rakennettava sitä varten perustetun tieoikeuden mukaisesti. Edellä 4 §:ssä säädettäisiin yksityistietoimituksessa perustettavan uuden tien tekemiseen oikeuttavan tieoikeuden perustamisesta. Tien rakentamisen edellytykset, jotka olisivat uudessa yksityistielaisissa entistä selkeämmin myös tieoikeuden perustamisen edellytyksiä, tutkittaisiin lähtökohtaisesti

jo tieoikeutta perustettaessa. Rakentamisella perustetun tieoikeuden mukaisesti tarkoitetaan myös sitä, että tieoikeuden perustamisen yhteydessä mahdollisesti asetetut 8 §:n mukaiset rajoitukset olisi tietä rakennettaessa huomioitava.

Rakentamista koskevan pykälän 1 momentissa säädettäisiin 4 §:ää täydentäen, että tie olisi rakennettava niin, että sen tarkoitus saavutetaan mahdollisimman edullisesti aiheuttamatta ympäristölle tarpeetonta haittaa tai kenellekään suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä. Säännös vastaisi 4 §:n 2 momenttiin ehdotettua säännöstä. Lisäksi momentissa säädettäisiin 4 §:n 2 momenttia vastaavasti, ettei tietä saa rakentaa niin, että se saattaa vaikeuttaa asemakaavan tai yleiskaavan tai yleiskaavan toteuttamista.

Pykälän 2 momentissa korostettaisiin sitä, että tien rakentaminen tai käyttäminen voi edellyttää muunkin lain kuin yksityistielain mukaista lupaa, eikä tieoikeuden perustaminen korvaisi tällaista lupaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että sillan, rummun, lautan laitureineen ja väylineen sekä niihin kuuluvien laitteiden rakentamisesta vesistöön on tämän lain lisäksi voimassa, mitä siitä muussa laissa erikseen säädetään. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 5 §:n 3 momenttia, jonka toinen lause jätettäisiin kuitenkin tarpeettomana pois. Sisällöltään sääntely ei muuttuisi. Esimerkiksi sillan tai rummun rakentamisesta toisen alueelle, jolle siihen olisi tarpeen vesilaissa (587/2011) säädetty lupa, olisivat voimassa tien rakentamista koskevat tämän lain säännökset, mutta rakennettaessa olisi lisäksi noudatettava vesilain säännöksiä.

41 §. Tien kunnossapito. Pykälässä säädettäisiin, että tie on pidettävä käyttötarkoitustaan ja siitä saatavan hyödyn edellyttämässä kunnossa niin, että kunnossapidosta ei aiheudu tieosakkaille kohtuuttomia kustannuksia. Pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen lain 7 §:n 4 momentin säännöstä.

Yksityisteiden käyttötarkoituksena on yleisesti palvella tieosakkaiden kiinteistöille kulkemista ja kiinteistöjen käyttöä. Käyttötarkoituksen edellyttämä kunto voi siksi vaihdella sen mukaan millaisten ja mihin tarkoituksiin käytettyjen kiinteistöjen käyttöä ne palvelisivat. Esimerkiksi asutusta palvelevat yksityistien kunnossapidon taso voisi olla erilainen kuin maa- tai metsätalouden taikka muihin raskaisiin kuljetuksiin käytetty tie. Läpikulkuun käytettävä yksityistie voi lisäksi palvella muitakin tarpeita kuin tieosakkaiden kiinteistön käyttöä. Suurimman osan yksityisteistä käyttötarkoitus edellyttää tien olevan autolla-ajokelpoisessa kunnossa. Näin ei kuitenkaan välttämättä aina ole. On myös polun tyyppisiä teitä, joita tarvitaan vain jalan tai vaikkapa polkupyörällä tapahtuvaan liikkumiseen. Tällöin autolla-ajokelpoisuus ei ole tarpeen tien käyttötarkoitukselle.

Tiestä tuleva hyöty voisi tarkoittaa esimerkiksi tien vaikutuspiirissä olevan alueen suuruutta ja siten tien alueellista merkittävyyttä. Tiestä saatava hyöty on lisäksi kiinteästi sidoksissa tien käyttötarkoitukseen eli siihen, millaisiin kuljetuksiin tai liikenteeseen tietä käytetään. Tiestä saatava hyöty toimii myös tieyksiköinnin eli tieosakkaiden tienpitovelvollisuuden jakoperusteena, josta säädettäisiin luvussa 4.

Pykälän mukaan tien kunnossapito olisi lisäksi järjestettävä niin, ettei kunnossapidosta aiheudu tieosakkaille kohtuuttomia kustannuksia. Kohtuullisuutta olisi arvioitava erityisesti suhteessa suoritettaviin toimenpiteisiin ja niiden tarpeeseen. Kohtuullisuutta olisi kuitenkin viimekädessä arvioitava kokonaisharkinnan kautta ottaen huomioon esimerkiksi tienkäytön määrän ja laadun, jotka vaikuttavat toimenpiteiden tarpeellisuuteen ja tieosakkaiden yhteisen taikka tiekunnan varallisuusaseman. Edellä 27 §:n 3 momentissa säädettäisiin toisaalta lisäksi, että jos joku tieosakas vaatii tienpitoa suoritettavaksi korkeampaa tasoa vastaavana, kuin tässä pykälässä säädetään, olisi tämän suoritettava siitä aiheutuvat lisäkustannukset.

Tien kunnossapito on tien rakentamisen ohella osa tienpitoa. Tienpitovelvollisuudesta ja sen jakamisesta tieosakkaiden kesken säädettäisiin tienpitovelvollisuutta käsittelevässä luvussa 4, jonka yksityiskohtaiset perustelut ovat edellä.

42 §. *Tien rakentaminen Natura 2000-verkostoon sisältyvällä alueella.* Pykälässä säädettäisiin tien rakentamisesta ja sen mahdollisesta estymisestä tilanteissa, joissa valtioneuvoston on sisällyttänyt alueen tai ehdottanut sitä sisällytettäväksi luonnonsuojelulaissa (1096/1996) tarkoitettuun Natura 2000 -verkostoon. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 7 a §:ää, sillä erotuksella, että valmisteilla olevasta maakuntauudistuksesta johtuen luonnonsuojelusta vastaava yhteistyöviranomainen olisi jatkossa elinkeino-, liikenne- ja ympäristön keskuksen sijaan valtion lupa- ja valvontavirasto. Säännös voisi koskea luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisesti myös Natura 2000 -verkoston ulkopuolisia alueita, jos tiehankkeella olisi todennäköisesti Natura 2000 -alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Säännöstä sovellettaisiin tilanteissa, joissa tien rakentamiselle ei olisi muuta estettä, eikä tieoikeuden perustaminen ja siten rakentaminen estyisi jo suoraan 4 §:n 3 momentissa säädettävien ympäristöllisten rajoitusten vuoksi.

Pykälän 1 momentin mukaan, jos tien rakentaminen merkittävästi heikentäisi niitä luonnonarvoja, joiden perusteella alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää luonnonsuojelulaissa tarkoitettuun Natura 2000 -verkostoon, olisi nykyistä menettelyä vastaavasti yhteistyössä valtion lupa- ja valvontaviraston kanssa pyrittävä löytämään tien rakentamiselle sellainen vaihtoehto, jossa alueelle aiheutuvat haitat jäisivät mahdollisimman vähäisiksi. Säännöksen mukaan yksityistietoimituksen toimitusmiesten ja luonnonsuojeluviranomaisten välillä olisi siten yhteistyövelvoite. Yksityistietoimituksesta olisi lisäksi ehdotettavan 80 §:n 1 momentin mukaan aina ilmoitettava valtion lupa- ja valvontavirastolle, jos siinä olisi kyse tien rakentamisesta tai siirtämisestä. Jos tietoimitusta koskevista hakemusiakirjoista ilmenee, että tietoimituksessa perustettavaksi haettu tieoikeus tulisi tai saattaisi tulla koskemaan Natura-aluetta, tietoimituksen toimitusinsinöörin tulisi tehdä siitä maininta valtion lupa- ja valvontavirastolle lähetettävään ilmoitukseen. Jos valtion lupa- ja valvontavirasto katsoo, että ilmoituksessa tarkoitettun tien tekeminen voisi merkittävästi heikentää niitä luonnonarvoja, joiden perusteella alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon, tulisi sen saattaa käsityksensä ennen toimituksen suorittamista toimitusinsinöörin tietoon ja tarpeen mukaan toimitusinsinöörin kanssa neuvoteltuaan lähettää edustajansa toimitukseen. Vastaavasti, jos vasta toimituksen yhteydessä kävisi ilmi, että tietoimituksessa perustettavaksi haettu tieoikeus tulisi tai saattaisi tulla koskemaan Natura-aluetta, olisi toimitusinsinöörin harkittava, voisiko tien tekemisestä olla edellä tarkoitettuja haitallisia vaikutuksia Natura-alueen luonnonarvoille. Jos tällaisia vaikutuksia saattaisi olla, tulisi toimitusinsinöörin olla yhteydessä valtion lupa- ja valvontavirastoon asian selvittämiseksi. Yksityistietoimituksessa olisi pyrittävä löytämään sellainen vaihtoehto linjaukselle tai muutoin tien tekemiselle, jossa siitä aiheutuvat haitat jäisivät Natura-alueella mahdollisimman vähäisiksi.

Jos tien rakentaminen merkittävästi heikentäisi tarkoitettuja luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai tarkoitus sisällyttää Natura-verkostoon, ei tieoikeutta saisi yksityistietoimituksessa perustaa tieoikeutta tai tietä määrätä rakennettavaksi. Valtio olisi vaadittaessa velvollinen korvaamaan tästä aiheutuvan haitan tai lunastamaan alueen, jonka hyväksi tieoikeutta on haettu perustettavaksi. Jos tien tekemisestä toiseen kuin suunniteltuun paikkaan aiheutuisi lisäkustannuksia, jäisivät kohtuulliset lisäkustannukset tieoikeuden hakijan vastattavaksi. Kohtuulliset lisäkustannukset ylittävältä osalta valtio osallistuisi tien teon kustannuksiin maksamalla tämän osan lisäkustannuksista tai lunastaisi alueen, jonka hyväksi tieoikeutta on haettu perustettavaksi. Lunastusvelvollinen ratkaisisi, onko haitta korvattava vai alue lunastettava.

Yksityistietoimitus ei sovellu ratkaisemaan 1 momentissa tarkoitettuja korvaus- tai lunastuskysymyksiä. Siksi 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti, että tien tekemisen kokonaan estymisestä

aiheutuva 1 momentissa tarkoitettu haitan korvaaminen tai alueen lunastaminen käsitellään ja ratkaistaan luonnonsuojelulain 53 §:n 3 momentin mukaisesti.

43 §. Tien rakentamisen tai siirtämisen esteenä olevat rakennelmat. Tieoikeudesta uuden tien rakentamiseksi tai tien siirtämisestä yksityistietoimituksessa päätettäessä voitaisiin päättää oikeudesta siirtää tien rakentamisen tai siirtämisen esteenä oleva laite, rakennelma tai rakennus, jota ei käytetä asuntona, sopivaan paikkaan. Edellytyksenä olisi, että tien tekeminen laitetta, rakennelmaa tai rakennusta siirtämättä aiheuttaisi kustannusten merkittävää nousua tai huomattavaa hankaluutta ja että siirtämisestä ei aiheutuisi vahinkoa tai merkittävää haittaa sen omistajalle. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 17 § 3 momenttia. Mahdollisuus edellä mainittujen laitteiden, rakennelmien ja rakennusten siirtämiseen olisi edelleen tarpeen esimerkiksi turhien liikenneturvallisuuteen heikentävästi vaikuttavien mutkien välttämiseksi. Mahdollisuutta asuinrakennusten siirtämiseen ei edelleenkään pidetä tarpeellisenä. Siirrettävän omaisuuden omistajalla olisi oikeus saada korvaus haitasta, vahingosta ja siirtokustannuksista 15 §:n nojalla. Vahinkoa siirrosta ei katsottaisi aiheutuneen, jos omaisuus uuteen paikkaan siirrettynä olisi entisen veroinen eli edunmenetystä ei osoitettaisi.

Voimassa olevaan lakiin nähden pykälään lisättäisiin kuitenkin säännös, jonka mukaan rakennus voitaisiin omistajan vaatimuksesta määrätä lunastettavaksi. Tämä lisäisi omistajan vaihtoehtoja ja parantaisi omistajan asemaa tilanteissa, joissa siirtämisen edellytykset täytyvät, mutta omistaja kuitenkin katsoisi, että rakennus ei esimerkiksi enää vastaisi tarkoitustaan tai tulisi tarpeettomaksi. Lunastettavaksi voitaisiin määrätä vain rakennus, ei muita laitteita tai rakennelmia. Lunastuksesta päätettäisiin yksityistietoimituksessa.

44 §. Määräaika ja kustannusarvio tien tekemiselle. Yksityistietoimituksessa voitaisiin 1 momentin mukaan tehdä päätös siitä, minkä ajan kuluessa tie, jota varten toimituksessa perustetaan tieoikeus, olisi rakennettava valmiiksi. Jos tietä ei tämän määräajan kuluessa rakennettaisi, olisi jäljempänä ehdotettavan 97 §:n mukaan mahdollista hakea valtion lupa- ja valvontavirastolta teettämisuhan asettamista. Määräajan asettaminen ei merkitsisi sitä, että tien rakentaminen estyisi määräajan kulumisen jälkeen.

Jos tietoimituksessa päätettäisiin tieoikeuden perustamisesta uuden tien rakentamiseksi, olisi tietoimituksessa 2 momentin mukaan tarvittava laadittava kustannusarvio ja suunnitelma tein rakentamisesta. Jos 1 momentissa tarkoitettu määräaika asetettaisiin, yksityistietoimituksessa olisi kuitenkin aina laadittava kustannusarvio ja suunnitelma tien rakentamisesta.

45 §. Liikenteenohjauslaitteen asettaminen. Pykälässä olisi informatiivinen viittaus tieliikennelakiin (267/1981), jossa säädetään liikenteenohjauslaitteiden asettamisesta. Liikenteenohjauslaitteita ovat liikennevalot, liikennemerkkit ja tiemerkinnät. Myös esimerkiksi puomit ja muut sulkulaitteet ovat liikenteenohjauslaitteita, joiden asettamisesta säädetään tieliikennelaissa. Tieliikennelain 51 §:n 2 momentin mukaan liikenteenohjauslaitteen asettaa yksityistielle tienpitäjä, eli tiekunta tai tieosakas. Tienpitäjän on kuitenkin saatava ennen liikenteenohjauslaitteen asettamiselle ensin kunnan suostumus. Kunta ei voi evätä suostumustaan ilman pätevää syytä. Suostumusta ei tarvita tien kunnan taikka tiellä tai sen vieressä tehtävän työn vuoksi tarpeellisten tilapäisten liikennemerkkien asettamiseen. Rautatien tasoristeyksen kohdalla olevien liikennevalojen, sulku- ja varoituslaitteiden sekä tasoristeystä osoittavien liikennemerkkien asettamisesta, kunnossapidosta ja kustannusvastuusta säädetään ratalain (110/2007) 89 §:ssä.

[Liikenne- ja viestintäministeriössä on käynnissä tieliikennelain kokonaisuudistus. Luonnos hallituksen esitykseksi on tarkoitus lähettää lausunnolle alkuvuodesta 2016.]

46 §. Liittyminen yksityistiehen. Pykälässä säädettäisiin sisällöllisesti nykyisen lain 32 a §:ää vastaavasti yksityistiehen tehdyn kiinteistön tai muun tien liittymän kunnossapitovelvollisuudesta. Liittymän haltija olisi velvollinen tekemään ja pitämään liittymän kunnossa. Liittymän tulisi kustantaa liittymänsä rakentaminen ja

liittymän varustaminen tarvittavilla laitteilla, kuten tien sivuojan ylittämiseksi välttämättömillä rumpurakenteilla. Edelleen liittymän tulisi vastata olemassa olevan liittymänsä kunnossapidosta, kuten lumenpoistosta.

Jos velvollisuuden laiminlyönnistä aiheutuisi vaaraa yksityisen tien liikenteelle tai sen kunnossapidolle eikä liittyjä kehotuksesta huolimatta olisi ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin, voisivat tieosakkaat tai tiekunta vaaran poistamiseksi ottaa työn tehdäkseen asianomaisen kustannuksella. Tällöin vaaran poistamiseksi välttämättömien toimenpiteiden tieosakkaille tai tiekunnalle aiheutuneet kustannukset perittäisiin liittyjältä jälkikäteen. Tällaista vaaraa voi aiheuttaa esimerkiksi lumien sulamisen yhteydessä tapahtuva liittymärummun jäätyminen, joka estää sulamisvesien virtaamisen tien vieriojassa.

47 §. Rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittaminen tiealueelle. Pykälässä säädettäisiin rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamisesta tiealueelle. Kuten edellä on selvitetty, tieoikeus kattaisi jatkossa kulkuyhteyttä varten olevan käyttöoikeuden lisäksi oikeuden sijoittaa tieoikeuden kattamalle alueelle sähkö- ja viestintäjohtoja ja muita kiinteistön käyttöä palvelevia rakenteita, rakennelmia ja laitteita. Keskeistä olisi, että tiealueelle sijoitettavat rakenteet olisivat kiinteistöjen käyttöä palvelevia. Mainittuja rakenteita, rakennelmia ja laitteita voisi tiealueelle sijoittaa tieosakkaat itse taikka muu toimija tiekunnan tai tieosakkaiden luvalla. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin selkeyden vuoksi, että tarkoitettuihin toimenpiteisiin olisi oltava tiekunnan tai, jos osakkaat eivät muodosta tiekuntaa, tieosakkaiden lupa. Koska tieoikeus jatkossa suoraan lain nojalla kattaisi alueen käytön myös pykälässä tarkoitettuihin toimenpiteisiin, ei lupaa jatkossa tarvitsisi erikseen pyytää kiinteistönomistajalta, vaan lupa tiekunnalta tai tieosakkailta, joiden hyväksi tieoikeus on perustettu, riittäisi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos 1 momentissa tarkoitettujen rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittaminen on huomattavasti lisännyt tien tai vaurioittanut sitä, on rakenteen, rakennelman tai laitteen haltija velvollinen korvaamaan aiheutuneet lisäkustannukset. Säännös vastaisi pitkälti edellä ehdotettua 34 §:ää, jonka perusteluihin tässä viitataan.

48 §. Rakentamisrajoitukset. Yksityistietoimituksessa voitaisiin liikenneturvallisuuden turvaamiseksi tarvittaessa asettaa kielto rakentaa rakennusta tai liikenneturvallisuutta vaarantavaa aitaa tai muuta pysyvää laitetta yksityistien tai sen osan varrelle enintään kahdentoista metrin etäisyyteen ajoradan keskiviivasta. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 19 §:ää. Säännös rinnastuu maantietä koskeviin säännöksiin maantien suoja-alueesta. Maanteillä on olemassa suoja-alue kuitenkin suoraan maantielain (503/2005) 44 §:n nojalla, ja se on ulottuvuudeltaan pääsääntöisesti 20 metriä ajoradan keskilinjasta. Koska yksityistiet ovat tarkoitukseltaan ja usein myös rakenteeltaan varsin erilaisia kuin yleistä liikennettä palvelevat maantiet, ei automaattista suoja-alueiden olemassa oloa suoraan lain perusteella pidetä tarkoituksenmukaisena yksityisteiden osalta maanomistajan oikeusasema huomioiden. Rakentamisen rajoittaminen voi kuitenkin joissain tapauksissa olla tarpeen. Asiaa olisi arvioitava kunkin yksittäistapauksen osalta erikseen yksityistietoimituksessa. Rakennuskielto koskisi uusia rakennuksia, kun taas olemassa olevien rakennusten siirtämisestä päätettäisiin edellä esitetyn 43 §:n mukaisesti. Mainitusta 43 §:stä eroten rakentamiskiello voisi koskea myös asuinrakennuksen rakentamista.

Säännöksen mukaan asetettava kielto voisi rakennusten lisäksi koskea pysyviä aitoja ja muita pysyviä laitteita, jotka voisivat vaarantaa liikenneturvallisuuden. Esimerkiksi lumiaitaa, jotka ovat tilapäisiä, tai kuusiaitaa, jotka luetaan luonnonesteiksi, ei pidettäisi säännöksessä tarkoitettuina pysyvinä aitoina. Muu pysyvä laite voisi olla esimerkiksi pysyvä mainoslaite. Liikenneturvallisuutta vaarantavia laitteita voisivat olla erityisesti lähelle risteysalueita sijoitettavat laitteet, jotka voisivat rajoittaa liikenneturvallisuuden vuoksi tarpeellista näkemäalaa.

Poikkeuksen kiellosta voisi myöntää asianomainen maakunta. Maakunnille on hallituksen esityksen xx/xx mukaan siirtymässä aiemmin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille alueellisen tienpidon tehtävät sekä liikenneturvallisuuteen liittyviä tehtäviä, joiden nojalla maakunnat ovat jatkossa viranomaistaho, jossa on asiantuntemus pykälässä tarkoitettujen liikenneturvallisuuskysymysten arviointiin.

Pykälässä tarkoitettua rakentamiskieltoa ei voitaisi määrätä koskemaan asemakaava-alueita. Asemakaavassa määrätään myös yksityistien varrella olevasta maankäytöstä sitovasti, minkä vuoksi tässä pykälässä tarkoitettua kiellon antaminen ei olisi enää perusteltua.

49 §. *Puiden ja pensaisen poistaminen tiealueelta ja sen läheisyydestä.* Tieoikeuteen sisältyisi 1 momentin mukaan oikeus puiden, pensaiden ja muiden tienpitoa haittaavien luonnonesteiden poistamiseen tiealueelta sekä tälle alueelle ulottuvien oksien karsimiseen. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 17 §:n 1 momenttia. Tieoikeuden haltijan on tällaisessa tilanteessa syytä olla yhteydessä maanomistajaan ennen puiden kaatamiseen tai muuhun vastaavaan toimenpiteeseen ryhtymistä. Mikäli tieoikeuden sijainnista on erimielisyyttä tai se on muutoin epäselvä, voitaisiin asia ratkaista yksityistietoimituksessa. Tällöin kasvillisuus voitaisiin poistaa tiealueelta vasta tieoikeusalueita koskevan yksityistietoimitusratkaisun tultua täytäntöönpanokelpoiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin oikeudesta poistaa puita, pensaita ja muita luonnonesteitä tiealueen ulkopuolelta. Poiketen voimassa olevasta laista, jatkossa tieoikeuden haltija eli tieosakas tai tiekunta, jos sellainen on perustettu, voisivat poistaa liikenneturvallisuutta ilmeisesti vaarantavat puut ja pensaat tai niiden oksat tiealueen ulkopuolelta. Liikenneturvallisuutta vaarantavina voidaan pitää erityisesti tien käyttäjien näkemää rajoittavia puita ja pensaita tien kaarrekohdissa, kohdissa, joissa tiehen liittyy toinen yksityistie, sekä yksityistien ylittävän rautatien tasoristeysten kohdalla. Puita ja pensaita saisi poistaa tiealueen ulkopuolelta vain liikenneturvallisuuden vuoksi. Puiden ja pensaiden olisi lisäksi oltava liikenneturvallisuutta ilmeisesti vaarantavia, joten kynnys 2 momentin mukaisesti toimenpiteisiin olisi varsin korkealla. Tontilla, rakennuspaikalla tai puutarhassa kasvavia tai erityiseen hoitoon muutoin otettuja puita tai pensaita eivät tieoikeuden haltijat saisi omasta päätöksestään poistaa ilman erittäin painavia syitä. Erittäin painava syy voisi olla esimerkiksi ilmeistä välitöntä vaaraa aiheuttava puu tai pensas.

Pykälän 2 momentin mukaisista toimenpiteistä olisi säännöksen nojalla ennakolta hyvissä ajoin ilmoitettava kysymyksessä olevan alueen omistajalle tai haltijalle. Alueen omistaja tai haltija voisi tarvittaessa ilmoittaa pitävänsä toimia lainvastaisina, jos katsoo, etteivät 2 momentin edellytykset täyty. Jos toimiin kuitenkin ryhdyttäisiin, olisi maanomistajalla mahdollisuus hakea valtion lupa- ja valvontavirastolta keskeyttämisuhan asettamista esitettävän 97 §:n mukaisesti.

50 §. *Alueen käyttäminen tilapäisesti tienä.* Pykälässä säädettäisiin toisen omistaman maa-alueen käyttämisestä tilapäisesti tienä voimassa olevan lain 81 §:ää vastaavasti. Jatkossa oikeuden alueen käyttämiseen tilapäisesti tienä annettaisiin kuitenkin yksityistietoimituksessa, eikä enää tielautakunnan päätöksellä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa tietyö, sillansortuma, maanvieremä, tulva tai muu sellainen syy tilapäisesti estää olemassa olevan yksityistien käyttämisen. Säännöksen mukaan asianosaisten tulisi lähtökohtaisesti sopia tilapäisen tien järjestämisestä toisen alueelle siksi ajaksi, kuin varsinaisen tien käyttäminen on estynyt. Jos sopimusta ei saavutettaisi, yksityistietoimituksessa olisi kuitenkin mahdollista perustaa tässä tarkoitettu oikeus tilapäisesti käyttää toisen aluetta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että vastaavasti voitaisiin antaa oikeus toisen alueen käyttämiseen puutavaran tai muun tavarahan tilapäistä kuljettamista varten. Oikeuden antaminen tilapäistä kuljettamista varten ei kuitenkaan edellyttäisi 1 momentissa tarkoitettuja tilapäisiä olosuhteita, jotka estäisivät tien käytön.

Oikeus tilapäisten kuljetusten suorittamisen toisen alueen kautta voitaisiin siis antaa myös normaaliolosuhteissa. On kuitenkin tarkoituksenmukaista, ettei vain tilapäistä kuljetustarvetta varten tarvitse perustaa 2 luvun mukaista tieoikeutta.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin, että 1 ja 2 momenteissa tarkoitettu oikeus käyttää tilapäisesti toisen aluetta tienä voitaisiin myöntää vain, jos 4 §:ssä säädetty edellytykset täyttyisivät. Oikeus tilapäiseen tiehen toisen alueen kautta olisi siis oltava tärkeää kiinteistön tarkoituksenmukaista käyttöä varten eikä siitä saisi aiheutua huomattavaa haittaa millekään kiinteistölle tai muulle rekisteriyksikölle. Momentissa säädettäisiin lisäksi, että oikeuden myöntämisestä olisi vaadittava määrättävä kohtuullinen korvaus. Asianosaiset voisivat sopia korvauksesta keskenään, mutta jollei sopimukseen päästäisi, päätettäisiin asiasta yksityistietoimituksessa.

6 luku

Yksityistien hallinto

51 §. *Yksityistien hallinnointi.* Pykälässä säädettäisiin, millä tavalla tämän lain soveltamisalaan kuuluvien yksityisteiden hallinnointi voidaan hoitaa.

Pykälän 1 *momentin* mukaan yksityistietä hallinnoimaan voitaisiin perustaa tiekunta, jos tieosakkaat niin päättävät tai jos yksityistietoimituksessa tieosakkaiden lukumäärän tai tienpidon asianmukaisen hoitamisen vuoksi tiekunnan perustaminen katsottaisiin tarpeelliseksi. Tieosakkaat voisivat halutessaan hallinnoida yksityistietä myös järjestäytymättöminä keskenään asiasta sopien.

Pykälän 2 *momentissa* mahdollistettaisiin ulkopuolisen toimijan valtuuttaminen huolehtimaan yksityistien tienpidosta, jos tieosakkaat näin päättäisivät.

52 §. *Tiekunnan perustaminen.* Pykälässä säädettäisiin tiekunnan perustamiseen liittyvistä yksityiskohdista. Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin, miten tiekunta voidaan perustaa. Tiekunta voitaisiin perustaa edelleen yksityistietoimituksessa, kuten se on tähänkin asti perustettu. Erityisesti tiekunta tulisi perustaa yksityistietoimituksessa silloin, kun tietoimituksessa perustettaisiin tieoikeus tai tieoikeudet uuden tien rakentamista varten. Jotta tiekuntien perustamiseen saataisiin joustavuutta ja yksityisteiden järjestäytymistä pystyttäisiin edistämään, tiekunta voitaisiin perustaa myös tiekunnan perustamiskokouksessa. Tämä edellyttäisi sitä, että tiekunnan perustamiskokouksessa olisi edustettuina kaikki kyseisen tien tai kyseisten teiden tieosakkaat ja että asianmukainen tieto tiekunnan perustamisesta ilmoitettaisiin 4 *momentin* mukaisesti kiinteistörekisterinpitäjälle. Tiekunnan perustamispäätöksen ilmoittaminen kiinteistörekisteriin olisi edellytyksenä tiekunnan perustamispäätöksen voimaantulolle. Käytännössä tiekunnan perustamiskokouksessa voitaisiin perustaa tiekunta vain jo olemassa olevalle yksityistielle, jonka tienpito on kyseiseen hetkeen asti hoidettu järjestäytymättömästi. Tiekunnan perustaminen voitaisiin tehdä myös kiinteistörekisterinpitäjän päätöksellä tilanteissa, jossa tietoimitusta on haettu ja toimitsijainsinööri katsoo, että asian käsittelyminen yksityistietoimituksessa ei ole tarpeen.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin, että tietoimituksessa voitaisiin määrätä tietä koskevien asioiden hoitamista varten perustettavaksi tieosakkaiden muodostama tiekunta, jos sitä tieosakkaiden lukumäärän tai tienpidon asianmukaisen hoitamisen vuoksi tai muusta tällaisesta syystä olisi pidettävä tarpeellisenä. Vaikka suurempien yksityistiekokonaisuuksien muodostaminen nähdään tavoiteltavaksi asiaksi, uutta rakentamatonta tietä ja ennestään olevaa tietä varten ei kuitenkaan voitaisi määrätä perustettavaksi yhteistä tiekuntaa, jos kaksi kolmannelle ennestään olevan tien läsnä olevista osakkaista sitä vastustaisi. Tämä olisi kuitenkin lievennys voimassa olevaan lakiin, jossa edellytyksenä yhteisen tiekunnan rakentamiselle on, että enemmistö ennestään olevan tien läsnä olevista osakkaista ei asiaa vastusta.

Riippumatta siitä, miten tiekunta perustetaan, olisi *3 momentin* mukaan perustamishetkellä päätettävä, olisiko tiekunnan toimielimenä oleva toimitsijamies vai vähintään kolmijäseninen hoitokunta sekä mitä nimitystä tiestä käytettäisiin. Samalla olisi valittava toimitsijamies tai hoitokunta ja näille tarvittavat varamiehet. Muutosta entiseen olisi se, että hoitokunnan ei tarvitsisi olla vain kolmijäseninen, vaan siinä voisi olla myös suurempi määrä jäseniä, jos tieosakkaat katsovat sen tarpeelliseksi. Tiekuunnan perustamishetkellä tulisi myös tehdä päätös siitä, ottaako tiekunta käyttöön säännöt. Jos tiekunta päättäisi olla ottamatta sääntöjä käyttöönsä, se voisi tehdä sen myöhemminkin esimerkiksi tiekuunnan kokouksessa.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin tiekuunnan perustamiskokouksen pöytäkirjan laatimisesta ja yksityistierekisterin päivittämisestä.

53 §. Rekisteröinti. Pykälässä säädettäisiin, että yksityistierekisterissä olisi oltava ajantasaiset tiedot 96 §:ssä säädettyistä asioista, erityisesti yksityisteiden toimielimestä ja hallinnosta, tiekuunnan säännöistä ja yhteystiedoista. Voimassa olevakin laki on velvoittanut yksityistierekisterin tietojen olemassa oloa, mutta käytäntö on osoittanut, että rekisteriä ei päivitetä tiekuntien osalta niin usein kuin olisi tarpeen. Tämän vuoksi pykälässä säädettäisiin yksiselitteisesti, että tiekuunnan tietojen on oltava ajantasaisina yksityistierekisterissä. Tiekunta tulee rekisteröidä yksityistierekisteriin 96 §:n mukaisesti kun se perustetaan ja toimitsijamiehen tai hoitokunnan tulisi 60 §:n 11 kohdan mukaisesti huolehtia siitä, että tiedot päivitetään, kun muutoksia tapahtuu. Tiekuunnan ajantasaiset yksityistierekisteritiedot ovat myös 89 §:n mukaisia avustuskriteerejä.

54 §. Tiekuunnan toimivalta. Pykälässä säädettäisiin tiekuunnan toimivallasta. Tiekunta ei ole kirjanpitolain (1336/1997) mukainen kirjanpitovelvollinen oikeushenkilö. Tiekunta voisi kuitenkin tehdä tienpitoa varten tarpeellisia sitoumuksia ja hankkia irtainta omaisuutta sekä kantaa ja vastata velvoitteistaan kuten aiemminkin. Lisäyksenä tiekuunnan toimivaltaan esitettäisiin tiekuunnalle mahdollisuutta päättää sähkö- ja viestintäjohtojen ja muiden kiinteistön käyttöä palvelevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamisesta tiealueelle. Tämä keventäisi huomattavasti esimerkiksi nykypäivänä jo välttämättömän viestintäinfrastruktuurin sijoittamisen menettelyä tiealueelle. Tiekunta voisi myös säännöissään sopia, että se voisi hankkia, ostaa tai tarjota tiekuunnan jäsenille myös muita kuin tienpitoon liittyviä palveluita. Nämä muut palvelut voisivat liittyä esimerkiksi vesi- ja jätehuollon tai muun vastaavan yksityisteiden varrella sijaitsevien kiinteistöjen käyttämiselle välttämättömän infran järjestämiseen. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 62 §:n 1 momenttia.

55 §. Tiekuunnan edustaminen. Pykälässä säädettäisiin tiekuunnan nimen kirjoitusoikeudesta sekä tiekuunnan edustamisesta tuomioistuimessa ja muissa viranomaisasioissa. Tiekuntaa koskeva oikeustoimi tulee tiekuntaa sitovaksi, kun sen on tiekuunnan puolesta tehnyt se, jolla on oikeus kirjoittaa tiekuunnan nimi. Jotta menettelyt olisivat joustavia ja palvelisivat mahdollisimman hyvin myös pikaisia käsittelyjä, voisi tiekuntaa edustaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaismenettelyissä toimitsijamies, hoitokunnan jäsen tai näiden varamies. Näiden tulisi tarvittaessa osoittaa asemansa tiekuunnan kokouksen pöytäkirjan otteella. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 62 §:n 2 momenttia.

56 §. Tiekuunnan toimitsijamiehen tai hoitokunnan valitseminen. Pykälässä säädettäisiin tiekuunnan toimitsijamiehen tai hoitokunnan valitsemiseen liittyvistä yksityiskohdista sekä heille ja mahdollisille tilin- tai toiminnantarkastajille maksettavasta kohtuullisesta palkkiosta sekä korvauksesta, joka heille suoritettaisiin tehtävästä aiheutuneiden kustannusten takia. Tiekuunnan toimitsijamies tai hoitokunnan jäsenet ja näiden varamiehet voitaisiin valita enintään neljäksi vuodeksi, mutta lyhyempikin aika olisi mahdollinen ja valittavat henkilöt voisivat olla muitakin kuin tieosakkaita, esimerkkeinä paikallinen tieisännöitsijä tai muu aktiiviseksi tiedetty kansalainen alueelta. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 58 §:n 2 ja 3 momenttia.

57 §. Toimitsijamiehen ja hoitokunnan vastuu. Pykälässä säädettäisiin toimitsijamiehen ja hoitokunnan vastuuvapaudesta. Toimitsijamies ja hoitokunta vapautuisivat korvausvastuusta siinä tapauksessa, jos tiekunta on hyväksynyt vahingon aiheuttaneen toimenpiteen tilitystä tarkastettaessa tai jossain muussa yhteydessä ja näin antanut toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle vastuuvapauden. Toimitsijamies tai hoitokunta voi aiheuttaa tiekunnalle vahinkoa myös muilla tavoilla kuin mihin tiekunnan tilityksen tarkastamisella voi ottaa kantaa. Vastuuvapaus olisi tiekunnan osalta myönnettävissä tiekunnan kokouksessa myös muulla tavoin, jos tämä asian luonteen takia nähtäisiin tarpeelliseksi.

58 §. Toimitsijamiehen tai hoitokunnan vapauttaminen. Tiekunnan kokous ei tarvitsisi toimitsijamiehen tai hoitokunnan jäsenen tai näiden varamiehen vapauttamiselle erityistä syytä, vaan se voi halutessaan vapauttaa edellä mainitut tehtävistään ennen toimikauden päättymistä. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 61 §:ä.

59 §. Hoitokunnan järjestäytyminen. Pykälässä säädettäisiin, että hoitokunnan olisi valittava varsinaisten jäsentensä keskuudesta puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, joiden kutsusta hoitokunta kokoontuisi. Hoitokunta kokoontuisi päätösvaltaisena kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja puolet varsinaisista jäsenistä henkilökohtaisesti tai varajäsenen edustamana olisivat paikalla. Erimielisyyden sattuessa hoitokunnan päätökseksi katsottaisiin se mielipide, jota hoitokunnan enemmistö on kannattanut. Jos äänet menisivät tasan, puheenjohtajan ääni ratkaisisi. Koska hoitokunta voisi ehdotetun mukaisesti olla suurempi kuin kolmijäseninen, äänet menisivät aiempaa useammin tasan, jolloin puheenjohtajan ääni ratkaisisi. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 59 §:ä.

60 §. Toimitsijamiehen ja hoitokunnan tehtävät. Toimitsijamiehen ja hoitokunnan tehtävistä säädettäisiin pitkälti samoin kuin on aiemminkin säädetty. Toimitsijamiehen ja hoitokunnan tehtävät liittyisivät muutamaa pääteemaan, eli lähinnä tiekunnan edustamiseen, tilinpidon ja talousasioiden valmisteluun sekä yksityistien käytön laajuuden määrittämiseen sekä muutamaa pienempään asiakokonaisuuteen.

Tiekunnan puhevallan käyttö ja tiekunnan edustaminen (kohta 1) viranomaisasioissa olisivat toimitsijamiehen tai hoitokunnan tehtäviä 55 § määritellyllä tavalla.

Tiekunnan tilinpito ja talousasioiden valmistelu (kohdat 2-6) sekä edellä mainittuihin kiinteästi liittyvä tie- ja käyttömaksujen keräämisen valmistelu kokonaisuudessaan olisivat myös toimitsijamiehen tai hoitokunnan tehtäviä. Varsinaiset päätökset toimitsijamiehen ja hoitokunnan tekemien ehdotusten pohjalta tekisi kuitenkin tiekunta. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi edellisen varainhoitokauden tilityksen ja seuraavan varainhoitokauden talousarvion valmistelu sekä tieyksiköiden ja käyttömaksujen muutosten sekä maksuunpanoluetteloehdotuksen valmistelu. Toimitsijamiehen ja hoitokunnan tulisi myös huolehtia tie- ja käyttömaksujen perimisestä. Käytännössä tämä tarkoittaisi laskujen laatimista, lähettämistä sekä huolehtimista siitä, että tie- ja käyttömaksut maksetaan.

Toimitsijamies tai hoitokunta pystyisi myös antamaan yksityistien käyttöön liittyviä kieltoja, rajoituksia ja lupia (kohdat 7-10). Toimitsijamiehen tai hoitokunnan tehtävänä olisi rajoittaa tai kieltää, määrääjäksi tai toistaiseksi, tien kuntoa vaarantava käyttö tilanteissa, joissa tie on rakenteeltaan tilapäisesti heikentynyt, esimerkiksi roudan sulamisen tai runsaiden sateiden seurauksena. Toimitsijamiehen tai hoitokunnan tehtävänä olisi myös määritellä tarvittaessa mahdollisen sillan tai lautan suurin sallittu kuormitus. Edellä esitetyt tehtävät edellyttäisivät sitä, että toimitsijamies tai hoitokunta tuntisi tarpeeksi hyvin tien kunnan ja näin ollen pystyisi rajoittamaan tienkäyttöä, jos siihen ilmenisi aihetta. Toimitsijamies tai hoitokunta pystyisi antamaan luvan myös tien tilapäiseen käyttöön. Kun kyseessä olisi pitkäaikaisempi käyttö, luvan antaisi tiekunta.

Edellä mainittujen lisäksi toimitsijamiehen tai hoitokunnan tulisi huolehtia Maanmittauslaitoksen yksityistierekisterin ajantasaisuudesta päivittämällä tiekunnan kokouksessa mahdolliset tehtävät muutokset tietoihin (kohta 11) sekä valmistella tiekunnan kokousta varten esityksen tiekunnan säännöistä.

Yleisesti ottaen toimitsijamiehen tai hoitokunnan tehtävänä olisi huolehtia tien tarkoituksenmukaisesta kunnossapidosta ja kunnossapidon edellytyksistä niin, että tiekunnalla olisi valmiudet toimia tarpeeksi hyvin ja tehokkaasti, jotta yksityisten riittävä kunnossapidon taso voitaisiin taata ilman kohtuuttomia kustannuksia tieosakkaille. Tie kunta voi myös halutessaan ohjeistaa toimitsijamiestä tai hoitokuntaa kokouksessaan tai tiekunnan säännöillä.

61 §. Toimitsijamiehen ja hoitokunnan esteellisyys. Esteellisyys koskisi sopimusten ja muiden asioiden käsittelyä tilanteessa, jossa toimitsijamiehen tai hoitokunnan jäsenen yksityinen etu saattaisi olla ristiriidassa tiekunnan edun kanssa. Pykälässä tarkoitettu sopimuksenteosta johtuva esteellisyys koskisi mitä tahansa varallisuus oikeudellista sopimusta. Sopimukseen rinnastuisi myös lahjan tai lahjanluonteisen etuuden antaminen toimitsijamiehelle tai hoitokunnan jäsenelle. Esteellisyys syntyisi myös, kun asianomainen olisi ollut sopimuksenteossa toisen osapuolen avustaja, edustaja tai asiamies. Esteellisyys syntyisi niin ikään silloin, kun hallituksen jäsen tai toimihenkilö on huomattava omistaja siinä yhtiössä, jonka kanssa sopimus tehdään. Pykälä noudattaisi pitkälti, mitä yhdistyslain 37 §:ssä on säädetty.

62 §. Tiedoksianto tiekunnalle. Haasteen, viranomaisen käskyn tai muun tiedoksiannon katsottaisiin tulleen tiekunnan tietoon, kun se on annettu tiedoksi toimitsijamiehelle tai tämän varamiehelle taikka hoitokunnan varsinaiselle jäsenelle. Pykälässä myös viitattaisiin 96 §:n mukaiseen Maanmittauslaitoksen ylläpitämään yksityistierekisteriin, jonka ajan tasalla pitäminen ja päivittäminen tiekunnan osalta kuuluisi ehdotuksen mukaan toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle. Haasteen, viranomaisen käskyn tai muiden tiedoksi antamisten jouhevuuden ja yleisten käytäntöjen toimivuuden takia olisi kohtuullista, että tiedoksi antaminen katsottaisiin päteväksi myös sellaisissa tilanteissa, joissa tieto on annettu henkilölle, joka ei enää hoida kysymyksessä olevaa tehtävää, mutta on edellä mainitun yksityistierekisterin mukaan tiekunnan toimitsijamies tai hoitokunnan puheenjohtaja. Tämä myös uskotaan kannustavan tiekuntaa pitämään niitä koskevan rekisterin tiedot ajantasaisina. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 62 §:n 3 momenttia.

63 §. Päätöksenteko tiekunnassa. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, kuinka tiekunnan kokouksessa äänestettäessä äänet laskettaisiin. Äänimäärä on riippuvainen tieyksikköjen määrästä. Jotta joku tieosakas suurimman tieyksikköjen määrän haltijana ei pystyisi yksin määräämään tiekunnan kokouksessa päätettävistä asioista, on katsottu tarpeelliseksi määritellä ns. äänileikkuri. Kenenkään tiekunnan kokoukseen osallistuvan äänimäärä ei saisi ylittää kolmeakymmentä prosenttia kokouksessa edustettuina olevien osakkaiden yhteisestä tieyksikkömäärästä. Jos kokouksessa joudutaan äänestämään, asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä, mikä määräytyisi mainitun prosenttimäärän mukaan laskettavan äänimääräleikkauksen mukaisesta yhteenlasketusta äänimäärästä. Momentti pysyisi pitkälti samansisältöisenä voimassa olevaan lakiin verrattuna.

Pykälän 2 momentin mukaan tieosakkaalla olisi oikeus valtuuttaa toinen henkilö käyttämään puolestaan puhe- ja äänivaltaansa tiekunnan kokouksessa. Yhä useampi tieosakas asuu jossain muualla kuin yksityistien varrella ja näin ollen osallistuminen tiekunnan kokouksiin ja perehtyminen siellä käsiteltäviin asioihin ei välttämättä ole aina säännöllistä. On arvioitu, että 2 momentin mukainen äänimäärän rajoittaminen olisi tarpeellista, jotta yksittäinen, esimerkiksi yksityistien varrella asuva tieosakas ei voisi kerätä esimerkiksi muualla asuvien äänivaltaa keskitetysti ja näin ollen määrätä tiekunnan kokouksessa päätettävistä asioista lähestulkoon yksin. Äänimäärän rajoittaminen 45 %:iin kokouksessa edustettuina olevien osakkaiden yhteisestä tieyksikkömäärästä mahdollistaa kuitenkin tarpeen mukaisen toisen henkilön valtuuttamisen.

64 §. Tiekunnan säännöt. Pykälässä säädettäisiin tiekuntien mahdollisuudesta vahvistaa tiekunnalle säännöt määränemistöllä. Tiekunnan säännöt valmistelisi toimitsijamies tai hoitokunta ja tiekunta voisi kokouksessaan hyväksyä esityksen sellaisenaan tai muokattuna. Tiekunnan säännöissä olisi mahdollista sopia tietyistä, erikseen määritellyistä asioista myös ohi lain. Näitä asioita olisivat muun muassa tiekunnan kokouksen ajankohta tietyiltä osin, kokouskutsukäytännöt tietyiltä osin, kokouksen koollekutsuja, kokouspöytäkirjakäytännöt tietyiltä osin sekä 96 §:n mukaisen yksityistierekisterin päivittäjä, mutta kuitenkin niin, että edellä mainitut tehtävät tulisivat asianmukaisesti hoidetuksi. Muista asioista tiekunta voisi sopia säännöissään lain puitteissa. Pykälä mahdollistaisi tiekunnan joustavamman hallinnon sekä selkeämmät käytänteet. Koska tiekunnat voivat olla keskenään hyvinkin erilaisia, olisi hyvä, että tiekunta voisi sopia sille parhaiten sopivista toimintatavoista säännöillä. Esimerkiksi osuuskuntalaissa (421/2013) osuuskunnille mahdollistetaan monissa asioissa hyvin laaja itsemääräämisoikeus sääntöihinsä ohi lain. Tiekunnan säännöt eivät kuitenkaan saisi loukata tieosakkaalle tässä laissa säädettyjä oikeuksia tai tieosakkaiden yhdenvertaisuutta. Pykälän 2 momentin mukaisesti tieosakas olisi oikeutettu vapaasti saattamaan säännöt tiekunnan kokouksen uudelleenkäsiteltäväksi ja tarkastettavaksi, jos hänestä tuntuisi, että niissä olisi jotain korjattavaa tai niitä tulisi tarkastella uudelleen.

65 §. Tiekunnan kokous. Pykälässä säädettäisiin tieosakkaiden toimivaltaan kuuluvista asioista. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 64 §:ä. Tieosakkaiden tehtävänä olisi päättää tienpidosta ja muista tiekuntaa koskevista asioista tiekunnan kokouksessa. Säännöissä voitaisiin sopia, että tiekunnan kokous voitaisiin pitää osittain tai kokonaan myös puhelimitse, sähköpostitse tai muita tietoliikenneyhteyksiä, kuten etäyhteyttä käyttäen, mutta kuitenkin sillä edellytyksellä, että kaikilla tieosakkailla täytyisi olla mahdollisuus osallistua kokoukseen. Pelkästään sähköpostitse tai muita tietoliikenneyhteyksiä ei voitaisi käyttää, jos kaikilla tieosakkailla ei olisi käytössään kyseisiä laitteita, mutta kyseisiä apuvälineitä käyttämällä pitäisi pystyä kokouksiin niin sovittaessa osallistumaan.

Tiekunnan kokouksessa päätettävät asiat olisi erikseen määritelty niitä koskevissa pykälissä. Pykälän 2 momentissa olisi säädetty asioista, joista tässä laissa säädetyn lisäksi tulisi erityisesti päättää. Tiekunnan kokouksessa vahvistettaisiin talousarvio seuraavaa varainhoitokautta varten ja hyväksyttäisiin edellisen varainhoitokauden tilitys toimitsijamiehen tai hoitokunnan esityksestä. Tässä yhteydessä tiekunta antaisi toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle vastuuvapautuksen tiekunnan talouteen liittyvistä toimistaan. Jos vastuuvapaus haluttaisiin myöntää myös muihin asioihin liittyen, pitäisi tiekunnan kokouksen päättää asiasta erikseen.

Tiekunnan kokouksessa vahvistettaisiin myös toimitsijamiehen tai hoitokunnan valmisteleva tie- ja käyttömaksujen maksuunpanoluettelo. Maksuunpanoluetteloesitykseen voisi tiekunta tarvittaessa myös esittää muutoksia tehtäväksi ja vahvistaa maksuunpanoluettelon muutettuna.

Tiekunnan kokouksessa päätettäisiin myös rahalainan ottamisesta. Rahalainaa voitaisiin päättää otettavan esimerkiksi tienpitoinvestointeja, kuten tien parantamishankkeita tai sillan parantamista, varten. Tiekuunta päättäisi rahalainan ottamisesta toimitsijamiehen ja hoitokunnan tieinvestointia koskevien valmistelujen perusteella. Tiekuunta myös päättäisi kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 103 § mukaisen rajankäynnin hakemisesta, jonka tarkoituksena on rajamerkin rakentaminen, siirtäminen tai korjaaminen, jos tiekunnan toimenpiteen vuoksi tällainen rajankäynti olisi tarpeellinen. Tiekuunta päättäisi tienpitokustannusten lisäksi mahdollisista tietöimituksista aiheutuvien kustannusten suorittamisesta. Tiekuunta voisi halutessaan myös antaa tienpitoa koskevia ohjeita toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle ja näiden ohjeiden sisältö päätettäisiin tiekunnan kokouksessa. Tiekunnan kokous päättäisi myös tiekunnan säännöistä toimitsijamiehen tai hoitokunnan esityksen pohjalta.

66 §. Esteellisyys tiekunnan kokouksessa. Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa tieosakas ei saisi osallistua tiekunnan päätöksentekoon esteellisyytensä vuoksi. Tieosakas olisi esteellinen päätettäessä hänen ja tiekunnan välisestä sopimuksesta tai muusta asiasta, jossa hänen yksityinen etunsa olisi ristiriidassa tiekunnan edun kanssa. Kun kysymyksessä olisi tieosakkaan ja tiekunnan välinen sopimus, tieosakas olisi esteellinen riippumatta siitä, onko etujen ristiriita kyseisessä tapauksessa todellinen tai edes mahdollinen. Laissa tarkoitettu sopimus voisi olla mikä tahansa, kuten esimerkiksi sopimus tienpidon valtuuttamisesta ulkopuoliselle toimijalle. Tieosakas ei myöskään voisi olla päättämässä vastuuvapauden myöntämisestä hänelle itselleen. Jos tieosakas tai joku hänen perheenjäsenistään olisi osakkaana tai jäsenenä yhteisössä, jolle tiekunta olisi valtuuttamassa tienpitotehtävien hoitoa, ei tieosakas myöskään saisi osallistua tiekunnan kokouksessa päätöksentekoon, sillä hänelle voitaisiin katsoa olevan odotettavissa etua, joka voisi olla ristiriidassa tiekunnan edun kanssa. Esteellinen tieosakas voisi kuitenkin aina osallistua häntä koskevasta asiasta käytävään keskusteluun eli esimerkiksi esittää itseään puoltavia näkemyksiä. Päätöksenteon kannalta olisi suotavaa, että siihen osallistuvat tieosakkaat voisivat saada mahdollisimman kattavat tiedot päätöksenteossa huomioon otettavista seikoista. Ei ole perusteita kieltää esteellistä tieosakasta osallistumasta keskusteluun sillä perusteella, että hän voisi taivuttaa muiden tieosakkaiden enemmistön omalle, tiekunnan edun vastaiselle kannalle. Pykälä olisi hyvin pitkälle osuuskuntalain (421/2013) 26 §:n mukainen.

Sitä vastoin, jos kaikki tiekunnan tieosakkaat olisivat osakkaina tai jäseninä yhteisössä, jolle tienpito on suunniteltu valtuutettavan, saisivat kaikki osallistua tiekunnan päätöksentekoon.

67 §. Tiekunnan kokouksen ajankohta. Pykälässä säädettäisiin tiekunnan kokousten. Tiekunnan olisi pidettävä vuosikokous joka vuosi ja tarpeen vaatiessa myös muita ylimääräisiä kokouksia. Voimassa olevasta laista poiketen tiekunnan kokouksen ajankohdasta voitaisiin päättää tiekunnan kokouksessa tai säännöissä. On arvioitu, että ehdotettujen muutosten, kuten tiekunnan sääntöjen mahdollistamisen ja tienpitotoiminnan ulkopuoliselle valtuuttamisen mahdollistamisen takia tiekunnan kokouksen pitämistä olisi helpotettava. Tämän takia tiekunnan kokous tulisi pitää, jos vähintään viidennes tieosakkaista vaatisi kokousta pidettäväksi.

Pykälän 2 momentin mukaan tieosakkaat voisivat ohi tiekunnan kokouksessa tai säännöissä päättää, ettei tiekunta pidä vuosikokousta kaikkina vuosina poiketen siitä, mitä 1 momentissa on säädetty. Vuosikokousta vastaava kokous olisi kuitenkin pidettävä vähintään joka neljäs vuosi. Esimerkiksi tienpidon valtuuttamista ja toimitsijamiehen tai hoitokunnan kokonpanoa olisi tarkasteltava neljän vuoden välein uudelleen, joten tämän takia vähintään neljän vuoden välein pidettävät tiekunnan kokoukset olisivat välttämättömiä.

68 §. Tiekunnan kokouksen koollekutsuminen. Pykälässä säädettäisiin tiekunnan kokouksen koollekutsumiseen liittyvistä yksityiskohdista. Tiekunnan kokouksesta olisi 1 momentin mukaan ilmoitettava kaikille tieosakkaille joko kirjeitse tai sähköpostitse kuten tiekunnan kokouksessa tai tiekunnan säännöissä olisi sovittu. Jos tarvetta ilmenisi, voitaisiin tiekunnan säännöissä sopia myös näitä kahta tapaa täydentävistä tavoista ilmoittaa tiekunnan kokouksen ajankohta, kuten lehti-ilmoitus tai muu ilmoitus erikseen sovitussa paikassa. Kutsut olisi lähetettävä tieosakkaille vähintään 14 päivää ennen kokousta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, mitä kokouskutsussa olisi mainittava tiekunnan kokouksessa käsiteltävistä asioista. Vuosikokouksen osalta kokouskutsussa ei tarvitsisi käydä läpi jokaista käsiteltävää asiakohtaa, kunhan merkittävät tienpidolliset asiat kävisivät ilmi. Tällaisia tienpidollisesti merkittäviä asioita olisivat mm. maksuunpanoluettelon vahvistaminen, yksityistien parantamishankkeesta päättäminen, rahalainan ottaminen, tienpidon valtuuttaminen ulkopuoliselle taholle ja tiekunnan sääntöjen vahvistaminen. Merkittäviä tienpidollisia asioita olisivat yleisesti ottaen asiat, joiden voidaan odottaa herättävän mielenkiintoa ja toisistaan eroavia näkemyksiä tieosakkaiden keskuudessa. Ylimääräisen kokouksen kokouskutsussa tulisi mainita kaikki kokouksessa käsiteltävät asiat.

Jos toimitsijamies tai hoitokunnan puheenjohtaja tai tarvittaessa näiden varamies tai muu tiekunnan säännöissä määritelty taho laiminlöisi kokouksen koollekutsumisen, vaikka esimerkiksi 67 §:n mukainen viidennes kokousta vaatisi pidettäväksi, voisi valtion lupa- ja valvontavirasto *3 momentin* mukaan tieosakkaan hakemuksesta, varattuaan toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle tilaisuuden tulla kuulluksi, oikeuttaa hakijan kutsumaan tieosakkaat kokoukseen siten, kuin 1 momentissa on säädetty.

69 §. Tiekkunnan kokouksen pöytäkirja. Pykälässä säädettäisiin tiekkunnan kokouksen pöytäkirjan laatimisesta ja jakamisesta. Kokouksen puheenjohtajan tai muun tiekkunnan säännöissä määritellyn tahon olisi huolehdittava siitä, että kokouksessa tehdyistä päätöksistä laaditaan pöytäkirja. Pöytäkirja tulisi hyväksytyksi niin, että kokouksen puheenjohtaja allekirjoittaisi ja vähintään kaksi kokouksessa tai säännöissä sitä varten valittua henkilöä sen tarkastaisi. Myös kokous voisi itse hyväksyä pöytäkirjan. Pöytäkirjan tulisi olla asianosaisten nähtävänä viimeistään neljäntoista päivän kuluttua kokouksen päättymisestä.

Pykälän *2 momentin* mukaan kaikilla tieosakkailla ja muilla, joita kokouksessa käsitellyt asiat koskevat, olisi oikeus pyynnöstä saada toimitsijamieheltä tai hoitokunnan puheenjohtajalta ote tai oikeaksi todistettu jäljennös pöytäkirjasta.

70 §. Maksuunpanoluettelo. Pykälässä säädettäisiin maksuunpanoluettelon vahvistamisesta tiekkunnan kokouksesta ja se vastaisi voimassa olevan lain 68 §:ää. Maksuunpanoluettelo on toimitsijamiehen tai hoitokunnan valmisteleva ehdotus tiemaksujen ja käyttömaksujen määräämiseksi. Se olisi pidettävä asianosaisten nähtävänä neljäntoista päivän ajan ennen sitä tiekkunnan kokousta, jossa luettelo tulisi vahvistettavaksi. Nähtävillä pitäminen voisi tapahtua jossain erikseen sovitussa paikassa tai esimerkiksi internetissä. Samalla kun kokouskutsussa ilmoitettaisiin maksuunpanoluettelon vahvistamisesta, ilmoitettaisiin myös maksuunpanoluettelon nähtävillä olemisesta. Tiekkunnan kokouksessa olisi tieosakkailla ja käyttömaksuja maksavilla oikeus tehdä luetteloa vastaan muistutuksensa, jos maksuunpanoluettelossa on heidän mielestään huomautettavaa.

Voimassa olevasta laista poiketen esitettyyn maksuunpanoluetteloon kokouksessa tiekkunnan päätöksellä tehtävät mahdolliset korjaukset voitaisiin vahvistaa jo samaisessa tiekkunnan kokouksessa. Tämä nopeuttaisi maksuunpanoluettelon vahvistamista eikä varsinkaan tieosakkaiden tarvitsisi odottaa maksuunpanoluettelon vahvistamista ja uusien maksujen käyttöönottoa seuraavaan kokoukseen asti, joka saattaisi olla vasta seuraavana vuonna. Jos maksuunpanoluettelon vahvistamisesta ei pystytä tekemään päätöstä, siirtyy sen vahvistaminen seuraavaan kokoukseen, johon toimitsijamies tai hoitokunta laatii asiasta esityksen. Maksuunpanoluettelo tulisi voimaan, kun on kulunut 30 päivää asianosaisten tiedoksiantopäivästä tiekkunnan kokouksen päätöksestä maksuunpanoluettelon vahvistamisesta.

71 §. Tiekkuntaan kohdistuvat muutokset. Pykälässä säädettäisiin tiekkunnan yhdistämisestä, jakamisesta, lakkauttamisesta sekä tien tai tienosan liittämisestä.

Kahden tai useamman tiekkunnan yhdistämisestä tai tiekkunnan jakamisesta voitaisiin päättää yksityistietoimituksessa kuten nyt voimassa olevassa laissakin tai kyseisten tiekkuntien päätöksellä. Tiekkuntien yhdistäminen tiekkuntien päätöksellä edellyttäisi sitä, että tiekkunnat kokouksissaan päättäisivät tiekkuntien yhdistämisestä ja hyväksyisivät tulevan tieyksiköinnin. Tiekkuntien kokouksissa tulisi päättää myös toimitsijamiehen tai hoitokunnan käyttämisestä sekä heidän valitsemisestaan. Esityksen tulevasta tieyksiköinnistä sekä toimitsijamiehen tai hoitokunnan valitsemisesta valmistelisivat yhdistettävien tiekkuntien toimitsijamiehet tai hoitokunnat. Yhdistämisen ja tiekkunnan jakamisen edellytyksenä olisi se, että muutokset päivitetettäisiin yksityistierekisteriin 96 §:n mukaisesti. Uusi tiekkunta voitaisiin perustaa myös kiinteistörekisterin pitäjän päätöksellä, jos asian käsitteleminen yksityistietoimituksessa ei olisi erityisestä syystä tarpeen.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin tilanteesta, jolloin maantie lakkautetaan. Tällöin olisi ensisijaisesti selvitettävä mahdollisuutta liittää lakkauttamisen seurauksena perustettava yksityistie jo olemassa olevaan tiekuntaan. Jos lakkauttamisen seurauksena syntyvää yksityistietä ei perustelluista syistä voitaisi liittää olemassa olevaan tiekuntaan, voitaisiin sitä varten perustaa oma tiekuntansa. Edellä mainittuja perusteltuja syitä olisivat mm. tien liittämiseen sopimaton sijainti sekä se, että tien liittämällä olemassa olevan yksityistien tieosakkaiden kustannukset syytä tai toisesta kasvaisivat huomattavasti.

Pykälän 4 *momentissa* säädettäisiin tiekunnan lakkauttamisesta. Tie kunta voitaisiin lakkauttaa tietoiimituksessa tai tiekunnan omalla päätöksellä. Jos tie kunta olisi perustettu 52 § 2 momentin perusteella eli tietoiimituksessa olisi määrätty tiekunnan perustamisesta, kun olisi katsottu, että tieosakkaiden lukumäärän tai tienpidon asianmukaisen hoitamisen vuoksi tai muusta syystä on pidettävä tarpeellisena tiekunnan olemassaoloa, tiekunnan voisi lakkauttaa vain tietoiimituksessa. Tie kunnan kokouksessa tehtävän tiekunnan lakkauttamisen edellytyksenä olisi se, että muutokset päivitetäisiin yksityistierekisteriin 96 §:n mukaisesti.

72 §. Muutoksenhaku tiekunnan päätökseen. Pykälässä säädettäisiin menettelystä, jolla tiekunnan kokouksen päätökseen tyytymätön voisi saattaa asian maaoikeuden ratkaistavaksi. Asianosaisella, joka katsoo tiekunnan kokouksen päätöksen lainvastaiseksi tai loukkaavaan oikeuttaan tai tieosakkaiden yhdenvertaisuutta, on oikeus saattaa asia maaoikeuden ratkaistavaksi. Nämä tapaukset koskisivat nimenomaan tiekunnan menettelyihin liittyviä asioita. Tie kunnan kokouksessa läsnä olleen asianosaisen olisi tehtävä kirjallinen haastehakemus maaoikeuteen kolmessakymmenessä päivässä päätöksen tekemisestä. Tämä tarkoittaisi käytännössä 30 + 1 päivää, sillä päivää, jona päätös on tehty, ei lasketa mukaan.

Pykälän 2 *momentin* mukaan sellaiselle asianosaiselle, joka ei ole tieosakas ja joka ei ole ollut siinä kokouksessa läsnä, jossa päätös on tehty, olisi annettava tieto päätöksestä viipymättä. Asianosaisella olisi oikeus saattaa asia tuomioistuimen ratkaistavaksi kolmenkymmenen päivän kuluessa päätöksen tiedoksiantopäivästä.

73 §. Tie kunnan vapaus tuloverosta. Tie kunnalla olisi tämän lain mukaan vapautus tuloveron ja pääomaveron suorittamisesta valtiolle, kunnalle ja seurakunnalle. Yhteisetuutta verotetaan tuloverolain (TVL) 18 § mukaan erillisenä verovelvollisena. Tie kunta maksaa tuloverolain mukaan tulostaan veroa kunnalle ja seurakunnalle TVL 124.3 §:ssä tarkoitetun tuloveroprosentin mukaan, joka esimerkiksi vuonna 2016 on 6,07. Käytännössä tie kunnat eivät yleensä maksa tuloveroa lainkaan, koska myös voimassa olevan yksityistielain mukaan tie kunta on vapaa suorittamasta veroa sille lain mukaan kertyneen tulon perusteella. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 99§:ä.

74 §. Tie kunnan velkojen erääntyminen ja tie kunnan purkautuminen. Yksityistie lakkautetaan tietoiimituksessa. Tilanteessa, jossa tie kunnan yksityistie lakkaa, erääntyisivät sen mahdolliset velat maksettaviksi. Tie kunta katsottaisiin purkautuneeksi vasta, kun erääntyneet velat olisi maksettu. Tilanne olisi siis lähtökohtaisesti eri kuin tie kunnan lakkauttamisessa, jolloin yksityistie jäisi edelleen voimaan. Mikäli purkautuvan tie kunnan varat olisivat velkoja suuremmat, olisi ylijäämä jaettava lakkautuspäätöksen aikana voimassa olleiden tieyksikköjen mukaan. Ennen ylijäämän jakamista olisi huolehdittava siitä, että mahdollinen tien lakkauttamisvuodelle maksettu valtion- ja kunnanavustus palautetaan siltä osin, kuin sitä ei ole käytetty tienpitoon. Palautus olisi tehtävä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun tien lakkauttamista koskeva päätös on saanut lainvoiman.

75 §. Ulkopuolisen toimijan valtuuttaminen. Pykälässä määriteltäisiin ulkopuolisen toimijan valtuuttamiseen liittyvät yksityiskohdat. Ulkopuolinen toimija voisi olla esimerkiksi tieosakkaiden keskenään muodostama tai muu esimerkiksi tienpitoon liittyviä palveluita tarjoava osakeyhtiö, tai esimerkiksi laajemmin erilaisiin infrajärjestelmin, kuten vesi-, jäte-, energia- tai viestintäinfraan liittyviä palveluita tarjoava osuuskunta tai osakeyhtiö. Valtuuttaminen voitaisiin tehdä korkeintaan neljäksi vuodeksi kerrallaan ja valtuuttamiseen

liittyvät yksityiskohdat esimerkiksi investointeihin liittyvään päätöksentekoon, tienpidon tasoon ja muihin ehtoihin liittyen käsiteltäisiin tieosakkaiden ja valtuutettavan toimijan välillä tehtävässä sopimuksessa. Edellä kuvatussa järjestelyssä ulkopuolinen toimija voisi myös kerätä tieosakkailta tiekunnan kokouksessa määritellyn tieyksiköinnin mukaisesti tiemaksut sekä ulkopuolisilta käyttäjiltä käyttömaksut, jos näin sovittaisiin.

Jotta käytäntö pysyisi mahdollisimman selkeänä eikä epäselviä tilanteita syntyisi, momentissa 2 säädettäisiin, mitkä tahot valtuuttamispäätöksen voivat tehdä ja milloin ulkopuolisen toimijan valtuutuksen katsotaan päättyneen, jos päätöstä ei olla syystä tai toisesta tehty. Ulkopuolisen toimijan valtuuttamisesta päätettäisiin tiekunnan kokouksessa tai jos tiekuntaa ei ole perustettu, tieosakkaat keskenään. 67 §:ssä säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden mukaisesti tiekunnan kokous voidaan kutsua koolle käsittelemään esimerkiksi kyseessä oleva valtuutusta.

76 §. Järjestäytymättömät tieosakkaat. Pykälässä säädettäisiin järjestäytymättömiä tieosakkaita koskevista käytännöistä. Jos tieosakkaat toimivat järjestäytymättöminä muodostamatta tiekuntaa, olisi tienpitoa koskeva tieosakkaiden toimenpide, sopimus tai sitoumus sellaisenaan osakasta sitova vain, mikäli siitä on sovittu kirjallisesti ja kyseinen tieosakas on ollut sopimusta tai sitoumusta tekemässä.

Mikäli tieosakkaiden välille syntyy erimielisyyttä velvollisuudesta osallistua toisen osakkaan tietä varten suorittamien toimenpiteiden kustannuksiin ilman tieosakkaiden kesken tehtyä sopimusta, voitaisiin asia viedä yksityistietoimitukseen ratkaistavaksi. Yksityistietoimituksessa tarkasteltaisiin, onko ja missä määrin hyöty olisi koitunut kyseisen osakkaan hyväksi ja tarvittaessa velvoitettaisiin osakasta korvaamaan kohtuullinen ja hänen saamaansa hyötyä vastaava osa kustannuksista. Vaatimus kustannuksiin osallistumisesta on tehtävä kolmen vuoden kuluessa toimenpiteen suorittamisesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tieosakkaan mahdollisuudesta hakea tiekunnan perustamista yksityistietoimituksessa, mikäli hän katsoo sen olevan yksityistien tienpidon sekä asioiden asianmukaisen hoitamisen kannalta välttämätöntä. 52 §:ssä olisi tarkemmin säädetty tiekunnan perustamisen edellytykset.

77 §. Kantaminen ja vastaaminen ilman tiekuntaa. Pykälässä säädettäisiin järjestäytymättömien tieosakkaiden tietä koskevien asioiden kantamisesta ja vastaamisesta. Pykälän 1 momentin mukaisesti tieosakkaat vastaisivat ja kantaisivat yhdessä tietä koskevissa asioissa lukuun ottamatta momenteissa 2 ja 3 mainittuja poikkeuksia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että tieosakas saisi yksin ajaa kannetta kaikkien osakkaiden hyväksi, mutta oikeudella olisi oikeus määrätä muut asiaan liittyvät tieosakkaat haastettavaksi asiaan kuultaviksi. Vaikka tieosakas olisi yksin ajanut kannetta muiden tieosakkaiden hyväksi, on hänellä oikeus saada muilta tieosakkailta näiden osuus oikeudenkäyntikuluista, jos osallistuminen kuluihin harkitaan kohtuulliseksi tai oikeudenkäynnillä saavutettu mahdollinen taloudellinen hyöty siihen riittää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa tieosakkaita on useita ja tiedoksiannon toimittaminen voisi näin olla haastavaa. Tällöin tieosakkaat voitaisiin haastaa oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 14 §:n mukaisesti, mikä tarkoittaisi sitä, että tiedoksianto olisi toimitettava jollekin niistä, joilla on oikeus edustaa tiedoksiannon vastaanottajaa. Tässä tapauksessa tämä olisi toimitsijamies tai muu hoitokunnan edustaja. Haaste voitaisiin antaa tiedoksi myös yhdelle osakkaalle ja oikeaksi todistettu jäljennös haasteesta haastehakemuksineen julkipantaisiin, kuten julkisista kuulutuksista on säädetty. Tämä ei kuitenkaan estäisi oikeutta asiaa käsitellessään määräämään kantajaa haastamaan kuultavaksi sellaisen tieosakkaan, jolle ei olisi erikseen annettu tietoa haasteesta.

7 luku

Yksityistietoimitus

78 §. *Yksityistietoimitus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yksityisteihin liittyvästä kiinteistötoimituksesta. Kun ehdotuksen mukaan toimituksen kohteina olisivat yksityistiet, olisi kiinteistötoimituskin nimeltään yksityistietoimitus. Tässä toimituksessa perustettaisiin tieosakkaiden tai kiinteistöjen hyväksi tulevat tieoikeudet, määrättäisiin korvaukset ja tehtäisiin tarvittavat kiinteistöjaotuksen muuttamiseen liittyvät niin sanotut kiinteistötekniset toimenpiteet. Toimitusmenettelystä ja korvauksista olisi voimassa, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa (554/1995) säädetään, ellei yksityistielaista muuta johdu. Paitsi edellä tarkoitettu oikeuksia luova eli konstitutiivinen toimitus, yksityistietoimitus voisi lisäksi olla oikeuksia selventävä toimitus eli deklaratiivinen yksityistietoimitus. Yksityistietoimitus voisi siten olla kuten nykyisinkin vanhan tieoikeuden sijaintia ja leveyttä selventävä toimitus, jossa lisäksi voitaisiin käsitellä se, onko jollakin oikeus tiehen tai vastaava muu lakiin perustuva käyttöoikeus, jos siitä on epäselvyyttä. Yksityistiehankkeiden erityispiirteiden vuoksi on tarpeen antaa erityisiä kiinteistönmuodostamislaisista poikkeavia säännöksiä. Milloin erityissäännöksiä ei ole, sovellettaisiin aina kiinteistönmuodostamislakia, mistä lakiin otettaisiin erillinen pykälä.

Yksityistietoimituksen suorittaisi kiinteistönmuodostamislain 4 §:ssä säännellyn mukaisesti pääsääntöisesti toimitusinsinööri ilman uskottuja miehiä. Toimitusmenettelyn yksinkertaistamiseksi ehdotetaan, että yksityistietietoimitus edelleen voitaisiin suorittaa ilman uskottuja miehiä, jos kukaan yksityistietoimituksen asianosaisista ei toisin vaadi.

Toimituksessa päätettäisiin tieoikeuden perustamisesta, siirtämisestä ja lakkauttamisesta, tienpitovelvollisuuden jakamisesta, tiekunnan perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä tiekorvauksista. Toimituksessa päätettäisiin myös muista tämän lain mukaan ratkaistavista asioista, jollei tässä laissa toisin säädettäisi. Lokakuusta 1975 lukien yksityistielaisissa on ollut säännös kiinteistömäärityksenä nykyisin tehtävän rajankäynnin suorittamisesta yksityistietoimituksen yhteydessä. Ilman eri määräystä toimitusinsinööri voisi edelleen 2 momentin nojalla suorittaa kiinteistömäärityksen ennestään olevan rajan uudelleen käymiseksi sekä tiealueelle jäävän rajapyykin tai muun rajamerkin siirtämiseksi. Tietoimituksessa esimerkiksi voitaisiin lisäksi selvittää ja ratkaista, onko tie tehty perustetun tieoikeuden mukaisesti ja kunnoltaan oikean tasoisena taikka käytetäänkö tieoikeutta tai muuta tämän lain nojalla myönnettyä oikeutta sillä tavoin kuin oikeutta perustettaessa on päätetty, jos asiasta on epäselvyyttä tai erimielisyyttä. Tältä osin toimivalta on nykyisin ollut yksityistielain (358/1962) 52 §:n 1 momentin 10 a) -kohdan nojalla tielautakunnalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että yksityistietoimituksessa ratkaistava asia voitaisiin ratkaista muun kiinteistönmuodostamislaisissa tarkoitetun kiinteistötoimituksen yhteydessä, jos se on tarkoituksenmukaista. Siten esimerkiksi halkomistoimituksen yhteydessä voitaisiin perustaa yksityistie ja määrätä tielle perustettavaksi tiekunta sekä antaa päätös tieyksikköjaosta. Maantielaisissa (503/2005), ratalaisissa (110/2007), kaivoslaisissa (621/2011) sekä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) tarkoitettujen kiinteistötoimitusten yhteydessä yksityistiejärjestelyissä voitaisiin lisäksi ratkoa yksityistietoimituksessa ratkaistavia asioita, jollei sanotuissa laissa nimenomaisesti toisin säädetä.

Yksityistietoimituksen suorittaisi valtakunnallisella toimialueellaan Maanmittauslaitos. Alueilla, joilla kunta on kiinteistörekisterinpitäjänä, yksityistietoimituksen lisäksi voisi suorittaa kiinteistöinsinööri tai muu kuntaan virkasuhteessa oleva toimitusinsinööri. Ehdotetaan, että silloin kun kunta toimii kiinteistörekisterinpitäjänä asemakaava-alueellaan kiinteistörekisterilain 5 §:n mukaisesti, voisi se halutessaan tarjota yksityistietoimitusten suorittamista alueellaan myös asemakaava-alueenulkopuolella. Tehtävä olisi vapaaehtoinen ja siihen ryhtyminen jätettäisiin kuntien harkintaan. Kiinteistörekisterinpitäjänä toimivissa kunnissa nähdään olevan riittävästi asiantuntemusta ja resursseja myös yksityistietoimitusten

tarjoamiseen. Jos kunta päättäisi tarjota yksityistietoimituspalveluita, olisi kunnalla Maanmittauslaitoksen kanssa rinnakkainen toimivalta. Alueellisen yksityistietoimituksen, josta säädettäisiin jäljempänä, voisi kuitenkin edelleen suorittaa ainoastaan Maanmittauslaitos. Kiinteistörekisterin pitäjänä alueellaan toimivien, kuntien mahdollisuus tarjota yksityistietoimituksia voisi esimerkiksi toimia kunnille välineenä edullisempien toimituskustannusten perimisen kautta tukea alueensa yksityisteitä ja huolehtia alueensa elinvoimasta sitä kautta. Järjestely voisi myös edesauttaa tehokkaampien ja kustannuksiltaan alhaisempien toimitusmenettelyiden kehittämistä.

79 §. Muun toimenpiteen suorittaminen yksityistietoimituksessa. Voimassa olevan yksityistielain 38 §:ssä on luetteloitu ja aikaisemmin myös 48 §:ssä oli luetteloitu asioita, jotka voidaan käsitellä yksityistietoimituksessa. Pykäliin sisältyneet luettelot eivät olleet yksityistielain (358/1962) esitöiden mukaan tyhjentäviä, vaan muutkin kuin pykälissä luetteloidut kysymykset saattoivat tulla yksityistietoimituksessa käsiteltäviksi. Toisaalta on huomattava, että tietoimituksessa saattaa asian laadusta riippuen tulla käsiteltäväksi vain jokin tai jotkut sanotuissa pykälissä tarkoitetuista kysymyksistä. Asianosaisen kannalta on tarkoituksenmukaista, että mahdollisuuksien mukaan samalla kertaa tehdään muukin hänen tarvitsemansa yksityistietoimituksena suoritettava tai sen yhteydessä suoritettava toimenpide, kuten esimerkiksi kiinteistön määrityksenä rajankäynti tai tilusjärjestely. Tällaisen toimenpiteen tarve saattaa tulla esille vasta toimituksen aikana. Tämän vuoksi pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että asianosaisen pyynnöstä yksityistietoimitukseen voidaan yhdistää sellainen muu toimenpide, jota alkuperäinen hakemus ei edellyttänyt. Edellytyksenä tälle kuitenkin olisi, ettei alkuperäinen toimitus sanottavasti viivästy, koska toimituksen laajentamisesta ei saisi aiheutua muille asianosaisille kohtuutonta haittaa. Jos toimenpidettä, kuten esimerkiksi vesijätön lunastusta tai yksityistiehen liittämätöntä rajankäyntiä tai tilusvaihtoa, ei voitaisi suorittaa osana haettua yksityistietoimitusta, sitä varten olisi yhä haettava erikseen kiinteistötoimitusta.

Pykälän 2 momentissa tarkoitetut toimenpiteet ovat syyskuusta 1982 lähtien olleet suoritettavissa yksityistietoimituksessa. Oikeustilaa ei olisi tarkoitus muuttaa tältä osin. Tietoimituksen toimitusinsinöörin olisi kuultava kysymyksessä olevia asioita käsiteltäessä tietoimituksessa tiekuntia. Laajempien hallinnollisten kokonaisuuksien muodostamiseksi yksityisteille tiekuntien kielteinen kanta tienosien tai tiekuntien liittämiseen tai yhdistämiseen olemassa oleviin tiekuntiin ei olisi enää ehdoton este toimenpiteiden suorittamiselle kuten nykyisen yksityistielain 69 §:n 2 momentissa säädetään.

80 §. Yksityistietoimituksen hakeminen. Pykälän 1 momentin mukaan yksityistietoimitusta haettaisiin kirjallisesti Maanmittauslaitokselta. Myös voimassa olevan sääntelyn mukaan yksityistietoimitushakemus osoitetaan Maanmittauslaitokselle, joka toimii valtakunnallisella toiminta-alueella. Tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 181 §:n nojalla jos sopimus on lain mukaan tehtävä kirjallisesti, vaatimuksen täyttää myös sellainen sähköinen sopimus, jonka sisältöä ei voida yksipuolisesti muuttaa ja joka säilyy osapuolten saatavilla. Jos sopimus on lain mukaan allekirjoitettava, sovelletaan, mitä sähköisistä allekirjoituksista erikseen säädetään. Yksityistietoimituksen hakemus voitaisiin siten myös tehdä edellä selostetun perusteella lisäksi sähköisesti. Sikäli kuin kunta huolehtii asemakaava-alueella kiinteistörekisterin pitämisestä, toimitus koskee yksin asemakaava-aluetta ja kunnalla on osaamisresurssit yksityistietoimitusten suorittamiseen, yksityistietoimitusta voitaisiin hakea kunnan kiinteistörekisterin pitäjältä. Jos kunta, joka pitää asemakaava-alueella kiinteistörekisteriä, olisi päättänyt tarjota yksityistietoimitusten suorittamista muillakin alueillaan kuin asemakaava-alueella siten kuin 78 §:ssä säädettäisiin, voitaisiin toimitusta vaihtoehtoisesti hakea Maanmittauslaitoksen sijaan kunnan kiinteistörekisterin pitäjältä.

Pykälän 2 momentissa lueteltaisiin ne tahot, joilla on oikeus panna yksityistietoimitus vireille. Oikeus hakea yksityistietoimitusta olisi kiinteistön omistajalla tai yhteisomistajalla, yhteisen alueen osakaskunnalla tai osakaskiinteistöllä ja tiekunnalla, jonka tietä asia koskee sekä kunnalla. Maakunta, valtio ja edellä 6 §:n 1

momentissa tarkoitettu elinkeinonharjoittaja voisivat myös hakea yksityistietoimitusta. Lisäksi myös kiinteistön erityisen oikeuden haltija voisi hakea edellä 78 §:n 1 momentissa tarkoitettua deklaratiivista yksityistietoimitusta, jos käsitellään ennestään olevaan yksityistiehen liittyviä kysymyksiä. Ilman hakemusta Maanmittauslaitos kiinteistörekisterin pitäjänä sekä kunta kiinteistörekisterin pitäjänä voisi määrätä suoritettavaksi yksityistietoimituksen kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 283 §:n nojalla. Tällaisen toimituksen toimituskustannuksista on säädetty KML 212 §:n 2 momentissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yksityistietoimituksen hakemuksen sisältöä. Hakemuksesta tulisi käydä ilmi, mitä toimenpidettä haetaan, hakemuksen peruste tarpeen mukaan sekä mitä kiinteistöjä tai rekisteriyksiköitä hakemus koskee. Hakemukseen olisi liitettävä, mikäli mahdollista, luettelo niistä kiinteistöistä, maanomistajista sekä nautinta-, rasite- ja muun käyttöoikeuden haltijoista, joita toimitus välittömästi koskee, sekä kartta, joka riittävän selvästi osoittaa hakemuksessa tarkoitettun tien sijainnin. Jos hakemus koskee tietä, jonka osakkaat muodostavat tiekunnan, hakemuksessa on mainittava myös toimitsijamies tai yksi hoitokunnan varsinaisista jäsenistä. Hakemukseen olisi liitettävä hakijan mieluiten sähköinen yhteystieto sekä myös selvitys edellä tarkoitettussa luettelossa mainittujen asianosaisten sähköisistä tai vastaavista yhteystiedoista.

81 §. *Yksityistietoimituksesta ilmoittaminen muille viranomaisille ja näiden osallistuminen yksityistietoimitukseen.* Pykälän 1 momentin mukaan tietoimituksesta olisi ilmoitettava kutsukirjeellä kiinteistönmuodostamislain 169 §:n 2 momentin mukaisesti tai sähköisenä viestinä siten kuin säännellään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (1372003) 19 §:ssä valtion lupa- ja valvontavirastolle ja alueen maakunnalle, jos kysymys on tien rakentamisesta tai siirtämisestä. Maakuntauudistuksen yhteydessä perustettava valtion lupa- ja valvontavirasto hoitaisi jatkossa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille nykyisin kuuluvia ympäristönsuojelun ja luonnonsuojelun tehtäviä. Maakunnille puolestaan kuuluisi maakuntalakiluonnoksen (21.12.2016) mukaan luonnon monimuotoisuuden suojelun edistäminen ja kulttuuriympäristön hoito -tehtävät, joiden hoitamiseen liittyen tieto voi yksityistieiden rakentamisesta olla tarpeen. Kutsu olisi lisäksi toimitettava maantiestä, rautatiestä tai kanavasta vastaavalle viranomaiselle, kun yksityistie johdetaan maantien, rautatien tai kanavan alueelle. Jos yksityistietoimitus taas koskisi uuden tien rakentamista, olisi toimituksesta ilmoitettava myös asianomaiselle kunnalle.

Ilmoitusvelvollisuudesta säättämisen tarkoitus, on että ympäristönsuojeluviranomaisella sekä maantiestä, rautatiestä tai kanavasta vastaavalla viranomaisella olisi tarvittaessa mahdollisuus antaa lausuntonsa asiasta. Edellä 1 momentissa tarkoitettulla julkishallinnon viranomaisella olisikin 2 momentin mukaan oikeus esittää lausuntonsa asiasta vastaavasti kuin nykyisen lain 44 §:n 4 momentissa säädetään. Kunnalla olisi lisäksi asianosaisen puhevalta tien tekemistä koskevassa asiassa siltä osin kuin siinä on kysymys tien sijoittamisesta. Asianosaisen puhevalta sisältää kiinteistönmuodostamislain 231 §:n 1 momentin perusteella myös sen, että julkishallinnon viranomainen kuten kunta asianosaisena voisi hakea muutosta toimitukseen.

82 §. *Tilusvaihto tai alueen siirto yksityistietoimituksessa.* Pykälän 1 momentin nojalla toimitusinsinööri voisi edelleen suorittaa ilman eri määräystä, jos hakija tai asianomaisen alueen haltija sitä vaatii, tilusvaihdon sekä alueen kiinteistöön siirtämisen ja liittämisen täyttä korvausta vastaan. Toimenpiteiden tarkoituksena on poistaa tai vähentää tieoikeuden myöntämistä estäviä taikka sen perustamisesta aiheutuvia haittoja. Vaikka asianosaisen vaatimusta on edelleen pidettävä pääsääntönä, toimitusmiehillä on ollut mahdollisuus päättää tilusjärjestelyn suorittamisesta, vaikka kukaan asianosaisista ei tällaista vaatimusta tekisikään, jos tilusjärjestely on tärkeää tarkoituksenmukaisen kiinteistöjaotuksen aikaansaamiseksi. Yksityistietoimituksen yhteydessä toimitusinsinööri voisi ilman eri määräystä suorittaa tilusvaihtoja ja alueen siirtämiä siitä riippumatta, millaisesta tiehen tai tieoikeuteen kohdistuvasta toimenpiteestä on kysymys, jos tilusjärjestelyn

suorittamistarve johtuu kulkuyhteyksien muuttamisesta. Tilusvaihdon edellytyksenä olisi, kuten nykyäänkin, ettei siitä aiheudu kenellekään huomattavaa haittaa.

Pykälän 2 *momenttiin* otettaisiin säännökset niistä eri tilanteista, joissa tilusvaihto voidaan suorittaa ilman hakemusta tai asianosaisen vaatimusta. Kulkuyhteyden järjestäminen saattaa edellyttää tilusvaihdon suorittamista sellaisen haitan syntymisen ehkäisemiseksi, joka estäisi tien tekemisen tai muunlaisen kulkuyhteyttä koskevan järjestelyn suorittamisen. Varsinkin tasoylikäytävien lakkauttamisen vuoksi jouduttaisiin usein rakentamaan yli- tai alikäytäviä taikka maksamaan kiertohaittakorvauksia varsin vähäisten alueiden kulkuyhteyksien järjestämiseksi. Tällaisissa tapauksissa voidaan monesti tilusjärjestelyn avulla saada aikaan sellainen kiinteistöjaotuksen muutos, että uuden kulkuyhteyden rakentaminen käy tarpeettomaksi. Vaikka tien rakentamisen tai parantamisen yhteydessä tie pyritään mahdollisuuksien mukaan sijoittamaan siten, ettei olemassa oleva kiinteistöjaotus pirstoudu, joudutaan tie tiheän kiinteistöjaotuksen alueella tosiasiallisesti (de facto) usein sijoittamaan siten, että se jakaa olemassa olevia palstoja. Näissä tapauksissa voidaan kiinteistöjaotuksen huononeminen estää suorittamalla tilusvaihto. Ehdotuksen mukaan tilusvaihto voitaisiin suorittaa niissä tapauksissa, joissa sillä saadaan aikaan merkittävä parannus kiinteistöjaotukseen.

Ehdotuksen mukaan tilusvaihto olisi edelleenkin ensisijainen tilusjärjestelytoimenpide. Kaikissa tapauksissa eivät kiinteistöt sijaitse toisiinsa nähden siten, että tilusvaihto voitaisiin sopivasti suorittaa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tilusvaihdon sijasta voitaisiin suorittaa 2 momentissa tarkoitettujen edellytysten vallitessa alueen siirtäminen kiinteistöstä toiseen rahana suoritettavaa täyttä korvausta vastaan, jos toimenpide kohdistuu arvoltaan vähäiseen alueeseen. Lisäksi ehdotetaan, että alueen siirtäminen voitaisiin tehdä tilusvaihdon sijasta myös silloin, kun asianomaisten kiinteistöjen omistajat niin sopivat. Asiasta säädettäisiin 3 momentissa.

Siirtyvän alueen käyttötarkoitus saattaa muuttua sekä tilusvaihdon että alueen siirtämisen seurauksena. Esimerkiksi rautatien eristämän pienen peltokappaleen, joka liitettäisiin naapurikiinteistön metsäalueeseen, käyttötarkoitus muuttuu käytännössä pellostä metsämaaksi. Tällöin sen arvo alenee. Jotta tästä käyttötarkoituksen muutoksesta aiheutuva arvon alentuminen ei jäisi tilusjärjestelyyn osallisten kiinteistöjen omistajien tappioksi, ehdotetaan 4 momentiksi otettavaksi säännös siitä, että arvojen erotus on määrättävä sen asianosaisen korvattavaksi, joka hyötyy tällaisen toimenpiteen suorittamisesta. Tavallisesti hyötyjä on se, jonka hakemuksesta tieyhteyksien järjestely suoritetaan ja joka tilusjärjestelyn johdosta välttyy rakentamasta korvaavia kulkuyhteyksiä tai suorittamasta kiertohaitasta korvauksia.

Muutoin näihin toimenpiteisiin sovellettaisiin kiinteistönmuodostamislain (554/1995) säännöksiä. Tätä koskeva viittaus otettaisiin pykälän 5 *momenttiin*. Sovellettavia kiinteistönmuodostamislain säännöksiä olisivat esimerkiksi 59, 65, 66 ja 200 §.

83 §. Alueellinen yksityistietoimitus. Yksityisteitä koskevan alueellisen tietoimituksen tavoitteena olisi yhä, että tieoikeuksien epäselvyyden tai liikenteellisten olosuhteiden muuttumisen vuoksi riittävän tarkasti määrätyn laajemman alueen yksityiset tiet voitaisiin ottaa yhtäaikaaisesti käsiteltäviksi ja arvioitaviksi. Toimituksessa arvioitaisiin sitä, ovatko kaikki aikaisemmin perustetut tieoikeudet tai muut kulkemista palvelevat oikeudet enää tarpeellisia ja sijaitsevatko olemassa olevat yksityiset tiet tarkoituksenmukaisesti esimerkiksi ottaen huomioon alueella tapahtunut liikenteen kasvu tai väheneminen. Tämän vuoksi pykälän 1 *momenttiin* ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan olisi mahdollista tietyn alueen yksityisten teiden järjesteleminen tietoimituksessa siten, että tieoikeudet ja muut kulkemista varten varatut oikeudet saatetaan vastaamaan muuttuneita olosuhteita. Alueellisen yksityistietoimituksen kohteena oleva alue olisi rajattava riittävällä tarkkuudella toimituksen alussa erillisellä päätöksellä.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin, että alueellista yksityistietoimituksen suorittamista koskevan hakemuksen voisi tehdä asianomainen kunta, tiekunta, kiinteistön omistaja ja maantien tai radan pitäjä. Koska kysymys olisi yksittäistä tietä ja sitä koskevia oikeuksia laajempi menettely, ehdotetaan, että Maanmittauslaitos olisi toimivaltainen niissäkin tapauksissa, jolloin alueellisen yksityistietoimituksen toimitusalue olisi osaksi tai kokonaan aluetta, jossa kunta huolehtii kiinteistörekisterin pitämisestä. Lisäksi, milloin yleinen etu vaatii, Maanmittauslaitos voisi omasta aloitteestaan antaa määräyksen tietoimituksen suorittamiseksi. Tällöin kysymys olisi kiinteistönmuodostamislain 283 §:ssä tarkoitettusta tapauksesta, johon muun ohella sovellettaisiin saman lain 212 §:n 2 momenttia.

Alueellisessa yksityistietoimituksessa voitaisiin käsitellä kaikki tietoimituksessa käsiteltäväksi edellä 78 ja 79 §:ssä tarkoitettut asiat. Kun tarvetta sanottujen asioiden käsittelyyn ilmenee toimituksen aikana, käsittelyyn olisi toimitusinsinöörillä myös velvollisuus. Alueellinen yksityistietoimitus on muuhun yksityistietoimitukseen jo lain nojalla täysin rinnasteinen, jolloin 78 §:ssä säännelty siitä, että yksityistietoimituksessa päätetään myös muista tämän lain mukaan ratkaistavista asioista, jollei tässä laissa toisin säädetä, koskisi lisäksi alueellista yksityistietoimitusta.

Pykälän 3 *momentin* mukaan alueellisessa tietoimituksessa tarpeettomiksi käyneet yksityiset tiet voitaisiin lakkauttaa toimituksessa. Kun ennestään olevaan tiehen voi kohdistua monenlaisia ja eri aikoina perustettuja kulkuoikeuksia, ehdotetaan, että toimituksessa ei tarvitsisi selvittää kiinteistökohtaisesti lakkautettavaan tiehen kohdistuvia oikeuksia. Summaarisella toimituksen kohdealuetta koskevalla yleispäätöksellä vanhoja tieoikeuksia ja rasitetieoikeuksia kuitenkin ei jatkossa voitaisi lakkauttaa, vaan rasitetut kiinteistöt tulisi selvittää, jotta kiinteistörekisterijärjestelmän selvyys ja luotettavuus eivät vaarantuisi. Ns. ojalain (983/1976) nojalla 1.3.1977 syntyneet oikeudet kuitenkin selvitettäisiin vain tarpeen tähän asianosaisten taholta ilmetessä. Erityisestä syystä lakkautuspäätöksessä tulisi lisäksi käydä ilmi myös tieoikeuteen oikeutetut kiinteistöt, jos esimerkiksi asiasta olisi riitaa tai lakkautuspäätöksen kohteen yksilöinti muutoin sitä edellyttäisi. Vanhan tieoikeuden vahvistaminen summaarisella päätöksellä entiseen paikkaansa ei samalla merkitsisi uutta tieoikeutta vastaavan oikeuden perustamista siten, että tien siirron edellytyksiin liittyvä olosuhteiden muuttuminen selvitettäisiin siirtämistä koskevassa myöhemmässä tietoimituksessa alueellisen tietoimituksen summaarisen päätöksen ajankohdan mukaan, vaan olosuhteiden muutos selvitettäisiin siirrettävää tieoikeutta vastaavan alkuperäisen tie- tai rasiteoikeuden taikka niitä vastaavan oikeuden perustamisajankohdan mukaan.

Pykälän 4 *momentissa* säädettäisiin alueellisen yksityistietoimituksen kustannusten maksajasta. Ehdotuksen mukaan kustannusten maksamiseen sovellettaisiin 86 §:n säännöksiä. Jos toimitus on kuitenkin tullut vireille muutoin kuin Maanmittauslaitoksen aloitteesta ja jos se on ollut yleisen edun vaatima, voitaisiin toimituskustannukset tai osa niistä maksaa valtion varoista. Tällaiseen toimitusmiesten päätökseen ei saisi valittamalla hakea muutosta. Jos toimitus tulee vireille hakemuksetta Maanmittauslaitoksen määräyksestä, toimituskustannukset maksettaisiin valtion varoista ja ne jäisivät valtion lopulliseksi menoksi.

84 §. *Sopimus yksityistietoimituksen perusteena.* Asianosaiset voisivat saattaa tieoikeutta tai tienpitoa koskevan yksityisoikeudellisen sopimuksen yksityistietoimituksessa tutkittavaksi ja vahvistettavaksi. Jos sopimus hyväksyttäisiin noudatettavaksi yksityistietoimituksessa, yksityistielain säännöksiä olisi sovellettava sopimuksen kohteena olevaan tiehen. Pykälän 1 *momentin* säännös vastaisi kiinteistönmuodostamislain 183 §:ssä olevaa säännöstä. Toimituksen suorittamisessa on tärkeää, että toimituksen lopputulos on tarkoituksenmukainen ja ettei edellä tarkoitettu sopimuksen huomioon ottaminen loukkaisi toisen asianosaisten oikeutta. Tämän vuoksi sopimukseen perustuvan oikeuden haltijan aseman turvaaminen otettaisiin toimituksessa huomioon vasta toissijaisesti.

Sopimusta ei edellisen mukaisesti voitaisi hyväksyä toimituksen perusteeksi, jos havaitaan, että sopimus ristiriidassa edellä ehdotetun 4 §:n 1 tai 2 momentin säännösten kanssa tai rasittaisi kiinteistöä huomattavasti enemmän kuin tässä laissa säädetään. Sopimukseenkaan perustuvasta tieoikeudesta ei siten saisi aiheutua huomattavaa haittaa millekään kiinteistölle, ja toimitusmiesten olisi arvioitava asiaa ennen sopimuksen hyväksymistä toimituksen perusteeksi. Pykälän 2 momentissa olisi asiaa koskeva säännös.

85 §. Pöytäkirjaan merkittävät tiedot. Kiinteistönmuodostamislain 187 §:ssä on säädetty teknisluonteisesti toimituksessa esille tulevien asioiden kirjaamisesta pöytäkirjaan tai muuhun asiakirjaan sekä näiden asiakirjojen allekirjoittamisesta. Toimituskokouksessa on pidettävä pöytäkirjaa. Pöytäkirjaan merkitään asianosaisten vaatimukset ja muiden lausumien sisältö, sopimukset, toimitusmiesten ratkaisut ja niiden perustelut sekä muut toimituksen kannalta merkitykselliset asiat, jos ne eivät sisälly muuhun toimituksen asiakirjaan. Pöytäkirjan ja muut toimituksessa laaditut asiakirjat allekirjoittaa toimitusinsinööri. Allekirjoitus voi olla myös hyväksytty sähköinen allekirjoitus, josta on säädetty muun muassa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain (533/2016) 36 §:ssä.

Edellisessä kappaleessa esitetystä poiketaan, kun kiinteistörekisterin pitäjä sopimuksen perusteella esimerkiksi kiinteistönmuodostamislain 165 §:n 1 momentin (914/2011) nojalla päättää yksityistielaisa tarkoitetun tieoikeuden tai muun oikeuden poistamisesta. Tällöin ei laadita pöytäkirjaa. Kun sanottu kiinteistörekisterin pitäjän käsittely ei ole suullista toimituskäsittelyä, tieoikeuden tai muun oikeuden poistaminen tehdään hallintopäätöstä vastaavalla kiinteistörekisterin pitäjän riittävästi perustellulla päätöksellä, johon liitetään tarvittaessa valitusosoitus.

Yksityistierekisteristä annetut säännökset tulivat voimaan 1.10.1975. Sittenmin yksityistierekisteriin merkittäviä tietoja on vähennetty. Tavoitteena on ollut yksityistierekisterin tosiasiallisen luotettavuuden parantaminen sekä tarpeettomien tietojen rekisteröinnin välttäminen. Erityisesti henkilötietojen rekisteröintiin on tältä osin kiinnitetty erityistä huomiota. Tässä pykälässä säädettäisiin lisäksi, että jäljempänä säädettäväksi ehdotetun 96 §:n 3 momentissa tarkoitetut tiedot olisi merkittävä toimituspöytäkirjaan tai muuhun toimituksen asiakirjaan. Yksityistietoimituksen tiekunnalle tiedottamisen perustuminen yksityistierekisterin yhteystietoihin merkitsee, sitä, että näiden tietojen on alusta lähtien oltava mahdollisimman luotettavia. Yhteystietojen ajan tasalla pitäminen jää tiekunnan vastuulle.

86 §. Yksityistietoimituksen kustannukset. Yksityistietoimituksen toimituskustannukset olisi 1 momentin mukaan hakijan suoritettava. Toimituskustannukset voitaisiin ositella myös tieyksiköiden suhteessa tieosakkaiden kesken tai kohtuuharkinnan perusteella. Toimituskustannukset tulisi ositella, kuten kiinteistönmuodostamislaisa säädetään, toimituksesta saatavan hyödyn mukaan. Asianosainen, joka ei ole tieosakas, voitaisiin, jos sitä asian laatu huomioon ottaen on pidettävä kohtuullisena, määrätä suorittamaan kustannukset tai osa niistä vähentämällä vastaavasti muiden maksuvelvollisten osuuksia. Lisäksi toimituskustannusten suorittamiseen sovellettaisiin, mitä kiinteistönmuodostamislaisa säädetään. Jos kiinteistörekisterin pitäjä on antanut määräyksen yksityistietoimituksen suorittamiseen ilman hakemusta, olisi sovellettava kiinteistönmuodostamislain 212 §:n 2 momentissa säänneltyä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos toimituksessa perustetaan tiekunta, tulisi toimituskustannukset määrätä tiekunnan maksettavaksi, sikäli kuin mahdollista.

Pykälän 1 ja 2 momentit koskisivat 3 momentin mukaan myös alueellista yksityistietoimitusta sekä yksityistietoimituksen yhteydessä tehtyjä sivutoimenpiteitä kuten kiinteistönmäärittystä (rajankäyntiä), tilusvaihtoa ja alueen siirtoa. Sama koskisi muun kiinteistötoimituksen yhteydessä käsiteltäviä yksityistietoja koskevaa asiaa.

87 §. *Muutoksenhaku yksityistietoimituksessa annettuun päätökseen.* Pykälässä olisivat nykyisen lain 51 §:n 3 momenttia vastaavat säännökset siitä, miten yksityistietoimituksessa tehtyyn ratkaisuun saadaan hakea muutosta. Pääsäännön mukaan muutoksenhausta tietoimituksessa annettuun päätökseen tai suoritettuun toimenpiteeseen on voimassa, mitä kiinteistötoimituksesta säädetään valittamisesta. Jotta toimituksen suorittaminen ei tarpeettomasti viivästyisi, *1 momentissa* rajoitettaisiin huomattavasti muutoksenhakuoikeutta toimituksen kestäessä verrattuna kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 232 §:ssä säädettyyn muutoksenhakuoikeuteen.

Vain poikkeustapauksissa voitaisiin sallia erillinen valitusoikeus toimituksen aikana. Sellainen olisi mahdollista ensiksi vain tapauksissa, jotka koskevat toimitusmiehiin kohdistuvan estemuistutuksen hylkäämistä. Toiseksi tietoimituksessa joudutaan joskus selvittämään ja ratkaisemaan, ketkä ovat asianosaisia. Kuten edellä todetaan, asianosaisia olisivat toimituksen hakijan lisäksi ne henkilöt, joiden oikeusasemaa toimitus välittömästi koskee luettelematta asianosaisia. Tämän vuoksi ehdotetaan, että toimituksen vireillä ollessa edelleen voitaisiin erikseen valittaa myös päätöksestä, joka koskee oikeutta olla asianosaisena tietoimituksessa.

Kolmanneksi uutta kulkuyhteyttä perustettaessa ja muutenkin joudutaan tietoimituksen aikana ratkaisemaan asioita, jotka vaikuttavat koko tietoimituksen lopputulokseen. Näitä ovat varsinkin tien sijaintia ja osakkaita koskevat kysymykset, jotka voivat olla riitaisia. Toimituksen kokonaisuuden kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että tällaisiin asioihin saataisiin lainvoimaiset päätökset erikseen, minkä jälkeen toimitusta jatkettaisiin. Tämän vuoksi ehdotetaan, että päätökset, jotka koskevat tien asemaa tai sitä, ketkä ovat tieosakkaita, olisivat erikseen valituskelpoisia toimituksen vireillä ollessa. Näistä ratkaisuksista annettaisiin välipäätös ja valitusosoitus. Jotta toimitusta ei tarpeettomasti viivytettäisi, ehdotetaan, että muutoksenhaun salliminen näiden toimenpiteiden osalta toimituksen vireillä ollessa olisi toimitusinsinöörin harkinnassa.

Toimituskäytännössä on lisäksi tullut esille tapauksia, joissa toimitusmiehet ovat tehneet virheellisesti toimituksen keskeyttämispäätöksen, vaikka kiinteistönmuodostamislaisissa ja tässä laissa säänneltyjä oikeudellisia edellytyksiä toimituksen keskeyttämiseen ei ole ollut olemassa. Näissä tilanteissa toimituksen suorittaminen saattaa viivästyä huomattavasti, koska toimituksen hakijalla tai muulla asianosaisella ei ole mahdollisuutta saada toimitusta jatkettavaksi muutoin kuin turvautumalla oikeudenkäymiskaassa säänneltyyn ylimääräiseen muutoksenhakuun. Tällaisessa tapauksessa pykälän 1 momentin muutoksenhakua koskeva rajoitus toimisi vastoin sitä tarkoituspäätöstä, jota varten rajoitus säädetäisiin. Tämän vuoksi ehdotetaan kuten nykyisen lain 51 §:n 3 momentissa säädetään, että myös tietoimituksen keskeyttämistä koskevaan päätökseen saisi hakea muutosta toimituksen vireillä ollessa.

Pykälän *2 momentissa* olisi informatiivinen viittaus kiinteistönmuodostamislakiin, jonka säännöksiä toimituksia koskevasta muutoksenhausta sovellettaisiin muilta osin.

88 §. *Muu yksityistietoimituksia koskeva lainsäädäntö.* Kun menettelystä yksityistietoimituksessa olisi, mikäli tämän lain säännöksistä ei muuta johdu, soveltuvin noudatettava, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa (554/1991) on määrätty, lakiin ei otettaisi yksityiskohtaisia säännöksiä esimerkiksi tiedottamisesta, asiantuntijasta, korvauksista, maksettavaksi määrätyn korvauksen vähimmäiseuromäärästä, toimitsijasta, toimitusmenettelystä tai muutoksenhausta. Kiinteistörekisteriin merkitsemisestä ja tiekuntien merkitsemisestä kiinteistötietojärjestelmän (KTJ) osana olevaan yksityistierekisteriin säädetäisiin kiinteistörekisterilaisissa (392/1985), mikäli tässä laissa ei ole asiasta säännöksiä. Kiinteistörekisterilain 1 §:n 2 momentissa säädetään, että kiinteistörekisteriin merkittäväksi säädetty tieto katsotaan kiinteistörekisteriin merkityksi, kun tieto on tallennettu kiinteistötietojärjestelmään, josta säädetään kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetussa laissa (453/2002).

Luonnonsuojelulaissa (1096/1996) on muun ohella säädetty luontotyyppien suojelusta ja lajisuojelusta. Yksityistietoimituksessa ja muuta viranomaispääöstä tehtäessä on noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa säädetään. Luonnonsuojelunäkökulma on läpäisyperiaatteella sisällytettävä kaikkiin ympäristönkäyttöisiin ja luonnonvarataloudellisiin hankkeisiin kuten esimerkiksi yksityistiehankkeisiin. Suojelualueilla on noudatettava rauhoitusmääräyksiä. Yksityisteiden perustaminen ja ylläpito riippuu niistä (ks. esim. KKO 2000:47) ja yksityistie voi myös olla lunastuksen kohteena (KKO 2002:79). Luonnonsuojelulain 29 §:ssä on säännelty luontotyypeistä, joihin liittyviä luonnontilaisia alueita tai niihin verrattavia alueita ei lähtökohtaisesti saisi muuttaa. Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi nykyisen yksityistielain 51 b §:ää (1101/1996) vastaava säännös (ks. HE 79/1996 vp).

8 luku

Avustukset

89 §. Maakunnan avustus. Pykälässä säädettäisiin maakuntien jakamista avustuksista. Yksityisteiden valtionavustustehtävät ovat siirtymässä maakuntauudistuksen yhteydessä maakuntien vapaaehtoisiksi tehtäviksi (maakuntalaki 6 § 2 mom.). Tarkoitus on, että eduskunta määrittelee talousarvioissaan yksityistieille suunnattavien määrärahojen suuruuden, ja maakunnat ottavat halutessaan yksityistieavustusten jaon tehtäväkseen maakuntastrategiassa. Pykälän 1 momentissa tarkoitettulla yksityisen tien ja talvitien tienpidolla tarkoitettaisiin uuden tien rakentamista sekä tien siirtämistä, levittämistä ja muuta parantamista sekä kunnossapitoa. Talvitiellä tarkoitetaan tilapäisiä lumesta ja jäästä rakennettuja teitä, kuten jääteitä.

Jotta maakunnille varmistettaisiin aito vapaus valita avustuskohdeet ja mahdollisuus koordinoituihin kuntien kanssa, valtionavustuskriteeritkin jätettäisiin väljiksi. Avustettavan yksityistien tulisi olla järjestäytynyt tiekunnaksi ja sitä koskevat yksityistierekisterin tiedot tulisi olla ajan tasalla. Näillä avustuskriteereillä varmistettaisiin muun muassa tiekuntien hallinnollisen tiedon ajantasaisuus yksityistierekisterissä sekä kannustettaisiin järjestäytyneisyyteen, jonka katsotaan olevan tärkeä elementti yksityistieihin liittyvässä tehokkaassa ja ammattimaisessa tienpidossa.

Yksityistielaisissa ei enää säädettäisi yksityisteiden lauttapaikkojen ylläpidon avustamisesta, vaan maakuntauudistuksen yhteydessä maakuntien harkinta yksityisteiden lauttapaikkojen osalta tehtäisiin osana saaristoliikenteen suunnittelua ja järjestämistä maakuntalain 6 §:n 2 momentin mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin avustusmäärärahan riittävyysarvioinnista. Riittävyysarviointi tehtäisiin maakuntien valtuustokausittain. Arvioinnissa tarkasteltaisiin yksityisteiden valtionavustusten tarvetta, avustuksilla saavutettuja vaikutuksia, arvioitua tulevaa kehitystä sekä näiden suhdetta julkisen talouden kehitykseen sekä suhdetta tiekunnilta kerättyjen arvonlisäverojen suuruuteen.

90 §. Kunnan avustus. Pykälässä säädettäisiin kunnan jakamista yksityistieavustuksista. Kunnat voisivat edelleen päättää vapaasti yksityisteiden tienpitoon myönnettävistä avustuksista voimassa olevan lain mukaisesti. Pykälään lisättäisiin kaksi avustuskriteeriä. Avustettavan yksityistien tulisi olla järjestäytynyt tiekunnaksi ja sitä koskevat yksityistierekisterin tiedot tulisi olla ajan tasalla, kuten myös 89 §:ssä maakuntien avustuksista säädettäisiin. Avustuskriteereillä varmistettaisiin muun muassa tiekuntien hallinnollisen tiedon ajantasaisuus yksityistierekisterissä sekä kannustettaisiin järjestäytyneisyyteen, jonka katsotaan olevan tärkeä elementti yksityistieihin liittyvässä tehokkaassa ja ammattimaisessa tienpidossa.

91 §. Liikenteen kieltäminen avustettavalla tiellä. Pykälässä säädettäisiin liikenteen kieltämisestä avustettavalla tiellä. Pykälän 1 momentin mukaan maakunnan tai kunnan avustaessa tiekuntaa tien kunnossapidossa, tien käyttämistä muuhun kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvaan liikenteeseen ei saisi kieltää sinä ajanjaksona, jota avustus koskee. Sama koskisi myös yksityistietä, jonka kunnossapidosta kunta vastaa kustannuksellaan. 1 momentti ei muuttuisi voimassa olevasta laista.

Pykälän 2 *momentissa* täsmennettäisiin sitä, että yksityistiellä tien käyttö olisi luvanvaraista ja sen käytöstä voitaisiin periä käyttömaksua 30 §:n mukaisesti vaikka sille olisikin myönnetty kunnanavustusta tai valtionavustusta maakunnan toimesta. Jos muiden kuin tieosakkaiden liikenteestä aiheutuu huomattavaa haittaa kiinteistön tai rekisteriyksikön omistajalle tai liikenneturvallisudelle, voitaisiin kuitenkin kunnan suostumuksella muiden kuin tieosakkaiden tienkäyttö kieltää tai sitä rajoittaa.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin muiden kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvasta toiminnasta ja liikenteestä tilanteessa, jossa tiekunta on saanut avustusta maakunnalta tai kunnalta tien rakentamiseen tai tie on tehty kokonaan tai osaksi kunnan varoilla. Tällöin kymmenen vuoden ajan viimeisen avustuserän nostamisesta tai kunnan tekemän tietyön päättymisestä lukien olisi noudatettava, mitä 2 momentissa säädetään tien käyttämisestä muiden kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvaan toimintaan tai liikenteeseen.

92 §. Velan suoritus avustuksella. Pykälässä säädettäisiin, että maakunnan tai kunnan varoista myönnettyä avustusta ei voitaisi ulosmitata velan suoritukseksi. Avustusta ei myönnettäisi jälkikäteen, vaan lähitulevaisuudessa tapahtuvia tienpitotoimia varten. Näin ollen ei olisi mahdollista, että avustusta käytettäisiin olemassa olevan velan suoritukseksi. Avustus olisi käytettävä sitä toimenpidettä varten, johon se on myönnetty.

93 §. Valtionavustuslain soveltaminen. Pykälässä säädettäisiin valtionavustuslain soveltamisesta. Valtionavustuslakia (688/2001) sovellettaisiin, jollei tässä tai muussa laissa erikseen toisin säädettäisi. Maakunnan myöntämiin avustuksiin sovellettaisiin kuitenkin vain, mitä valtionavustuslain 3 luvussa säädetään valtionavustuksen myöntämisestä ja maksamisesta, 4 luvussa valtionavustuksen käytöstä ja sen valvonnasta, 5 luvussa valtionavustuksen palauttamisesta ja takaisinperinnästä, 6 luvussa tietojen saannista ja tietojen luovuttamisesta sekä 33 §:ssä tiedoksiannosta.

94 §. Muutoksenhaku maakunnan päätökseen. Maakunnan jakamaan valtionavustusta koskevaan päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Toimivaltainen hallinto-oikeus olisi se, jonka tuomiopiirissä yksityistie sijaitsee.

9 luku

Erinäiset säännökset

95 § Neuvonta- ja sovitteluelin. Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi säännös siitä, että maakunnat ja kunnat voisivat halutessaan perustaa yksityistieasioita käsittelevän neuvonta- ja sovitteluelimen tai tarjota muutoin neuvonta- ja sovittelupalveluita yksityistieasioissa. Tehtävä olisi vapaaehtoinen ja sen tarkempi järjestäminen jätettäisiin kuntien ja maakuntien itsensä varaan. Ne voisivat järjestää tarkoitettua palvelua yhdessä tai erikseen ja myös yhteistyössä muiden kuntien ja maakuntien kanssa. Se että toinen on ryhtynyt tarjoamaan neuvonta- tai sovittelupalvelua, ei poissulkisi toisen mahdollisuutta tarjota vastaavia palveluja. Lisäksi myös yksityiset toimijat voisivat edelleen tarjota vastaavia palveluita. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa alueellisille toimijoille muodon tukea alueensa yksityistietoimijoita ja osakkaita hankalissa tilanteissa, niin että esimerkiksi kuluriskiltään huomattavaan muutoksenhakuprosessiin ei ryhdyttäisi tapauksissa, joissa se olisi asiantuntevan neuvonnan ja mahdollisesti myös sovittelun kautta vältettävissä. Maakunnilla olisi jatkossa rooli yksityistieasioissa muun muassa yksityistieavustusten jakamistehtävän myötä, ja niillä olisi myös intressi huolehtia alueensa elinvoimaisuudesta, minkä johdosta yksityisteiden hoidon sujuva järjestäminen ja tuki siinä voisi olla niille luonteva tehtävä. Sama koskee kuntia.

96 §. Yksityistierekisteri. Pykälässä säädettäisiin yksityistierekisteristä nykytilaa vastaavasti. Yksityistierekisteriä pitäisi Maanmittauslaitos. Yksityisteitä koskeva rekisteri olisi kuten nykyisin osaksi kiinteistötietojärjestelmää kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain (453/2002) eli ns. K TJ-lain 3 §:ssä tarkoitettulla tavalla. Kiinteistötietojärjestelmä (K TJ) koostuu

Maanmittauslaitoksen ylläpitämän lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin ja Maanmittauslaitoksen ja kuntien vastuulla olevan kiinteistörekisterin tiedoista sekä muista tiedoista sen mukaan kuin muualla laissa erikseen säädetään. Yksityistierekisterin tiedot olisivat rinnastettavissa KTJ-lain 3 §:ssä tarkoitettuihin kiinteistötietojärjestelmän muihin tietoihin. Kiinteistörekisterikartta KTJ:n osana sisältää tosiasiallisesti jo tiedot tiekuntien hallinnoimista yksityisteistä.

Koska yksityistierekisteri sisältää henkilötietoja, rekisterin käyttötarkoitus ehdotetaan säädettäväksi nimenomaisesti pykälän 2 *momentissa*. Säännöksellä ei muutettaisi rekisterin käyttötarkoitusta nykyisestä. Yksityistierekisterin ensisijaisena tarkoituksena olisi edellytysten luonti kiinteistöön ja muihin rekisteriyksiköihin kohdistuvien tieoikeuksien, rasiteoikeuksien ja muiden käyttöoikeuksien kirjaamiselle oikeuksien vahvistamiseksi ja sivullisten etujen turvaamiseksi. Rekisterin tietoja tarvitaan myös yksityistieläissa tarkoitettujen toimitusten, kiinteistö- toimitusten ja tieasioiden käsittelyn edistämiseksi ja tietojen saatavuuden varmistamiseksi.

Pykälän 3 *momentti* sisältäisi nykytilaa vastaavasti yksityistierekisteriin merkittävät tiedot. Uutena yksityistierekisteriin merkittävänä tietona olisi kuitenkin tiekunnan säännöt, jos tiekunta on vahvistanut sellaiset itselleen 64 §:n mukaisesti. Momentin 1 kohdan mukaan rekisteriin merkittäisiin tiekunnan nimi, tunnus, kunta, jonka alueella tie sijaitsee, ja tien ulottuvuus. Momentin 2 kohdassa säädettäisiin yksityistierekisteriin merkittävistä henkilötiedoista. Rekisteriin merkitystä tiekunnan toimitsijamiehestä tai hoitokunnan puheenjohtajasta talletettaisiin henkilötietoina toimitsijamiehen tai hoitokunnan puheenjohtajan nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot sekä näitä tietoja koskevat muutokset. Ehdotettujen henkilötietojen tallettaminen yksityistierekisteriin on välttämätöntä rekisterin käyttötarkoitus huomioon ottaen. Rekisterin käyttötarkoitus ei edellytä arkaluontoisten henkilötietojen kirjaamista rekisteriin. Momentin 3 kohta sisältäisi tiekunnan säännöt, jotka olisivat uusi yksityistierekisteriin merkittävä tieto. Momentin 4 kohdan mukaan rekisteriin merkittäisiin 20 §:ssä tarkoitettu oikeus eli mahdollinen oikeus puutavaran varastointia, autopaikkaa, venevalkamaa tai laituria varten ja kiinteistö, jota oikeus rasittaa, samoin kuin tieto siitä, kuuluuko oikeus tieosakkaille yhteisesti vai joillekin heistä. Momentin 5 kohdan mukaan rekisteriin merkittäisiin tien tai tienosan liittäminen tiekunnan tiehen tai siitä erottaminen samoin kuin kahden tai useamman tiekunnan yhdistäminen taikka tiekunnan jakaminen tai lakkauttaminen. Jatkossa nämä tiekuntaan kohdistuvat toimenpiteet olisi mahdollista suorittaa myös tiekunnan tai tiekuntien omilla päätöksillä edellä 71 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetulla tavalla. Näissä tilanteissa tietojen ilmoittamisesta rekisteriin vastaisi tiekunta itse. Edelleen 6 kohdan mukaan yksityistierekisteriin merkittäisiin tiekunnan tien tai sen osan lakkauttaminen tai lakkaaminen.

Pykälän 4 *momentissa* ehdotetaan säädettäväksi yksityistierekisterin tietojen luovuttamisesta. Yksityistierekisteri on KTJ:n osana myös perusrekisteri, joka palvelee erilaisia viranomaisintressejä. Yksityisrekisterin tietoja tarvitaan monissa kiinteistöjä ja tieverkkoa koskevissa hankkeissa, kuten maankäytön suunnittelussa ja rakentamisessa. Tiedon tarvitsijoina voivat olla viranomaisten lisäksi myös yksityiset tahot. Koska yksityistierekisteri sisältää henkilötietoja ja niiden luovuttamiseen viranomaisen rekisteristä sovelletaan julkisuuslakia, säännökseen ehdotetaan tehtäväksi tätä koskeva viittaus. Kun muuhun henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), säännökseen ehdotetaan tehtäväksi myös tätä lakia koskeva viittaus. Kun yksityistierekisteri olisi edellä 1 momentissa esitetysti myös kiinteistötietojärjestelmän osa, sovellettaisiin rekisteritietojen luovuttamiseen myös kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain 6 §:ää. Säännökseen ehdotetaan tehtäväksi tältä osin viittaus myös KTJ-lain soveltamiseen rekisteritietojen luovutuksissa.

Ehdotuksen mukaan Maanmittauslaitos saisi luovuttaa tietoja yksityistierekisteristä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin estämättä sähköisessä muodossa hyväksyttävää tarkoitusta varten. Tarkoituksen hyväksyttävyyttä arvioitaisiin rekisterin käyttötarkoituksen perusteella.

KTJ-lain 6 §:n 3 momentin mukaan Maanmittauslaitos saa teknisen käyttöyhteyden avulla luovuttaa tietoja kiinteistötietojärjestelmästä lainkohdassa yksilöidyille viranomaistahoille sekä hakemuksen perusteella muille tahoille. Muulle taholle tieto voidaan luovuttaa tai välittää, jos se on tarpeen yhdyskuntasuunnittelua, kiinteistönvälitystä, kiinteistönarviointia, luoton myöntämistä ja valvontaa taikka muuta näihin verrattavaa kiinteistöihin liittyvää tarkoitusta varten.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yksityistierekisterin merkittävien tietojen säilyttämisestä. Momentin mukaan yksityistierekisteriin merkittävät tiedot säilytettäisiin pysyvästi, jollei lailla erikseen toisin säädettäisi. Rekisterin tietojen muuttuessa, aikaisempien tietojen säilyminen ja käytettävyyden olisi varmistettava tiedot erikseen arkistoimalla tai tietotekniikan mahdollistamalla muulla tavalla.

97 §. Hallinnolliset pakkokeinot. Voimassa olevan lain 89 a §:ssä on säädetty, että jos tietotoimituksessa asetettuun määräaikaan mennessä tie tai muu tienpitoa koskeva toimenpide on tehtävä valmiiksi eikä toimenpiteen toteuttamiseen velvollinen ole tieosakkaan, tiekunnan tai sellaisen kiinteistön omistajan, jota tieoikeus koskee, vaatimuksesta huolimatta ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin, tielautakunta voi hakemuksesta määrätä uskotun miehen teettämään tai oikeuttaa hakijan tekemään tai teettämään tarvittavat tietyt tekemiseen velvollisen kustannuksella. Voimassa olevan 89 a §:n sääntely korvattaisiin uudessa yksityistielaisissa tämän pykälän 1 momenttiin esitettävällä säännöksellä. Sen mukaan valtion lupa- ja valvontavirasto voisi tieosakkaan, tiekunnan tai sellaisen kiinteistön omistajan, jonka kiinteistöä tieoikeus koskee, hakemuksesta tehostaa tämän lain nojalla annettua tien rakentamista tai muuta tienpitoa koskevaa toimenpidettä koskevaa päätöstä tai tuomiota teettämishallalla, jos rakentamiseen velvollinen ei ole ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin yksityistietotoimituksessa asetetussa määräajassa. Uskottua miestä ei enää määrättäisi. Asianosaisten kuulemisesta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990), jota sovellettaisiin myös tässä momentissa tarkoitettua teettämishallan asettamiseen. Tiekuunnan kuulemisesta on kuitenkin syytä säätää erikseen, jotta sekin tulisi asianmukaisesti kuulluksi. Siksi momentissa säädettäisiin, että milloin rakentamiseen velvollinen on tiekunta, on ennen teettämishallan toimeenpanoa koskevan asian ratkaisemista tiekuunnan toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle varattava tilaisuus tulla asiassa kuulluksi ja, jos tien rakentamista koskevaa asiaa ei ole käsitelty tiekuunnan kokouksessa, sille on varattava tilaisuus antaa määräajassa lausuntonsa asiasta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että valtion lupa- ja valvontavirasto voi hakemuksesta kieltää sitä, joka rikkoo kieltoa, joka koskee tiellä kulkemista tai muutoin tien käyttämistä, 24 §:n 3 momentissa tarkoitettua kieltoa asettaa puomi tai 48 §:ssä tarkoitettua kieltoa ilman lupaa rakentaa liian lähelle tiealuetta taikka toimii puiden ja pensaiden poistamisesta säättävän 49 §:n vastaisesti, jatkamasta tai toistamasta lainvastaista menettelyä. Valtion lupa- ja valvontavirasto voisi momentin mukaan hakemuksesta tehostaa päätöstään uhkasakolla.

Pykälän 2 momentin säännöksellä on tarkoitus korvata osaltaan voimassa olevaan lain 102 §:n rangaistussäännöstä, josta ehdotetaan luovuttavaksi. Kyseisen säännöksen nojalla voidaan rangaista tien käyttämisestä kielletyllä tavalla tai ilman lupaa, tien vahingoittamisesta sekä eräiden muiden kieltojen noudattamatta jättämisestä. Rikosoikeus on kriminalisointiperiaatteiden mukaan viimesijainen keino ihmisten käyttäytymisen ohjaamisessa (ultima ratio -periaate). Huomioiden esimerkiksi rikoslain ja erityisesti tieliikennelain muut rangaistussäännökset (esimerkiksi vahingonteko rikoslaki (39/1889) 35 luku 1 §, liikennerikkomus tms. tieliikennelaki 103 §) ja muut mahdollisuudet puuttua aiemmin rangaistavaksi säädettyyn käyttäytymiseen esitetään rangaistussäännöksistä luopumista. Rikosoikeudellisen rangaistushallan sijaan tien käyttämistä kielletyllä tavalla tai ilman lupaa ja eräiden muiden kieltojen noudattamatta jättämiseen puututtaisiin siksi momentissa esitettävien hallinnollisin pakkokeinoin.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin uhkasakkolakiin(1113/1990), jota sovellettaisiin pykälässä säädettyyn uhkasakkoon ja teettämisuhkaan. Uhkasakkolaissa säädetään hallinnollisen tehoston asettamisesta ja täytäntöönpanosta. Siinä on säännökset uhkasakon asettamisesta ja tuomitsemisesta samoin kuin teettämisen ja keskeyttämisen asettamisesta ja niiden määräämisestä pantaviksi täytäntöön. Uhkasakkolaissa säädetään myös asianosaisten kuulemisesta, siitä, kuka voi suorittaa tekemisen teettämisuhka täytäntöönpanossa, ja poliisin mahdollisesta virka-avusta.

98 §. Käsittely maa- ja vesioikeudessa. Pykälässä säädetäisiin informatiivisesti, että maa- ja vesioikeuteen saatetun asian, mukaan lukien tämän lain mukaiset asiat, käsittelystä samoin kuin muutoksenhausta maa- ja vesioikeuden antamaan ratkaisuun säädetään kiinteistömuodostamislain mukaisesti.

99 §. Päätösten välittömän täytäntöönpanon. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin siitä lähtökohdasta, että yksityistietoimituksessa tai tieviraston kokouksessa tehty päätös voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei maa- ja vesioikeus tai muu muutoksenhakutuomioistuimen toisin määrää. Esimerkiksi maksujen viivästyminen valitusten johdosta voisi vaikeuttaa tieviraston toimintaa, jos maksuunpanoluetteloa koskevan päätöksen olisi oltava lainvoimainen, ennen kuin sen mukaisia maksuja voidaan panna maksuun varsinkin, jos yhdenkin tekemä valitus riittäisi estämään päätöksen täytäntöönpanon kaikkien samalla päätöksellä maksamiseen velvoitettujen osalta.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin, mitä päätöksiä ei kuitenkaan saisi panna täytäntöön ennen niiden lainvoimaiseksi tuloa. Tällaisia päätöksiä olisivat tieoikeuden perustaminen 4 §:n mukaisesti uutta tietä varten, 20 pykälässä tarkoitettujen oikeudet eli oikeus puutavaran varastointiin, autopaikkaan tai venevalkamaan tai -laituria varten taikka 43 §:n mukainen oikeus siirtää tien rakentamisen esteenä oleva laite, rakennelma tai rakennus. Lisäksi 71 §:ssä tarkoitettuja päätöksiä tieviraston yhdistymisestä jakautumisesta tai lakkauttamisesta ei saisi panna täytäntöön ennen lainvoimaiseksi tuloa, koska kyseisiä toimenpiteitä ei ole pidettävä kiireellisinä, eikä niiden muutoksenhausta lopputuloksesta riippuva mahdollinen väliaikaiseksi jääminen olisi tarkoituksenmukaista. Vastaavasti kuin uuden tien rakentamiseen oikeuttavan tieoikeuden perustamista tai 20 §:ssä tarkoitettujen oikeuksien perustamista koskevia päätöksiä, myöskään tien lakkauttamista tai 20 §:ssä tarkoitettujen oikeuksien lakkauttamista koskevaa päätöstä ei saisi panna täytäntöön ennen niiden lainvoimaiseksi tuloa.

Kun myös maksamiseen velvoittava päätös voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, olisi kohtuullista, säädetäisiin 3 momentissa, että mahdollisesti liikaa maksettua määrää palautettaessa palautettavalle summalle suoritetaan korkoa. Palautettavalle määrälle olisi maksettava kuuden prosentin vuotuista korkoa maksupäivästä takaisinmaksupäivään. Säännös olisi yhdenmukainen kiinteistömuodostamislain liikaa maksetun korvauksen palauttamista koskevan 203 §:n 4 momentin, jota sovellettaisiin myös tämän lain 2 luvussa tarkoitettujen korvauksiin, kanssa.

100 §. Vakuus välittömän täytäntöönpanon yhteydessä. Pykälän mukaan pantaessa täytäntöön päätöstä ennen kuin se on saanut lainvoiman, olisi täytäntöönpanon hakijan asetettava vakuus sen vahingon korvaamisesta, joka saattaisi asianosaiselle aiheutua siitä, että täytäntöönpanon perusteena olevaa päätöstä valituksen johdosta muutettaisiin. Vakuuden asettamisesta olisi soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä siitä on ulosottokaarissa säädetty. Ulosottokaaren (705/2007) 3 luvun 43–47 §:ssä on yleiset menettelysäännökset niiden tapausten varalle, jossa lainvoimaa vailla olleen päätöksen tai tuomion täytäntöönpano edellyttää vakuuden asettamista. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 91 §:ää.

101 §. Kertakaikkisen korvauksen suorittaminen ennen toimenpiteeseen ryhtymistä. Pykälässä säädetäisiin, että yksityistielain mukaiseen toimenpiteeseen, josta on maksettava kertakaikkinen korvaus, kuten uuden tien tekemiseen tai muuhun rakentamiseen, ei olisi lupa ryhtyä ilman asianomaisen kiinteistön omistajan suostumusta, ennen kuin toimituksessa määrätty kertakaikkinen tiekorvaus olisi maksettu. Jos korvausta

koskevaan ratkaisuun olisi haettu muutosta, olisi korvaus suoritettava siltä osalta, jota muutoksenhaku ei koske, ennen kuin tietä voitaisiin alkaa rakentaa. Muulta osalta olisi toimitusmiesten päätöksen täytäntöönpanoa varten asetettava vakuus niin kuin 95 §:ssä säädetäisiin. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 92 §:ää.

102 §. Tarkemmat säännökset. Ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin tietyistä tässä pykälässä määriteltävistä asioista. Osin säännöksessä huomioitaisiin nykyisinkin valtioneuvostonasetuksessa yksityisistä teistä säädettyvät asiat ja toisaalta esitettävän uuden lain mukaiset tarpeet tarkemmille säännöksille.

Pykälän 1 kohdan mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tienpidon valtuuttamisesta tiekunnan toimesta muulle taholle, joka voisi olla yksityinen yrittäjä, tieosakkaiden osin tai kokonaan itse omistama yhteisö tai muu taho kuten esimerkiksi kunta. Kunnat ovat toisinaan tehneet hoitosopimuksia yksityisteiden osakkaiden kanssa. Laissa olisi valtuuttamisesta 75 §:ssä yleispiirteinen säännös, jota voitaisiin täydentää tarvittaessa erityisesti menettelyä koskevilla tarkemmilla säännöksillä. Tarkoitus on kuitenkin, että etenkin tieosakkaiden tai tiekunnan sekä yksityisen valtuutuksen saajan suhde järjestettäisiin lähtökohtaisesti sopimuksen nojalla.

Pykälän 2 kohdan mukaan tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella menettelystä yksityistietoimituksesta. Tarpeen voisi olla säätää esimerkiksi siitä, milloin yksityistietoimitus olisi käsiteltävä kiireellisenä, kuten nykyisessä valtioneuvoston asetuksessa yksityisistä teistä on säädetty.

Pykälän 3 kohdan mukaan yksityistierekisteristä ja menettelystä tietojen merkitsemisessä siihen voitaisiin myös säätää asetuksella. Yksitystierekisteriä koskeva perussäännös olisi tässä laissa 96 §.

Pykälän 4 kohdan mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin lisäksi säätää valtionavustusmäärärahan jakamisesta maakunnille, avustuspäätösten voimassaolosta ja maakuntien velvollisuuksista valtionavustustehtävän hoitamisessa. Maakuntalakiesityksen mukaan yksityisteiden valtioavustustehtävä olisi maakuntien vapaaehtoinen tehtävä. Avustus olisi kuitenkin valtionavustusta, johon käytettävästä määrärahasta eduskunta päättäisi. Maakuntien rahoituslain asukaslukuun perustuvat yleiset periaatteet rahoituksen jakamisesta maakunnille sopivat huonosti yksityistieavustuksiin. Jotta esimerkiksi elinkeinoelämän, kuten maa- ja metsätalouden, sekä haja-asutuksen määrä voitaisiin huomioida, olisi tarpeen valtioneuvoston asetuksella määritellä tarkoituksenmukaisempi ja yksityisteiden tarpeisiin paremmin vastaava rahanjakomalli sekä siinä käytettävät kriteerit.

10 luku

Voimaantulo

103 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin yksityistielain voimaantulosta. Pykälän 2 momentin mukaan tällä lailla kumottaisiin vanha laki yksityisistä teistä (358/1962).

104 §. Siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin tämän lain soveltamisesta ennen lain voimaantuloa perustettuihin tieoikeuksiin. Ennen tämän lain voimaantulos perustettua tieoikeutta pidettäisiin sellaisena tämän lain 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa määriteltävänä oikeutena, johon sisältyy myös sähkö- ja viestintäjohtojen ja muiden kiinteistön käyttöä palvelevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamistarkoitus.

Pykälän 2 momentin mukaan tämän lain säännöksiä sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa perustettuihin tiekuntiin.

Pykälän 3 *momenttiin* otettaisiin tarpeelliset säännökset tielautakuntien lakkaamiseen liittyen lain yksityisistä teistä (358/1962) kumoamisen myötä. Kunnallisissa tielautakunnissa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat käsiteltäisiin voimassa olevan lain yksityisistä teistä (358/1962) mukaisesti loppuun tielautakunnassa. Sisällöllisen sääntelyn osalta sovellettaisiin kuitenkin uutta lakia. Kunnalliset tielautakunnat lakkaisivat siirtymäajan jälkeen vuoden 2018 loppuun mennessä. Jos tielautakunnassa olisi 31 päivänä joulukuuta 2018 vielä vireillä olevia asioita, siirtyisivät ne tämän lain mukaan toimivaltaisille viranomaisille.

Pykälän 4 *momentin* mukaan kunnalliset tielautakunnat hoitaisivat tämän lain 48 §:n mukaista lupatehtävää. Kyseisen pykälän mukaan milloin liikenneturvallisuuden olisi katsottava niin vaativan, voitaisiin yksityistietoimituksessa asettaa kielto ilman maakunnan lupaa rakentamasta rakennusta tai liikenneturvallisuutta vaarantavaa aitaa tai muuta pysyvää laitetta yksityisen tien tai sen osan varrelle enintään kahdentoista metrin etäisyyteen ajoradan keskiviivasta. Kielto ei koskisi aluetta, jolla on voimassa asemakaava. Vastaavaa lupatehtävää hoitavat nykyisin tielautakunnat, eikä olisi tarkoituksenmukaista siirtää tehtävää muulle viranomaiselle ennen maakuntien toiminnan käynnistymistä. Samoin tielautakunnat hoitaisivat vuoden 2018 loppuun asti niille aiemman lain perustella kuuluneita tehtäviä, joita jatkossa hoitaisi valtion lupa- ja valvontavirasto. Tällaisia tehtäviä olisivat 38 §:n mukaista tehtävää määrätä uskottu mies velkojan hakemuksesta ja 71 §:n mukaista tehtävää oikeuttaa hakija kustumaan tiekunnan kokous koolle.

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskukset hoitaisivat 5 *momentin* mukaan vuoden 2018 loppuun asti niille aiemman lain nojalla kuuluneita tehtäviä, jotka jatkossa kuuluisivat maakunnille tai valtion lupa- ja valvontavirastolle. Tällainen tehtävä on ensinnäkin tämän lain 14 §:ssä tarkoitetun uhkasakon asettaminen. Tämän lain 42 §:n mukaisissa tapauksissa yhteistyöviranomaisena vuoden 2018 loppuun asti toimisi valtion lupa- ja valvontaviraston sijaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ja tämän lain 81 §:n mukaisesti yksityistietoimituksesta olisi vuoden 2018 loppuun asti ilmoitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle maakunnan ja valtion lupa- ja valvontaviraston sijaan. Valtionavustustehtävä esitetään siirrettäväksi vuoden 2019 alusta toimintansa aloittaville maakunnille. Asiasta säädettäisiin myös maakuntalain 6 §:n 2 momentissa. Tämän lain ja maakuntien toiminnan alkamisen välisenä väliaikana valtionavustustehtävää hoitaisi ehdotettavan 5 *momentin* mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, joka nykyisin hoitaa tehtävää. Tämän lain avustuksia koskevia säännöksiä alettaisiin soveltaa muilta osin heti lain voimaantullessa.

Pykälän 6 *momentin* mukaan lain 97 §:ssä säädettäväksi hallinnollisista pakkokeinoista voisi valtion lupa- ja valvontaviraston perustamiseen eli vuoden 2018 loppuun asti päättää aluehallintovirasto.

Pykälän 7 *momentissa* säädettäisiin, että sellaisen yksityistien, jonka tienpito on ennen tämän lain voimaan tuloa järjestetty lain yksityisistä teistä 32 §:n mukaisen tienjaon perusteella, tienpidossa olisi siirryttävä tienpitoon yhteiseen lukuun vuoden 2018 loppuun mennessä.

Pykälän 8 *momentissa* säädettäisiin, että lain yksityistä teistä (358/1962) 105–107 §:n mukaan yksityisiksi teiksi katsotut tiet katsottaisiin myös mainitun lain kumoamisen jälkeen yksityisteiksi, ja niihin sovellettaisiin tätä lakia.

Ennen tämän lain voimaan tuloa lain yksityisistä teistä x §:n mukaisesti asetettu puomille tai sulkulaitteelle olisi 9 *momentin* mukaan haettava 24 §:n 3 *momentin* mukainen lupa vuoden 2019 loppuun mennessä tai poistettava se. Asia on käsiteltävä yksityistietoimituksessa tieosakkaan sitä vaatiessa, jo tätä aikaisemmin.

1.2 Kiinteistönmuodostamislaki

5 §. Pykälän 2 *momentin* 8 kohdan viittaus lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi esitettävään yksityistielakiin.

103 §. Pykälän 3 *momentin* viittaus lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi esitettävään yksityistielakiin.

156 §. Pykälän 3 *momentin* viittaukset lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi esitettävään uuteen yksityistielakiin. Tehtäisiin kielellinen muokkaus lisäksi momentin viimeiseen lauseeseen.

159 §. Pykälän 3 *momentin* viittaus lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi esitettävään yksityistielakiin.

162 §. Pykälän 1 *momentin* viittaus lain yksityistä teistä 24 §:ään muutettaisiin viittaukseksi esitettävän yksityistielain 32 §:ään. Viitattavassa lainkohdassa säädettäisiin korvauksista aiemmin rakennetusta tiestä, uusien tieosakkaiden ja käyttömaksun nojalla tietä käyttävien osalta.

165 §. Pykälän 2 ja 3 *momenttien* viittaukset lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi esitettävään yksityistielakiin.

168 §. Pykälän 1 *momentin* viittaus lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi esitettävään yksityistielakiin.

243 §. Maa- ja metsätalouden päätösvaltaisuutta, kun siinä on vain puheenjohtaja, laajennettaisiin lisäämällä 2 *momenttiin* uusi 4 kohta. Kohdan mukaan maa- ja metsätalouden päätösvaltaisuus olisi myös, kun siinä on vain puheenjohtaja, kun kysymys on yksityistielain 72 §:ssä tarkoitettusta asiasta, eli muutoksen hausta tiekunnan päätökseen. Tielautakunnat toimivat nykyisin myös muutoksenhakutoimielimenä tiekunnan päätöksille. Jatkomuutoksenhaku kulkee edelleen maa- ja metsätalouden kautta korkeimpaan oikeuteen. Tässä esityksessä ehdotetaan kuitenkin tielautakuntien lakkauttamista. Edellä ehdotetun yksityistielain 72 §:n mukaan muutoksenhaku tiekunnan kokouksen tai perustamiskokouksen päätökseen, jota ei katso tehdyn laillisessa järjestyksessä tai lain mukaisesti taikka jonka katsoo loukkaavan hänen oikeuttaan tai tieosakkaiden yhdenvertaisuutta, tapahtuisi siksi jatkossa maa- ja metsätalouden alalla.

Voimassa olevan lain ratkaisu on poikkeuksellinen verrattuna muiden yhteisöjen päätöksentekoa koskeviin muutoksenhakureitteihin. Esimerkiksi yhteisäluelain (758/1989) mukaisen osakaskunnan ja yhdistyslain mukaan yhdistyksen kokouksen päätöksiin haetaan muutosta moitekanteella käräjäoikeudesta. Myös osakeyhtiön yhtiökokouksen ja asunto-osakeyhtiön yhtiökokouksen päätösten muutoksenhaku tapahtuu käräjäoikeudessa. Koska on kuitenkin olemassa käräjäoikeuden osastona toimiva erityinen kokoonpano, jossa on näihin muun muassa yksityistieasioihin erikoistunut käräjätuomari puheenjohtajana ja maa- ja metsätalouden alalla sekä pääkäsittelyissä kaksi lautamiestä, ehdotetaan että muutoksenhaku tiekunnan päätöksiin voisi tapahtua maa- ja metsätalouden alalla. Ei kuitenkaan olisi aina tarkoituksenmukaista, että maa- ja metsätalouden alalla käsiteltäisiin yksityistielain 72 §:n mukaisia asioita täydessä kokoonpanossa.

Momentin 2 ja 3 kohtiin tehtäisiin uuden kohdan lisäämisestä johtuvat tekniset muutokset.

1.3 Maankäyttö- ja rakennuslaki

75 §. *Yhteiskäyttöalueet ja yleiset alueet.* Pykälän 1 *momentin* viittaus lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi esitettävään yksityistielakiin.

Pykälän 3 momentista poistettaisiin viittaukset tielautakuntiin, koska tielautakunnat esitetään edellä esitetyllä tavalla lakkautettavaksi. Kun tielautakunnat lakkautettaisiin, ei rantakuntia koskevia asioita voitaisi enää käsitellä tielautakunnissa vaan ne olisi hoidettava pääsääntönä olevassa kiinteistötoimituksessa. rantakuntia koskisivat kuitenkin edelleen yksityistielain säännökset tieosakkaista, tiekunnasta ja tiemaksusta.

92 §. *Kunnan oikeus yksityisen tien alueeseen.* Pykälän viittaus lain yksityisistä teistä 1 §:ään muutettaisiin viittaukseksi esitettävän yksityistielain 2 §:ään.

104 §. *Korvattava katualue.* Pykälän 4 momentin viittaus lain yksityisistä teistä 1 §:ään muutettaisiin viittaukseksi esitettävän yksityistielain 2 §:ään.

107 §. *Katualueeseen kohdistuvien oikeuksien raukeaminen.* Pykälän 1 momentin viittaus lain yksityisistä teistä 1 §:ään muutettaisiin viittaukseksi esitettävän yksityistielain 2 §:ään.

1.4 Kestävän metsätalouden määräaikaisten rahoituslaki

16 §. *Metsätien tekeminen.* Pykälän 1 momentin viittaus lain yksityisistä teistä 5 §:n 2 momenttiin muutettaisiin viittaukseksi esitettävän yksityistielain 3 §:n 1 momenttiin. Pykälän 2 momentin viittaukset lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittauksiksi esitettävään yksityistielakiin.

17 §. *Yksityistien perusparannusta.* koskevat tuen myöntämisen lisäedellytykset. Lisättäisiin 2 momenttiin viittaus esitettävän yksityistielain nojalla maksettavista avustuksista.

1.5 Ratalaki

3 §. *Määritelmät.* Muutettaisiin 1 momentin 11 ja 12 kohtien määritelmissä olevat viittaukset lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittauksiksi esitettävään yksityistielakiin.

43 §. *Ratatoimitus.* Muutettaisiin 3 momentin viittaus tietotoimitukseen yhdenmukaisesti esitettävässä yksityistielaisissa käytettävän termistön kanssa viittaukseksi yksityistietotoimitukseen.

59 §. *Yksityisteiden järjestelyt.* Muutettaisiin pykälän viittaukset lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittauksiksi esitettävään yksityistielakiin. Muutettaisiin lisäksi sana tietotoimitus yhdenmukaisesti esitettävässä yksityistielaisissa käytettävän termistön kanssa sanaksi yksityistietotoimitus.

1.6 Ulkoilulaki

6 §. Muutettaisiin pykälän viittaus yksityisistä teistä annetun lain mukaisiin tietotoimituksen toimitusmiehiin viittaukseksi kiinteistönmuodostamislain kiinteistötoimituksen toimitusmiehiin. Uuteen yksityistielakiin ei esitetä otettavaksi säännöstä toimitusmiehistä, sillä aiempi säännös toimitusmiehistä on ollut yhdenmukainen kiinteistönmuodostamislain sääntelyn kanssa, eikä ole tarvetta poiketa tästä sääntelystä. Siksi viittauksen olisi jatkossa oltava viittaus kiinteistönmuodostamislakiin.

8 §. Pykälän 2 momentin viittaus laissa yksityisistä teistä tarkoitettuihin korvauksiin muutettaisiin viittaukseksi esitettävässä yksityistielaisissa tarkoitettaviin korvauksiin.

15 §. Muutettaisiin pykälän viittaus lakiin yksityisistä teistä viittauksiksi esitettävään yksityistielakiin. Muutettaisiin lisäksi sana tietotoimitus yhdenmukaisesti esitettävässä yksityistielaisissa käytettävän termistön kanssa sanaksi yksityistietotoimitus.

1.7 Laki vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä

3 §. Muutettaisiin 2 *momentin* viittaus lakiin yksityisistä teistä viittauksiksi esitettävään yksityistielakiin. Muutettaisiin lisäksi sana tietoimitus yhdenmukaisesti esitettävässä yksityistielain kanssa sanaksi yksityistietoimitus.

11 §. Pykälän viittaus lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi esitettävään yksityistielakiin.

1.8 Laki ympäristövahinkojen korvaamisesta

12 §. *Lain soveltaminen eräiden muiden lakien mukaisessa menettelyssä.* Pykälän viittaus lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi esitettävään yksityistielakiin

1.9 Yhteismetsälaki

39 §. *Alueen ja kiinteistön liittäminen yhteismetsään.* Pykälän 3 *momentin* viittaus lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi esitettävään yksityistielakiin. Viittaus aiemman lain 12 ja 13 §:ään muutettaisiin viittaukseksi esitettävän yksityistielain 20 §:ään, jossa säädettäisiin puutavaran varastointia, autopaikkaa, venevalkamaa tai laituria varten perustettavista käyttöoikeuksista.

1.10 Kaivoslaki

87 §. *Yksityistiejärjestelyt.* Muutettaisiin pykälän viittaukset lakiin yksityisistä teistä viittauksiksi esitettävään yksityistielakiin. Muutettaisiin lisäksi sana tietoimitus yhdenmukaisesti esitettävässä yksityistielain kanssa sanaksi yksityistietoimitus. Pykälän 2 *momentin* viittaus aiemman lain x §:ään muutettaisiin viittaukseksi esitettävän yksityistielain 83 §:ään, jossa säädettäisiin alueellisesta yksityistietoimituksesta.

1.11 Laki valtion metsätalousosakeyhtiöstä

4 §. Muutettaisiin 1 *momentin* 5 kohdan viittaus lakiin yksityisistä teistä viittaukseksi esitettävään yksityistielakiin.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Edellä yksityistielain 102 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on selostettu, mistä asioista voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Osin säännöksessä huomioitaisiin nykyisinkin valtioneuvostonasetuksessa yksityisistä teistä säädettävät asiat ja toisaalta esitettävän uuden lain mukaiset tarpeet tarkemmille säännöksille. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tienpidon valtuuttamisesta tiekunnan toimesta muulle taholle, joka voisi olla yksityinen yrittäjä, tieosakkaiden osin tai kokonaan itse omistama yhteisö tai muu taho kuten esimerkiksi kunta. Tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella lisäksi menettelystä yksityistietoimituksesta, yksityistierekisteristä ja menettelystä tietojen merkitsemisessä siihen sekä valtionavustusmäärärahan jakamisesta maakunnille, avustuspäätösten voimassaolosta ja maakuntien velvollisuuksista valtionavustustehtävän hoitamisessa.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1.1.2018.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Omaisuuden suoja sisältää muun muassa omistajalle lähtökohtaisesti kuuluvan vapauden käyttää omaisuuttaan samoin kuin omistajan oikeuden asettaa muille hänen omaisuutensa käyttörajoituksia ja -esteitä. Omistajan oikeuksia voidaan kuitenkin rajoittaa lailla, joka täyttää perusoikeutta rajoittavalta lailta vaaditut yleiset edellytykset.

Tieoikeus olisi edelleen rasisitteenkaltainen oikeus, jolla annettaisiin kiinteistöön kuuluva pysyvä oikeus käyttää toiseen kiinteistöön kuuluvaa aluetta määrättyyn tarkoitukseen. Tässä esityksessä ehdotetaan tieoikeuden käsitteen laajentamista käyttötarkoitusten laajentamisella niin että tieoikeus perustettaisiin jatkossa kulkuoikeuden lisäksi myös sähkö- ja viestintäjohtojen ja muiden tien vaikutuspiiriin kiinteistöjen käyttöä palvelevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamista varten. tavalla, joka tekisi tieoikeudesta tulevaisuudessa nykytilaa enemmän kiinteistöä rasittavia ja sitä kautta omistusoikeutta hukan enemmän rasittavia. Mahdollisuus perustaa tieoikeus, rajoite kiinteistönomistajan omistusoikeuteen, olisi kuitenkin edelleen rajattu täsmällisin edellytyksin.

Lisäksi ehdotetaan rajoitettavaksi maanomistajan oikeutta asettaa puomi tai muu sulkulaite yksityiselle tielle ilman tiekunnan tai tieosakkaiden suostumusta. Tätä ei pidetä merkittävänä uutena rajoituksena omistusoikeuteen, sillä kun kiinteistöä rasittaa tieoikeus on kiinteistönomistaja jo menettänyt aluetta koskevan määräysvallan tieoikeuden haltijoille, jotka päättävät tieoikeutta koskevista asioista yhdessä. Kohtuuttomien tilanteiden välttämiseksi on pidetty kuitenkin tarpeellisena säätää kiinteistönomistajalle mahdollisuus saada viranomaistitse lupa sulkulaitteen asettamiseen, jos siihen on erityisiä syitä, eikä asiasta olla päästy sopimukseen tiekunnan tai tieosakkaiden kanssa.

Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on perustuslain 9 §:n 1 momentissa turvattu vapaus liikkua maassa. Liikkumisvapautta voidaan niin ikään rajoittaa perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset täyttävällä lailla. Yksityistietä rasittavan ulkopuolisen käytön rajoittaminen tai sen maksullisuus tienomistajan oikeuksien turvaamiseksi ei perustuslakivaliokunnan mukaan lähtökohtaisesti ole ongelmallista perustuslain liikkumisvapauden kannalta (PeVL 49/2002 vp s. 3).

Suomessa on oikeusjärjestyksen katsottu perinteisesti sisältävän tavanomaiseen oikeuteen, mutta osin myös lainsäädäntöön perustuvia niin sanottuja jokamiehenoikeuksia tai luonnon yleiskäyttöoikeuksia, joita jokainen voi käyttää toisen omistusoikeuden estämättä. Perustuslainsuojaa jokamiehenoikeuksilla ei kuitenkaan ole (PeVM 25/1994 vp, s. 10/I). Ne eivät perustusvaliokunnan näkemyksen perusteella kuitenkaan jää kokonaan vaille merkitystä arvioitaessa, millaisia omistajan oikeuksia suojaavia liikkumisvapauden rajoituksia perustuslaissa sallitaan (PeVL 49/2002 vp s. 2). Jokamiehenoikeuden luonteeseen kuuluu tietty varovaisuus ja hienotunteisuus sekä haitattomuus toisen maalla liikuttaessa. Esityksen mukaisessa ulkopuolista tienkäyttöä koskevassa 23 §:ssä luvanvaraisuus ja mahdollinen maksullisuus olisikin kytketty siihen, aiheutuuko käytöstä lisäkustannuksia tienpidolle. Koska kustannusten aiheutuminen voi olla usein mahdollista todeta vasta jälkikäteen, perusteluissa on pyritty tuomaan esimerkein esiin tilanteita, joissa lisäkustannuksia yleensä aiheutuu, sekä arvioitu tienkäytön säännöllisyyttä ja satunnaisuutta liittyen luvanvaraisuuteen ja lisäkustannusten aiheutumiseen.

Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan kaikille. Perusoikeuspuolistuksen esitöiden mukaan säännöksessä tarkoitettu vastuu kohdistuu sekä julkiseen valtaan että yksityisiin luonnollisiin henkilöihin ja oikeushenkilöihin. Säännöksen todetaan olevan lähinnä julistuksenomainen ja toteutuvan muun lainsäädännön tuella ja välityksellä. Säätämällä vastuun kuulumisesta kaikille on haluttu korostaa sitä, että ympäristönsuojelu edellyttää laaja-alaista yhteistyötä eri tahojen kesken. Säännöksen tarkoittama vastuu kohdistuu muun ohella elottomaan

luonnonympäristöön, mukaan lukien maa- ja kallioperä sekä vesistöt. Sen piiriin kuuluvat sekä ympäristön tuhoutumisen tai pilaantumisen estäminen että aktiiviset luonnolle suotuisat toimet.

Esityksessä huomioidaan perustuslain ympäristövastuusäännökseen kiinnittyvät ympäristönsuojelulliset näkökohdat. Tämä näkyy läpäisyperiaatteen mukaisesti siinä, että viitataan ympäristölainsäädäntöön useissa lainkohdissa, kuten 40 §:ssä tien rakentamisen osalta ja 88 §:n 2 momentissa yksityistietoimituksiin liittyen. Jo uuden tien rakentamista koskevan tieoikeuden perustamisedellytyksiä koskeva sääntely erityisesti 4 §:n 2 momentissa ja toteuttavat ympäristövastuusäännöksen tavoitteita. Lisäksi 4 §:n 3 momentissa korostetaan, ettei tieoikeutta voida perustaa, jos tien rakentaminen tai käyttäminen olisi muun lain nojalla kiellettyä, taikka jos tien tekemisestä voisi aiheutua huomattavaa luonnon turmeltumista tai ympäristön kulttuuriarvojen vähentymistä taikka muu niihin verrattava yleisen edun loukkaus. Tieoikeuden perustamisella ei myöskään 40 §:n 2 momentissa korostettavalla tavalla koskaan voitaisi ohittaa muita ympäristöoikeudellisia lupia, milloin ne ovat tarpeen. Tien rakentamisesta Natura-alueelle olisi 42 §:ssä erityissäännös. Kyseisen säännöksen mukaan olisi yhteistyössä ympäristöviranomaisen kanssa pyrittävä löytämään tien rakentamiselle sellainen vaihtoehto, jossa valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon sisällytettäväksi ehdottamalle tai siihen sisällytetylle alueelle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi, jos tien rakentaminen merkittävästi heikentäisi niitä luonnonarvoja, joiden perusteella alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, eikä tien rakentamiselle olisi muutoin estettä.

Perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Säännöksen aineellinen tavoite terveellisen ympäristön turvaamisesta on esityksessä otettu huomioon muun muassa lain erityisesti tieoikeuden ja muiden käyttöoikeuksien perustamisen edellytyksiä koskevissa 2 luvun säännöksissä sekä tienpitoa koskevassa 5 luvussa.

Perustuslakivaliokunta on ympäristölainsäädännön arvioinnin yhteydessä käsitellyt erityiskysymyksenä perustuslain 15 §:n omaisuudensuojasäännösten ja perustuslain 20 §:n välistä suhdetta. Valiokunta on yhtäältä todennut, ettei perustuslain 20 § perusta yksilöittäin todennettavissa olevia velvoitteita eikä se myöskään muodostu erilliseksi perusteeksi kohdistaa maanomistajiin erityisesti ulottuvia sietämisvelvoitteita. Toisaalta saman perusoikeussäännösten osina niillä kummallakin voi olla vaikutusta toistensa tulkintoihin sen kaltaisessa yhteydessä, jossa pyritään ihmisen ja ympäristön välistä tasapainoa kestävästi edistäviin lainsäädäntöratkaisuihin (PeVL 20/2010 vp, s. 2/II, PeVL 6/2010 vp, s. 2, PeVL 38/1998 vp, s. 3, PeVL 21/1996 vp, s. 2/I). Valiokunta on omaisuuden käyttörajoituksia koskevassa hyväksyttävyy- ja oikeasuhtaisuusarvioinnissaan antanut erityistä painoa perustuslain 20 §:ään kiinnittyville perusteille (ks. esim. PeVL 6/2010 vp, s. 3/I).

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS) 6 artiklan mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan tai häntä vastaan nostetusta rikossyyttestä.

Tielautakuntien lakkaamisen myötä osakkaiden kuluriski niin toimitusasioissa kuin muutoksenhakuasioissa, joita tielautakunnat ovat aiemmin hoitaneet, kasvaisi. Kunnat ovat voineet subventoida tielautakuntien toimintaa tavalla, joka tehtävien siirtyessä maanmittaustoimituksiin pääasiassa maanmittauslaitokselle ja muutoksenhaun osalta maa-oikeuksiin ei ole mahdollista. Edellä kohdassa x on arvioitu tieosakkaisiin kohdistuvia taloudellisia vaikutuksia.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) on todennut, että oikeus päästä tuomioistuimeen ei ole ehdoton, vaan valtio voi rajoittaa tätä oikeutta valitsemillaan keinoilla taatakseen tehokkaan pääsyn tuomioistuimeen EIS 6 artiklan mukaisesti. Tuomioistuimeen pääsyle voidaan asettaa myös taloudellisia rajoituksia. Rajoituksilla täytyy kuitenkin olla hyväksyttävä tavoite, ja käytettyjen keinojen tulee olla oikeassa suhteessa tavoitteisiin. Valitusasteissa taloudelliset rajoitukset voivat olla tiukempia, koska asia on jo tutkittu ensiasteessa. Perustuslakivaliokunta korosti lausunnossaan (PeVL 29/2014 vp) oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja asioiden viivytyksettömyyden käsittelyyn liittyvien perusoikeuksien merkitystä oikeusvaltion kulmakivinä. Jokaisen tulee saada asiansa asianmukaisesti tutkituksi tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisin kustannuksin. Niin yksityishenkilöiden kuin yritystenkin tulee oikeusvaltiossa pystyä saattamaan asiansa oikeuden tutkittaviksi ilman pelkoa kohtuuttomista kustannuksista tai viivästyksistä.

Tiekunnan päätöksentekoa koskevan muutoksenhaun osalta jatkossa maksettaviksi tulisivat maa-oikeuksien oikeudenkäyntimaksu, joka on 500 euroa, ja asianosaisille aiheutuvat muut oikeudenkäymiskustannukset, erityisesti mahdollisen asiamiehen käytöstä johtuvat kustannukset. Oikeudenkäyntimaksut eivät ole EIT:n ratkaisukäytännön valossa korkeita. Esimerkiksi siviiliasioissa vaaditut 2 400 ja 24 000 euron oikeudenkäyntimaksut eivät EIT:n näkemyksen mukaan vielä automaattisesti olleet vastoin 6 artiklaa, mutta koska jälkimmäinen vastasi vuoden keskipalkkaa (Puolassa), se oli suhteessa asianomistajan taloudelliseen asemaan kohtuuton (Podbielski & PPU Polpure v. Puola 2005 ja Kreuz v. Puola 2001). Maksuja ei ole pidettävä kustannusten kohtuullisuutta edellyttävän kannan vastaisina. Maksujen lisääntyvä ohjausvaikutus on omiaan tukemaan viivytyksettömyystavoitteen toteutumista. Ehdotetut maksutasot ohjaavat asianosaisia mahdollisesti harkitsemaan aiempaa tarkemmin asian vientiä tuomioistuimeen. Ne, joille maksu olisi tosiasiallinen este päästä oikeuteen, ovat kuitenkin tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 7 §:n nojalla vapautettuja maksun suoritusvelvollisuudesta. Kiinteistötoimituksista perittävien maksujen määräämisen perusteista säädetään puolestaan laissa kiinteistötoimitusmaksuista (558/1995). Yksityistietoimituksiakin koskevan pääsäännön mukaan kiinteistötoimitusmaksun suuruuden tulee vastata kiinteistötoimituksesta valtiolle tai kunnalle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (omakustannusarvo).

Ehdotettua yksityistielakia on pidettävä liikkumisvapauden, yksityiselämän suojan ja omaisuuden suojan rajoitusten osalta täsmällisinä ja tarkkarajaisina ja niiden on katsottava muutenkin täyttävän perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset, kuten vaatimukset rajoitusten hyväksyttävyydestä ja oikeasuhtaisuudesta. Edellä esitetyn perusteella katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Esitys ei rajoita perustuslaissa turvattua oikeusturvaa, ja siinä on huomioitu perustuslain ympäristövastuusäännös.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Yksityistielaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 § *Lain tarkoitus*

Tämän lain tarkoituksena on turvata asutuksen, elinkeinoelämän ja muiden yhteiskunnallisten tarpeiden edellyttämät kulkuyhteydet kiinteistöille, jotka eivät sijaitse maantie- tai katuverkolla, sekä turvata yksityistieverkon ylläpito ja kehittäminen osana liikennejärjestelmää.

2 § *Soveltamisala*

Tässä laissa säädetään yksityistietoimituksessa perustettavista yksityisteistä (toimitustie), tieoikeudesta, yksityisteiden tienpidosta, tie- ja käyttömaksuista yksityistietoimituksesta sekä tieosakkaiden, kiinteistönomistajien ja muiden asianosaisten oikeuksista ja velvollisuuksista. Myös muun kuin tämän lain nojalla perustettuihin yksityisteihin, sovelletaan tätä lakia, ellei muussa laissa toisin säädetä. Tätä lakia sovelletaan myös asemakaava-alueella, ei kuitenkaan kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 154 §:n 1 momentin 11 kohdassa tarkoitettuun rasitteeseen.

Mitä tässä laissa säädetään tieoikeudesta, koskee myös muun lain nojalla annettua yksityistä kulkuyhteyttä palvelevaa rasiteoikeutta tai yksityistä kulkuyhteyttä palvelevaa muuta pysyvää käyttöoikeutta.

Tätä lakia ei sovelleta sellaisiin teihin, joita vain asianomaisen kiinteistön omistajalla tai haltijalla on oikeus käyttää (oma tie). Sellaisiin teihin, joita muillakin henkilöillä kuin kiinteistön omistajalla tai haltijalla on osapuolten välisen sopimuksen nojalla oikeus käyttää (sopimustie), sovelletaan tätä lakia vain niiltä osin kuin siitä nimenomaisesti säädetään.

3 § *Määritelmät*

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *yksityistiellä* tietä, joka ei ole maantie tai katu ja joka palvelee lähtökohtaisesti vaikutuspiirissään olevien kiinteistöjen ja yhteisten alueiden kulkutarpeita ja muuta käyttöä;
- 2) *metsätiellä* tietä, joka on tarkoitettu pääasiassa metsätalouden edellyttämiä kuljetuksia varten;
- 3) *tieoikeudella* oikeutta käyttää toisen kiinteistön aluetta pysyvästi kulkuyhteyttä sekä sähkö- ja viestintäjohtojen ja muiden kiinteistön käyttöä palvelevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamista varten;
- 4) *tieosakkaalla* tieoikeuden saaneita kiinteistönomistajia ja muita tieoikeuden saaneita tahoja;
- 5) *tiekunnalla* tietä koskevien asioiden hoitamiseksi perustettua tieosakkaiden muodostamaa yhteisöä;

- 6) *toimitsijamiehellä* tiekunnan asioita toimieliimenä hoitamaan valittua henkilöä;
- 7) *hoitokunnalla* tiekunnan hoitamaan valittua vähintään kolmesta jäsenestä koostuvaa toimieliintä, joka on vaihtoehtoinen toimitsijamiehen kanssa;
- 8) *ennestään olevalla tiellä* tietä, jota varten on perustettu tieoikeus tämän lain, lain yksityisistä teistä (358/1962) tai 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun muun lain nojalla;
- 9) *tiealueella* ajorataa, jalkakäytävää ja pyörätietä sekä niiden säilymistä ja käyttämistä varten pysyvästi tarvittavia alueita, rakenteita, rakennelmia ja laitteita kuten piennar, luiska, pengermä, oja, väli- ja rajakaista, kohtaamis- ja kääntymispaikka, tiehen liittyvää tienpitoa varten tarvittava varastoimispaikka, valaistusrakennelmat ja liikenteenohjausrakennelmat, silta, rumpu, melueste, riista-aita, lautta laitureineen ja väylineen, kaide ja tiemerkki, varten;
- 10) *tienpidolla* tien rakentamista ja kunnossapitoa;
- 11) *tien rakentamisella* uuden tien rakentamista sekä olemassa olevan tien siirtämistä, levittämistä ja muuta parantamista;
- 12) *tien kunnossapidolla* toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen tien pitämiseksi sen tarkoitusta vastaavassa kunnossa mukaan lukien auraus ja puhtaanapito;
- 13) *tieyksikkömäärällä* perustetta, jolla tienpitovelvollisuus ja siitä aiheutuvat kustannukset jaetaan tieosakkaiden kesken euromääräisinä tiemaksuina;
- 14) *yksityistietoimituksella* kiinteistötoimitusta, jossa käsitellään tieoikeuksia ja muita tässä laissa yksityistöimituksissa ratkaistaviksi säädettyjä yksityistieihin liittyviä kysymyksiä.

Mitä tässä laissa säädetään kiinteistöstä, koskee myös määräalaa, yhteismetsälaissa (109/2003) tarkoitettua yhteismetsää, kaivosta ja toisen maalla olevaa, pysyväksi tarkoitettua rakennusta tai laitosta.

Mitä tässä laissa säädetään omistajasta, koskee myös kiinteistön haltijaa, jolla on pysyvä taikka elinaikainen tai muutoin määräämättömän ajan jatkuva oikeus hallita kiinteistöä.

2 luku

Tieoikeus ja muut tiehen liittyvät oikeudet

4 § Tieoikeuden perustamisen edellytykset

Kiinteistön hyväksi on yksityistietoimituksessa perustettava rasitteena pysyvä tieoikeus uuden tien tekemistä varten (*perustieoikeus*), jos se on tärkeää kiinteistön tarkoituksenmukaista käyttöä varten eikä siitä aiheudu huomattavaa haittaa millekään kiinteistölle tai muulle rekisteriyksikölle.

Tieoikeus on suunnaltaan, leveydeltään ja muutoinkin perustettava siten, että sen tarkoitus saavutetaan mahdollisimman edullisesti ja että tiestä tai sen käyttämisestä ei aiheudu ympäristölle tarpeetonta haittaa eikä kenellekään suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä. Tieoikeutta ei saa perustaa niin, että se saattaa vaikeuttaa asemakaavan tai yleiskaavan toteuttamista.

Tieoikeutta ei saa perustaa, jos tien rakentaminen tai käyttäminen olisi muun lain nojalla kiellettyä, jos perustaminen olisi olemassa olevan tieverkon kannalta epätarkoituksenmukaista taikka jos tien tekemisestä

voisi aiheutua huomattavaa luonnon turmeltumista tai ympäristön kulttuuriarvojen vähentymistä taikka muu niihin verrattava yleisen edun loukkaus.

5 § Tieoikeuden perustaminen ennestään olevaan tiehen

Kiinteistön hyväksi on perustettava yksityistietoimituksessa tai, tieosakkaiden muodostaessa tiekunnan, tämän päätöksellä pysyvä tieoikeus ennestään olevaan tiehen (*lisätieoikeus*), jos se on tärkeää kiinteistön tarkoituksenmukaista käyttöä varten eikä oikeuden antamisesta aiheudu huomattavaa haittaa sille kiinteistölle, jonka alueella tie on, tai jollekin, jolla ennestään on oikeus tiehen.

6 § Tieoikeus muun kuin kiinteistön hyväksi

Jos ennestään oleva tie on jollekin taholle tärkeä tämän elinkeinon harjoittamista varten, on tälle yksityistietoimituksessa tai tiekunnan päätöksellä perustettava tieoikeus, jos tien rakenne on kyseiseen liikenteeseen soveltuva eikä tien käyttämisestä aiheudu huomattavaa haittaa kiinteistölle, jonka alueella tie on, tai jollekin, jolla ennestään on oikeus tiehen.

Ennestään olevaan tiehen voidaan valtion, maakunnan tai kunnan hyväksi perustaa tieoikeus yleistä käyttöä varten, jos tämän on tärkeää liikenteen tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi ja 1 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät.

Tieoikeus voidaan 3 §:n 2 momentin mukaisesti perustaa myös määräalan, yhteismetsän, kaivoksen taikka toisen maalla olevan pysyväksi tarkoitetun rakennuksen tai laitoksen hyväksi soveltaen mitä 4 §:ssä säädetään.

Tieoikeus voidaan perustaa myös muulle taholle 2 §:n 2 momentin mukaisesti.

7 § Tieoikeuden perustaminen vastoin kiinteistönomistajan tahtoa

Tieoikeus voidaan perustaa myös vastoin kiinteistönomistajan tahtoa sellaisen kiinteistön hyväksi, joka kokonaan tai osaksi on sillä tien vaikutuspiiriksi katsottavalla alueella, jolta tai jolle tapahtuviin kuljetuksiin tietä tarvitaan tai voidaan käyttää. Ennestään olevan tiehen ei vastoin kiinteistönomistajan tahtoa kuitenkaan voida perustaa tieoikeutta kiinteistön hyväksi, jolla aikaisemmin ei ole ollut tieoikeutta, niin kauan kuin tietä ei käytetä kiinteistöä varten. Jos kiinteistölle johtavan toisen kulkuyhteyden vuoksi tai muusta tällaisesta syystä tietä tarvitaan kiinteistöä varten vain vähäisessä määrin ja omistaja ilmoittaa kiinteistön puolesta luopuvansa tien käyttämisestä, ei kiinteistön hyväksi voida perustaa tieoikeutta.

8 § Tieoikeuden perustaminen määräaikaisena tai muutoin rajoitettuna

Tieoikeus voidaan perustaa määräaikaisena, jos tieoikeuden perustamista pysyvänä ei olosuhteiden odotettavissa olevan muuttumisen vuoksi tai muusta erityisestä syystä ole pidettävä tarkoituksenmukaisena. Tietoimituksessa on määrättävä ajankohta, johon saakka määräaikainen tieoikeus on voimassa. Tietoimituksessa voidaan tarvittaessa määrätä myös tapahtuma, jonka johdosta määräaikainen tieoikeus lakkaa ennen määräajan päättymistä.

Jos tieoikeutta ei voida perustaa 4, 5 tai 6 §:n nojalla tien käyttämisestä aiheutuvan haitan tai muun syyn vuoksi, voidaan oikeus kuitenkin perustaa, jos haitta on vältettävissä rajoittamalla tien käyttö määrättyyn vuodenaikaan tai määrätynlaisiin kuljetuksiin taikka antamalla muutoin rajoitettu oikeus tiehen.

9 § Tieoikeutta varten luovutettava alue

Yksityistietoimituksessa on määrättävä alue, johon tieoikeus kohdistuu. Milloin tienosaa koskee useampia tieoikeuksia, kapeampina perustetut tieoikeudet laajenevat leveimpänä perustetun tieoikeuden mukaisiksi.

Edellä 4 §:ssä säädetty tieoikeuden perustamisen edellytykset koskevat myös ennestään olevan tien parantamista varten tarpeellisen lisäalueen luovuttamista. Tieoikeus syntyy kuitenkin myös tien oikaisemista, levittämistä tai muuta parantamista varten tarpeelliseen lisäalueeseen, joka on omistajan suostumuksella otettu käyttöön.

10 § Tieoikeuden muuttaminen

Tieoikeus ja sen perusteella rakennettu tie saadaan siirtää 4 §:ssä säädettyjen tieoikeuden perustamisen edellytysten täytyessä olosuhteiden muuttumisen johdosta tai muusta syystä, jos:

- 1) tien siirtämisellä voidaan poistaa tai vähentää tiestä tai sen käyttämisestä aiheutuva haitta tai vähentää sitä;
- 2) tieosakas saisi huomattavaa hyötyä kulkuyhteyden lyhentymisestä; tai
- 3) tien siirtäminen on liikenneturvallisuuden vuoksi välttämätöntä.

Kiinteistön omistajan hakemuksesta tehtävä tien siirto hänen kiinteistölleen aiheutuvan 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun haitan poistamiseksi tai vähentämiseksi toteutetaan siirtämällä tie toiseen paikkaan hänen omistamillaan alueilla. Erityisestä syystä tie voidaan siirtää muuallekin.

Olosuhteiden muuttumisen johdosta voidaan antaa uusia 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tien käyttämistä rajoittavia määräyksiä taikka muuttaa tien käyttämisestä aikaisemmin annettuja määräyksiä, jos siten voidaan poistaa tai vähentää olosuhteiden muuttumisen johdosta tiestä tai sen käyttämisestä aiheutuva haitta tai vähentää sitä.

Tien tai tieoikeuden siirtämisestä päätetään yksityistietoimituksessa. Hakija maksaa - lisää. Tieosakkaat voidaan velvoittaa osallistumaan siirtämisen kustannuksiin tieyksikköjensä mukaisessa suhteessa ottaen huomioon 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulle kiinteistön omistajalle tien tai oikeuden siirrosta aiheutuva erityinen hyöty taikka erityisestä syystä 1 momentissa tarkoitettua haittaa aiheuttava tien tai oikeuden käyttö.

11 § Tieoikeuksien uudelleen järjestely olosuhteiden muuttumisen johdosta

Jos olosuhteiden muuttumisen johdosta liikenne kiinteistölle taikka 6 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu tien käyttö olisi tarkoituksenmukaisemmin järjestettävissä toisen ennestään olevan tien kautta, voidaan kiinteistölle tai 6 §:ssä tarkoitetulle muulle taholle antaa 5 tai 6 §:ssä säädettyin edellytyksin vastaava tieoikeus tällaiseen tiehen ja aikaisemmin annettu tieoikeus samalla lakkauttaa.

Milloin tieosakkaan tienkäyttö on muuttunut siten, että siitä aiheutuu kohtuutonta haittaa kiinteistölle, jonka alueella tie on, tai jollekin tieosakkaalle, voidaan tieoikeus lakkauttaa, jos lakkautettavan tieoikeuden sijaan samalla annetaan vastaavanlainen tieoikeus toiseen ennestään olevaan tiehen.

Jos kohtuutonta haittaa ei voida poistaa 2 momentissa tarkoitetuin järjestelyin ja jos tieoikeus on välttämätön haittaa aiheuttavan osakkaan kiinteistön tarkoituksenmukaista käyttämistä varten taikka 6 §:ssä tarkoitetun liikenteen tai muun elinkeinon harjoittamista varten, on kiinteistön omistajan tai elinkeinonharjoittajan korvattava tien käytössä tapahtuneesta muutoksesta johtuva lisähaitta. Korvauksesta päätetään yksityistietoimituksessa.

Tässä pykälässä tarkoitetuista toimenpiteistä päätetään yksityistietoimituksessa.

12 § Yksittäisen tieoikeuden lakkauttaminen

Tieoikeus on tieosakkaan vaatimuksesta lakkautettava, jos tietä ei enää tarvita kiinteistöä tai 6 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua tienkäyttöä varten uuden kulkuyhteyden tai muun olosuhteissa tapahtuneen olennaisen muutoksen johdosta. Tieoikeuden lakkauttaminen ratkaistaan tietoimituksessa tai tiekunnan päätöksellä, jos tieosakkaat muodostavat tiekunnan.

Jos tieosakas on hakenut 4, 5 tai 6 §:n nojalla saamansa tieoikeuden lakkauttamista kulkuyhteyden tarkoituksenmukaisemmaksi järjestämiseksi toisen ennestään olevan yksityistien kautta, voidaan tiekunnan tieoikeuden lakkautuspäätös tehdä myös ehdollisena, niin että lakkauttaminen tulee voimaan vasta, kun tieosakas saa tieoikeuden toiseen yksityiseen tiehen. Hakijana olleen tieosakkaan on ilmoitettava tiekunnan tekemästä lakkautuspäätöksestä kiinteistörekisterinpitäjälle, kun lakkauttaminen tulee voimaan.

13 § Tien tai sen osan lakkauttaminen

Tie tai sen osa voidaan lakkauttaa, jos

- 1) olosuhteet ovat muuttuneet niin, että tietä tai sen osaa varten tarpeellista aluetta ei 4 §:n säännösten nojalla enää voitaisi saada eikä tie tai sen osa ole kenellekään tieosakkaalle välttämätön;
- 2) tie tai sen osa on käynyt tarpeettomaksi; tai
- 3) yleinen tarve vaatii lakkauttamista.

Kun tie tai sen osa lakkautetaan yleisen tarpeen vuoksi ja tästä aiheutuu kulkuyhteyksien katkeaminen, on uudet kulkuyhteydet järjestettävä antamalla niitä varten tarpeelliset oikeudet.

Jos tie tai sen osa lakkautetaan, siirtyy tienä ollut alue korvauksetta alueen omistajan hallintaan.

14 § Yksityisen tien lakkaaminen ja muuttuminen kaduksi

Yksityinen tie tai tienosa lakkaa, kun sitä tai sen liikennettä välittämäänään tarkoitettua kadun rakentamista tai parantamista koskeva maankäyttö- ja rakennuslain 86 §:n 3 momentissa tarkoitettu kadunpitopäätös on tehty. Kadunpitopäätöksessä on määrättävä, mitkä tiet tai tienosat lakkaavat. Jos kadunpitopäätöstä ei viiden vuoden kuluessa asemakaavan hyväksymispäätöksen lainvoimaiseksi tulemisen jälkeen ole tehty, on kunnan tieosakkaan tai tiekunnan vaatiessa tehtävä kadunpitovelvollisuutta koskeva arviointi enintään viiden vuoden välein.

Kunnan kadunpitovelvollisuuden alettua sellaisen kadun osalta, jolle yksityisen tien tai sen osan liikenne on tarkoitettu siirtyväksi, tai kunnan ryhdyttyä sellaista katuja rakentamaan, on kunnan otettava tällaisen kaduksi muuttuvan yksityisen tien tai sen osan tienpito hoidettavakseen. Samoin kunnan on otettava hoitoonsa asemakaava-alueella sijaitseva tai kaava-alueelle johtava yksityistie, mikäli yksityistien liikenne huomattavasti lisääntyy asemakaavan toteuttamisen seurauksena. Tieosakkaalla tai tiekunnalla on oikeus saattaa kysymys kunnan velvollisuudesta ottaa tienpito hoidettavakseen toimivaltaisen valtion lupa- ja valvontaviraston käsiteltäväksi ja se voi uhkasakolla velvoittaa kunnan täyttämään sanotun velvollisuuden.

Jos lakkaavan yksityistien tiealue ei kuulu 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun katuun, sovelletaan 13 §:n 3 momenttia.

15 § Oikeus korvaukseen

Kiinteistön omistajalla tai haltijalla taikka tieosakkaalla on oikeus saada korvaus tieoikeuden perustamisesta, alueiden käyttämisestä tai muusta tähän lakiin perustuvasta toimenpiteestä aiheutuneesta vahingosta, haitasta tai kustannuksesta

Oikeutta korvauksen saamiseen ei kuitenkaan ole siltä osin kuin on sovittu tai ilmeisesti edellytetty, ettei korvausta makseta. Oikeutta korvaukseen ei ole myöskään yksityistietoimituksessa tietä varten osoitetulla alueella suoritettujen toimenpiteiden johdosta, jos niihin on ryhdytty vasta alueen tietarkoitukseen osoittamisen jälkeen, vaan korvaus on määrättävä sellaiseksi, miksi se olisi muodostunut, jos toimenpiteitä ei olisi suoritettu. Tämän lain 48 §:ssä säädetystä kiellosta aiheutuvasta haitasta voidaan korvausta määrätä suoritettavaksi vain, jos haitta on erittäin huomattava.

Jos jollakin on kiinteistöön, johon tässä laissa tarkoitettu toimenpide kohdistuu, vuokra- tai muu erityinen oikeus, on hänellä kiinteistön omistajan ja haltijan ohella oikeus saada korvaus oikeutensa menettämisestä tai sen arvon vähentymisestä. Tämä korvaus on otettava huomioon kiinteistön omistajalle tai haltijalle tulevaa korvausta määrättäessä.

16 § *Korvaus tien tai oikeuden lakkauttamisesta sekä tieoikeuksien uudelleen järjestelystä*

Jos tien lakkauttamisesta aiheutuu vahinkoa tai haittaa sille, jolla on ollut tieoikeus, on vahinko tai haitta määrättävä korvattavaksi.

Korvaukset haitoista, vahingoista ja kustannuksista, jotka aiheutuvat yleisen tarpeen vuoksi tapahtuvasta oikeuksien lakkauttamisesta samoin kuin 13 §:n 2 momentissa tarkoitettu uusien oikeuksien perustamisesta (uudet kulkuyhteydet), on määrättävä sen maksettavaksi, joka on lakkauttamista hakenut tai vaatinut. Asianosaisten kustannuksista, jotka johtuvat tien tai oikeuden lakkauttamisesta yleisen tarpeen vuoksi ja uuden kulkuyhteyden perustamista tämän seurauksena, on lisäksi voimassa, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 82 §:ssä säädetään välttämättömistä edunvalvontakustannuksista.

Korvaukset, jotka johtuvat 11 §:n 1 momentin mukaisista toimenpiteistä, maksaa se, joka on vaatinut toimenpiteen suorittamista. Korvaukset, jotka johtuvat 11 §:n 2 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä, maksaa se, jonka tienkäytön vuoksi toimenpiteen suorittaminen on ollut tarpeen. Erityisestä syystä voidaan myös muu asianosainen määrätä osallistumaan tarkoitettujen korvausten suorittamiseen.

17 § *Korvausvastuu*

Velvollinen tämän lain mukaisen korvauksen suorittamiseen on se, jonka hyväksi tieoikeus tai muu tässä laissa tarkoitettu oikeus perustetaan taikka joka muuten hyötyy toimenpiteestä, ellei tässä laissa toisin säädetä.

18 § *Korvaussopimukset*

Asianosaiset, joita korvaus koskee, saavat sopia korvauksen määrästä ja muista korvaukseen liittyvistä kysymyksistä. Sopimuksella ei saa loukata kenenkään oikeutta. Korvauksia koskeva sopimus sitoo myös sitä, jolle asianosaisten oikeus kiinteistöön siirtyy. Jollei korvauksesta sovita, siitä määrätään yksityistietoimituksessa.

19 § *Muu korvauksia koskeva lainsäädäntö*

Korvauksista säädetään muilta osin kiinteistönmuodostamislaisissa (554/1995).

20 § *Oikeus puutavaran varastointia, autopaikkaa, venevalkamaa tai laituria varten*

Tieosakkaan hyväksi voidaan perustaa pysyvä käyttöoikeus puutavaran varastoimiseksi tarpeelliseen alueeseen, jos se on tien käyttämiseksi puutavaran kuljetukseen kohtuuttomien kustannusten estämiseksi välttämätöntä eikä siitä aiheudu huomattavaa haittaa kiinteistölle, johon alue kuuluu.

Tieosakkaan hyväksi voidaan perustaa pysyvä käyttöoikeus autopaikkaa varten tarvittavaan alueeseen, jos tien rakentaminen kiinteistölle asti ei ole kohtuullisesti mahdollista ja jos auton pitäminen tiehen rajoittuvalla tai erityisestä syystä sen välittömässä läheisyydessä olevalla alueella on tärkeää tien ja tieosakkaan kiinteistön tarkoituksenmukaista käyttämistä varten eikä siitä aiheudu kenellekään huomattavaa haittaa. Jos tie johtaa rantaan, voidaan kulkuyhteyden saamiseksi tieosakkaan kiinteistölle vesitse perustaa pysyvä käyttöoikeus venevalkamaa ja -laituria varten tarpeelliseen maa- ja vesialueeseen vastaavin edellytyksin.

Tässä pykälässä tarkoitetut oikeudet perustetaan yksityistietoimituksessa. Oikeus voidaan tarvittaessa perustaa kaikille tieosakkaille yhteisesti.

Tässä pykälässä tarkoitettujen oikeuksien siirtämiseen sovelletaan, mitä tieoikeuden siirtämisestä 10 §:ssä säädetään. Oikeudet voidaan lakkauttaa, jos olosuhteet ovat muuttuneet niin, ettei edellytyksiä oikeuden perustamiseen enää olisi olemassa, eikä oikeus ole tieosakkaalle välttämätön taikka jos yleinen tarve vaatii lakkauttamista. Kun 2 momentissa tarkoitettu oikeus lakkautetaan yleisen tarpeen vuoksi, uusien kulkuyhteyksien järjestämiseen sovelletaan, mitä 13 §:n 2 momentissa säädetään. Menettelystä vahinkojen ja haittojen korvaamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 15 ja 16 §:ssä säädetään.

21 § Sopimukseen perustuva tie

Milloin oikeus tehdä tie toisen kiinteistön kautta tai käyttää ennestään olevaa tietä taikka 20 §:ssä tarkoitettu oikeus perustuu vain tämän lain tai lain yksityisistä teistä (358/1962) voimassa ollessa tehtyyn sopimukseen, sitoo sopimus ainoastaan niitä, jotka ovat sen tehneet tai hyväksyneet taikka ovat näiden perillisiä.

Tällaiseen sopimukseen perustuvaan tiehen tai oikeuteen on sen lisäksi, mitä 1 momentissa on sanottu, sovellettava vain tämän lain tieoikeuden, tien tai sen osan sekä 20 §:ssä tarkoitetun oikeuden lakkauttamista koskevia säännöksiä.

3 luku

Tien muu käyttäminen

22 § Väliaikainen kulkuoikeus

Sille, joka hallitsee määrättyä aluetta sitä omistamatta, voidaan antaa määräajaksi tai enintään siksi ajaksi, kun hallinta jatkuu, kulkuoikeus tietä myöten tai muutoin toisen alueen kautta, jos se on hänelle kulkuyhteyden saamiseksi välttämätöntä eikä siitä aiheudu 4 tai 6 §:ssä tarkoitettua haittaa.

Määräalan omistaja saa, jos kiinteistöllä, josta määräala on luovutettu, on oikeus tiehen, väliaikaisesti käyttää tietä 1 momentissa tarkoitettua kulkuoikeutta hakematta.

Jos yksityistietoimituksessa on kysymys tieoikeuden myöntämisestä tai sen ratkaisemisesta, onko jollakin tieoikeus tai sitä vastaava muuhun lakiin perustuva käyttöoikeus, voidaan yksityistietoimituksessa myöntää väliaikainen kulkuoikeus tällaiseen tiehen tai muutoin toisen alueen kautta sille, jonka omistaman kiinteistön hyväksi tai jonka elinkeinon harjoittamista varten yksityistietoimitusta on haettu jos se on kulkuyhteyden saamiseksi välttämätöntä eikä siitä aiheudu 4 tai 6 §:ssä tarkoitettua haittaa. Väliaikainen kulkuoikeus lakkaa olemasta voimassa, kun edellä tarkoitettu yksityistietoimitus on saanut lainvoiman, jollei kulkuoikeutta

myönnettäessä ole sen voimassaolosta toisin määrätty. Kulkuoikeus voidaan määrätä olemaan voimassa enintään vuoden siitä, kun mainittu yksityistietoimitus on saanut lainvoiman.

Edellä 1-3 momentissa tarkoitettusta oikeudesta on vaadittaessa määrättävä korvaus.

23 § *Ulkopuolisen oikeus käyttää tietä*

Yksitystien käyttäminen säännöllisiin tai tilapäisiin kuljetuksiin tai kulkemiseen on luvanvaraista muille kuin tieosakkaille. Lupaa tien käyttämiseen ei kuitenkaan tarvita jokamiehenoikeuden nojalla tapahtuvaan tai muuhun sellaiseen satunnaiseen toimintaan, joka ei selvästi lisää tien kunnossapitokustannuksia.

Luvan 1 momentissa tarkoitettuun säännölliseen toimintaan antaa tiekunnan kokous tai tieosakkaat yhdessä. Luvan tilapäiseen käyttöön voi antaa myös tiekunnan toimitsijamies tai hoitokunta, jos osakkaat muodostavat tiekunnan, taikka tieosakas, jos osakkaat eivät muodosta tiekuntaa.

Tässä pykälässä tarkoitettua luvanvaraisesta tien käytöstä on suoritettava korvauksena käyttömaksu, jollei muuta sovita. Jos joku, jolla ei ole oikeutta tiehen, tämän pykälän vastaisesti käyttää tietä, on hän velvollinen vaadittaessa suorittamaan tien käytöstä käyttömaksun. Tiekunta tai tieosakkaat päättävät käyttömaksuista siten kuin 30 §:ssä säädetään.

24 § *Tien käytön kieltäminen tai rajoittaminen*

Tieosakkaat taikka tiekunta voivat yleisesti kieltää tai rajoittaa kaikilla tai joillakin moottori- tai hevosajoneuvoilla tapahtuvan tien käytön tai työkoneiden kuljettamisen muilta kuin tieosakkailta. Tässä momentissa tarkoitettu kieltä ei ole esteenä tieosakkaan kiinteistölle kulkemiseen luvallisissa asioissa eikä estä tieosakasta taikka, jos osakkaat muodostavat tiekunnan, toimitsijamiestä tai hoitokuntaa antamasta edellä 23 §:ssä tarkoitettua lupaa tien tilapäiseen käyttämiseen, jos siihen on painavia syitä. Maakunnan tai kunnan avustamien teiden osalta on kuitenkin voimassa, mitä 91 §:ssä säädetään.

Tien käyttöä rajoittava kieltä on annettava tiedoksi tien varrelle asetetussa selvästi näkyvässä liikennemerkissä tai muulla liikenteenohjauslaitteella taikka ilmoittamalla kieltä todisteellisesti sille, jota vastaan se halutaan saattaa voimaan.

Kiinteistönomistaja ei saa asettaa kiinteistöllään olevalle yksityiselle tielle sulkulaitetta, jollei asiasta toisin sovita kiinteistönomistajan sekä tiekunnan tai tieosakkaiden kesken. Jos asiasta ei päästä sopimukseen, yksityistietoimituksessa voidaan kuitenkin myöntää kiinteistönomistajalle lupa sulkulaitteen asettamiseen, jos se on erityisestä syystä, kuten kiinteistön käytölle liikenteestä aiheutuvan haitan tai liikenneturvallisuuden vuoksi, tarpeen. Sulkulaitteen asettajan on huolehdittava siitä, että tieosakkailta on mahdollisuus käyttää tietä sulkulaitteesta huolimatta.

25 § *Käyttöoikeuden lakkauttaminen*

Tässä luvussa tarkoitettut oikeudet voidaan lakkauttaa, jos olosuhteet ovat muuttuneet niin, ettei edellytyksiä oikeuden perustamiseen enää olisi olemassa, eikä oikeus ole sille, joka 22 §:ssä tarkoitettulla tavalla hallitsee aluetta sitä omistamatta, välttämätön taikka jos yleinen tarve vaatii lakkauttamista.

4 luku

Tienpitovelvollisuus

26 § Tienpitovelvollisuus

Yksityistiehen tieoikeuden saanut on velvollinen tieosakkaana osuutensa mukaan osallistumaan kyseisen yksityistien tienpitoon. Tienpitovelvollisuus alkaa kun tieoikeus perustetaan ja päättyy, kun tieoikeus lakkaa.

Jos huomattava osa niistä, jotka olisivat velvolliset osallistumaan tienpitoon, vastustaa uuden tien rakentamista ja rakennettavaa tietä tultaisiin näitä kiinteistöjä varten toistaiseksi tarvitsemaan vain vähäisessä määrin, voidaan tie päättää rakennettavaksi vain sitä haluavien toimesta velvoittamatta muita siihen osallistumaan.

27 § Tienpitovelvollisuuden jakaminen ja tieyksiköt

Tienpitovelvollisuuden ja siitä aiheutuvien kustannusten jakamiseksi tieosakkaiden kesken vahvistetaan yksityistietoimituksessa tai tiekunnan kokouksessa osakkaille tieyksiköt. Tienpitovelvollisuus jaetaan ja tieyksiköt lasketaan tieosakkaiden kesken sen hyödyn mukaan, jonka tie kullekin osakkaalle katsotaan tuottavan. Hyötyä arvioitaessa otetaan huomioon tieosakkaan tien käytön määrä ja laatu koko yksityistien pituudelta kuluvalta hetkellä ja tulevaisuudessa sekä tieosakkaan mahdollisesta elinkeinon harjoittamisesta johtuva asiakkaiden tien käyttö.

Tienpitovelvolliselle tieosakkaalle on määrättävä tieyksiköt, kun annetaan tieoikeus ennestään olevaan tiehen. Jos tila, jolla on oikeus tiehen, on ositettu, on uusille tiloille samoin määrättävä tieyksiköt, mikäli nämä ovat osituksessa saaneet tieoikeuden.

Jos tieosakas vaatii tienpitoa kokonaan tai tietyiltä osin suoritettavaksi ilmeisesti korkeampaa tasoa vastaavana kuin edellä jäljempänä 40 ja 41 §:ssä edellytetään, on osakkaan, tarvittaessa ennakolta, suoritettava siitä aiheutuvat lisäkustannukset.

28 § Tieyksiköinnin muuttaminen

Jos tienpitovelvollisuuteen tai sen jakoon vaikuttavat seikat ovat olennaisesti muuttuneet, on tieosakkaan vaatimuksesta tieyksikköjen jakoon tehtävä siitä johtuvat muutokset.

Jos tieyksikköjen jako on ollut voimassa vähintään viisi vuotta muuttumattomana, on tieosakkaalla 1 momentissa mainitusta edellytyksestä riippumatta oikeus vaatia, että jako toimitetaan kokonaan uudelleen.

29 § Tiemaksu

Tieyksiköiden perusteella määrätään tiemaksut. Tiemaksut vahvistetaan tiekunnan kokouksessa osana 70 §:ssä tarkoitettua maksuunpanoluetteloa.

Tietoimituksessa tai tiekunnan kokouksessa voidaan päättää, että tiemaksuun sisältyy tieyksiköiden perusteella määrätyn maksun lisäksi kaikille tieosakkaille määrättävä samansuuruinen perusmaksu, joka kattaa enintään tiekunnan hallintoasioiden hoitamisesta aiheutuvat välittömät kulut. Perusmaksun suuruus on pystyttävä todentamaan.

Mikäli tien rakentamisesta koituva hyöty pääasiallisesti tulee kiinteistön hyväksi vasta myöhemmin, on kiinteistön omistajalla oikeus vaatia, että tien tekemisestä johtuva tiemaksu määrätään hänen kiinteistönsä osalta suoritettavaksi enintään kymmenenä samansuuruuisena vuotuismaksuna.

30 § Käyttömaksu

Tämän lain mukainen tien käyttömaksu on määrättävä sen mukaan kuin katsotaan kohtuulliseksi ottamalla huomioon vastaavanlaisesta tien käytöstä osakkaalle määrättävä tiemaksu ja tien käyttämisestä mahdollisesti johtuva erityinen kunnossapitokustannusten lisääntyminen. Käyttömaksut vahvistetaan tiekunnan kokouksessa osana 70 §:ssä tarkoitettua maksuunpanoluetteloa. Jos tiekuntaa ei ole perustettu, käyttömaksuista päättävät tieosakkaat yhdessä.

Tietoimituksessa tai tiekunnan kokouksessa voidaan päättää, että käyttömaksuun sisältyy perusmaksu, joka kattaa enintään tiekunnan hallintoasioiden hoitamisesta aiheutuvat välittömät kulut. Perusmaksu on samansuuruinen tiekunnan tieosakkailla ja käyttömaksun piirissä olevilla. Perusmaksun suuruus on pystyttävä todentamaan.

Jos käyttömaksun määräämisperusteet ovat olennaisesti muuttuneet, käyttömaksu on muutettava asianomaisen vaatimuksesta.

31 § Käyttömaksu tiemaksun sijaan

Asianosaisten ehdotuksesta tiellä, joka on tarkoitettu pääasiassa metsätalouden edellyttämiä kuljetuksia varten, voidaan tienpitoa varten tarvittavia varoja kerätä tiemaksujen sijaan tien käytön perusteella suoritettavina käyttömaksuina niiltä, jotka ovat tietä käyttäneet. Käyttömaksujen määräämisperusteet on tällöin vahvistettava ottamalla huomioon erilaisen käytön vaikutus tien kunnossapitokustannuksiin. Käyttömaksu on maksuunpantava kuljetuksen tapahduttua ja suoritettava maksuunpanossa määrättyinä aikana.

Jos joku on saanut tieoikeuden muun kuin tämän lain perusteella, voidaan tiemaksun sijasta määrätä käyttömaksu, jos tien käyttö on vain satunnaista. Käyttömaksu on tällöin vuotuismaksu, jollei toisin sovita, ja sen määräämisperusteista sovelletaan, mitä 30 §:ssä säädetään.

Jos tieosakas käyttää tietä tilapäisesti tavalla, joka huomattavasti poikkeaa siitä, mikä on otettu huomioon tieyksikköjä määrättäessä, voidaan tällaista tilapäistä tienkäyttöä varten määrätä arvioitua tien käyttöä vastaava käyttömaksu. Maksu voidaan määrätä takautuvasti enintään yhden vuoden ajalta määräämisajankohdasta lukien.

32 § Korvaus aiemmin rakennetusta tiestä

Jos tieosakkaan tai sen, jolla on 22 §:n mukainen väliaikainen kulkuoikeus tai 23 §:n mukainen lupa käyttää tietä käyttömaksua vastaan, katsotaan hyötyvän huomattavasti tien rakentamisesta, joka on suoritettu kymmenen viimeksi kuluneen vuoden aikana ennen kuin tieoikeus perustettiin tai käyttömaksut määrättiin, voidaan hänet velvoittaa maksamaan kohtuullinen korvaus tien rakentamisen kustannuksista. Korvausta määrättäessä on otettava huomioon tien rakentamisesta kulunut aika ja tiestä saatava hyöty. Korvausta koskeva asia ratkaistaan, kun tieoikeus perustetaan tai kun tieoikeuden haltijan tienkäyttö lisääntyy tai kun käyttömaksu määrätään.

Mitä 1 momentissa on sanottu, ei koske sellaista ositettaessa syntynyttä kiinteistöä, jota vastaavalta osalta tienpitovelvollisuus on jo otettu huomioon osittamisen alaisen kiinteistön tienpitovelvollisuutta määrättäessä.

33 § Tiemaksun ja käyttömaksun periminen

Tiemaksu ja käyttömaksu sekä niiden erääntymispäivästä suoritettava kuuden prosentin vuotuinen korko peritään maksuunpanoluettelon otteen tai katselmuspöytäkirjan perusteella siinä järjestyksessä kuin verojen

ja muiden julkisoikeudellisten saatavien ulosotosta säädetään. Valitus laittoman maksuunpanon perusteella on kuitenkin tehtävä maa- ja metsäoikeudelle.

34 § *Korvaus tien vaurioittamisesta*

Jos tieosakas tai se, jolla on 22 §:n mukainen väliaikainen kulkuoikeus tai 23 §:n mukainen lupa käyttää tietä käyttömaksua vastaan, on käyttänyt tietä tavalla, jota ei ole otettu huomioon tieyksikköjä määrättäessä taikka käyttömaksuista sovittaessa tai niitä määrättäessä ja joka on huomattavasti lisännyt tien kulumista tai vaurioittanut sitä, on hän velvollinen korvaamaan tien kuntoon panemisesta aiheutuvat lisäkustannukset.

Jos joku, jolla ei ole oikeutta tiehen, 23 §:n vastaisesti käyttää tietä ja vaurioittaa sitä, on hän velvollinen korvaamaan tien kuntoon panemisesta aiheutuvat lisäkustannukset.

35 § *Tieosakkaiden vastuuvuolllisuus*

Yhteisestä tienpitoa varten tehdystä sitoumuksesta tai muusta velvoitteesta ovat keskenään vastuussa ne, jotka sitoumuksen tai muun velvoitteen syntyhetkellä olivat tieosakkaita, kyseisenä ajankohtana voimassa olleiden tieyksikköidensä mukaisessa suhteessa.

Jos suoritettavaa maksua ei ole voitu osittain tai lainkaan periä joltakin vastuuvuollliselta, vastaavat muut puuttuvasta erästä tieyksikköjensä mukaisessa suhteessa.

36 § *Uuden tieosakkaan vastuuvuolllisuus*

Kiinteistöä ositettaessa siirtyy vastuu 35 §:ssä tarkoitettusta sitoumuksesta tai velvoitteesta osittamisessa muodostetuille kiinteistöille näille määrättävien tieyksikköjen mukaisessa suhteessa.

Jos muussa kuin 1 momentissa mainitussa tapauksessa tulee sitoumuksen tai velvoitteen syntymisen jälkeen uusi tienpitovelvollinen ja sitoumuksen tai velvoitteen aiheuttaneesta toimenpiteestä koituu tietä käytettäessä myös hänelle hyötyä, voidaan tieyksikköjä hänelle määrättäessä samalla päättää, että hänen on vastattava sitoumuksesta tai velvoitteesta tieyksikköjensä mukaisesti, ei kuitenkaan suuremmalla kuin hänen sanotusta toimenpiteestä saamaansa hyötyä vastaavalla määrällä.

Kiinteistön omistuksen siirryttyä toiselle, on uusi omistaja vastuussa edelliselle omistajalle syntyneistä, tienpidosta johtuneista sitoumuksista ja velvoitteista, ei kuitenkaan edellisen omistajan laiminlyönnistä rahana suoritettavista maksuista.

37 § *Tieosakkaan oikeus vaatia suorittamansa maksu siihen velvollisilta*

Tieosakkaalla, joka on suorittanut maksun siihen velvollisen tieosakkaan puolesta, on oikeus periä suorittamansa maksu siihen velvolliselta tieosakkaalta.

Jos kiinteistön uusi omistaja on 36 §:n nojalla joutunut suorittamaan edellisen omistajan laiminlyönnin tiemaksun taikka 35 §:ssä tarkoitettua aiemman sitoumuksen tai velvoituksen suorittamiseksi maksun, joka on aiheutunut tien rakentamisesta tai siitä, ettei joltakin maksuvelvolliselta ole saatu perityksi tämän osuutta, on uudella omistajalla oikeus periä suorittamansa maksu edelliseltä omistajalta.

Tässä pykälässä tarkoitettuja *korvauksia* koskevat vaatimukset käsitellään yleisessä tuomioistuimessa.

38 § *Tiekunnan erääntyvän velan maksamiseksi tehtävät toimet*

Milloin velkoja on vaatinut maksettavaksi erääntyneen tiekunnan velan suoritusta eikä tiekunnalla ole varoja velan maksamiseen, on toimitsijamiehen tai hoitokunnan viivytyksestä ryhdyttävä toimenpiteisiin velan suorittamista varten koottavien tiemaksujen maksuunpanemiseksi ja perimiseksi tieosakkailta.

Milloin toimitsijamies tai hoitokunta laiminlyö 1 momentissa säädetyn velvollisuutensa, on valtion lupa- ja valvontavirastolla valta velkojan hakemuksesta, varattuaan toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle tilaisuuden tulla kuulluksi, määrätä uskottu mies toimitsijamiehen tai hoitokunnan sijasta suorittamaan 1 momentissa tarkoitetut toimenpiteet.

Uskotuksi mieheksi määrätyllä on oikeus saada suorittamastaan tehtävästä tiekunnalta kohtuullinen palkkio, jonka määrä, jollei siitä sovita, on valtion lupa- ja -valvontaviraston vahvistettava.

Mitä tässä pykälässä on säädetty tiekunnan velasta, koskee vastaavasti 86 §:ssä tarkoitettuja toimituskustannuksia.

39 § *Vakuus tiemaksun suorittamisesta*

Kiinteistö on panttina tämän lain mukaisista tieosakkaaseen kohdistuvista maksuista sekä niiden koroista niin kuin maakaaren (540/1995) 20 luvussa säädetään.

Korvausvelvollisen kiinteistö on panttina 34 §:n 1 momentissa ja 97 §:n 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista niin kuin maakaaren 20 luvussa säädetään.

Jos tieosakas ei omista sellaista kiinteistöä, josta tiemaksut saadaan ottaa etuoikeudella, voivat tieosakkaat päättää, että edellä tarkoitetun tieosakkaan on annettava vakuus velan tai muun velvoituksen sen osan suorittamisesta, joka vastaa tieosakkaan osuutta vastuusta, taikka että tieosakkaan on ennakolta suoritettava osuutensa velasta tai muusta velvoituksesta. Ennakolta maksettua erää ei voida käyttää eikä ulosmitata muuhun tarkoitukseen kuin kysymyksessä olevan velvoituksen maksamiseen.

5 luku

Tienpito ja tiealueen ulkopuolisia alueita koskevat rajoitukset

40 § *Tien rakentaminen*

Tie on rakennettava sitä varten perustetun tieoikeuden mukaisesti siten, että sen tarkoitus saavutetaan mahdollisimman edullisesti ja että tiestä tai sen käyttämisestä ei aiheudu ympäristölle tarpeetonta haittaa eikä kenellekään suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä. Tietä ei saa rakentaa niin, että se saattaa vaikeuttaa asemakaavan tai yleiskaavan toteuttamista.

Jos tien rakentamiselle tai käyttämiselle muun lain mukaan vaaditaan viranomaisen lupa, tieoikeuden perustaminen ei korvaa tällaista lupaa.

Sillan, rummun, lautan laitureineen ja väylineen sekä niihin kuuluvien laitteiden rakentamisesta vesistöön on tämän lain lisäksi voimassa, mitä siitä muussa laissa erikseen säädetään.

41 § *Tien kunnossapito*

Tie on pidettävä käyttötarkoituksensa ja siitä saatavan hyödyn edellyttämässä kunnossa niin, että kunnossapidosta ei aiheudu tieosakkaalle kohtuuttomia kustannuksia.

42 § *Tien rakentaminen Natura 2000 -verkostoon sisältyvällä alueella*

Jos tien rakentaminen merkittävästi heikentäisi niitä luonnonarvoja, joiden perusteella alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää luonnonsuojelulaissa (1096/1996) tarkoitettuun Natura 2000 -verkostoon, eikä tien rakentamiselle olisi muutoin estettä, on yhteistyössä valtion lupa- ja valvontaviraston kanssa pyrittävä löytämään tien rakentamiselle sellainen vaihtoehto, jossa valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon sisällytettäväksi ehdottamalle tai siihen sisällytetylle alueelle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Jos tien rakentaminen kohtuullisin lisäkustannuksin tien käyttäjän tarpeita tyydyttävästi palvelevalla tavalla ei ole mahdollista, valtio on vaadittaessa velvollinen korvaamaan haitan tai lunastamaan alueen, jonka hyväksi tieoikeutta on haettu perustettavaksi.

Tien rakentamisen kokonaan estymisestä aiheutuva 1 momentissa tarkoitettu haitan korvaaminen tai alueen lunastaminen käsitellään ja ratkaistaan luonnonsuojelulain 53 §:n 3 momentin mukaisesti.

43 § *Tien rakentamisen tai siirtämisen esteenä olevat rakennelmat*

Jos laite tai rakennelma taikka sellainen erillinen rakennus, jota ei käytetä asuntona, on uuden tien rakentamisen tai tien siirtämisen esteenä niin, että tien tekeminen laitetta, rakennelmaa tai rakennusta siirtämättä aiheuttaisi kustannusten merkittävää nousua tai huomattavaa hankaluutta, eikä siirtämisestä aiheudu vahinkoa tai merkittävää haittaa sen omistajalle, voidaan yksityistieoimituksessa antaa oikeus siirtää laite, rakennelma tai rakennus soveliaaseen paikkaan. Omistajan vaatimuksesta rakennus voidaan myös määrätä lunastettavaksi.

44 § *Määräaika ja kustannusarvio tien rakentamiselle*

Yksityistieoimituksessa voidaan päättää, minkä ajan kuluessa tie on rakennettava valmiiksi. Määräajan asettaminen ei kuitenkaan estä tien rakentamista määräajan kulumisen jälkeen.

Jos tie on päätetty rakentaa, on tarvittaessa laadittava kustannusarvio ja suunnitelma tien rakentamisesta. Milloin 1 momentissa tarkoitettu määräaika asetetaan, kustannusarvio ja suunnitelma on kuitenkin aina laadittava.

45 § *Liikenteenohjauslaitteen asettaminen*

Liikenteenohjauslaitteen asettamisesta tielle säädetään tieliikennelaissa (267/1981).

46 § *Liittyminen yksityistiehen*

Liittymän haltija on velvollinen tekemään ja pitämään kunnossa kiinteistön tai muun tien liittymän yksityistiehen. Jos velvollisuuden laiminlyönnistä aiheutuu ilmeistä vaaraa yksityisen tien liikenteelle tai sen kunnossapidolle eikä liittyjä kehotuksesta huolimatta ole ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin, voivat tieosakkaat tai tiekunta ottaa työn tehdäkseen asianomaisen kustannuksella.

47 § *Rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittaminen tiealueelle*

Sähkö- ja viestintäjohtojen ja muiden kiinteistön käyttöä palvelevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamiseen tiealueelle on oltava tiekunnan tai, jos osakkaat eivät muodosta tiekuntaa, tieosakkaiden lupa.

Jos 1 momentissa tarkoitettujen rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittaminen on huomattavasti lisännyt tien tai vaurioittanut sitä, on rakenteen, rakennelman tai laitteen haltija velvollinen korvaamaan aiheutuneet lisäkustannukset.

48 § *Rakentamisrajoitukset*

Milloin liikenneturvallisuuden on katsottava niin vaativan, voidaan yksityistietoimituksessa asettaa kielto ilman maakunnan lupaa rakentamasta rakennusta tai liikenneturvallisuutta vaarantavaa aitaa tai muuta pysyvää laitetta yksityisen tien tai sen osan varrelle enintään kahdentoista metrin etäisyyteen ajoradan keskiviivasta. Kielto ei koske aluetta, jolla on voimassa asemakaava.

49 § Puiden ja pensaiden poistaminen tiealueelta ja sen läheisyydestä

Tieoikeuteen sisältyy oikeus puiden, pensaiden ja muiden tienpitoa haittaavien luonnonesteiden poistamiseen tiealueelta sekä tälle alueelle ulottuvien oksien karsimiseen.

Edellä 1 momentissa mainitun alueen ulkopuolelta tieosakkaat saavat tai milloin osakkaat muodostavat tiekunnan tiekunta saa poistaa liikenneturvallisuutta ilmeisesti vaarantavat puut ja pensaat tai niiden oksat, ei kuitenkaan tontilla, rakennuspaikalla tai puutarhassa kasvavia tai erityiseen hoitoon muutoin otettuja puita tai pensaita, ellei siihen ole erittäin painavia syitä. Tässä tarkoitettujen puiden ja pensaiden poistamisesta tai oksien karsimisesta on ennakolta hyvissä ajoin ilmoitettava kysymyksessä olevan alueen omistajalle tai haltijalle.

50 § Alueen käyttäminen tilapäisesti tienä

Milloin tietä ei voida tietyön, sillansortuman, maanvieremän, tulvan tai muun sellaisen syyn takia käyttää tarkoitukseensa voidaan yksityistietoimituksessa, mikäli sopimusta asianosaisten kesken ei ole saatu aikaan, antaa oikeus järjestää toisen alueelle tilapäinen tie siksi ajaksi, kun tällaista tietä esteen takia tarvitaan.

Niin ikään voidaan puutavaran tai muun tietynlaisen tavaran tilapäistä kuljettamista varten tarvittaessa antaa oikeus toisen alueen määräaikaiseen käyttämiseen.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu oikeus voidaan myöntää vain 4 §:n 1 momentissa säädetyin edellytyksin. Tarkoitettua oikeudesta on vaadittaessa määrättävä kohtuullinen korvaus.

6 luku

Yksityistien hallinto

51 § Yksityistien hallinnointi

Yksityistä tietä hallinnoimaan voidaan perustaa tiekunta tai jos tiekuntaa ei perusteta, voivat tieosakkaat keskenään sopia yksityistien tienpidosta ja sen hallinnoinnista.

Tieosakkaat voivat myös niin halutessaan valtuuttaa muun sopivan toimijan huolehtimaan yksityistien tienpidosta.

52 § Tiekunnan perustaminen

Yksittäistä tai useampaa yksityistä tietä hallinnoimaan voidaan perustaa tiekunta. Tiekunta perustetaan yksityistietoimituksessa taikka tiekunnan perustamiskokouksessa, jossa kaikki kyseisten teiden tieosakkaat ovat edustettuina. Tiekunnan perustaminen voidaan tehdä myös kiinteistörekisterin pitäjän päätöksellä, jos asian käsitteleminen yksityistietoimituksessa ei ole erityisestä syystä tarpeen.

Yksityistietoimituksessa on määrättävä tietä koskevien asioiden hoitamista varten perustettavaksi tieosakkaiden muodostama tiekunta, jos sitä tieosakkaiden lukumäärän tai tienpidon asianmukaisen hoitamisen vuoksi tai muusta tällaisesta syystä on pidettävä tarpeellisena. Jos kaksi kolmannelle ennestään

olevan tien läsnä olevista osakkaista sitä vastustaa, uutta rakentamatonta tietä ja ennestään olevaa tietä varten ei voida määrätä perustettavaksi yhteistä tiekuntaa.

Kun tiekunta perustetaan, tieosakkaiden on tiekunnan perustamiskokouksessa tai tietöimituksessa päätettävä, onko tiekunnan toimielimenä oleva toimitsijamies vai vähintään kolmijäseninen hoitokunta sekä mitä nimitystä tiestä on käytettävä. Samalla on tieosakkaiden valittava toimitsijamies tai hoitokunta ja näille tarvittavat varamiehet. Tiekuntaa perustettaessa on tehtävä päätös tiekunnan sääntöjen käyttöönnotosta.

Tiekunnan perustamiskokouksesta on laadittava pöytäkirja, johon on merkittävä 96 §:n 3 momentissa tarkoitettut tiedot. Muilta osin perustamiskokouksen pöytäkirjaan sovelletaan, mitä tiekunnan pöytäkirjasta 69 §:ssä säädetään. Toimitsijamiehen tai hoitokunnan on 14 päivän kuluessa kokouksen pitämisestä ilmoitettava tiekunnan perustamisesta sekä sen säännöistä ja muista 96 §:n mukaisista asioista kiinteistörekisterinpitäjälle.

53 § Rekisteröinti

Tiekunnasta on oltava ajantasaiset 96 §:n mukaiset tiedot yksityistierekisterissä.

54 § Tiekunnan toimivalta

Tiekunta voi tehdä tienpitoa varten tarpeellisia sitoumuksia, hankkia irtainta omaisuutta, päättää sähkö- ja viestintäjohtojen ja muiden kiinteistön käyttöä palvelevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamisesta tiealueelle sekä kantaa ja vastata velvoitteistaan. Tiekunta voi hankkia, ostaa tai tarjota tiekunnan jäsenille myös muita palveluja, joista on sovittu tiekunnan säännöissä.

55 § Tiekunnan edustaminen

Tiekunnan nimen kirjoittaa toimitsijamies tai hänen varamiehensä taikka, jos on asetettu hoitokunta, vähintään kaksi hoitokunnan varsinaista jäsentä yhdessä. Tiekuntaa edustaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa toimitsijamies tai hoitokunnan jäsen taikka näiden varamies.

56 § Tiekunnan toimitsijamiehen tai hoitokunnan valitseminen

Tiekunnan toimitsijamies tai sen hoitokunnan jäsenet sekä näiden varamiehet valitaan enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan. Edellä mainittuihin tehtäviin valittavalta on hankittava suostumus. Valittava henkilö voi olla muukin kuin tieosakas.

Toimitsijamiehellä, hoitokunnan jäsenellä sekä näiden varamiehillä kuten myös tilin- tai toiminnantarkastajilla, jos sellaiset on 65 §:n 2 momentin 2 kohdankohdan mukaan valittu tilejä tarkastamaan, on oikeus saada tehtävästään tiekunnan kokouksen määräämä kohtuullinen palkkio sekä korvaus tehtävästä heille aiheutuneista kustannuksista.

57 § Toimitsijamiehen ja hoitokunnan vastuu

Toimitsijamiehen ja hoitokunnan tulee huolellisesti hoitaa tiekunnan asioita. Jos edellä mainitut ovat tahallaan tai huolimattomuuttaan aiheuttaneet tiekunnalle vahinkoa tehtävänsä suorittaessaan, ovat he velvollisia korvaamaan sen, jollei toimenpidettä, josta vahinko on aiheutunut, ole tilitystä tarkastettaessa tai muutoin hyväksytty.

58 § Toimitsijamiehen tai hoitokunnan vapauttaminen

Tiekunnan kokous voi vapauttaa toimitsijamiehen, hoitokunnan jäsenen tai näiden varamiehen tai tilintarkastajan tehtävästään ennen toimikauden päättymistä.

59 § ***Hoitokunnan järjestäytyminen***

Hoitokunta valitsee varsinaisten jäsentensä keskuudesta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Hoitokunta kokoontuu puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan kutsusta ja on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja puolet varsinaisista jäsenistä henkilökohtaisesti tai varajäsenen edustamana ovat paikalla.

Erimielisyyden sattuessa hoitokunnan päätökseksi katsotaan se mielipide, jota enemmistö on kannattanut. Jos äännet menevät tasan, puheenjohtajan ääni ratkaisee.

60 § ***Toimitsijamiehen ja hoitokunnan tehtävät***

Toimitsijamiehen tai hoitokunnan tehtävänä on:

- 1) käyttää joko itse tai valtuuttamansa asiamiehen kautta tiekunnan valtuuttamana puhevaltaa tuomioistuimessa ja viranomaisen luona sekä edustaa muutoin tiekuntaa;
- 2) pitää tiliä tiekunnan tuloista, menoista, varoista ja veloista sekä esittää tiekunnan kokouksessa tarkastettavaksi tilitys edelliseltä varainhoitokaudelta;
- 3) valmistaa ehdotus tiekunnan talousarvioksi seuraavaa varainhoitokautta varten ja esittää se tiekunnan kokouksessa vahvistettavaksi;
- 4) laatia tiekunnan kokouksen vahvistettavaksi ehdotus tieyksikköjen tai käyttömaksujen muutoksiksi taikka niiden uudelleen määrittämiseksi 27 § - 31 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa;
- 5) valmistaa tiekunnan kokouksen vahvistettavaksi maksuunpanoluettelo, joka osoittaa tieyksikköä vastaavan tiemaksun suuruuden, kunkin tieosakkaan suoritettavaksi tieyksikköjen perusteella lasketun tiemaksun määrän, koottavien tiemaksujen yhteismäärän ja niiden suorittamisajan, sekä samoin valmistaa, jos on perittävä 30 §:ssä mainittuja käyttömaksuja, niistä maksuunpanoluettelo;
- 6) huolehtia vahvistettujen tie- ja käyttömaksujen perimisestä;
- 7) kieltää toistaiseksi tai määräajaksi tiellä tai sen osalla, joka roudan sulamisen tai sateen vuoksi taikka muusta sellaisesta syystä on rakenteeltaan heikentynyt, tien kuntoa vaarantava käyttö tai rajoittaa sitä;
- 8) määrätä, milloin siihen katsotaan olevan syytä, sillan tai lautan suurin sallittu kuormitus;
- 9) antaa, tarvittaessa määräämillään ehdoilla, lupa 23 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tien tilapäiseen käyttämiseen tai sillan tai lautan sallitun kuormituksen ylittämiseen taikka muuhun erityiseen kuljetukseen, joka saattaa vaurioittaa tietä; sekä
- 10) huolehtia siitä, että tie pidetään kunnossa, sekä muista, yhteistä tienpitoa koskevista tehtävistä ja asioista tämän lain ja tiekunnan kokouksessa ja tiekunnan säännöissä annettujen ohjeiden mukaan.
- 11) ilmoittaa Maanmittauslaitokselle 96 §:ssä tarkoitettut tiedot, kun tiekunta on tehnyt kokouksessaan asiaa koskevan päätöksen ja varmistaa, että tiedot ovat ajantasaiset, jollei velvollisesta säännöissä päätetä toisin;
- 12) valmistelee tiekunnan kokousta varten esityksen tiekunnan säännöistä

61 § ***Hoitokunnan jäsenen tai toimitsijamiehen esteellisyys***

Toimitsijamies tai hoitokunnan jäsen ei saa osallistua hänen ja tiekunnan välistä sopimusta koskevan eikä muunkaan sellaisen asian käsittelyyn eikä ratkaisemiseen, jossa hänen yksityinen etunsa saattaa olla ristiriidassa tiekunnan edun kanssa.

62 § Tiedoksianto tiekunnalle

Haasteen, viranomaisen käskyn tai muun tiedoksiannon katsotaan tulleen tiekunnan tietoon, kun se on laillisessa järjestyksessä annettu tiedoksi toimitsijamiehelle tai tämän varamiehelle taikka hoitokunnan varsinaiselle jäsenelle. Jos tieto on annettu henkilölle, joka 96 §:ssä tarkoitetun rekisterin mukaan on toimitsijamiehenä taikka hoitokunnan jäsen, tiedoksi antaminen katsotaan päteväksi, vaikka asianomainen henkilö ei enää hoida kysymyksessä olevaa tehtävää.

63 § Päätöksenteko tiekunnassa

Tieosakkaat käyttävät äänioikeuttaan tiekunnan kokouksessa tieyksiköinnin mukaan. Kenenkään osakkaan äänimäärä ei kuitenkaan saa ylittää kolmeakymmentä prosenttia kokouksessa edustettuina olevien osakkaiden yhteisestä tieyksikkömäärästä. Äänestettäessä asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan tulee päätökseksi se mielipide, johon kokouksen puheenjohtaja on yhtynyt.

Tieosakkaalla on oikeus valtuuttaa toinen henkilö käyttämään puolestaan puhe- ja äänivaltaansa tiekunnan kokouksessa. Valtuuttamisen seurauksena yhden henkilön äänimäärä ei kuitenkaan saa ylittää neljääkymmentä viittä prosenttia kokouksessa edustettuina olevien osakkaiden yhteisestä tieyksikkömäärästä.

64 § Tiekunnan säännöt

Tiekunta voi vahvistaa itselleen hallintoaan ja muita toimintatapojaan koskevat säännöt. Tiekuunnan säännöissä on mainittava ainakin tiekunnan nimi, tiekunnan kotipaikka, tiekunnan toimielin ja toimielimen ajantasaiset yhteystiedot. Tiekuunnan säännöissä voidaan poiketa tämän lain säännöksistä, jos se on erikseen sallittu. Muista tiekunnan säännöissä päätettävistä asioista on noudatettava, mitä tässä laissa lukee.

Tiekunnan säännöt eivät saa loukata tieosakkaalle tässä laissa säädettyjä oikeuksia tai tieosakkaiden yhdenvertaisuutta.

Tieosakas on oikeutettu saattamaan säännöt tiekunnan kokouksen käsiteltäväksi ja tarkastettavaksi.

65 § Tiekuunnan kokous

Tieosakkaat päättävät tienpidosta ja muista tiekuntaa koskevista asioista tiekunnan kokouksessa. Mikäli tiekunnan kokouksessa tai tiekunnan säännöissä niin päätetään, voidaan tiekunnan kokous pitää myös sähköisessä toimintaympäristössä.

Tiekunnan kokouksessa on muualla tässä laissa säädetyn lisäksi päätettävä erityisesti:

1) talousarvion vahvistamisesta seuraavaa varainhoitokautta varten sekä tiekunnan varainhoitokauden alkamis- ja päättymisajasta;

- 2) edellisen varainhoitokauden tilityksen tarkastamisesta ja hyväksymisestä tai kahden henkilön määräämisestä ennakolta ja jäljestäpäin tarkastamaan tilitys ja antamaan kokoukselle selostus tarkastuksen tuloksesta;
- 3) toimitsijamiehen tai hoitokunnan vastuuvapauden myöntämisestä;
- 4) tie- ja käyttömaksujen maksuunpanoluettelon vahvistamisesta;
- 5) rahalainan ottamisesta;
- 6) kiinteistönmuodostamislain 103 §:n 2 momentissa tarkoitetun rajankäynnin hakemisesta, milloin se on tienpitoa varten tarpeen;
- 7) mahdollisista tietoisuuksista aiheutuvien kustannusten suorittamisesta;
- 8) tienpitoa koskevien ohjeiden antamisesta toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle;
- 9) tiekunnan säännöistä.

66 § Esteellisyys tiekunnan kokouksessa

Tieosakas tai hänen asiamiehensä ei saa äänestää asiassa, joka koskee vastuuvapauden myöntämistä tieosakkaalle itselleen, kannetta tieosakasta itseään vastaan, tieosakkaan nostamaa kannetta tiekuntaa vastaan, tieosakkaan vapauttamista vahingonkorvausvelvollisuudesta tai muusta velvoitteesta tiekuntaa kohtaan taikka tieosakkaan ja tiekunnan välistä sopimusta tai sitoumusta. Tieosakas tai hänen asiamiehensä ei myöskään saa äänestää asiassa, joka koskee kannetta muuta henkilöä vastaan, tämän vapauttamista velvoitteesta tiekuntaa kohtaan tai tämän ja tiekunnan välistä sopimusta tai sitoumusta, jos tieosakkaalla on asiassa odotettavana olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa tiekunnan edun kanssa.

Edellä 1 momenttia ei sovelleta, jos tiekunnan kaikki osakkaat ovat esteellisiä.

67 § Tiekunnan kokouksen ajankohta

Tiekunnan on pidettävä vuosikokous vuosittain sekä tarpeen mukaan muita kokouksia. Tiekunnan kokouksen ajankohdasta voidaan päättää tiekunnan kokouksessa tai säännöissä. Tiekunnan kokous on lisäksi pidettävä, jos vähintään viidennes tieosakkaista vaatii kokousta pidettäväksi.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, tieosakkaat voivat tiekunnan kokouksessa tai säännöissä päättää, ettei tiekunta pidä vuosikokousta kaikkina vuosina. Vuosikokousta vastaava kokous on kuitenkin pidettävä vähintään joka neljäs vuosi ja siihen sovelletaan, mitä vuosikokouksesta säädetään.

68 § Tiekunnan kokouksen koollekutsuminen

Tiekunnan kokouksen kutsuu koolle toimitsijamies tai hoitokunnan puheenjohtaja tai tarvittaessa näiden varamies tai muu tiekunnan säännöissä määritelty taho. Kutsukirje on toimitettava tieosakkaille, kuten tiekunnan kokouksessa tai säännöissä on päätetty kirjeitse tai sähköisesti. Tiekunnan säännöissä voidaan sopia myös muusta täydentävästä tavasta ilmoittaa tiekunnan kokouksen ajankohta. Kutsut on lähetettävä tieosakkaille vähintään 14 päivää ennen kokousta.

Vuosikokouksen kokouskutsussa on mainittava tienpitoa koskevista merkittävistä asioista, joita kokouksessa käsitellään. Ylimääräisen kokouksen kokouskutsussa on mainittava ne asiat, jotka kokouksessa käsitellään.

Jos toimitsijamies tai hoitokunnan puheenjohtaja tai tarvittaessa näiden varamies tai muu tiekunnan säännöissä määritelty taho laiminlyö vuosikokouksen koolle kutsumisen tai kieltäytyy kutsumasta tieosakkaita ylimääräiseen kokoukseen, voi valtion lupa-, ja valvontavirasto tieosakkaan hakemuksesta, varattuaan toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle tilaisuuden tulla kuulluksi, oikeuttaa hakijan kutsumaan tieosakkaat kokoukseen siten, kuin 1 momentissa on säädetty.

69 § Tiekunnan kokouksen pöytäkirja

Kokouksen puheenjohtajan tai muun tiekunnan säännöissä määritellyn tahon on huolehdittava siitä, että kokouksessa tehdyistä päätöksistä laaditaan pöytäkirja. Pöytäkirja on kokouksen puheenjohtajan allekirjoitettava sekä vähintään kahden kokouksessa sitä varten valitun henkilön tarkastettava tai kokouksen itsensä hyväksyttävä. Pöytäkirjan tulee olla asianosaisten nähtävänä liitteineen viimeistään neljäntoista päivän kuluttua kokouksen päättymisestä.

Kaikilla tieosakkailla ja muilla, joita kokouksessa käsitellyt asiat koskevat, on oikeus pyynnöstä saada toimitsijamieheltä tai hoitokunnan puheenjohtajalta ote tai oikeaksi todistettu jäljennös pöytäkirjasta.

70 § Maksuunpanoluettelo

Tiemaksuja ja käyttömaksuja koskeva ehdotus maksuunpanoluetteloksi on pidettävä asianosaisten nähtävänä neljäntoista päivän ajan ennen sitä tiekunnan kokousta, jossa luettelo tulee vahvistettavaksi. Luettelon nähtävänä pitämisestä on ilmoitettava kokouskutsussa. Kokouksessa on tieosakkailla ja niillä, joiden maksettavaksi on pantu 30 §:ssä mainittu käyttömaksu, oikeus tehdä luetteloa vastaan muistutuksensa.

Maksuunpanoluetteloon kokouksessa tehtävät mahdolliset korjaukset voidaan vahvistaa tiekunnan kokouksessa. Maksuunpanoluettelo tulee voimaan, kun asianosaisten tiedoksiantopäivästä tiekunnan maksuunpanoluettelon vahvistamispäätöksestä on kulunut 30 päivää.

71 § Tie kuntaan kohdistuvat muutokset

Kahden tai useamman tiekunnan yhdistämisestä sekä tiekunnan jakamisesta päätetään yksityistietoimituksessa tai kyseisten tiekuntien päätöksillä. Tie kuntien yhdistäminen ja tiekunnan jakaminen voidaan tehdä myös kiinteistörekisterin pitäjän päätöksellä, jos asian käsitteleminen yksityistietoimituksessa ei ole erityisestä syystä tarpeen. Tien tai tienosan liittämisestä tiekunnan tiehen tai erottamisesta siitä päätetään vireillä olevassa yksityistietietoimituksessa.

Yhdistyminen ja jakaminen voidaan tehdä tiekuntien omilla päätöksillä, jos jakautuva tai kukin yhdistyvä tie kunta on hyväksynyt yhdistymisen tai jakautumisen sekä tulevan tiekunnan tieyksiköinnin omassa kokouksessaan. Yhdistymisestä tai jakautumisesta sekä uuden tiekunnan perustamisesta on ilmoitettava kiinteistörekisterinpitäjälle siten kuin 96 §:ssä säädetään.

Milloin maantie lakkautetaan, on ensisijaisesti selvitettävä mahdollisuutta liittää lakkauttamisen seurauksena perustettava yksityistie jo olemassa olevaan tie kuntaan.

Tiekunnan lakkauttamisesta päätetään yksityistietoimituksessa tai kyseisen tiekunnan päätöksellä. Jos tie kunta on perustettu 52 §:n 2 momentin perusteella, on tie kunta lakkautettava yksityistietoimituksessa.

72 § Muutoksenhaku tiekunnan päätökseen

Tie osakas tai muu asianosainen voi saattaa maa oikeuden ratkaistavaksi sellaisen tiekunnan kokouksen tai perustamiskokouksen päätöksen, jonka katsoo tehdyn vastoin lakia tai loukkaavan hänen oikeuttaan tai

tieosakkaiden yhdenvertaisuutta. Kokouksessa saapuvilla olleen asianosaisen on tehtävä tätä tarkoittava kirjallinen haastehakemus maa-oikeuteen kolmessakymmenessä päivässä päätöksen tekemisestä.

Jos päätös koskee sellaisen asianosaisen oikeutta, joka ei ole tieosakas ja joka ei ole ollut kokouksessa saapuvilla, on hänelle annettava päätöksestä todisteellinen tieto, ja hänellä on oikeus saattaa asia tuomioistuimen ratkaistavaksi 1 momentissa sanotussa ajassa päätöksen tiedoksiantopäivästä.

73 § Tiekunnan vapaus tuloverosta

Tiekunta on vapaa suorittamasta valtiolle, kunnalle ja seurakunnalle veroa sille tämän lain nojalla kertyneen tulon ja omaisuuden perusteella.

74 § Tiekunnan velkojen erääntyminen ja tiekunnan purkautuminen

Kun tiekunnan tie lakkaa, erääntyvät sen velat maksettaviksi. Tiekunta katsotaan purkautuneeksi, kun sen velat on maksettu. Milloin tiekunnan varat ovat velkoja suuremmat, on ylijäämä, mikäli tieosakkaiden välisistä oikeussuhteista ei muuta johdu, jaettava lakkauttamispäätöksen aikana voimassa olleiden tieyksikköjen mukaan. Ennen ylijäämän jakamista on tien lakkauttamisvuodelle maksettu valtion- ja kunnanavustus siltä osin kuin sitä ei ole käytetty tienpitoon palautettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun tien lakkauttamista koskeva päätös on saanut lainvoiman.

75 § Ulkopuolisen toimijan valtuuttaminen

Tiekunta voi päättää, tai jos tiekuntaa ei ole perustettu, voivat tieosakkaat keskenään sopia, muun toimijan tai yhteisön valtuuttamisesta huolehtimaan yksityistien hallinnoinnista ja tienpidosta korkeintaan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Valtuuttaminen toteutetaan asiaa koskevalla sopimuksella.

Ulkopuolisen toimijan tai yhteisön valtuuttamisen jatkamisesta on päätettävä tiekunnan kokouksessa tai jos tiekuntaa ei ole perustettu, tieosakkaiden sopimuksella. Jos kokousta ei pidetä ja asiasta ei tehdä päätöstä 1 momentissa mainitun ajan puitteissa, katsotaan ulkopuolisen toimijan tai yhteisön valtuutuksen päättyneen.

76 § Järjestäytymättömät tieosakkaat

Jos tieosakkaat eivät muodosta tiekuntaa, on tienpitoa koskeva tieosakkaiden toimenpide sellaisenaan osakasta sitova vain, mikäli siitä on sovittu kirjallisesti. Tietä koskevasta sopimuksesta tai sitoumuksesta ovat sopijapuolelle vastuussa ainoastaan ne tieosakkaat, jotka ovat tehneet sopimuksen tai sitoumuksen.

Jos tieosakkaiden välillä on erimielisyyttä velvollisuudesta osallistua toisen osakkaan tietä varten suorittamien toimenpiteiden kustannuksiin ilman osakkaiden kesken tehtyä sopimusta, on yksityistietoimituksessa ratkaistava, onko toimenpiteestä saavutettu hyöty koitunut kyseisen osakkaan hyväksi, ja tarvittaessa velvoitettava, mikäli vaatimus on tehty kolmen vuoden kuluessa toimenpiteen suorittamisesta, osakkaan korvaamaan kohtuullinen, enintään kuitenkin hänen saamaansa hyötyä vastaava osa kustannuksista.

Tieosakkaalla oikeus hakea yksityistietoimitusta, jossa voidaan määrätä tiekunta perustettavaksi 52 §:n 2 momentin mukaisin edellytyksin.

77 § Kantaminen ja vastaaminen ilman tiekuntaa

Tieosakkaat, jotka eivät muodosta tiekuntaa, kantavat ja vastaavat jäljempänä mainituin poikkeuksin yhdessä tietä koskevissa asioissa.

Tieosakas saa yksin ajaa kannetta kaikkien osakkaiden hyväksi. Oikeus voi kuitenkin määrätä, että muut tiedossa olevat osakkaat tai ainakin ne heistä, joita asia erityisesti koskee, on haastettava asiaan kuultaviksi. Osakkaalla, joka yksin on ajanut kannetta, on oikeus saada muilta osakkailta näiden osuus kuluista, mikäli se, mitä oikeudenkäynnillä on voitettu, tähän riittää tai näiden osallistuminen kuluihin muutoin harkitaan kohtuulliseksi.

Jos tieosakkaita on useita, voidaan heidät haastaa oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 14 §:n mukaisesti taikka siten, että haaste annetaan tiedoksi ainakin yhdelle osakkaalle ja oikeaksi todistettu jäljennös haasteesta haastehakemuksineen julkipannaan, kuten julkisista kuulutuksista on säädetty. Tämän estämättä oikeus voi asiaa käsitellessään määrätä kantajan haastamaan kuultavaksi sellaisen tieosakkaan, jolle ei ole erikseen annettu tietoa haasteesta.

7 luku

Yksityistietoimitus

78 § Yksityistietoimitus

Tieoikeuden perustamisesta, siirtämisestä ja lakkauttamisesta, tienpitovelvollisuuden jakamisesta, tiekunnan perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä tämän lain mukaisista korvauksista päätetään yksityistietoimituksessa. Toimitus voi lisäksi koskea myös kysymystä siitä, mikä on ennestään olevan tien asema ja leveys sekä onko jollakin oikeus tiehen tai vastaava muu lakiin perustuva käyttöoikeus, milloin siitä on epäselvyyttä. Yksityistietoimituksessa päätetään myös muista tämän lain mukaan ratkaistavista asioista, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Yksityistietoimituksessa ratkaistava asia voidaan ratkaista myös muun kiinteistönmuodostamislain (554/1995) tarkoitetun kiinteistötoimituksen yhteydessä, jos se on tarkoituksenmukaista. Ilman eri määräystä voidaan yksityistietoimituksen yhteydessä suorittaa kiinteistönmääritys, milloin toimenpide on tarpeen tiealueen määrittämiseksi tai muun tässä laissa tarkoitetun toimenpiteen suorittamiseksi.

Yksityistietoimituksen suorittamisesta huolehtii kiinteistönmuodostamislain 3 §:n 2 momentin mukaisesti Maanmittauslaitos taikka asemakaava-alueella se viranomainen, joka kiinteistörekisterilain 5 §:n mukaisesti toimii kiinteistörekisterin pitäjänä asianomaisella alueella. Jos kunta on kiinteistörekisterilain 5 §:n mukaisesti päättänyt ottaa kiinteistörekisterin pitämisen huolehtiakseen asemakaava-alueella, voi se kuitenkin halutessaan tarjota yksityistietoimitusten suorittamista muillakin kyseisen kunnan alueilla.

79 § Muun toimenpiteen suorittaminen yksityistietoimituksessa

Vireillä olevassa yksityistietoimituksessa voidaan ratkaista myös muut kysymyksessä olevaa tietä koskevat, yksityistietoimituksessa ratkaistavat asiat kuin ne, joiden ratkaisemiseksi toimitus on tullut vireille.

Vireillä olevan yksityistietoimituksen yhteydessä voidaan päättää myös tien tai tienosan liittämistä tiekunnan tiehen tai erottamisesta siitä samoin kuin kahden tai useamman tiekunnan yhdistämisestä taikka tiekunnan jakamisesta tai lakkauttamisesta sekä tieoikeuksien perustamisesta muuhunkin kuin toimitusmääräyksessä tarkoitettuun tiehen, jos tiet liittyvät toisiinsa ja toimituksen tällainen laajentaminen on tarpeellista.

80 § Yksityistietoimituksen hakeminen

Yksityistietoimitusta haetaan kirjallisesti Maanmittauslaitokselta. Jos yksityistietoimitus koskee kokonaan asemakaava-aluetta, jolla kunta kiinteistörekisterilain 5 §:n mukaisesti huolehtii kiinteistörekisterin pitämisestä, toimitusta haetaan kunnan kiinteistörekisterin pitäjältä. Yksityistietoimitusta voidaan Maanmittauslaitoksen sijaan hakea kunnan kiinteistörekisterin pitäjältä myös sellaista aluetta, jolla kunta on 78 §:n mukaisesti päättänyt tarjota yksityistietoimitusten suorittamista muillakin alueilla kuin asemakaava-alueilla, koskevan yksityistietoimituksen ollessa kyseessä.

Yksityistietoimitusta saa hakea tieosakas, kiinteistön tai muun rekisteriyksikön omistaja ja osaomistaja, yhteisen alueen osakas, 6 §:ssä tarkoitettu elinkeinonharjoittaja tai muu pykälässä tarkoitettu taho, tiekunta, jonka tietä asia koskee, sekä kunta, maakunta tai valtio. Yksityistietoimitusta tien aseman ja leveyden sekä tiehen kohdistuvien oikeuksien selvittämiseksi saa hakea myös kiinteistöön kohdistuvan erityisen oikeuden haltija. Ilman hakemusta Maanmittauslaitos tai muu kiinteistörekisterin pitäjä voi panna vireille yksityistietoimituksen kiinteistönmuodostamislain 283 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa.

Hakemuksesta on käytävä ilmi:

- 1) mitä toimenpidettä haetaan ja tarpeen mukaan hakemuksen peruste;
- 2) mitä kiinteistöjä tai aluetta toimitus on tarkoitettu koskemaan;
- 3) hakijan nimi ja osoite;
- 4) hakijan tiedossa olevat muut asianosaiset;
- 5) tiekunnan toimitsijamies tai vähintään yksi hoitokunnan varsinainen jäsen, jos hakemus koskee tietä, jonka osakkaat muodostavat tiekunnan; sekä
- 6) hakijan, hänen laillisen edustajansa tai asiamiehensä puhelinnumero sekä se postiosoite ja sähköinen osoite, johon toimitusta koskevat ilmoitukset lähetetään.

81 § *Yksityistietoimituksesta ilmoittaminen muille viranomaisille ja näiden osallistuminen yksityistietoimitukseen*

Milloin on kysymys tien rakentamisesta tai siirtämisestä, on yksityistietoimituksesta ilmoitettava valtion lupa- ja valvontavirastolle ja alueen maakunnalle sekä, jos tie tulisi johtamaan maantien, rautatien tai kanavan alueelle, myös toimivaltaiselle viranomaiselle. Milloin yksityistietoimitus koskee uuden tien rakentamista, on toimituksesta ilmoitettava asianomaiselle kunnalle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehtävä, mikäli mahdollista, viimeistään 10 päivää ennen ilmoituksessa mainitun asian käsittelyä toimituksessa.

Yksityistietoimituksessa on 1 momentissa tarkoitetuilla viranomaisilla oikeus esittää lausuntonsa asiasta. Tien tekemistä koskevassa asiassa kunnalla on lisäksi tien sijoittamisen osalta asianosaisen puhelevalta.

82 § *Tilusvaihto tai alueen siirto yksityistietoimituksessa*

Yksityistietoimituksen yhteydessä toimitusmiehet voivat ilman eri määräystä suorittaa sellaisen tilusvaihdon tai alueen siirtämisen, jonka suorittamistarve johtuu tien tekemisestä, tien tai tieoikeuden lakkauttamisesta taikka tieoikeuden muusta muuttamisesta, jos yksityistietoimituksen hakija tai asianomaisen alueen omistaja sitä vaatii, taikka tilusvaihto tai alueen siirtäminen on tärkeää tarkoituksenmukaisen kiinteistöjaotuksen aikaansaamiseksi, eikä siitä aiheudu kenellekään huomattavaa haittaa

Tilusvaihdon edellytyksenä on, että sillä voidaan:

- 1) välttää sellaisen haitan syntyminen, joka estäisi kulkuyhteyttä koskevan järjestelyn suorittamisen;
- 2) vähentää huomattavasti niitä kustannuksia tai korvauksia, joita kulkuyhteyden järjestelystä muutoin aiheutuisi; tai
- 3) vähentää merkittävästi haittaa, joka kulkuyhteyden järjestelystä aiheutuisi kiinteistön tai sen osan tarkoituksenmukaiselle käyttämiselle.

Jos tilusvaihtoa ei voida sopivasti suorittaa tai asianomaisten kiinteistöjen omistajat sopivat alueen siirtämisestä, voidaan tilusvaihdon sijasta 2 momentissa mainituin edellytyksin arvoltaan vähäinen alue siirtää kiinteistöstä toiseen rahana suoritettavaa täyttä korvausta vastaan.

Tilusvaihdossa ja alueen siirtämisessä arvioidaan kiinteistöstä toiseen siirtyvä alue erikseen luovuttavan ja vastaanottavan kiinteistön kannalta. Jos nämä arvot eroavat toisistaan, erotus on määrättävä sen asianomaisen korvattavaksi, joka hyötyy tällaisen toimenpiteen suorittamisesta.

Muilta osin tilusvaihdosta ja alueen siirtämisestä säädetään kiinteistönmuodostamislaisissa.

83 § *Alueellinen yksityistietoimitus*

Alueella, jolla tieoikeudet ovat epäselvät tai jolla liikenteellisten olosuhteiden muuttumisen vuoksi on tarpeen tehdä tai lakkauttaa teitä taikka muutoin järjestellä tieoikeuksia, voidaan tarkoituksenmukaisten tieyhteyksien järjestämiseksi ja tieoikeuksien saattamiseksi vastaamaan muuttuneita olosuhteita suorittaa tällaista aluetta koskeva yksityistietoimitus (alueellinen yksityistietoimitus). Alueellisen yksityistietoimituksen kohteena oleva alue on rajattava riittävällä tarkkuudella toimituksen alussa erillisellä päätöksellä.

Alueellista yksityistietoimitusta saa hakea kunta, tiekunta tai kiinteistön omistaja. Jos 1 momentissa tarkoitettu tieyhteyksien järjestely on tarpeen paikallisen liikenteen vähentämiseksi maantiellä taikka rautatien tasoristeyksien vähentämisen tai poistamisen vuoksi, alueellisen yksityistietoimituksen suorittamista saa hakea myös maantien tai radan pitäjä. Alueellista yksityistietoimitusta haetaan Maanmittauslaitokselta, joka antaa toimitusmääräyksen ja huolehtii toimituksen suorittamisesta silloinkin, kun toimitus koskee kokonaan asemakaava-aluetta, jolla kunta kiinteistörekisterilain (392/1985) 5 §:n mukaisesti huolehtii kiinteistörekisterin pitämisestä. Jos yleinen etu vaatii, Maanmittauslaitos voi antaa määräyksen alueellisen yksityistietoimituksen suorittamiseen hakemusta.

Alueellisen yksityistietoimituksen kohteena olevalla alueella ennestään olevat tiet, jotka käyvät tiejärjestelyjen johdosta tarpeettomiksi, voidaan lakkauttaa selvittämättä niihin oikeutettuja kiinteistöjä, jollei ole erityistä syytä muunlaiseen menettelyyn. Jos tieoikeus vahvistetaan alueellisessa yksityistietoimituksessa perustamisen edellytyksiä tutkimatta entiseen paikkaansa, mahdollisessa myöhemmässä tieoikeuden siirtämistoimituksessa olosuhteiden muutos tutkitaan kuitenkin siirrettävää tieoikeutta vastaavan alkuperäisen tieoikeuden perustamisajankohdan mukaan.

Alueellisen yksityistietoimituksen kustannusten maksamiseen sovelletaan 86 §:n säännöksiä. Jos toimitus on tullut vireille hakemuksesta, ja jos se on ollut osittain tai kokonaan yleisen edun vaatima, voidaan toimituskustannukset tai osa niistä maksaa valtion varoista. Asiasta päättävät toimitusmiehet.

84 § *Sopimus yksityistietoimituksen perusteena*

Jos asianosaiset ovat sopineet tieoikeutta tai tienpitoa koskevista kysymyksistä, suoritetaan yksityistietoimitus sopimuksen mukaisesti, jollei sopimus loukkaa jonkun oikeutta tai ole jonkun asianosaisen kannalta kohtuuton.

Jos havaitaan, että sopimus on ristiriidassa 4 §:n säännösten kanssa tai se rasittaisi kiinteistöä huomattavasti enemmän kuin tämän lain säännökset edellyttävät, ei kyseistä sopimusta voida näiltä osin käyttää yksityistietoimituksen perusteena.

85 § Pöytäkirjaan merkittävät tiedot

Yksityistietoimituksen pöytäkirjaan tai muuhun toimituskirjaan on sen lisäksi, mitä kiinteistönmuodostamislaisa säädetään, merkittävä 96 §:n 3 momentissa tarkoitetut tiedot tarpeellisten merkintöjen tekemiseksi yksityistierekisteriin.

86 § Yksityistietoimituksen kustannukset

Yksityistietoimituksen kustannukset on hakijan suoritettava. Jos toimituksessa on useita tieosakkaita, toimituskustannukset voidaan määrätä tieosakkaiden suoritettaviksi tieyksikköjen mukaan tai, jollei tätä jakoperustetta johonkin tieosakkaaseen voida kohtuudella soveltaa, sen mukaan kuin harkitaan kohtuulliseksi. Asianosainen, joka ei ole tieosakas, voidaan, jos sitä asian laatu huomioon ottaen on pidettävä kohtuullisena, määrätä suorittamaan kustannukset tai osa niistä vähentämällä vastaavasti muiden maksuvelvollisten osuuksia. Toimituskustannuksista, niiden suorittamisesta ja perimisestä säädetään muilta osin kiinteistönmuodostamislaisa.

Jos tiekunta on perustettu, voidaan tieosakkaiden suoritettava määrä 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista periä tiekunnalta.

Pykälän 1 ja 2 momentin säännöksiä sovelletaan myös alueelliseen yksityistietoimitukseen, yksityistietoimituksessa suoritettavaan tilusvaihtoon tai alueen siirtoon sekä silloin, kun yksityistietä koskeva asia käsitellään muun kiinteistötoimituksen yhteydessä.

87 § Muutoksenhaku yksityistietoimituksessa annettuun päätökseen

Yksityistietoimituksen vireillä ollessa voidaan hakea muutosta ratkaisuun, joka koskee oikeutta olla asianosaisena yksityistietoimituksessa, estemuistutuksen hylkäämistä tai toimituksen keskeyttämistä. Yksityistietoimituksen vireillä ollessa saa hakea erikseen muutosta myös ratkaisuun, joka koskee tien asemaa tai sitä, ketkä ovat tieosakkaita, jos toimitusinsinööri katsoo muutoksenhaun sallimisen kesken toimituksen tarkoituksenmukaiseksi.

Muilta osin muutoksenhausta yksityistietoimituksessa tehtyyn ratkaisuun säädetään kiinteistönmuodostamislaisa.

88 § Muu yksityistietoimituksia koskeva lainsäädäntö

Kiinteistötoimituksista säädetään muilta osin kiinteistönmuodostamislaisa (554/1995), jota sovelletaan yksityistietoimituksessa siltä osin kuin tässä laissa ei ole toisin säädetty.

Yksityistietoimituksessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulaisa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään.

Avustukset

89 § *Maakunnan avustus*

Maakunnat voivat vuosittain maakuntalain 6 §:n 2 momentin mukaisesti avustaa valtion talousarviossa olevan tähän tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa sellaisen yksityisen tien ja talvitien tienpitoa, jota koskevien asioiden hoitamista varten on perustettu tiekunta ja jonka xx §:n mukaiset tiedot ovat ajan tasalla.

Yksityisteiden lauttapaikkojen ylläpitoa maakunnat voivat avustaa osana saaristoliikenteen suunnittelua ja järjestämistä maakuntalain 6 §:n 2 momentin mukaisesti.

Avustusmäärärahan riittävyysarviointi tehdään maakuntien valtuustokausittain. Arvioinnissa tarkastellaan yksityisteiden valtionavustusten tarvetta, avustuksilla saavutettuja vaikutuksia, arvioitua tulevaa kehitystä sekä näiden suhdetta julkisen talouden kehitykseen.

90 § *Kunnan avustus*

Kunta päättää sen varoista yksityisen tien tienpitoon myönnettävistä avustuksista, avustuksen ehdoista ja käytön valvonnasta samoin kuin yksityisen tien tekemisen tai kunnossapidon ottamisesta kokonaan tai osaksi kunnan suoritettavaksi. Kunta voi avustaa sellaisen yksityistien tienpitoa, jota koskevien asioiden hoitamista varten on perustettu tiekunta ja jonka 96 §:n mukaiset tiedot ovat ajan tasalla.

91 § *Liikenteen kieltäminen avustettavalla tiellä*

Jos maakunta tai kunta tämän tai muun lain perusteella avustaa tiekuntaa tai tieosakkaita yhteisesti tien kunnossapidossa, tien käyttämistä muuhun kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvaan liikenteeseen ei saa kieltää sinä ajanjaksona, jota avustus koskee. Sama on voimassa tiestä, jonka kunnossapidosta kunta vastaa kustannuksellaan.

Avustettavalla yksityistiellä muiden kuin tieosakkaiden tien käyttö on luvanvaraista 23 §:n mukaisesti ja tien käyttämisestä voidaan periä käyttömaksu. Jos muusta kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvasta liikenteestä aiheutuu huomattavaa haittaa kiinteistön tai rekisteriyksikön omistajalle tai liikenneturvallisuudelle, voidaan kunnan suostumuksella muiden kuin tieosakkaiden tienkäyttö kieltää tai sitä rajoittaa.

Jos maakunta tai kunta tämän tai muun lain perusteella avustaa tiekuntaa tai tieosakkaita yhteisesti tien rakentamisessa taikka tie on tehty kokonaan tai osaksi kunnan varoilla, on kymmenen vuoden ajan viimeisen avustuserän nostamisesta tai kunnan tekemän tietyön päättymisestä lukien noudatettava, mitä 2 momentissa säädetään tien käyttämisestä muiden kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvaan toimintaan tai liikenteeseen.

92 § *Velan suoritus avustuksella*

Maakunnan tai kunnan varoista myönnettyä avustusta ei voida ulosmitata velan suoritukseksi..

93 § *Valtionavustuslain soveltaminen*

Tässä luvussa tarkoitettuihin valtionavustuksiin sovelletaan lisäksi valtionavustuslakia (688/2001), jollei tässä tai muussa laissa erikseen toisin säädetä. Maakunnan myöntämiin avustuksiin sovelletaan kuitenkin vain, mitä valtionavustuslain 3 luvussa säädetään valtionavustuksen myöntämisestä ja maksamisesta, 4

luvussa valtionavustuksen käytöstä ja sen valvonnasta, 5 luvussa valtionavustuksen palauttamisesta ja takaisinperinnästä, 6 luvussa tietojen saannista ja tietojen luovuttamisesta sekä 33 §:ssä tiedoksiannosta.

94 § Muutoksenhaku maakunnan päätökseen

Maakunnan jakamaan valtionavustusta koskevaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä yksityistie sijaitsee.

9 luku

Erinäiset säännökset

95 § Neuvonta- ja sovitteluelin

Maakunnat ja kunnat voivat perustaa yksityistieasioita käsittelevän neuvonta- ja sovitteluelimen tai tarjota muutoin neuvonta- ja sovittelupalveluita yksityistieasioissa.

96 § Yksityistierekisteri

Maanmittauslaitos pitää rekisteriä niistä yksityisistä teistä, joita koskevien asioiden hoitamista varten on perustettu tiekunta (yksityistierekisteri). Yksityistierekisteri on osa kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain (453/2002) 3 §:ssä tarkoitettua kiinteistötietojärjestelmää. Maanmittauslaitos pitää yksityistierekisteriä myös niistä yksityisistä teistä, jotka sijaitsevat asemakaava-alueella, jolla kunta kiinteistörekisterilain 5 §:n mukaisesti huolehtii kiinteistörekisterin pitämisestä.

Yksityistierekisterin käyttötarkoituksena on:

- 1) mahdollistaa kiinteistöön kohdistuvien tiekunnan osakkaiden hyväksi perustettujen tieoikeuksien ja muiden käyttöoikeuksien kirjaaminen oikeuksien vahvistamiseksi sekä sivullisten etujen turvaamiseksi;
- 2) edistää tässä laissa tarkoitettujen toimitusten, kiinteistötoimitusten ja muiden yksityistieasioiden käsittelyä;
- 3) varmistaa tiekuntien tieoikeuksia ja muita käyttöoikeuksia koskevan tiedon saatavuus kiinteistöjä ja tiekuntien hallinnoimia yksityisteitä koskevien oikeustoimien ja hankkeiden valmistelua, tekemistä ja valvontaa sekä tuomioistuin- että viranomaistoimintaa varten.

Kiinteistötietojärjestelmään merkitään:

- 1) tiekunnan nimi, tunnus, kunta, jonka alueella tie sijaitsee, ja tien ulottuvuus;
- 2) toimitsijamiehen tai hoitokunnan puheenjohtajan nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot sekä näitä tietoja koskevat muutokset;
- 3) tiekunnan säännöt, jos tiekunta on vahvistanut sellaiset itselleen 64 §:n mukaisesti;
- 4) 20 §:ssä tarkoitettu oikeus ja kiinteistö, jota oikeus rasittaa, samoin kuin tieto siitä, kuuluuko oikeus tieosakkaille yhteisesti vai joillekin heistä;
- 5) tien tai tienosan liittäminen tiekunnan tiehen tai siitä erottaminen samoin kuin kahden tai useamman tiekunnan yhdistäminen taikka tiekunnan jakaminen tai lakkauttaminen;

6) tiekunnan tien tai sen osan lakkauttaminen tai lakkaaminen.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, henkilötietojen salassapitoon ja luovuttamiseen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä muuhun henkilötietojen käsittelyyn henkilötietolakia (523/1999). Siitä, miten kiinteistötietojärjestelmästä luovutetaan tietoja, säädetään kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain 6 §:ssä.

Yksityistierekisteriin merkittävät tiedot säilytetään pysyvästi, jollei lailla erikseen toisin säädetä. Jos rekisterin tiedot ovat muuttuneet, aikaisempien tietojen säilyminen ja käytettävyys on varmistettava tiedot erikseen arkistoimalla tai tietotekniikan mahdollistamalla muulla tavalla.

97 § Hallinnolliset pakkokeinot

Valtion lupa- ja valvontavirasto voi tieosakkaan, tiekunnan tai sellaisen kiinteistön omistajan, jonka kiinteistöä tieoikeus koskee, hakemuksesta tehostaa tämän lain nojalla annettua tien rakentamista tai muuta tienpitoa koskevaa toimenpidettä koskevaa yksityistietoimituksen päätöstä tai tuomiota teettämishallalla, jos rakentamiseen velvollinen ei ole ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin yksityistietoimituksessa asetetussa määräajassa. Milloin rakentamiseen velvollinen on tiekunta, on ennen teettämishallan toimeenpanoa koskevan asian ratkaisemista tiekunnan toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle varattava tilaisuus tulla asiassa kuulluksi ja, jos tien rakentamista koskevaa asiaa ei ole käsitelty tiekunnan kokouksessa, sille on varattava tilaisuus antaa määräajassa lausuntonsa asiasta.

Valtion lupa- ja valvontavirasto voi hakemuksesta kieltää sitä, joka rikkoo kieltoa, joka koskee tiellä kulkemista tai muutoin tien käyttämistä, 24 §:n 3 momentissa tai 48 §:ssä tarkoitettua kieltoa taikka toimii 49 §:n vastaisesti, jatkamasta tai toistamasta lainvastaista menettelyä. Valtion lupa- ja valvontavirasto voi hakemuksesta tehostaa päätöstään uhkasakolla.

Uhkasakkoon ja teettämishallaan sovelletaan muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

98 § Käsittely maaoikeudessa

Maaoikeuteen saatetun asian käsittelystä samoin kuin muutoksenhausta maaoikeuden antamaan ratkaisuun säädetään kiinteistönmuodostamislaisissa.

99 § Päätösten välitön täytäntöönpano

Tämän lain nojalla yksityistietoimituksessa tai tiekunnan kokouksessa tehty päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuin toisin määrää. Maaoikeus on tällöin päätösvaltainen myös, kun siinä on vain maaoikeuden puheenjohtaja.

Yksityistietoimituksessa tai tiekunnan kokouksessa tehtyä päätöstä ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman, kun kyse on siitä, onko 4, 20 §:ssä taikka 43 §:ssä tarkoitettu oikeus myönnettävä. Myöskään 71 §:ssä tarkoitettua päätöstä taikka tien tai 20 §:ssä tarkoitettujen oikeuksien lakkauttamista koskevaa päätöstä ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Jos maksu muutoksenhaun johdosta poistetaan tai sitä alennetaan, liikaa maksettu määrä on palautettava ja maksettava sille kuuden prosentin vuotuista korkoa maksupäivästä takaisinmaksupäivään.

100 § Vakuus välittömän täytäntöönpanon yhteydessä

Pantaessa täytäntöön päätöstä ennen kuin se on saanut lainvoiman, on täytäntöönpanon hakijan asetettava vakuus sen vahingon korvaamisesta, joka saattaa asianosaiselle aiheutua siitä, että täytäntöönpanon

perusteena olevaa päätöstä valituksen johdosta muutetaan. Vakuuden asettamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä siitä on ulosottokaarissa (705/2007) säädetty.

101 § Kertakaikkisen korvauksen suorittaminen ennen toimenpiteeseen ryhtymistä

Tämän lain mukaiseen toimenpiteeseen, jonka aiheuttamasta vahingosta tai haitasta on maksettava kertakaikkinen korvaus, ei saa ryhtyä ilman asianosaisen kiinteistön omistajan suostumusta, ennen kuin korvaus on suoritettu tai, jos korvausta ei ole lainvoimaisesti vahvistettu, sen suorittamisesta korkoineen on asetettu vakuus.

102 § Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) tienpidon valtuuttamisesta tiekunnan toimesta muulle taholle;
- 2) menettelystä yksityistietoimituksessa;
- 3) yksityistierekisteristä ja menettelystä 96 §:n mukaisten tietojen merkitsemisessä siihen;
- 4) valtionavustusmäärärahan jakamisesta maakunnille, avustuspäätösten voimassaolosta ja maakuntien velvollisuuksista valtionavustustehtävän hoitamisessa.

10 luku

Voimaantulo

103 § Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan laki yksityisistä teistä (358/1962).

104 § Siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaan tuloa perustettu tieoikeus katsotaan tämän lain voimaantulosta lukien olevan tarkoitettu myös sähkö- ja viestintäjohtojen ja muiden kiinteistön käyttöä palvelevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamista varten siten kuin tämän lain 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetaan.

Tiekuntia koskevia tämän lain säännöksiä sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa perustettuihin tiekuntiin.

Lain yksityisistä teistä (358/1962) 6 a §:n mukaisissa tielautakunnissa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevan asian käsittelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita menettelysäännöksiä. Kunnalliset tielautakunnat lakkaavat 31 päivänä joulukuuta 2018. Tielautakunnissa 31 päivänä joulukuuta 2018 vireillä olevat asiat siirtyvät tämän lain mukaan toimivaltaiselle viranomaiselle ja käsitellään tämän lain säännösten mukaisesti.

Kunnalliset tielautakunnat hoitavat vuoden 2018 loppuun asti tämän lain 48 §:n mukaista lupatehtävää, 38 §:n mukaista tehtävää määrätä uskottu mies velkojan hakemuksesta ja 71 §:n mukaista tehtävää oikeuttaa hakija kustumaan tiekunnan kokous koolle.

Toimivalta tämän lain 14 §:ssä tarkoitetun uhkasakon asettamiseen on vuoden 2018 loppuun asti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella. Tämän lain 42 §:n mukaisissa tapauksissa yhteistyöviranomaisena vuoden 2018 loppuun asti toimii valtion lupa- ja valvontaviraston sijaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Tämän lain 81 §:n mukaisesti yksityistietoimituksesta on vuoden 2018 loppuun asti ilmoitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella maakunnan ja valtion lupa- ja valvontaviraston sijaan. Tämän lain mukaista valtionavustustehtävää hoitaa vuoden 2018 loppuun asti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Tämän lain 97 §:ssä säädetty toimivalta hallinnollisten pakkokeinojen on vuoden 2018 loppuun asti aluehallintovirastolla.

Sellaisen yksityistien, jonka tienpito on ennen tämän lain voimaan tuloa järjestetty lain yksityisistä teistä 32 §:n mukaisen tienjaon perusteella, tienpidossa on siirryttävä tienpitoon yhteiseen lukuun vuoden 2018 loppuun mennessä.

Lain yksityistä teistä (358/1962) 105–107 §:n mukaan yksityisiksi teiksi katsottuihin teihin sovelletaan mainitun lain kumoamisen jälkeen tätä lakia.

Ennen tämän lain voimaan tuloa lain yksityisistä teistä x §:n mukaisesti kiinteistönomistajan asettama puomi tai muu sulkulaite saa olla paikoillaan vuoden 2019 loppuun asti. Jos kiinteistönomistaja tämän jälkeenkin haluaa pitää sulkulaitteen paikoillaan, on kiinteistönomistajan sovittava asiasta tiekunnan tai tieosakkaiden kanssa tai haettava sille 24 §:n 3 momentin mukainen lupa.

[Muutosehdotukset lakiehdotuksissa 2-11 punaisella. Rinnakkaistekstit valmistellaan lausuntokierroksen jälkeen.]

2.

Laki

kiinteistönmuodostamislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 5 §:n 2 momentin 8 kohta, 103 §:n 3 momentti, 156 §:n 3 momentti, 159 §:n 3 momentti, 162 §:n 1 momentti, 165 §:n 2 ja 3 momentti, 168 §:n 2 momentti sekä 243 §:n 2 momentin 1 kohta, sellaisina kuin ne ovat 5 §:n 2 momentin 8 kohta laissa 374/2016, 103 §:n 3 momentti, 159 §:n 3 momentti ja 165 §:n 3 momentti laissa 1159/2005, 156 §:n 3 momentti, 162 §:n 1 momentti ja 168 §:n 2 momentti laissa 914/2011, 165 §:n 2 momentti laissa 322/1999 ja 243 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 691/2016 seuraavasti:

5 §

--

8) *yksityistielain (xx/2017)* mukaisessa yksityistietoimituksessa;

--

103 §

Kiinteistötoimituksen yhteydessä tehdään hakemuksetta sellainen rajankäynti ja muu kiinteistönmääritys, joka on tarpeen toimituksen suorittamista varten. Tällainen kiinteistönmääritys voi koskea myös *yksityistielain (xx/2017)* mukaista oikeutta.

156 §

Kiinteistötoimituksessa on kullekin kiinteistölle ja palstalle järjestettävä tarpeellinen kulkuyhteys kadulle, maantielle tai sellaiselle yksityiselle tielle pääsemiseksi, jota varten on perustettu tiekunta, perustamalla 154 §:n 1 momentin 11 kohdassa tarkoitettu rasite taikka perustamalla *yksityistielaisissa* tarkoitettu pysyvä tai määräaikainen tieoikeus tai muu kulkuyhteyttä varten tarpeellinen oikeus. Tällaisen oikeuden perustamisen edellytyksiin sovelletaan, mitä *yksityistielaisissa* säädetään. Jos asianomainen kiinteistön omistaja pyytää, kiinteistötoimituksessa on ratkaistava tieoikeuden antaminen myös edellä tarkoitettuun *yksityistieihen*.

159 §

Toimituksen kohteena olevaa aluetta koskeva rasite tai **yksityistielain** mukainen oikeus, joka on tarpeeton, voidaan poistaa toimituksessa.

162 §

Rasitetun rekisteriyksikön omistajalla ja haltijalla on oikeus saada korvaus rasiitteen tai oikeuden perustamisesta aiheutuvasta haitasta ja vahingosta siltä, jonka hyväksi rasite tai oikeus perustetaan. Edellä 160 §:ssä tarkoitettua toimenpiteestä aiheutuneen haitan tai vahingon on velvollinen korvaamaan se, joka hyötyy toimenpiteestä. Jos 156 §:n 3 momentin nojalla annetaan tieoikeus, on samalla käsiteltävä ja ratkaistava **yksityistielain 32 §:ssä** tarkoitettu korvausvelvollisuus. Lohkomisessa lohkokiinteistön hyväksi perustetusta 156 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulkuyhteyttä varten tarpeellisesta rasiitteesta tai oikeudesta kantakiinteistön omistajalla on kuitenkin oikeus korvaukseen vain erityisestä syystä. Jos 159 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräyksen vuoksi rasiitteen rasittavuus sanottavasti lisääntyy, rasitetun rekisteriyksikön omistajalla ja haltijalla on oikeus saada korvaus tästä johtuvasta lisähaitasta mainitussa momentissa tarkoitetuilta rasiteoikeuden haltijoilta.

- - -

165 §

- - -

Asemakaava-alueella suoritettavassa rasiitetoimituksessa saadaan käsitellä 156 §:n 3 momentissa tarkoitettu, **yksityistielain** mukaista oikeutta koskeva asia vain, jos kysymys on tällaisen oikeuden siirtämisestä, muuttamisesta tai poistamisesta. Muulla kuin edellä tarkoitettulla alueella rasiitetoimituksessa saadaan käsitellä 156 §:n 3 momentissa tarkoitettu **yksityistielain** mukaista oikeutta koskeva asia vain, jos samalla on kysymys 154 §:n 1 momentissa tarkoitettua rasiitetta koskevasta toimenpiteestä.

Uusjaossa saadaan käsitellä **yksityistielain** mukaisen oikeuden perustamista koskevan asian lisäksi uusjakoalueeseen kohdistuvan mainitun lain mukaisen oikeuden siirtämistä, muuttamista tai poistamista koskeva asia.

168 §

- - -

Jos toimitus koskee usean yhdessä omistamaa kiinteistöä tai määräalaa, kutsukirje toimitetaan erikseen kaikille yhteisomistajille. Jos toimitus koskee yhteistä aluetta tai yhteistä erityistä etuutta eikä toimituksessa ole kysymys yhteisen alueen jakamisesta tai 101 §:n 1 momentin 2, 4 tai 5 kohdassa tarkoitettua kiinteistönmäärityksestä tai vastaavasta toimenpiteestä, kutsukirje toimitetaan järjestäytyneelle osakaskunnalle noudattaen, mitä yhteisäluelain 26 §:ssä säädetään, ja järjestäytymättömälle osakaskunnalle toimittamalla kutsukirje yhteisäluelain 26 §:n 4 momentissa tarkoitettulle edustajalle. Jollei tällaista edustajaa ole nimetty, kutsukirje toimitetaan jollekin osakkaalle ja toimituksen aloittamisesta tiedotetaan lisäksi julkaisemalla kutsu vähintään yhdessä paikkakunnalla leviävässä sanomalehdessä. Jos toimitus koskee aluetta, johon usealla kiinteistöllä on rasiteoikeus tai **yksityistielain** mukainen oikeus, eikä kysymys ole tällaisen oikeuden poistamisesta, siirtämisestä tai muuttamisesta, riittää, että kutsukirje toimitetaan yhdelle oikeuden haltijoista. Kirje toimitetaan kuitenkin tiekunnalle, jos toimitushakemuksesta ilmenee tai muutoin on tiedossa, että toimitus koskee tiekunnan tietä.

- - -

243 §

- - -

Maaoyikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on vain puheenjohtaja:

- 1) kun kysymys on 232 §:n 3 momentissa, 235 tai 254–258 §:ssä tarkoitettusta tai muusta niihin rinnastettavasta käsittelyn valmistelemista tarkoittavasta toimenpiteestä taikka 7 §:n 2 momentissa, 194 a §:n 2 momentissa, 240 tai 264 §:ssä, 265 §:n 1 tai 3 momentissa, 275 §:n 2 momentissa taikka 278 a §:ssä tarkoitettusta asiasta;
- 2) kun maaoyikeuden käsiteltävänä on valitus toimitusmiesten päätöksestä, jolla toimitusmiestä koskeva estemuistutus on hylätty, tai jos valitus koskee kiinteistöjen yhdistämispäätöstä taikka kiinteistörekisterin pitäjän kiinteistörekisterilain (392/1985) nojalla tekemää päätöstä tai tämän lain 277 §:n 2 momentissa tarkoitettua oikaisupäätöstä; **sekä**
- 3) kun asia ratkaistaan 259 §:n 3 momentin nojalla pääkäsittelyä toimittamatta kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella;
- 4) kun kysymys on yksityistielain 72 §:ssä tarkoitettusta asiasta.

- - -

3.

Laki

maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 75 § 1 ja 3 momentti, 92 §, 104 §:n 4 momentti ja 107 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 75 §:n 1 ja 3 momentti ja 107 §:n 1 momentti laissa 476/2004, seuraavasti:

75 § Yhteiskäyttöalueet ja yleiset alueet

Ranta-asemakaavassa voidaan osoittaa alueita kaava-alueen sisäistä tarvetta varten (yhteiskäyttöalue). Yhteiskäyttöalueiden toteuttaminen ja ylläpito kuuluu niille kiinteistöille, joiden käyttöä varten yhteiskäyttöalueet on kaavassa osoitettu. Kulkuyhteyttä varten osoitetun yhteiskäyttöalueen toteuttamisessa noudatetaan, mitä kiinteistönmuodostamislain (554/1995) ja yksityistielain (xx/2017) kulkuyhteyden järjestämisestä säädetään. Oikeus muun kuin kulkuyhteyttä varten osoitetun yhteiskäyttöalueen käyttämiseen perustetaan kiinteistötoimituksessa kiinteistönmuodostamislain 154 a §:n mukaisena rasitteena.

Kiinteistötoimituksessa, jossa perustetaan muu 1 momentissa tarkoitettu rasiteoikeus kuin kulkuyhteyttä koskeva oikeus, voidaan määrätä yhteiskäyttöalueen toteuttamista ja ylläpitoa varten perustettavaksi rantakunta, jos joku yhteiskäyttöalueeseen oikeuden saaneiden kiinteistöjen omistajista sitä vaatii tai se on muutoin tarpeellista. ~~Rantakunnan perustamisesta voidaan määrätä myös tässä momentissa tarkoitettun kunnan toimielimen päätöksellä yksityistielain 52 §:n mukaisesti.~~ Rantakuntaan, sen osakkaisiin ja rantakunnan määräämiin maksuihin, yhteiskäyttöalueen toteuttamisen edellyttämiin toimenpiteisiin, toimintaan ja erimielisyyksien ratkaisemiseen sovelletaan, mitä yksityistielain tai sen nojalla säädetään tieosakkaista, tiekunnasta ja tiemaksusta. ~~sekä tielautakunnan tehtävistä ja toimituksesta. Tielautakunnan sijasta tehtäviä voi kuitenkin hoitaa muu kunnan määräämä toimielin kuin kunnanhallitus.~~ Jos rantakuntaa ei ole määrätty perustettavaksi, yhteiskäyttöalueeseen oikeuden saaneiden kiinteistöjen omistajiin sovelletaan, mitä yksityistielain 8 luvussa säädetään sellaisista tieosakkaista, jotka eivät muodosta tiekuntaa.

92 § Kunnan oikeus yksityisen tien alueeseen

Jos yleiskaava-alueella yksityistielain (x/2017) 2 §:n mukainen yksityistie tai tie, jonka maanomistaja on yhdyskuntarakentamisen yhteydessä varannut tiealueeksi, sijaitsee sellaisella alueella, joka kaavan mukaan on tarkoitettu liikenneväyläksi, kunnalla on oikeus korvauksetta panna kuntoon tiealue siihen kuuluvine ojineen ja asettaa siihen johtoja sekä luovuttaa se yleiseen liikenteeseen.

104 § Korvattava katualue

Maanomistajalla ei 1 momentista poiketen ole oikeutta saada korvausta yksityistielain 2 §:n tarkoittamasta yksityistiestä, kun tie on asemakaavassa osoitettu katualueeksi.

107 § Katualueeseen kohdistuvien oikeuksien raukeaminen

Kun 94 §:ssä tarkoitettu katualue muodostetaan yleiseksi alueeksi, siihen kohdistuva kiinnitys, panttioikeus, yksityistielain 2 §:ssä tarkoitettuja yksityisteitä koskeva oikeus, vuokraoikeus, eläkeoikeus, metsänhakkuuoikeus ja oikeus ottaa maa-aineksia sekä muu näihin verrattava oikeus raukeavat.

Vuokraoikeus voidaan katualueen kiinteistöksi muodostamisen yhteydessä määrätä jäämään voimaan, jollei se haittaa alueen käyttämistä katuna. Muu erityinen oikeus tai rasite jää voimaan, jollei sitä poisteta toimituksessa. Mitä tässä momentissa säädetään, koskee myös 94 §:ssä tarkoitettulla asemakaava-alueella kunnan ennestään omistamaa katualueeksi osoitettua aluetta, joka muodostetaan yleiseksi alueeksi. Yleiseksi alueeksi muodostettua katualuetta saadaan käyttää kulkemiseen tieoikeuden lakkaamisesta huolimatta.

- - -

4.

Laki

kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) 16 §:n 1 ja 2 momentti sekä 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 16 §:n 2 momentti laissa 227/2016, seuraavasti:

16 § Metsätien tekeminen

Tukea voidaan myöntää metsätalouden kuljetusten edellyttämän yksityistien perusparannukseen ja uuden metsätien tekemiseen. Yksitystien perusparannus voi koskea koko tietä tai sen osaa, rakenteita ja rakennelmia ja siihen voi sisältyä uuden metsätien tekemistä. Yksitystien perusparannus tai uuden metsätien tekeminen voi koskea myös metsätiehen liittyvän erillisen varastoalueen rakentamista. Yksitystien perusparannus voi koskea metsätiehen liittyvän erillisen varastoalueen rakentamista tai sillan rakentamista taikka siltaa vastaavan rummun asentamista, vaikka tietä ei muutoin perusparanneta. Metsätiellä tarkoitetaan tässä laissa **yksityistielain (x/2017) 3 §:n 1 momentissa** tarkoitettua metsätietä.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että perusparannettava yksityistie tai uusi metsätie soveltuu rakenteeltaan metsätalouden ympärivuotisiin kuljetuksiin lukuun ottamatta kelirikkoajoja ja että tien perusparannusta tai uuden tien tekemistä voidaan pitää alemmanasteisen tieverkon kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaisena. Lisäksi edellytetään, että pysyvä tieoikeus on perustettu **yksityistielain** mukaisesti ja että tietä koskevien asioiden hoitamiseksi on **yksityistielain** mukaisesti perustettu tieosakkaiden muodostama tiekunta. Yhteismetsän yksinään toteuttamaan hankkeeseen ei kuitenkaan sovelleta pysyvän tieoikeuden perustamista ja tiekuntaa koskevaa vaatimusta.

17 § Yksitystien perusparannusta koskevat tuen myöntämisen lisäedellytykset

Lisäksi tuen edellytyksenä on, ettei viimeisten 20 vuoden aikana ole rahoitettu **yksityistielain (x/2017) tai yksityisistä teistä annetun lain (358/1962)** mukaisin varoin tien perusparannusta. Tästä edellytyksestä voidaan kuitenkin poiketa, jos tien käyttö on olennaisesti muuttunut metsätalouden kuljetusten laajenemisen vuoksi tai muuttuu arvioidun laajenemisen vuoksi taikka jos tie ei enää rakenteeltaan sovellu nykyisen puutavarankuljetuskaluston käyttöön. Lisäksi poikkeamisen edellytyksenä on, että asianomaisen tien perusparannuksen edellisestä rahoituksesta mainituin julkisin varoin on kulunut vähintään kymmenen vuotta. Määräaika lasketaan rahoituksen loppuun maksamisesta.

5.

Laki

ratalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ratalain (110/2007) 3 §:n 1 momentin 11 ja 12 kohta, 43 §:n 3 momentti ja 59 §, sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentin 11 ja 12 kohta laissa 567/2016, seuraavasti:

3 § Määritelmät

11) *tiellä yksityistielaisissa (x/xx)* tarkoitettuja *yksityisteitä* sekä muita yksityisiä teitä, maantielaisissa (503/2005) tarkoitettuja maanteitä sekä maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettuja katuja;

12) *tienpitäjällä yksityistielaisissa* tarkoitettuja tieosakkaita yhteisesti tai tiekuntaa, milloin sellainen on perustettu, tai kiinteistön omistajaa taikka maantielain 11 §:n 1 momentin mukaista tienpitoviranomaista tai kuntaa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti kadunpidon järjestämisestä vastaavana;

43 § Ratatoimitus

Tasoristeysten lakkauttamista koskeva asia voidaan radanpitäjän hakemuksesta käsitellä myös *yksityistietoimituksessa* siten kuin yksityistielaisissa säädetään.

59 § Yksityisten teiden järjestelyt

Ratatoimituksessa on tehtävä sellaiset teitä ja tieoikeuksia koskevat järjestelyt, jotka ovat tarpeen rautatiealueen rakentamisen taikka tasoristeyksiin liittyvien määräysten tai kieltojen vuoksi. Toimituksessa käsitellään ja ratkaistaan myös muut *yksityistielain* mukaisessa *yksityistietoimituksessa* käsiteltäväksi säädettyt asiat.

Yksityistieyhteydet ja tieoikeudet voidaan järjestellä *yksityistielain 83 §:ssä* tarkoitetussa alueellisessa *yksityistietoimituksessa*, joka voidaan suorittaa radanpitäjän pyynnöstä ilman erillistä hakemusta ratatoimituksen vireillä ollessa. Tällöin alueellisessa *yksityistietoimituksessa* käsitellään myös 62 §:n mukaiset korvaukset ja alueelliseen *yksityistietoimitukseen* sovelletaan myös, mitä lunastuslain 82 §:ssä säädetään.

6.

Laki

ulkoilulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkoilulain (606/1973) 6 §, 8 §:n 2 momentti ja 15 §, sellaisina kuin niistä ovat 6 ja 15 § laissa 919/2011 seuraavasti:

6 §

Ulkoilureittitoimituksen toimitusmiehiin sovelletaan, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa (554/1995) kiinteistötoimituksen toimitusmiehistä säädetään.

8 §

Korvauksen määräämisestä ja suorittamisesta on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä yksityistielaisissa (x/2017) tarkoitetuista korvauksista on säädetty.

15 §

Jos tästä laista ei muuta johdu, sovelletaan ulkoilureittitoimitukseen, mitä yksityistielain mukaisesta yksityistietoimituksesta säädetään.

7.

Laki

vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) 3 §:n 2 momentti ja 11 §, sellaisina kuin niistä on 3 §:n 2 momentti laissa 590/2011, seuraavasti:

3 §

- - -

Jollei tässä laissa toisin säädetä, sovelletaan 2 §:n 1 momentin 1, 2, 2 a ja 3–5 kohdassa mainittuihin toimenpiteisiin, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa niistä säädetään, sekä yksityisten teiden järjestelyyn, mitä **yksityistietoimituksesta yksityistielaissa (x/2017)** säädetään.

11 §

Tieoikeuden perustamisen sekä ennestään olevan yksityistien siirtämisen ja lakkauttamisen edellytyksistä on voimassa, mitä niistä **yksityistielaissa** on säädetty.

8.

Laki

ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain (737/1994) 12 §, sellaisena kuin se on laissa 628/2011, seuraavasti:

12 §

Lain soveltaminen eräiden muiden lakien mukaisessa menettelyssä

Jos kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain tai muun siihen verrattavan lain, maantielain (503/2005), **yksityistielain (x/2017)**, ratalain (110/2007) tai kaivoslain (621/2011) mukaisessa menettelyssä tulee määrättäväksi korvaus tässä laissa tarkoitettusta ympäristövahingosta, sovelletaan tämän lain säännöksiä korvausvelvollisuudesta ja korvauksen määrittämisen perusteista, 8–10 §:ää lukuun ottamatta. Jos edellä tässä pykälässä tarkoitettujen lakien mukaisesta toiminnasta seuraa ympäristövahingoksi luettava henkilövahinko, sovelletaan tätä lakia.

9.

Laki

yhteismetsälain 39 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteismetsälain (109/2003) 39 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1497/2007,
seuraavasti:

39 §

Alueen ja kiinteistön liittäminen yhteismetsään

Kun kiinteistö yhdistetään yhteismetsään, sille kuuluvat rasiteoikeudet lakkaavat lukuun ottamatta
yksityistielain (x/2017) mukaista tieoikeutta tai muuta kulkuyhteyttä palvelevaa oikeutta taikka edellä
mainitun lain 20 §:ssä tarkoitettua oikeutta, jotka siirtyvät yhteismetsälle.

10.

Laki

kaivoslain 87 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaivoslain (621/2011) 87 § seuraavasti:

87 §

Yksityistiejärjestelyt

Kaivostoimituksessa on tehtävä sellaiset yksityisiä teitä ja tieoikeuksia koskevat järjestelyt, jotka ovat tarpeen kaivosalueen tai kaivoksen apualueen perustamisen vuoksi. Toimituksessa käsitellään ja ratkaistaan myös muut **yksityistielain (x/2017) mukaisessa yksityistietoimituksessa** käsiteltäviksi säädettyt asiat.

Yksityistieyhteyet ja tieoikeudet voidaan järjestellä **yksityistielain 83 §:ssä tarkoitetussa alueellisessa yksityistietoimituksessa**, joka voidaan suorittaa kaivosluvan haltijan pyynnöstä ilman erillistä hakemusta.

11.

Laki

valtion metsätalousosakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion metsätalousosakeyhtiöstä annetun lain (235/2016) 4 §:n 1 momentin 5 kohta seuraavasti:

4 §

- - -

5) Metsähallitusta **yksityistielaisissa (x/2017)** tarkoitettuna tieosakkaana.

- - -